

Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta

Documentation of rare Assamese books in collaboration with Assam Sahitya Sabha, Jorhat and the Ford Foundation: microfilmed and digitised in October 2006

Record No: 2006/109	Language of work: Assamese
Author (s) / Editor (s): Rajonikanta Deba Saemah	
Title: অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা	
Transliterated Title: Asama Sahitayā Sabhā Paṭraikā	
Translated Title: Magazine of Assam Sahitya Sabha	
Place of Publication: Jorhat	Publisher: Assam Sahitya Sabha - Jorhat
Year: 1954 (1876 Sak)	Edition:
Size: 24 cm 246+23 pages	Genre: Magazine
Volumes: 13 - 3 issues	Condition of the original: Not bad
Remarks: 211m. First volume published in the year 1927 and has been continuing	
Holding institute: Assam Sahitya Sabha, Jorhat	Microfilmed and digitised by: Centre for Studies in Social Sciences, Calcutta, 2006.

Microfilm Roll No:	From gate:	To gate:
--------------------	------------	----------

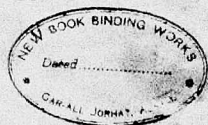
৩/৬

আসাম সাহিত্য সভা ।
গোউপলনী ।
তারিখ... ২০/১১/৫৫

১৯৫৫

২০/১১/৫৫

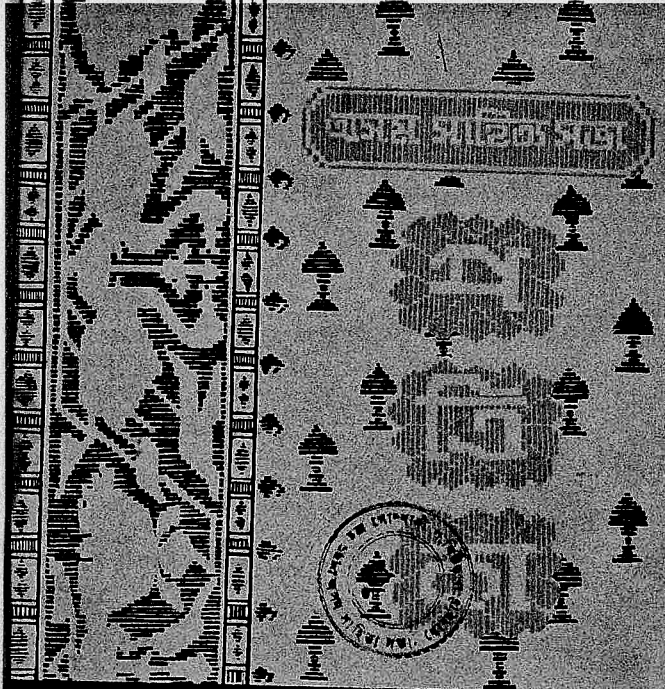

~~২২২(৬)~~
~~২৭~~

স্বাক্ষরিত

আসন্ন সাহিত্য সভা ।
সাঁইয়েলী ।
তারিখ... ২০/০২/০৫ - ৪১৫ (ম)

২০০৫/০৭/০৮
৩/২/২০০৫

संस्थापक श्री बलदेव प्रसाद वर्मा

সূচী

বিষয়	লেখক	পিঠি
১। জোনাকী যুগ	অধ্যাপক শ্রীযুক্ত জ্ঞাননাথ বৰা বি-এল এডভোকেট	১
২। বড়ো-কছাৰী জাতিৰ সংস্কৃতি (মৃত-সদাৰ)	শ্রীযুক্ত রূপনাথ ব্রহ্ম, অসমৰ স্বাস্থ্যমন্ত্ৰী	৫
৩। বয়স সোৰা	... শ্রীযুক্ত জ্ঞানদাভিকাম বৰুৱা, বাৰিষ্টাৰ এট-ল	১০
৪। আমাৰ লিপি প্ৰশ্ন	... শ্রীযুক্ত বহুকাঙ্গ বৰকাকতী	১২
৫। সাহিত্যৰ উৎস	... শ্রীযুক্তা নলিনীবালা দেৱী	২২
৬। গহুতলৰ শিলালিপি	... শ্রীযুক্ত বাজমোহন নাথ বি-ই	২৭
৭। আমাৰ সামাজিক নাটৰ কৰ্মধাৰ কেটজনা	অধ্যাপক শ্রীযুক্ত হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য এম-এ	৩১
৮। যোজোনা-পটভূমিৰ পৰ্ব্বভীত ইতিহাসৰ আঁক	শ্রীযুক্ত বেণুধৰ শৰ্মা	৩৫
৯। অসমীয়া সাহিত্যৰ আমাৰ প্ৰভাৱ	... অধ্যাপক শ্রীযুক্ত উপেন্দ্ৰচন্দ্ৰ লেখাৰ এম-এ, বি-এল	৩৮
১০। অসমীয়া জনসাহিত্যত ৰং-বহুসা	... শ্রীযুক্ত শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দাস	৪১
১১। অসম আৰু মণিপুৰ	... উক্তৰ শ্রীযুক্ত সুধাকুমাৰ ভূঞা এম-এ, বি-এল (কলিকতা), পি-এইচ-ডি, ডি-লিট (লণ্ডন)	৪২
১২। ধৰ্মদেৱতা আৰু কামৰূপত ধৰ্মপূজা	... অধ্যাপক শ্রীযুক্ত সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা এম-এ	৫১
১৩। অসম সাহিত্য সভাৰ বাহিৰে-ভিতৰে	... অধ্যাপক শ্রীযুক্ত অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা এম-এ, বি-এল, বি-টি	৫৭
১৪। সম্পাদকৰ ছু-আধাৰ		
১৫। পোতা পুঁথিৰ চমু চিনাকি		

[বাকলি-পাতৰ ছবি - শ্রীযুক্ত বৰীন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য (শ্রীযুক্ত ঈশ্বৰপ্ৰসাদ চৌধুৰীৰ সৌজন্যত)]

২০২৬/২৭/০৮
৩/২/২০০৯

অসম সাহিত্য সভা পত্রিকা

ত্রয়োদশ বছৰ } ১৮৭৬ শক. বহাগ-শাওণ } ১ম সংখ্যা

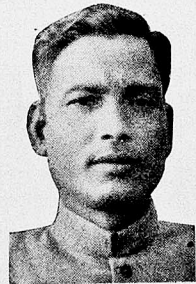
শ্রীজয়বামদাস দৌলতবাম
(কৃষ্টিপ্রদর্শনীৰ উদ্বোধক)

শ্রীবিষ্ণুৰাম মেধী
(মূল সভা আৰু বিজ্ঞান প্রদর্শনীৰ উদ্বোধক)

শ্রীমতিৰাম বহা
(অভ্যর্থনা সমিতিৰ সভাপতি)

শ্রীকপনাথ ব্ৰহ্ম
(বৃহত্তী শাখাৰ উদ্বোধক)

জোনাকী যুগ —শ্রীযুত জাননাথ বৰা

'জোনাকী যুগ' সম্পর্কে আলোচনা কৰিবলৈ চলে তাৰ আগৰ যুগটোৰ কথা জানিব লাগিব। আগৰ যুগটোক আমি 'অকণোদয় যুগ' বুলিছো। এই দুয়োটা যুগ ইংৰাজৰ বাজৰৰ কাগত হৈছিল। কেতিয়া এটা যুগৰ সামৰণি হ'ল আৰু আনটোৰ আৰম্ভণি হ'ল তাক নিৰ্ণয় কৰা সম্ভৱ নহয়। জগতৰ সকলো যুগৰেই একে কথা অৰ্থাৎ এটা যুগ চলি থাকোতেই আনটো যুগে ক্ৰমাৎ বিস্তাৰিবলৈ ধৰে। সি যিকি নহওক, দুয়োটা যুগৰ ভাষা আৰু সাহিত্য যে বেলেগ আছিল তাক অকণোদয় আৰু জোনাকী গঢ়িলেই বুজিব পাৰি। অকণোদয়ৰ ভাষা মাত্ৰে সদায় কোৱা মাত-কথাৰে সজোৱা হৈছিল। জোনাকীৰ ভাষা নানাকৰণ বহু শানি নতুন ধাৰত গঢ়া হৈছিল।

মিছনাবিসকলে যেতিয়া অকণোদয়ৰ ৰচনা লিখিবলৈ ধৰে তেতিয়া তেওঁলোকে কি পদ্য কি পদ্য একোৰেই আৰ্হি পোৱা নাছিল। ১৬১৭ শতিকাৰ সাঁচিপতীয়া পুথিবোৰ আছিল সীল, কিন্তু সেইবিলাকৰ ভাষা পুৰণি আৰু মাহুহৰ কথিত ভাষাৰ লগত নিমিলে। সেইগুণে তেওঁলোকে সেই ভাষা এৰি অসমীয়া মাত্ৰে পংস্পৰ কিদৰে কথা কয় তালৈ বিশেষকৈ লক্ষ্য কৰি সেই বাক্য-বোৰেৰে সাহিত্য সৃষ্টি কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিলে। স্বৰ্গীয় আনন্দৰাম ঢেকিয়াল মুকনকে আদি কৰি সেই কালৰ অসমীয়া লিখকসকলে এই বাটকে অহুসৰণ কৰি সেই সৰল পোন নিৰ্ভাৰ কথিত ভাষাৰে সাহিত্য গঢ়াত মন পুতি লাগি গ'ল। মিছনাবিসকলে ইংৰাজী পুথিৰ ভাৱবোৰ লৈ আৰু

তাৰ বচনা-বীতি অনুকৰণ কৰি আমাৰ ভাষাত নানা ধৰণৰ প্ৰবন্ধ লিখিবলৈ ধৰিলে আৰু আমাৰ লিখকসকলকো সেইদৰে লিখিবলৈ উদগনি দিলে। অক্ষণোদয়ৰ লিখকসকলে ইংৰাজী কিতাপৰ বাহিৰে আন ভাষাৰ পুথি পঢ়িব পোৱা নাছিল। বঙলা ভাষাৰ দুখন এখন পুথি অক্ষণে তেতিয়া ওলাইছিল, কিন্তু সেইবোৰ দেশময় বিয়লি পৰা নাছিল।

অক্ষণোদয়ত যে আধুনিক অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ গজালি ওলাইছিল তাক নকৈ প্ৰমাণ কৰাৰ আৱশ্যক নাই। সেই গজালি আমাৰ মাহুৰৰ আপুভালত দিনক দিনে বাঢ়ি আহিবলৈ ধৰিলে। জোনাকী যুগত এই গজালিটো আছিল, কিন্তু ই নবঢ়া হ'ল। ই অক্ষণোদয়তে উৎপত্তি হৈ অক্ষণোদয়ত বৈ গ'ল। এটা বেলেগ গজালি আনি অসমদেশত ৰোৱা কৰা হ'ল আৰু এই গজালিয়ে এতিয়া গছ হৈ ফল-ফুল ধৰিছে।

অক্ষণোদয়ৰ গজালি কিয় বাঢ়িব নোৱাৰিলে অৰ্থাৎ অক্ষণোদয়ৰ ভাষা আৰু সাহিত্যৰ ক্ৰমোন্নতি নহল কিয়? অক্ষণোদয় চলি থাকোঁতে থাকোঁতেই এটা নতুন ঘটনা হ'ল। এয়ে আমাৰ সাহিত্যৰ সোঁত আনকালে বোৱাই দিলে। এই ঘটনা হৈছে বঙ্গভাষা প্ৰচলন। পঢ়াশালিত বঙলা কিতাপ পঢ়োৱা হ'ল, কথাবিত্ত বঙলা চপোৱা হ'ল। সেই সময়ত আমাৰ দেশৰ নগৰে নগৰে, গাৱঁ গাৱঁ কিদৰে বঙ্গভাষাৰ প্ৰচলন হৈছিল তাক বিবৰি কোৱাৰ আৱশ্যক নাই। বঙলা পুথি, বঙলা আলোচনী, বঙলা বাতৰি-কাকত গোটেই দেশ জুৰি পেলালে। ইংৰাজী সাহিত্যই অসমৰ উচ্চশিক্ষা পোৱা লোককহে স্পৰ্শ কৰিছিল। তেওঁলোকৰ সংগা ইমান তাকৰ আছিল যে

আজুলিৰ মুবত গণিব পাৰি। সবভঙ্গাৰ মাহুৰেই বঙলা সাহিত্যৰ বাহিৰে আন সাহিত্য পোৱা নাছিল। জোনাকী যুগৰ লিখকসকল এই সময়তে উপজিছিল আৰু এটোয়ে বঙ্গভাষা চট্টা কৰিবলৈ বাধ্য হৈছিল। লক্ষ্যোৰ বৰা, সত্যনাথ, লক্ষ্মীনাথ, পদ্মনাথ, হেমচন্দ্ৰ গোস্বামী, ৰজনী বৰদলৈ, বৰপুৰ ৰাজখোৱা, চন্দ্ৰসুখাৰ, বসু চৌধাৰী এই যুগৰ মুখিয়াল লিখক। এওঁলোকে বঙলাত কথ পঢ়িছিল আৰু স্কুলত বঙলা পাঠ্য-পুথিবোৰ পঢ়িছিল। এওঁলোক বঙ্গভাষাৰ কোলাত ডাঙৰ-দাঁঘৰ হৈছিল। ৩-হমচন্দ্ৰ বৰুৱা অক্ষণোদয়ৰ এখন লিখক আছিল। এওঁৰ চকুৰ আগতে জোনাকী যুগৰ আবজ্ঞনি হয়। এওঁ সেই সময়ৰ কথা "আত্মজীৱন চৰিত্ত" এইদৰে লিখি খেদ কৰিছে— "এই ঠাইত এটা কথা কোৱা উচিত যে উল্লিখিত সময়ত অসমত বঙলা ভাষাৰ বৰ আদৰ আছিল, মাতৃভাষাক সকলোৱে বিপাইছিল। স্কুলত বঙলা, কাছাৰিত বঙলা, ডেকাবিলাকৰ আলাপত বঙলা আৰু তেওঁলোকৰ চিঠিতো বঙলা ভাষাহে চলিছিল।"

জোনাকী যুগৰ লিখকসকলে এইদৰে ল'বালি কালবেপৰা বঙলা ভাষাত শিক্ষা লাভ কৰাত ডাঙৰ ডাঙৰ বঙলা প্ৰস্থাবোৰ অধ্যয়ন কৰিবলৈ ধৰিলে। সেই কালত বঙ্গদেশত বঙ্কিম, হেমচন্দ্ৰ, মধুসূদন, ঈশ্বৰচন্দ্ৰৰ সাহিত্যৰ টো উপনি উঠিছিল। সেই টোৱে অসমকো বুৰাই দিছিল। আমাৰ লিখকসকলে সেই বঙালী সাহিত্যিকৰ প্ৰস্থাবৰ্ত্তী আৱহেৰে তত্ত্ব-তত্ত্বক পঢ়িছিল। ই স্বাভাৱিক। ইয়াৰ ফলত আমাৰ লিখকসকলে সেই প্ৰস্থাবৰ্ত্তী আৰ্হি লৈ অসমীয়া পুথি ৰচনা কৰিবলৈ ধৰিলে। লক্ষ্মীনাথ, পদননাথ, চন্দ্ৰসুখাৰ আদি

লিখকসকলে অসমীয়া শব্দ আৰু বাক্যৰে বঙলা সাহিত্যৰ ধৰণে লিখিবলৈ ধৰিলে। সেই প্ৰস্থাবৰ্ত্তীবোৰৰ পাত মেলিলেই তাৰ প্ৰমাণ পোৱা যায়। বঙলা সাহিত্য আৰু অসমীয়া সাহিত্যৰ গঠন প্ৰণালীটো একে থাকিল, মাথোৰ বঙলাত বঙলা শব্দ আৰু বাক্য, আৰু অসমীয়াত অসমীয়া শব্দ আৰু বাক্য। অক্ষণোদয়ৰ গঠন-প্ৰণালী একেৰাৰে এৰি দিয়া হ'ল। এইটো ভাল হ'লে বেয়া হ'ল তাক আলোচনা কৰাৰ আৱশ্যক নাই। এইটো মুকলি যে বঢ়ি সেই সময়ত বঙ্গভাষা আমাৰ দেশত প্ৰচলন নহলহেঁতেন তেনেহলে অসমীয়া সাহিত্যই বেলেগ বাটৰে গৈ নিজৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰিলেহেঁতেন। বঙ্গভাষাৰ প্ৰভাৱ নোপোৱা অক্ষণোদয়ৰ ভাষা আৰু সাহিত্যই স্বাভাৱিক গতি ললেহেঁতেন।

জোনাকী যুগৰ লিখকসকলে নিজৰ গদ্য আৰু পদ্য বঙলা গদ্য আৰু পদ্যৰ ঠিকত গঢ়িলে। এই কাৰণে, তেওঁলোকৰ প্ৰতিভা নাই—এনে কথা হব নোৱাৰে। অসমীয়াৰ সৌভাগ্যত সেই পুৰুষ কেইজনো সেই যুগত উপজিছিল। যদিও তেওঁলোকে বঙলা পুথিৰ আৰ্হি লৈছিল, তাক অতি যতনকৈ নিৰ্ভাৰ অসমীয়া শব্দ আৰু বাক্যৰে সজাই তেনেই অসমীয়া কৰিছিল। লক্ষ্মীনাথ আমাৰ সমাজখনৰ ভৰত চিত্ত কি অনুৰণক আঁকিছে। তেওঁৰ হাস্যবসপূৰ্ণ কথাই আমন-জিমনকৈ বহি ধকা অসমক হাঁহুৱাইছিল। আজিও তেওঁৰ "কাকতৰ টোপোলা" আৰু "সাধুৰূপৰ সুকী"য়ে গঢ়ুৱৈ সমাজক হাঁহুৱাব লাগিছে। তেওঁৰ লেখনীয়ে বঙ্গভাষাৰ মুঠিত ধকা অসমীয়াৰ

মাজত আমাৰ মাতৃভাষালৈ আদৰ বঢ়াইছিল। যি অসমীয়া ভাষা বিপাইছিল সিও তেওঁৰ 'বাঁহী' হাতত লৈ এয়াৰ পঢ়ি চাইছিল। ইয়াতেই তেওঁৰ প্ৰতিভা ফুটি ওলাইছিল। হাস্যবলে যে নিস্তেজ সাহিত্যত নতুন তেজ দি তাক তেজাল কৰিব পাৰে তাৰ নৃপাঙ্ক লক্ষ্মীনাথৰ ৰচনাত পোৱা যায়। সত্যৰূপে গভীৰ চিন্তাৰ কথা কি ভাষাৰে লিখিলে সাক্ষা হয় তাৰ বাট দেখুৱাই দিছে। ঘৰুৱা শব্দ প্ৰয়োগ কৰি যে ডাঙৰ ডাঙৰ ভাষাৰে স্তৱলাকৈ প্ৰকাশ কৰিব পাৰি তাক তেওঁ প্ৰথমে দেখুৱাইছে। ঘৰুৱা শব্দবোৰ লগত সন্মত শব্দবোৰ কেনেকৈ গাঁঠিলে মালাধাৰি বিত্ৰোপন হয় তাৰ নৃপাঙ্ক তেওঁৰ 'সাৰথি' আৰু 'চিন্তাকলিত' পোৱা যায়। পদননাথ নিৰ্ভাৰ অসমীয়া কথাৰে নানাধিৰ পুথি যুগত কৰিছিল। সেই সময়ত পাঠ্যপুথি অভাৱ আছিল, এই অভাৱ এওঁহেই বাটকৈ পূৰণ কৰিছিল। এওঁ বহুত কবিতা আৰু গদ্য ৰচনা কৰিছে। সেইবিলাকৰ ভাৱ ওপ নহৰ পাৰে কিন্তু তেওঁৰ ভাষাৰ কেউটিত এতিয়াও সেইবিলাক উজলি আছে। হেম গোস্বামীয়ে ঘাইকৈ বুৰঞ্জীমূলক প্ৰবন্ধ লিখিছিল। এওঁহেই অসমীয়া যে একালত এটা ডাঙৰ জাতি আছিল তাক বাইজক দেখুৱাই দিছে। এওঁৰ ৰচনা-বীতিত নতুনৰ আছে। যেনে এওঁৰ ৰচনা পঢ়ে, সেয়ে পূৰ্বনি অসমক নিজৰ চকুৰ আগলৈ আনিব পাৰে। এওঁৰ এই ক্ষমতা "শৰাইঘাটৰ যুধ" প্ৰবন্ধত ভালকৈ দেখা যায়। শৰাইঘাটৰ যুধৰ কাহিনী যদি হেম গোস্বামীৰ ভাষাৰে লিখা নহলহেঁতেন তেনেহলে সেই কাহিনীয়ে

সংক্ষিপ্ত পূর্বভাষ্য দিয়া হ'ল। আশা কর্ণে। ই অপ্রাসঙ্গিক নহে। কিবা ত্রুটি পৰিগণিত হলে সুবী পাঠকে নিঃশব্দে ক্ষমা করিব।

অদম বড়ো-কছাৰীসকলে কুৰি-দশতক যেনে চেন পানপাতি লাভ করিছিলে নৃত্য-সঙ্গীত কলাতো তেমন উৎকর্ষ লাভ কবিবলৈ সমর্থ হৈছিল। তেওঁলোকৰ বাচ্যয়ত্ন ভিতৰত যুদ্ধ (ধম্), কবতাল (যখা), বাঁহী (চিম্), সাৰঙ্গ (চেষ্টা), বীণা (বিভি) আৰু গংগিনাই প্ৰধান। এওঁলোকৰ নৃত্য-সঙ্গীত এই যত্ন-বিশাৰদ সুবৰ সহযোগত অহুষ্টিত হয়। তেওঁলোকৰ গীতবাহাৰ সুব হৃদয়ত তেওঁলোকৰ জীৱন-যাত্ৰাৰ কৰুণ মধুৰ কাহিনী হৃদ্যবাক্য হৈ আছে। অতীত কৰুণ মধুৰ বাণীবৰণৰ আৰম্ভ কৰি বীৰ কজ আদি নানা ভাবোদ্দীপক নৃত্য-গীত এওঁলোকৰ মাজত পূৰ্ণৰূপে বিকাশ লাভ কৰা দেখা যায়। প্ৰতি বছৰ ধান্য বোপনৰ পাছত কতি বা আঘোন মাহত এওঁলোকে 'খেবাই' উৎসৱ পাতে। এই উৎসৱত 'বাৰাই' পূজাৰ লগে লগে খাম্ (মুদঙ্গ) আৰু ডিক্ৰুৰ সৈতে গোটেই বাঙিটো বিবিধ ৰক্তমৰ নাচ-গান কৰি দেখুৱা হয়। ঘাইকৈ এই বছৰেকীয়া 'খেবাই' উৎসৱৰ দ্বাৰাই এওঁলোকে নিজৰ নৃত্য-গীতৰ বৈশিষ্ট্য বন্ধা কৰি আহিছে। এই 'খেবাই' পূজাক বীৰপূজা বা Heroworship বুলি কৰ পাৰি। ঐক্সকলৰ 'Delphic Oracle'ৰ নিচিনা এই 'খেবাই' পূজাতো 'Oracles' বা ভবিষ্যৎ-বাণী কৰা হয়। সাধাৰণতে বছৰৰ ফলাফল আৰু শস্যৰ ফলাফল সম্বন্ধে ভবিষ্যৎ-বাণী কৰা হয়। খেবাই পূজাৰ শেষ ভাগত দেওধানীয়ে (দৌৰিনিয়ে) এই ভবিষ্যৎ-বাণী কৈ

বড়োৰ সন্তানসকলক শুনাৱ। পঞ্চবন্ধনযুক্ত বাথো বা বাঁহৰ বেঠনী দি পূজাৰ মণ্ডপ সজোৱা হয় আৰু মাজত সিহ্ন গছ পুতি দি সমুখ ভাগত ভিত্তিটা গছা পুতি ঢাকি জ্বলাই দিয়া হয়। বাথোৰ আগত ঢাল-তৰোৱাল আলাই বখা হয়। পুণোচিত বা গীতালে দেউতী বা পূজাবীৰ সহায়ত পূজা পাতে আৰু পূজা আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে বাথোৰ সমুখত পুৱা পিনে মুখ কৰি যুদ্ধ, কবতাল আৰু বাঁহীৰ, সুবৰ লগে লগে বন্দনা-গীতি গাই প্ৰথমে নতজাত হৈ পৰমপিতা ভগবানক বন্দনা কৰে। তলত আৱাহন মন্ত্ৰ বা বন্দনা গীতিৰ কিয়দংশ দিয়া হল :-

ৰাজহা গীতি

"আহাম্ দে আৰু বিকা গুৰু, আনান্ গোশাই
নয়্যো বিনান্ গোশাই নয়্যো। ননে দেবমিন্, ননে
লাওমিন, -নংনিখুই দেবমিন লাওমিন বাণব
গৈলিয়। নং বিকাথো চাঠু, খবায়ননে খুগুম জং ॥
আহো চে, বিকা গুৰু, সৰঞ্জিগিৰি নয়্যো,
খানোয়নিগিৰি নয়্যো, খৈনায়নিগিৰি নয়্যো।
ননে সৰঞ্জিয়ো ননে ফখায়ো ননে ফখৈয়ো—লয়
জাহয়ো। নং বিকাথো গম মদম্‌স্ৰীত হনানৈ
হাঠু, খবায়ননৈ খুগুম জং।

বড়ো ফিছা অন্দৰ শিৱায় গগ্নেননানৈ দংয়ো
জংয়লায়। নং বিকাফা জ্ঞানৈ গিয়ান হনানৈ
বখাং নানৈ লাং হুংখো। দংয়ো আফা সন্তয়া
দাবন দংয়ো। দাওখান সুখাথে, দাওবয়ান সমাথে
সাগৰনি দৈয়া দাবন উন্টাই বৈহুয়াথে। দংয়ো
সন্তয়া দাবন দংয়ো আবৰা। অন্দ আৰু বিকা
গুৰু, বড়ো ফিছা জংখো জ্ঞানৈ স্বৰ্গস্থানিক্কাই
বৰ মাংসি হবদ ॥"

এইয়ে হল বড়ো-কছাৰীসকলৰ মূল বন্দনা বা স্তোত্রগীত। ইয়াৰ ভাববাৰ্ণ হ'ল—"হে পৰম গুৰু, পৰম পিতা ভগবান, তোমাৰুতকৈ শ্ৰেষ্ঠ আৰু কোনো নাই। তুমি সৃষ্টি-স্থিতি-লয় কৰ্তা। তুমি সকলোতকৈ শ্ৰেষ্ঠ। তোমাক নতজাত হৈ প্ৰণাম কৰোঁ।

"হে পৰম পিতা, বড়োৰ সন্তান আমি অজ্ঞানতাৰ ঘোৰ তমিস্ৰাত পৰি আছোঁ। আমাক জ্ঞানৰ পোহৰ দি উঠাই লৈ যোৱা। আছে, সত্য ঐতিহ্যও আছে। কাউনো বগা হোৱা নাই, বগলী কলা হোৱা নাই, সাগৰৰ পানী উলটি বৈ যোৱা নাই। হে পিতা, সত্য ঐতিহ্যও আছে। আমাক মৰম কৰা আৰু স্বৰণৰণৰা আশীৰ্বাদ আৰু বৰ দি পঠোৱা। হে পৰম পিতা তোমাক নতজাত হৈ আকো প্ৰণাম কৰিছোঁ।" বড়োলকলে লক্ষীক 'মাইনও' কয়। মাই নানে ধান। মাইনও মানে লক্ষীমাতা। খেবাই পূজাৰ শেষ ভাগত ভবিষ্যৎ-বাণী কৰাৰ পাছত বৰ প্ৰাৰ্থনা কৰি বড়ো সন্তানসকলে গীত-বাদ্য-নৃত্য সহযোগে লক্ষী বৰণ কৰি বহলৈ লৈ যায়। বহুত কৰুণ বিননিৰ পাছত স্বয়ং ভগৱতীয়ে লক্ষীক দিয়াৰ আগত দেওধনীৰ গাত আবিৰ্ভূত হয় আৰু দেওধনীয়ে কঁপি কঁপি গীত সুবত বড়ো সন্তানসকলক কয়,— "অই ফিছাকৰ, মাইনও খৌলায় নমিনি আখা-স্বাওৰ্ণৰে হলাং হান খাংলায়। মাইনাওখো নাগাবনানৈ মা লুইবায়ো বুং আবমা ফিছাকৰ।" ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল—বড়োৰ সন্তানসকল, লক্ষীক তোমালোকৰ হাতত মই কেনেকৈ দি যাম? লক্ষীৰ বাহিৰে আৰু অইন কিবা বস্তু পাবলৈ

ইচ্ছা কৰিলে কোৱা, দি যাম"। তেতিয়া বড়ো সন্তানসকলে বাবে বাবে লক্ষীক পাব বিচাৰিলে দেওধনীয়ে কঁপি কঁপি কান্দি কান্দি কয়,— "অই বড়ো ফিছাকৰ, খনাং খনাং আনি বাখু খনাং। নংমিনি বিনা জ্ঞানৈ আলায় নমিনি নিলাখো বৈ নহাননৈ খান হান। লাং ফিছাকৰ ন মাইনাওখো নাগাওং। খবদাৰ ফিছাকৰ খবদাৰ। অৰাও কান্ছে দৈয়াও ফান্ছে খালাম নানৈ জ্ঞাতা হামনায়নং ফিছাকৰ। মাইনওখো মজা গথাথে বাখিনানৈ মজা বাইজ জাং ফিছাকৰ। অই বড়ো ফিছাকৰ, খনাং খনাং নংমৰ। অমাগাডি জাবলা সৈনাগাডি জাবলা সৈনা হেয়াগী লাগাইগন ফিছাকৰ। খবদাৰ, সান্জানি ছমায় সান্জা নাৰকে, খলানি ছমায় খলা নাৰকে, সনাফান ছমায় সনাফ নাৰকে, গাগনি ছমায় খাহা নাৰকে—মজা নাৰকে জাং বাইজথে নংমৰ ফিছাকৰ।" ইয়াৰ ভাববাৰ্ণ হ'ল,—"তে মোৰ প্ৰিয় বড়োৰ সন্তানসকল, শুনা, মোৰ বাণী শুনা। তোমালোকৰ মা হৈ তোমালোকৰ নিদান দেখি মই লক্ষীক তোমালোকৰ হাতত নিৰিচাইকে কেনেকৈ থাকিম। লোৱা সন্তানসকল, লক্ষীক প্ৰেৰণ কৰি তুলি লোৱা। জুইত এভাগ পানীত এভাগ য'তে ত'তে পেলাই অঘতন কৰি ৰাখিলে ভাল নহব। ভক্তি নিষ্ঠাৰে সৈতে ভালদৰে যতন কৰি ৰাখিবা। শুনা, গাহৰিৰ নিচিনা আৰু কুকুৰৰ নিচিনা ব্যৱহাৰ বা আচৰণ নকৰিবা। নিষ্ঠাধান ভক্তিময় হৈ ভালদৰে সসাৰ-যাত্ৰা নিৰ্বাহ কৰি যাবা। যদি তাকে নকৰি অৰ্ধৰ আচৰণ কৰা তেনেহলে মই 'সৈমা হেয়াগী' বা বাঘ লগাই দিম অৰ্থাৎ

শান্তি বিধান কৰিম।" এইয়ে হ'ল খেবাই পুথিৰ আৰম্ভণি আৰু সামৰণি। সন্ধ্যাপৰবাৰ আৰম্ভ কৰি পিছদিনা সূৰ্যোদয় হোৱা লৈকে এট খেবাই উৎসৱ চলি থাকে। উৎসৱৰ মধ্যৰাত্ৰি নানা-বকমৰ সুব তালৰ সমন্বয়ত বিবিধ নৃত্য-গীত হৈ থাকে। বনচতীৰ বননৃত্য, জৰাথাস্ত্ৰাৰ "শিৱৰ" তান্ত্ৰনৃত্য, নাওবেলা, ঘোৰাদৌৰ ইত্যাদি বহু বকমৰ নৃত্য এই খেবাই উৎসৱত বেলেগ বেলেগ ভাৱত বেলেগ বেলেগ ভাবে দেখুৱা হয়। এই খেবাই উৎসৱৰ নৃত্য-গীতৰ বাহিৰেও এওঁলোকৰ স্নাতক বহু লোক-গীতিকা আৰু লোক-নৃত্য আছে। বড়ো-কছাৰীসকল শিল্পী আৰু কৃষিদাতী আছিল। এৰি আৰু কপাহৰ নৃত্য কটা আৰু অয়ন বিদ্যাও বড়ো ত্ৰিবেতাঙ্গসকল বৰ সুনিপুণা আছিল আৰু পুৰুষসকল পয়ঃ-প্ৰণালী নিৰ্দ্ধাৰণ আৰু কৃষি কাৰ্য্যত বৰ পাবৰদশী আছিল। তেওঁ-লোকে পুৰাত্ন নিশান্তে উঠি নিজ নিজ কামত লাগি গৈছিল। "চৰজাৰ" (সাবস্বৰ) সুবত তেওঁলোকৰ জীৱন যাত্ৰাৰ মধুৰ আলোচ্য চম্পদাবদ্ধ হৈ আছে। পুৰতি নিশান্ত আকাশেদি উড়ি যোৱা কেতকী চমাইৰ মাত, ধবত বড়ো বৃত্তীয়ে বেহুত কপাহ ধুনাই ধৰনি আৰু দূৰৈৰ বননিভ জেলেজী পছৰ মাত আৰু একে একে চেৰাজাৰ স্বৰাৰ লগে লগে স্বৰাৰিত আৰু প্ৰকৃতিত হৈ উঠে। বৃত্তাই বৃত্তক কয়,—“অ' বৃত্তী অ' বৃত্তী, বাতি পুৱাৰ আগতে কপাহ ধুনাটো, সোৱা চোৱা, কেতকী চমাইয়ে আকাশত উড়ি উড়ি মত লগাই গ'ল।” ইয়াৰ বড়ো গীত হৈছে,—“বৃত্তী অই—অই বৃত্তী অই,—অই ওখা নায়ছি নায়ছি যুৱ সুনায় হইনৈ লাক্ষা ছায়খোৱায়ীয়ায় উড়া ও মাৰি মাৰি গাৰগায়

লাংগায়।” বৃত্তীয়ে বৃত্তক কৈতে,—“অ' বৃত্তী অ' বৃত্তী, বাতি পুৱাৰ আগতে পথাৰত হাল লৈ যোৱাটো, সোৱা পুৱণিনে বেলি উঠি আহিলেই।” ইয়াৰ বড়ো গীত হৈছে—“বঢ়ায় অই অই বঢ়ায় অই।—অই—ওখা নায়ছি নায়ছি হাল জয়নৈ নায় হইনৈ মানজাহা মানালায় জৌবায়।” অসমৰ সকল ব্যৱসায়ত গুৱালপাৰাৰ ধনাৰ বড়ো-কছাৰী-সকল আগবণুৱা আছিল। এওঁলোকে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰবনুৱা দক্ষিণ পাৰলৈকে নাৱেৰে আহি গাৰোপাঠাৰ, ঝাছিয়া পাঠাৰ পাৰদেশৰ কাঠ কাটি কাঠৰ ব্যৱসায় কৰিছিল। কাঠ কটাত আৰু নানা বকমৰ আকৃষ্ণি কাঠ তৈয়াৰ কৰাত এওঁলোক বৰ দক্ষ আছিল। অসমৰ বহুত মূল্যবান গছৰ নাম বড়ো-কছাৰীৰ নাম। এওঁলোকৰ কাঠ ব্যৱসায় প্ৰণালী বৰ ভাল আছিল। শ্ৰামশ্ৰম নামে এজন বড়ো যুৱকে কাঠ কাটিবলৈ বনলৈ যাবৰ সময়ত—ভাৰ ঘৈনীগৈকে কৈছে—“হাজৰৰ হাজৰৰ, বাওথুন গিৰি বাওথুনগিৰি, পৰ্কৰজাৰ—পৰ্কৰজাৰ, দক্ষিণকুলা দক্ষিণকুলা কাফা; দান্নুৰ খাংয়োৱা আংয়োৱা আংয়োৱা কৰা বোঁগনদি থাদা শ্ৰামশ্ৰম চেংগৰা। আঁ খৌ মংয়ে অনৱা অনৱা—কোফা ফায়ায় প্ৰামশ্ৰম চেংগৰা সোননি ভিক লংগৰ থাৰা শ্ৰামশ্ৰম চেংগৰা।” ইয়াৰ ডাবাৰ্থ হৈছে—উত্তৰ পৰ্কৰ, বাওথুনগিৰি, পৰ্কৰ জোয়াৰ আৰু দক্ষিণকুলাত কাঠ কাটিবলৈ যাওঁতে চাৰা প্ৰিয় শ্ৰামশ্ৰম ডেকা, তোমাৰ ভৱিত যেন কুঠাৰ বহি নপৰে। তুমি যদি মোক মৰম কৰা আৰু কাঠ বেচি যদি পইচা পোৱা জেনেহলে মোৰ কাৰণে সোণৰ কেঁক কিনি লৈ আহিবা।”

বড়ো-কছাৰী জাতি বীৰৰ জাতি। এওঁলোকৰ গাত ক্ষাত্ৰতেজ এতিয়াও বৰ্তমান। যোৱা পি-যুক্ততে যুদ্ধ কৰি এওঁলোকে অসমৰ পৌৰ-বৰ্দ্ধিত কৰিছিল ঢাল-তৰোৱালৰে সৈতে এওঁলোকৰ বনুৱা চাবলগীয়া। সৈন্য বিভাগত চিপাহী হৈ ভৰ্তি হবলৈ যোৱাৰ সময়ত—এজন বড়ো যুৱকৰ ঘৈনীগৈকে কৈছে,—“আদা বেলাং চাকবিয়াঙ থাংলা আখৌ লাংকা আদা আখৌ লাংকা। নং থাংলা সবনি মথাখৌ নায়নাইনৈ থাৰাওগনু আদা নায়নাইনৈ আৰাওগনু আং। বৰ আগে, চিপাই হাৰনোথানসৈয়াঙ আগে থানসৈয়াঙ বাটয়ে বাটয়ে আগে থানসৈয়াঙ। বৰষাও টুপি আঠেয়াঙ জুতা এৰ, অব, হননাইনৈ কৈফিনগন আং আগে ফৈফিনগন আং।” ইয়াৰ অৰ্থ হ'ল,—“অ' ককাই বেলাং, তুমি চাকৰিত গলে মোক লগত লৈ যাবা। তুমি গুচি গলে মই কাৰ মুখ চাই থাকিম।” ডেকাই কৈছে,—“বৰা, এতিয়া বিদায় লৈ যাবৰ সময়ত একো নকৰা। মই যুৱত টুপি, ভৰিত জুতা লৈ এৰ, অব, শ্ৰদ্ধ কৰি যেতিয়া উভতি আহিম হেতিয়া মাত লগাবা।” এই ধৰণৰ লোক-গীতিকা বড়ো-কছাৰীৰ মাজত বহুত শুনা যায়। পৰ্কৰত পাদদেশলৈ শত্ৰু জাকে জাকে নামি আহিছে—বড়ো-কছাৰী যুঁতাকৰে ঢাল-তৰোৱাল লৈ বন-সাজত সজ্জত হৈ ঘাৰাৰ পিঠিত উঠি বনলৈ যাবলৈ আগ বাঢ়িছে। যোদ্ধাৰ নাম বাশীৰাম জহলাও। বড়ো-কছাৰী ভাষাত জহলাও মান বীৰ বা যোদ্ধা। তাক সেই সময়ত কোৱা হৈছে,—“গোড়ায় দাত্ৰায় দ—বাশীৰাম জহলাও। গোড়ায় দাত্ৰায় দ—বাশীৰাম জহলাও।

গাংগা ছুবায়া হাইলাদ হাইলাদ কৈলায় গৌ। আশুয়া যুগদাওদ বাশীৰাম জহলাও—আশুয়া যুগদাওদ বাশীৰাম জহলাও। নায়্যা নাংলায়-গন হাজ গোফাও—থৈয়া থৈয়ায়গন পংগা ছুবা। গোড়ায় দাত্ৰায়দ বাশীৰাম জহলাও—গোড়ায় দাত্ৰায়দ বাশীৰাম জহলাও।” ইয়াৰ ডাবাৰ্থ হ'ল—“অ' বাশীৰাম বীৰ, যোবা দাত্ৰাই (দৌৰাই) যোৱা—সোৱা শত্ৰুকলাক জাকে জাকে পৰ্কৰতবপৰা নামি আহিব ধৰিছে। যোবা ছুটাই দিয়া, অ' বাশীৰাম বীৰ, যোবা ছুটাই দিয়া। পৰ্কৰত যোপাত যুদ্ধ হব—তুমি যোবা ছুটাই বেগ দি যোৱা। একো ভয় নাই, শত্ৰুসকল পৰাত হৈ নৃত্য বৰণ কৰিবলৈ বাধা হব। তুমি বেগুই যোবা ছুটাই দি আগ বাঢ়ি যোৱা।” এই গীতটো বাঁহা আৰু সুন্দৰব সহ-যোগত পোৱা হয়। সাবস্বৰ লগতো ভাল শুনায। বড়ো-কছাৰী বিলাকৰ মাজত গীত গাঠ নিৰ্দ্ধেয় আমোদ-প্ৰমোদ কৰি থৈ-খমালি কৰি আনন্দ উপভোগ কৰা দেখা যায়। এজন প্ৰণয়ী ডেকাই নিজৰ প্ৰণয়িনীক আমোদ কৰি কৈছে,—“আগৈ সোনা জীউ, ফালি দংসেৱা খেও।” “অ' মোৰ সোণ, অ' মোৰ জীউ, মোৰ পাণ্ডবিটো খুলি দিয়া।” প্ৰণয়িনীয়ে কৈছে—“আদা পুৰুষ জাংমিলা, খানায় ফিবৰা খেও।” “অ' মোৰ সুপুৰুষ, মোৰ চুলিৰ খোপাটো খুলি দিয়া।” প্ৰণয়ীজনে কৈছে—“আং খেওৱা।” আয়ো আগে খানায় ফিথৰ খোলায় আং খেওৱা। —“অ' মোৰ ভনী, তোমাৰ চুলিৰ খোপা মই

হুখুলে।"। প্রণয়িনীয়েও কৈছে—“আগে আদা
নামে ফালি হৌব আং খেওয়া।” “তোমাৰ
পাশ্চৰিটে মই হুখুলে।”। পিতৃত চয়ো কৈছে—
“মান খেওয়া হাবাব মান খেওয়া। খেওগন
জংগো চটনৈ জং সমায়ফন।” “কিয় হুখুলে,
আমি কিয় হুখুলে, আমি কিয় হুখুলে—
আমি খুলিম, চয়ো ভাল দেখুৱাবলৈ
আমি চয়ো খুলিম।”

বাড়া-বছানী ছোৱালীবিলাক সাধাৰণতঃ
কাকন-বৰণীয়া, সুশ্ৰী আৰু সুখন-সম্পন্ন।।
তেওঁলোকৰ মাজত বাল্যবিবাহ খুব কম।
উপযুক্ত বয়সত হৈ তেওঁলোকৰ বিয়া বান্ধা
কৰা হয়।। এজনী গাভৰু ছোৱালীয়ে তাইৰ
লগৰীয়া ছোৱালীবিলাকক মনৰ দুখত কৰণ
সুখত গীত গাই কৈছে,—

“খুলগ, গুহায় লগ ডুবলি খনায়ও না
শুখনো। ফিছায় মনৈয়েন ধাবাওনো। বৃত্তা
মাগিয়ে জালায়লাং নৈবো বিমা বিফানি নোয়াওন।

মাওগু দাংগে জাবাখে জননি শুনি থাক লাওন।
বিধা হৌয়ে ছৌয়ে থৈমছ গছ জাঠে ছাবাৰ
হিকাৰাওন। থু লগ গুহায় লগ ডুবলি খনায়ও
না শুখনো।” ইয়াৰ ভাৰ্য্য হ'ল—ব'লা সখি,
ব'লা, নিলগত ডোবাৰ কোণত মাহ মাৰিবলৈ
যাঠ ব'লা। বিয়া নোহোৱাকৈ আৰু কিমান
দিন থাকিম। আমি চুৰুপসীয়া—বৃত্তা হোৱাবলৈকে
আই-বোপাইব ঘৰত আৰু কিমান দিন কাম কাৰ
কৰি যাঠ থাকিম। বুকুত আঘাত দি দি
দিকাৰত মৰি যাবলৈকেহে ইচ্ছা যায়। ব'লা
সখি, ব'লা নিলগত ডোবাৰ কোণত মাহ
মাৰিবলৈ যাঠ ব'লা।”

উল্লিখিত লোক-গীতিকাৰ বাহিৰেও এওঁলোকৰ
মাজত বিহুগীত, বিয়াগীত আৰু নানা ৰকমৰ গীত
আছে। এওঁলোকৰ নৃত্যও অতি উচ্চাঙ্গৰ। মই
এইবোৰ সৰুৰে বেলেগ বেলেগ কৈ সাহিত্য-সভা
পত্ৰিকাত মাজে মাজে লিখি প্ৰকাশ কৰিবলৈ
চেষ্টা কৰিম বুলি ভাবিছোঁ।

বয়স সোধা

—শ্ৰীযুত জ্ঞানদাভিৰাম বৰুৱা

আমাৰ দেশত মানুহে সোনকালে বৃত্তা হবলৈ
বিচাৰে। ভাবে হবলা যে বৃত্তা বুলি কলে মানুহে
সন্মান কৰিব মানি চলিব। আৰ্গ-ল' কলেজত
ধাকোতে কোনো কোনো ল'ৰাই ল'ৰা বুলিলে বেয়া
পায় যদি, কঁও, কোনো কোনো ডেকাকী) কলেজত
ভক্তি হোৱাৰ পাছতই একোডালকৈ লাঠি কিনে। মই
লাঠি দেখি প্ৰশংসা কৰিলে কম, অৱশ্যে ধেমালিৰ

হলেবে “হয়, সাৰ, বৃত্তা হৰ্শোতি, লাঠি লগা হ'ল
আৰু।” মই তথৰ টৈ ব লাগি চাওঁ। কওঁ,
“হেৰা, ইমান সোনকালে বৃত্তা হ'লো বুলি নক'ব
হে। পাছত যেতিয়া সঁচা সঁচিকৈ বৃত্তা হবগৈ আনে
“বৃত্তা হ'লা”, “অকামিলা হ'লা”, “তুমি তামো,
মাহ-মজহ চোবাই খাব পাৰা নে?”, “বিতচু
নহ'লে আৰৰ মনি পঢ়িব পাৰা নে।”, “দুইব

বন্ধ দেখি পোৱা নে?” “কামাখ্যা পৰ্ব্বতলৈ উঠি
যাব পাৰা নে?” এনেবোৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ দি যেতিয়া
তত, নেপাই কপুৰুপাই হাবাখ'বি বাই সুবিবা,
ভেতিয়া চাব একা, কেনে পোৱা।” বৃত্তা হ'লে
বুলিলেই বৃত্তা হ'ব নোৱাৰি। বৃত্তা হোৱা উজু কথা
নহয়। লাঠি হাতত লৈ বুলিলেই, খুব তপা হলেই,
চুলি পকিলেই মানুহ বৃত্তা নহয়। সঁচা সঁচিকৈ বৃত্তা
হবলৈ তপস্যা কৰিব লাগে। বাক, পাছত।

আমাৰ এটি বৰ বেয়া অভ্যাস আছে।
চিনাকিয়েই হওক অচিনাকিয়েই হওক, কাৰণেই
হওক, কি অকাৰণেই হওক মানুহৰ বয়স
সোধা—বিশেষকৈ আদহীয়া, কি বয়সিয়াল মানুহ
দেখিলে। মানুহটিৰ যিমনেই বয়স হোৱা যেন
দেখি সিমনেই তেওঁৰ লগে লগে তেওঁক বয়স
সোধা মানুহৰ সংখ্যা বাঢ়ি থাকে। সকলো
কামৰে, সকলো কথামে সময় আছে, সেই কাম
কৰা আৰু কথা কোৱাৰ ঠাই আছে, কি
শৱহাত, কেনে অৱস্থাত সেই কাম কৰা ভাল সেই
কথা কোৱা ভাল এনে নিয়ম আছে, সেই নিয়ম-
বোৰ পালিছিলেই আমি “ভাল মানুহ” (ভদ্ৰ-
লোক) আখ্যা পাব পাৰোঁ। এটি মন্দিৰলৈ গৈ
যদি আমি শুহঁ'বিয়াও, যদি ডাঙৰকৈ কথা কওঁ,
কাজিয়া কৰোঁ গৈ তেনেহলে আমাৰ ভাল মানুহৰ
দৰে ব্যৱহাৰ নহ'ব হ'বলা। বয়স সোধাৰ সময়
আছে—যেনে নামবৰণৰ সময়ত, বিদ্যাৰম্ভৰ সময়ত,
পঢ়াশালিত নাম লেখোৱাৰ সময়ত, পৰীক্ষাৰ সময়ত,
বিশেষকৈ বিয়াৰ সময়ত, ডাঙৰে বোমাৰ পৰীক্ষা
কৰাৰ সময়ত, কাছানী ঘৰত, এনে কোনো কোনো

সময়ত বয়স সোধাৰ আৰু কোৱাৰ নিয়ম আছে,
তেনে সময়ত বয়স সুধিবও লাগে ক'বও লাগে।
সঁচা বয়স। (মৰিবৰ পাছতো মানুহে বয়স
সোধে, তাৰ উত্তৰ মানুহজনমে নিদিয়ে দেই,
আনেহে দিয়ে)। মোৰ ঘৰৰপৰা এঘণ্টা দুঘণ্টা
মানব নিমিত্তে যদি ওলাই যাঠ অতিকৈ কম হলেও
পাঁচ ছয়বাৰ মান “বয়স কিমান” এট কথাটি
উত্তৰ মোৰ দিব লাগে। উত্তৰ দি দি আমি
লাগি যায়। এথাৰ বৰ মজা হৈছিল। মই
উজান বজাৰৰ বেইলৰ লাইনেদি নৈৰ কাষে
গৈ আছোঁ। পাছৰ ফালৰপৰা মোৰ পোনে
বনকৈ ল'ৰি অহা ছজন মানুহৰ ভবিৰ শব্দ
পাৰ্শ্ব। কোঁপাই কোঁপাই ছজন মানুহ মোৰ
আগলৈ আহি সুধিলে—“আপোনাৰ এশ (১০০)
বছৰ হ'ল নে?” আচৰিত হৈ অলপ পৰ
মান মনে থাকিলোঁ—আগলৈ। পাছত ক'লে।
“ভগৱানে ভিবিৰ বছৰ মান জীয়াই বাছিলে
এশ হ'বগৈ হেন পাঁও।” জানৰ বয়স
জানিবলৈ এনে আকাঙ্ক্ষা, এনে হেপাহ, এনে
আশ্ৰয় মই কেতিয়াও শুনাও নাই, কেতিয়াও
দেখাও নাই। ইয়াৰ কাৰণ মোৰ মনেৰে
এই—বেছি বয়সৰ মানুহ দেখিলে বয়স সোধা
এটি ব্যাধিৰ দৰে মানুহৰ মনত ঠাই পাইছে,
সেই দেখি তেনে মানুহ দেখিলেই বিয়াটি উকায়।
যদি চিনাকি মানুহে বয়স সুধি থাকে ভেতিয়া
জানিব লাগিব যে দেই মানুহে ঘূৰাই পকাই
সুখিছে “আৰু কিমান দিন জীয়াই থাকিবা?
এতিয়া ইতি কৰা আৰু।”

আমার লিপি প্রথম *

— শ্রীমুত ব্রহ্মকায় বরকাকতী

আমার লিপি-সগনি প্রস্তাব

যদিও হিন্দী ভাষা ভাষতর বাহুভাষা আৰু দেৱনাগৰী আখৰ তাৰ লিপিৰূপে প্ৰচলন হবলৈ ধৰিছে, তথাপি অসমৰ বাহিৰে ভাৰতৰ কোনো প্ৰদেশে শ-শ শতাব্দী ধৰি চলি অহা নিম্নলিখিত লিপি এৰি নিম্ন ভাষা সহজে লিখিবৰ পদ্ধতিৰ সুবিধা বিসৰ্জন দি, ব্যক্তিগত হেৰুৱাবলৈ এইদৰে আন্দোলন উপস্থিত কৰা নাই। কেৱল মাৰাঠীসকলে মাথোন নিম্নলিখিত এক স্বকীয়া স্থায়ী লিপি (Standard Script) নথকাত দেৱনাগৰীকে কেইটালোকৰ লিপিৰূপে গ্ৰহণ কৰিছে। সবহ ভাগ অসমীয়া লিপি পৰিসৰ্জন প্ৰচাৰকে বৰ্তমান অসমীয়া লিপিৰ সগনি দেৱনাগৰী প্ৰবৰ্ত্তন কৰিব খোজে, যাটকৈ আমাৰ এই অসমীয়া লিপিটো বঙলাৰে সৈতে প্ৰায় একে হোৱা কাৰণে, আৰু সেই কাৰণে বঙলা ভাষাই অসমীয়া ভাষাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰি থাকিব বুলি ভাবি।

কিন্তু আমাৰ এই লিপিটো সঠিককৈ একেবাৰেই বঙলাৰ হে লিপি নে? এই লিপিটো বঙলালৈ নো 'ক'ৰ আকাৰপৰা পৰিছিল? এই কথাটো প্ৰথম আলোচনা কৰি চোৱা উচিত।

বৰ্ণমালা আৰু লিপি

আটাইবিলাক সংস্কৃতমূলক ভাৰতীয় ভাষাৰ বৰ্ণমালা প্ৰায় একেই—অ, আ, ই, ঈ, ক, খ,

গ, ঘ। কেৱল দেশকাল ভেদে তাৰ লিপিবিলাকেহে বেলেগ বেলেগ হৈছে। একে সংস্কৃত বৰ্ণমালাৰে (alphabets) লিপিবিলাক (scripts) বেলেগ বেলেগ হোৱাৰ ঘাই কাৰণ প্ৰাচীন কালত কোনো স্থায়ী মুদ্ৰিত আখৰ (Standard Printing Type) নাছিল। আৰ্হাসকলৰ সেই একে প্ৰাচীন ব্ৰাহ্মী লিপিয়েই বিভিন্ন যুগত বিভিন্ন মুদ্ৰিত ধৰি আহিল। যেনে:—(১) মৌৰ্য্য লিপি (৩০০ খৃঃ পূঃ), (২) গুপ্তলিপি (৫০০ খৃঃ), (৩) কুটীলা লিপি (১০০০ খৃঃ), (৪) দেৱনাগৰী লিপি।

বৰ্ত্তমান লিপি প্ৰথমে অসমীয়া,

পিছতহে বঙালী

আমাৰ বৰ্ত্তমান ছপা আখৰ অসমীয়া লিপিটো বা তথাকথিত বঙালী লিপিটো বৃষ্টি আগমনৰ আগৰ অসমীয়া আৰু বঙলা পুথিবিলাকত সান-মিহলি হৈ থকা দেৱনাগৰী আৰু কুটীলা আখৰৰে এটা স্বাভাৱিক বিকাশ বা পৰিণতি (natural development) মাথোন।

বৰ্ত্তমান অসমীয়া লিপিৰ আখৰবিলাক একগুটি অৰ্থাৎ প্ৰত্যেকটো আখৰ সদায় একেদৰেই লিখা যায়—'ক' সদায় 'ক'ৰ দৰেই, 'খ' সদায় 'খ'ৰ দৰেই। কিন্তু বৃষ্টিৰ যুগৰ আগত যিবোৰ অসমীয়া পুথি লিখা হৈছিল সেইবোৰ "একেগুটি" নাছিল।

একেটা আখৰকো এজনক একবকমে লিখিছিল, আৰু আন এজনকো অইনবকমে লিখিছিল। এটা স্থায়ী মুদ্ৰিত আখৰ (Standard Printing Script) নথকাই বোধহয় তাৰ ঘাই কাৰণ। মুঠতে অসমৰ পুৰণি পুথিত দুবিধ আখৰ চলিছিল। এবিধ কুটীলা, আনবিধ দেৱনাগৰী;—কেতিয়াবা দুই এটা মৌৰ্য্য আৰু গুপ্ত গুৰু আখৰো সানমিহলি হৈ থকা দেখা যায়। দেৱনাগৰী কুটীলা সানমিহলি হোৱা এই লিপিটোক অসমত 'কায়েবী' বা 'কায়েলি' আখৰ বুলিছিল। যিবিলাক আখৰক আমি এতিয়া বঙলা আখৰ বুলি বৰ্ত্ত তাৰে কিছুমান আখৰ আমাৰ পুৰণি ফলিবিলাকত সাধাৰণতে একে আকৃতিতে পোৱা যায়। ৭ম শতিকাৰ ভাস্কৰবৰ্ম্মাৰ শিলৰ ফলিত 'অ' আখৰটো এতিয়াৰ দৰেই (কুটীলা আকৃতিত) পোৱা গৈছে।

বৰ্ত্তমান অসমীয়া লিপিটো যেনেকৈ 'ব' আৰু 'গ' এই দুটা আখৰত বাজে বৰ্ত্তমান বঙলা লিপিৰে সৈতে একেই, পুৰণি অসমীয়া চিণ্ডিও পুৰণি বঙলা লিপিৰে সৈতে প্ৰায় একেই, যৎ সামান্য মাথোন দুই এটা আখৰ বেলেগ দেখা যায়। পুৰণি বঙলা পুথিতে বোলে কোনো কোনো ঠাইত 'ব' আখৰটো পেটকটাই। তেনেহলে এইটো ভালকৈ বুজিব পাৰি যে বৰ্ত্তমান অসমীয়া বা বঙালী লিপিটো একেবাৰেই বঙলাৰ অকলশৰীয়া (exclusive) লিপি নহয়;—আমেৰিকান আৰু বৃষ্টি মিশ্ৰনাৰিকলে ছপা যন্ত্ৰৰ সহাবেৰে উলিওতা সেই একে কুটীলা দেৱনাগৰী আখৰৰে পৰিণতি (development) মাথোন। গতিকে এই

লিপিটো অসমীয়া আৰু বঙালী উভয়ৰে উইন-হতীয়া লিপি (common Script)।

যদি ঐতিহাসিক আৰু ভাষাতাত্ত্বিক (philological) বৃষ্টিত অসমীয়া ভাষা বঙলা ভাষাতকৈ আগ বুলি প্ৰমাণিত হয়, তেন্তে আমাৰ এই লিপিটো অসমীয়াৰপৰায়েহে বঙালীয়ে গৈছিল তাত কোনো সন্দেহ নাই। গতিকে এই লিপিটো প্ৰথমতে অসমীয়া, পিছতহে বঙালী।

লিপিটোক বঙলা বুলি ভবাৰ প্ৰতি

আমাৰ বৰ্ত্তমান ছপা আখৰৰ লিপিটো হে বঙলা লিপি এই ভুল ধাৰণাটো চলি আমেৰিকান মিছন্যৰিসকলে এই লিপিটো ছপাই উলিয়াই প্ৰথমে বঙ্গদেশত প্ৰচলন কৰি তাৰ পিছত অসমত প্ৰচলন কৰিবলৈ দেখি। বৃষ্টিৰ বাজ্বৰ আৰম্ভণত ৩০ বছৰমানলৈ অসমৰ পঢ়াশালি-বিলাকত বঙলা ভাষা চলিছিল। বঙলা ভাষাৰ লগে লগে এই ছপা আখৰৰ লিপিটো অসমলৈ অহাত পুৰণি অসমীয়া পুথিৰ আখৰৰ ৰূপত এই নতুন আখৰৰ আপাততঃ অসাদৃশ্য (apparent dissimilarity) বা অমিল যেন দেখি, আৰু ইয়াক বঙলা ছপা কিতাপৰ আখৰৰে সৈতে একে দেখি আমাৰ মাজহে এই লিপিটোক বঙালী বুলি কবলৈ ধৰিলে। প্ৰকৃত পক্ষে শতাব্দীৰ পিছত শতাব্দী ধৰি চলি থকা সেই অসমীয়া আখৰৰে যে ই নতুন ৰূপ তাক বুজিব নোৱাৰিলে।

সংস্কৃতক এৰি অসমীয়া বা বঙালীৰ কোনো স্বকীয়া বৰ্ণমালা নাই, মূল একে বৰ্ণমালাৰ সেই

* (এই সংস্কৰ্ত্তে অসম গৱৰ্ণমেণ্টে এই প্ৰেছৰ মজামত মুদ্ৰিত লিখা ১৯৫০ চনৰ ০১ ৰাহুৱাৰীৰ ১৭১৭ নং চিঠিৰ উক্তৰ লিখি পঠিওতা ইংৰাজী প্ৰেছৰ ভাঙনি।)

* শ্ৰীমুত ব্ৰহ্মকায় তত্পাশী "অসমীয়া ভাষাৰ মৌলিক বিকাশ" ১৯৪-১৯৫০ পৃষ্ঠা ৫৪৬।

একে প্ৰাচীন ভাষা লিপিসেই ঐতিহাসিক ৰূপান্তৰ ঘটি ঘটি আহি উন্নত মুক্তি আৰম্ভ এই লিপিতোৱে দেখা দিছে; গতিকে ই একাধাৰে সংস্কৃত আৰু অসমীয়া।

ডাঃ শ্ৰীযুত বিৰিকিছুমাৰ বৰুৱাৰ অনুসন্ধান (বিৱৰ্তিত)

ডাঃ শ্ৰীযুত বিৰিকিছুমাৰ বৰুৱাদেৱে "পূৰ্ব-জ্যোতি" নামে গুৱাহাটীৰপৰা ওলাৱা হিন্দী আলোচনী এখনত এই সম্পৰ্কত যি "বিৱৰ্তিত" বা অনুসন্ধান কৰি মন্তব্য কৰিছে সি সমৰ্থনযোগ্য নহয়। তেখেত উক্ত কাৰ্যত ১৯৫১ চনৰ মাৰ্চ মাহৰ সংখ্যাত Assamese বা অসমীয়া নাম দি লিখা প্ৰথমেই কৈছে যে প্ৰথমতে অসমীয়া কিতাপ-বিলাক জীৱামপুৰৰ ছাপাখানাত বঙলা লিপিয়ে ছপোৱা হয়। আৰু তেতিয়াৰেপৰা বঙলা লিপিয়েই অসমীয়া ভাষাতো চলিবলৈ ধৰে, সি অসমীয়াতো বীৰত হৈ যায়। *

ডাঃ বৰুৱাদেৱে যিটোক বঙলা লিপি বুলি কৈছে সেইটো যে বঙালীৰ একেধাৰেই অকল-শৰীয়া (exclusively Bengali) লিপি নহয় তাক আমি ইতিপূৰ্বেই আল কৰি আহিছোঁ। বৃটিছ আক্ৰমণৰ আগেয়ে বঙ্গদেশ আৰু অসমত ৰূপায় প্ৰচলনৰ পূৰ্বে অসমীয়া আৰু বঙলা বুলি একেধাৰেই সুকীয়া দুটা নিৰ্দিষ্ট লিপি থকাৰ একো প্ৰমাণ নাই। ডাঃ বৰুৱাদেৱে মন্তব্য

কৰামতে কেৱলমাত্ৰ দেৱ-নাগবীৰণৰ বেলেগে বেলেগে অসমীয়া আৰু বঙলা দুটা লিপি সুকীয়া সুকীয়াই উদ্ভৱ হোৱাৰো একো তথ্য পাবলৈ নাই। পুৰণি পুথিবিলাকত অসমীয়া আৰু বঙলা দুয়ো ভাষাৰে লিপি বা আখৰ এতিয়াৰে ধৰে প্ৰায় একেই। অৱশ্যে দুই চাৰি আখৰৰ আকৃতি কেতিয়াবা কেতিয়াও অলপ হেৰ-ফেৰ- (variation) দেখা যায়। এনে হেৰ-ফেৰ হোৱাটো হাতে লিখা পুথি-পঞ্জিত নিশ্চয় তেনেই খাৰাভাঙি ক'ব। আমি জনাত অসমীয়া বা বঙলা (দুটা বুলি খবিলে) কোনোতো লিপিয়েই একে-ধাৰেই "দেৱ-নাগবী" আকৃতিৰপৰা উদ্ভৱ হোৱা নহয়। অসমীয়া আৰু বঙলা দুই ভাষাৰ পুৰণি পুথিৰ লিপি বা আখৰ দেৱ-নাগবী আৰু কুটীলা সানমিচলি।

বৰ্তমান লিপিৰ পোন প্ৰথম আখৰ "অ" টোৱেই দেৱ-নাগবী নহয়, কুটীলা আকৃতিৰহে। সেই সময়ত বঙ্গদেশত প্ৰচলিত হৈ থকা লিপি বা আখৰক (যি আখৰ অসমতো প্ৰচলিত হৈ আছিল) মিছনাবিসকলৰ ছাপাখানাই অলপ পোনাই পৰিষ্কাৰ লৈ ছপা সাজ পিন্ধালেহি মাথোন। হাতে লিখা অৱস্থাত অখিৰ অখিৰ হৈ থকা লিপিতোক মাৰ্জিত কৰি এটা স্থিৰ আৰু স্থায়ী আকাৰ দান কৰিলে।

অসমীয়া আকৃতিৰ "ৱ" আৰু "ৱ" এই দুটা আখৰ বৰ্তমান বঙলা লিপিত নাই কাৰণেই

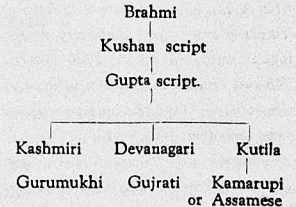
এইটো প্ৰমাণ নহয় যে আমাৰ বৰ্তমান লিপিতো বঙালীৰপৰা ধৰ কৰা। বহুতো পুৰণি বঙলা পুথিত "ৱ" আখৰটোহেও আমাৰ পেটকটী অসমীয়া আকৃতিৰেই বিৰাজ কৰিছে। একে আধাৰে ক'ব হলে জীৱামপুৰৰ ছাপাখানাই অসমীয়া পুথিৰ আখৰৰে মাৰ্জিত আৰু স্থায়ী ৰূপ এটাত বাল্কে অসমীয়া জাতিক বঙালীৰপৰা ধৰ কৰি লৈ নতুন লিপি এটা দিয়াহি নাই।

আমেৰিকান মিছনাবিসকলে প্ৰথমে বঙ্গদেশলৈ নাই অসমলৈ অহা হলে আৰু তেওঁলোকে অসমীয়া কিতাপ ছপাৰ খোজা হলে, তেওঁলোকে তেওঁলোকৰ ছপাত নিশ্চয় এই একে আখৰক (এতিয়াৰ ছপা লিপিত ব্যৱহৃত) ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিলেহেঁতেন, কাৰণ সেইবোৰ আখৰেই শতাব্দীৰ পিছত শতাব্দী ধৰি অসমত চলি আহিছিল।

পূৰ্বস্বৰ কটকীদেৱৰ অনুসন্ধান

এইখিনিতে অসমীয়া পুৰাতনবিদ স্বৰ্গীয় পূৰ্বস্বৰ-খৰ কটকীদেৱৰ বহু অনুসন্ধান-প্ৰশ্ন "Ancient Assamese Script" বোলা প্ৰশ্নলৈকে আহি লি-য়াব পাৰি। উক্ত প্ৰশ্নৰ ৭ পিঠিৰপৰা ১০ পিঠিলৈকে তলত লিখা কথাখিনিয়ে অসমীয়া লিপিৰ (লগতে তথ্যকৰিত) বঙলা লিপিবও দেখক) আঁতি-গুনিৰ সুন্দৰ পৰিচয় দিছে। "Scholars are of opinion that Brahmī is the origin of the Indian Script. The Edicts of Aśoka were written in Brahmī and Kharoshthī characters. (When the seal of Mohenjodaro will be deciphered the history of the Indian scripts may be changed)

In the Maurya period, the Maurya script had three variations. After it, during the Kushan period, Indian scripts had great many variations. Then in the Gupta period during the 4th and the 5th century the Gupta script showed three variations. In the existing works on Epigraphy the origin of the Assamese script has not been dealt with in the different varying forms as shown below. The Assamese script is a descendant of the Kutila variation of the Gupta script of Eastern India.

Thus the Assamese script assumed the present form through the above mentioned stages as shown in the plates. One thing to be noted is that prior to the advent of the Aboms in the 13th century the script was known as Kamarupi Script. Assamese script is the nomenclature given by

* (গুৱাহাটীৰপৰা ওলাৱা হিন্দী মাহিণি "পূৰ্বজ্যোতি"—মাৰ্চ ১৯৫১ চন, ২৫ পৃষ্ঠা উইবা। "পন্থিলে পলম অসমীয়া পুথক জীৱামপুৰক ছাপাখানে (কুৰুপুৰ) সে বাঙালী লিপিয়ে প্ৰকাশিত হ'ব। উক্তক বাদ বাংলা লিপিয়েই অসমীয়া ভাষাকে লিয়ে বীৰত কৰণী হ'ব।" ইত্যাদি।)
(পূৰ্বজ্যোতি, মাৰ্চ, ১৯৫১; পৃ: ২৫)

the Ahom Kings of the Shan dynasty who ruled Assam for a period of 600 years commencing from the 13th century. In the copperplate grant of the Ahom Kings it is distinctly written **असमक्षरेण लिखितं** (asamaksharena likhitam) i.e. recorded in Assamese script. One side of the plate was inscribed in Ahom (Shan) character and the other side was inscribed in the Assamese (Kamarupi) character though the contents of the grant remained the same. The Assamese script is found in epigraphic records from 610 A. D (Copper-plate of Bhaskara Varma) in unbroken continuity covering a period of about 1300 years. Thus its evolution of the Kutila variation of the Gupta Script may not be dated less than 1500 years."

কটকৌদেৱৰ লগত আমাৰ পাৰ্থক্য মাথোনে এই ক্ষেত্ৰে যে আমাৰ মতে আমাৰ অসমীয়া লিপিটো একেৰাৰেই কুটীলা আকৃতিৰ নহৈ লগতে দেৱ-নাগৰীও সামান্যলি হৈ ওলাইছে। তেখেতে দেখুওৱা ১৩ শতাব্দীৰ পৰা ১৮ শতাব্দীৰ ভিতৰত যি অসমীয়া আখৰৰ গঢ়, (ক্ষেত্ৰৰ গ্ৰন্থৰ Plate No. V) সেই গঢ়তে "অ" আৰু "আ" এই দুই বৰ্ণই কুটীলা আকৃতিৰ নহৈ দেৱ-নাগৰী আকৃতিৰহে হৈছে। তলত দেখুওৱা উক্ত "প্লেটৰ" নমুনা উল্লেখ।

আচল কথা, পুৰণি অসমীয়াত একেটা আখৰকে কেবা প্ৰকাৰেও লিখা হৈছিল, কেতিয়াবা কুটীলা আকৃতিৰ, কেতিয়াবা দেৱ-নাগৰী আকৃতিৰ, কেতিয়াবা কোোনোটো আখৰ মৌৰ্য বা গুপ্ত আকৃতিৰ। —অন্যথা মুঠতে গোটেই লিপিটো কুটীলা-প্ৰধান আছিল।

৩কটকৌদেৱৰ লগত আমাৰ দ্বিতীয় পাৰ্থক্য এইফেৰা যে—তথাকথিত 'বঙলা' লিপিটোও অসমীয়া-লিপিৰপৰা বেলেগ এটা লিপি নহয়, সিও সেই কুটীলা দেৱ-নাগৰী মিশ্ৰিত একেটা লিপিয়েই। আমাৰ মনেৰে প্ৰাচীন কামকণী ভাষা বা অসমীয়া ভাষা বঙলা ভাষাতকৈ আগ হ'লে (ঐতিহাসিক আৰু ভাষাতাত্ত্বিক যুক্তিত আগ নহৈও নোৱাৰে) আমাৰ প্ৰাচীন লিপিটোৱেই পাছত বঙলা প্ৰাচীন লিপি হ'ল। আৰু সেই প্ৰাচীন বঙলা লিপিৰে বিবৰ্তিত-সংস্কৃত সংস্কৰণ (evolved and refined form) বৰ্তমান বঙলা বা অসমীয়া ছপাৰ লিপিটো। মুঠ কথা, আমাৰ এই বৰ্তমান ছপাৰ লিপিটো (printed script) আমাৰ পুৰণি অসমীয়া লিপিৰেই উন্নত ৰূপ; ই তথাকথিত "বঙলা" নহয়, আৰু ই বঙালীলৈ আকাশৰপৰাও পৰা নাছিল। দেখে একে ব্ৰাহ্মী আখৰৰে বিবৰ্তিত কুটীলা-দেৱ-নাগৰী সমিশ্ৰণৰ প্ৰাচীন অসমীয়া লিপিৰেই বহুসামান্য বিভিন্নতাৰে সৈতে (with little variation) প্ৰাচীন বঙলা লিপি।

Plate No. V

Assamese Script from 13th to 18th century. (তেৰ শতাব্দীৰপৰা ষোল্ল শতাব্দীৰ ভিতৰত অসমীয়া আখৰৰ গঢ়)

পুৰণি
 য় ঙ্গা জী জী উ উ ক বা ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ও ও ঙ্গ ঙ্গ
 অ অ ই ই ই ই ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ ঙ্গ

বৰ্ত্তমান বৰ্ণ

ফ খ গ ঘ ঙ্গ চ চ্চ জ ঙ্গ ঙ্গ ট ট্ৰ ড ঢ়
 ত থ দ ধ ন প ফ ব ভ ঙ্গ য ঙ্গ ঙ্গ
 ষ ঙ্গ হ ঙ্গ ঙ্গ ড় ঢ় য় ৭ ০ ৪

উচ্চাৰণ, ইচ্ছাৰ, উচ্চাৰণ টিমা

১ ২ ৩ ৪ ৫ ৬ ৭ ৮ ৯ ১০ ১১ ১২ ১৩ ১৪ ১৫ ১৬ ১৭ ১৮ ১৯ ২০ ২১ ২২ ২৩ ২৪ ২৫ ২৬ ২৭ ২৮ ২৯ ৩০ ৩১ ৩২ ৩৩ ৩৪ ৩৫ ৩৬ ৩৭ ৩৮ ৩৯ ৪০ ৪১ ৪২ ৪৩ ৪৪ ৪৫ ৪৬ ৪৭ ৪৮ ৪৯ ৫০ ৫১ ৫২ ৫৩ ৫৪ ৫৫ ৫৬ ৫৭ ৫৮ ৫৯ ৬০ ৬১ ৬২ ৬৩ ৬৪ ৬৫ ৬৬ ৬৭ ৬৮ ৬৯ ৭০ ৭১ ৭২ ৭৩ ৭৪ ৭৫ ৭৬ ৭৭ ৭৮ ৭৯ ৮০ ৮১ ৮২ ৮৩ ৮৪ ৮৫ ৮৬ ৮৭ ৮৮ ৮৯ ৯০ ৯১ ৯২ ৯৩ ৯৪ ৯৫ ৯৬ ৯৭ ৯৮ ৯৯ ১০০ ১০১ ১০২ ১০৩ ১০৪ ১০৫ ১০৬ ১০৭ ১০৮ ১০৯ ১১০ ১১১ ১১২ ১১৩ ১১৪ ১১৫ ১১৬ ১১৭ ১১৮ ১১৯ ১২০ ১২১ ১২২ ১২৩ ১২৪ ১২৫ ১২৬ ১২৭ ১২৮ ১২৯ ১৩০ ১৩১ ১৩২ ১৩৩ ১৩৪ ১৩৫ ১৩৬ ১৩৭ ১৩৮ ১৩৯ ১৪০ ১৪১ ১৪২ ১৪৩ ১৪৪ ১৪৫ ১৪৬ ১৪৭ ১৪৮ ১৪৯ ১৫০ ১৫১ ১৫২ ১৫৩ ১৫৪ ১৫৫ ১৫৬ ১৫৭ ১৫৮ ১৫৯ ১৬০ ১৬১ ১৬২ ১৬৩ ১৬৪ ১৬৫ ১৬৬ ১৬৭ ১৬৮ ১৬৯ ১৭০ ১৭১ ১৭২ ১৭৩ ১৭৪ ১৭৫ ১৭৬ ১৭৭ ১৭৮ ১৭৯ ১৮০ ১৮১ ১৮২ ১৮৩ ১৮৪ ১৮৫ ১৮৬ ১৮৭ ১৮৮ ১৮৯ ১৯০ ১৯১ ১৯২ ১৯৩ ১৯৪ ১৯৫ ১৯৬ ১৯৭ ১৯৮ ১৯৯ ২০০ ২০১ ২০২ ২০৩ ২০৪ ২০৫ ২০৬ ২০৭ ২০৮ ২০৯ ২১০ ২১১ ২১২ ২১৩ ২১৪ ২১৫ ২১৬ ২১৭ ২১৮ ২১৯ ২২০ ২২১ ২২২ ২২৩ ২২৪ ২২৫ ২২৬ ২২৭ ২২৮ ২২৯ ২৩০ ২৩১ ২৩২ ২৩৩ ২৩৪ ২৩৫ ২৩৬ ২৩৭ ২৩৮ ২৩৯ ২৪০ ২৪১ ২৪২ ২৪৩ ২৪৪ ২৪৫ ২৪৬ ২৪৭ ২৪৮ ২৪৯ ২৫০ ২৫১ ২৫২ ২৫৩ ২৫৪ ২৫৫ ২৫৬ ২৫৭ ২৫৮ ২৫৯ ২৬০ ২৬১ ২৬২ ২৬৩ ২৬৪ ২৬৫ ২৬৬ ২৬৭ ২৬৮ ২৬৯ ২৭০ ২৭১ ২৭২ ২৭৩ ২৭৪ ২৭৫ ২৭৬ ২৭৭ ২৭৮ ২৭৯ ২৮০ ২৮১ ২৮২ ২৮৩ ২৮৪ ২৮৫ ২৮৬ ২৮৭ ২৮৮ ২৮৯ ২৯০ ২৯১ ২৯২ ২৯৩ ২৯৪ ২৯৫ ২৯৬ ২৯৭ ২৯৮ ২৯৯ ৩০০ ৩০১ ৩০২ ৩০৩ ৩০৪ ৩০৫ ৩০৬ ৩০৭ ৩০৮ ৩০৯ ৩১০ ৩১১ ৩১২ ৩১৩ ৩১৪ ৩১৫ ৩১৬ ৩১৭ ৩১৮ ৩১৯ ৩২০ ৩২১ ৩২২ ৩২৩ ৩২৪ ৩২৫ ৩২৬ ৩২৭ ৩২৮ ৩২৯ ৩৩০ ৩৩১ ৩৩২ ৩৩৩ ৩৩৪ ৩৩৫ ৩৩৬ ৩৩৭ ৩৩৮ ৩৩৯ ৩৪০ ৩৪১ ৩৪২ ৩৪৩ ৩৪৪ ৩৪৫ ৩৪৬ ৩৪৭ ৩৪৮ ৩৪৯ ৩৫০ ৩৫১ ৩৫২ ৩৫৩ ৩৫৪ ৩৫৫ ৩৫৬ ৩৫৭ ৩৫৮ ৩৫৯ ৩৬০ ৩৬১ ৩৬২ ৩৬৩ ৩৬৪ ৩৬৫ ৩৬৬ ৩৬৭ ৩৬৮ ৩৬৯ ৩৭০ ৩৭১ ৩৭২ ৩৭৩ ৩৭৪ ৩৭৫ ৩৭৬ ৩৭৭ ৩৭৮ ৩৭৯ ৩৮০ ৩৮১ ৩৮২ ৩৮৩ ৩৮৪ ৩৮৫ ৩৮৬ ৩৮৭ ৩৮৮ ৩৮৯ ৩৯০ ৩৯১ ৩৯২ ৩৯৩ ৩৯৪ ৩৯৫ ৩৯৬ ৩৯৭ ৩৯৮ ৩৯৯ ৪০০ ৪০১ ৪০২ ৪০৩ ৪০৪ ৪০৫ ৪০৬ ৪০৭ ৪০৮ ৪০৯ ৪১০ ৪১১ ৪১২ ৪১৩ ৪১৪ ৪১৫ ৪১৬ ৪১৭ ৪১৮ ৪১৯ ৪২০ ৪২১ ৪২২ ৪২৩ ৪২৪ ৪২৫ ৪২৬ ৪২৭ ৪২৮ ৪২৯ ৪৩০ ৪৩১ ৪৩২ ৪৩৩ ৪৩৪ ৪৩৫ ৪৩৬ ৪৩৭ ৪৩৮ ৪৩৯ ৪৪০ ৪৪১ ৪৪২ ৪৪৩ ৪৪৪ ৪৪৫ ৪৪৬ ৪৪৭ ৪৪৮ ৪৪৯ ৪৫০ ৪৫১ ৪৫২ ৪৫৩ ৪৫৪ ৪৫৫ ৪৫৬ ৪৫৭ ৪৫৮ ৪৫৯ ৪৬০ ৪৬১ ৪৬২ ৪৬৩ ৪৬৪ ৪৬৫ ৪৬৬ ৪৬৭ ৪৬৮ ৪৬৯ ৪৭০ ৪৭১ ৪৭২ ৪৭৩ ৪৭৪ ৪৭৫ ৪৭৬ ৪৭৭ ৪৭৮ ৪৭৯ ৪৮০ ৪৮১ ৪৮২ ৪৮৩ ৪৮৪ ৪৮৫ ৪৮৬ ৪৮৭ ৪৮৮ ৪৮৯ ৪৯০ ৪৯১ ৪৯২ ৪৯৩ ৪৯৪ ৪৯৫ ৪৯৬ ৪৯৭ ৪৯৮ ৪৯৯ ৫০০ ৫০১ ৫০২ ৫০৩ ৫০৪ ৫০৫ ৫০৬ ৫০৭ ৫০৮ ৫০৯ ৫১০ ৫১১ ৫১২ ৫১৩ ৫১৪ ৫১৫ ৫১৬ ৫১৭ ৫১৮ ৫১৯ ৫২০ ৫২১ ৫২২ ৫২৩ ৫২৪ ৫২৫ ৫২৬ ৫২৭ ৫২৮ ৫২৯ ৫৩০ ৫৩১ ৫৩২ ৫৩৩ ৫৩৪ ৫৩৫ ৫৩৬ ৫৩৭ ৫৩৮ ৫৩৯ ৫৪০ ৫৪১ ৫৪২ ৫৪৩ ৫৪৪ ৫৪৫ ৫৪৬ ৫৪৭ ৫৪৮ ৫৪৯ ৫৫০ ৫৫১ ৫৫২ ৫৫৩ ৫৫৪ ৫৫৫ ৫৫৬ ৫৫৭ ৫৫৮ ৫৫৯ ৫৬০ ৫৬১ ৫৬২ ৫৬৩ ৫৬৪ ৫৬৫ ৫৬৬ ৫৬৭ ৫৬৮ ৫৬৯ ৫৭০ ৫৭১ ৫৭২ ৫৭৩ ৫৭৪ ৫৭৫ ৫৭৬ ৫৭৭ ৫৭৮ ৫৭৯ ৫৮০ ৫৮১ ৫৮২ ৫৮৩ ৫৮৪ ৫৮৫ ৫৮৬ ৫৮৭ ৫৮৮ ৫৮৯ ৫৯০ ৫৯১ ৫৯২ ৫৯৩ ৫৯৪ ৫৯৫ ৫৯৬ ৫৯৭ ৫৯৮ ৫৯৯ ৬০০ ৬০১ ৬০২ ৬০৩ ৬০৪ ৬০৫ ৬০৬ ৬০৭ ৬০৮ ৬০৯ ৬১০ ৬১১ ৬১২ ৬১৩ ৬১৪ ৬১৫ ৬১৬ ৬১৭ ৬১৮ ৬১৯ ৬২০ ৬২১ ৬২২ ৬২৩ ৬২৪ ৬২৫ ৬২৬ ৬২৭ ৬২৮ ৬২৯ ৬৩০ ৬৩১ ৬৩২ ৬৩৩ ৬৩৪ ৬৩৫ ৬৩৬ ৬৩৭ ৬৩৮ ৬৩৯ ৬৪০ ৬৪১ ৬৪২ ৬৪৩ ৬৪৪ ৬৪৫ ৬৪৬ ৬৪৭ ৬৪৮ ৬৪৯ ৬৫০ ৬৫১ ৬৫২ ৬৫৩ ৬৫৪ ৬৫৫ ৬৫৬ ৬৫৭ ৬৫৮ ৬৫৯ ৬৬০ ৬৬১ ৬৬২ ৬৬৩ ৬৬৪ ৬৬৫ ৬৬৬ ৬৬৭ ৬৬৮ ৬৬৯ ৬৭০ ৬৭১ ৬৭২ ৬৭৩ ৬৭৪ ৬৭৫ ৬৭৬ ৬৭৭ ৬৭৮ ৬৭৯ ৬৮০ ৬৮১ ৬৮২ ৬৮৩ ৬৮৪ ৬৮৫ ৬৮৬ ৬৮৭ ৬৮৮ ৬৮৯ ৬৯০ ৬৯১ ৬৯২ ৬৯৩ ৬৯৪ ৬৯৫ ৬৯৬ ৬৯৭ ৬৯৮ ৬৯৯ ৭০০ ৭০১ ৭০২ ৭০৩ ৭০৪ ৭০৫ ৭০৬ ৭০৭ ৭০৮ ৭০৯ ৭১০ ৭১১ ৭১২ ৭১৩ ৭১৪ ৭১৫ ৭১৬ ৭১৭ ৭১৮ ৭১৯ ৭২০ ৭২১ ৭২২ ৭২৩ ৭২৪ ৭২৫ ৭২৬ ৭২৭ ৭২৮ ৭২৯ ৭৩০ ৭৩১ ৭৩২ ৭৩৩ ৭৩৪ ৭৩৫ ৭৩৬ ৭৩৭ ৭৩৮ ৭৩৯ ৭৪০ ৭৪১ ৭৪২ ৭৪৩ ৭৪৪ ৭৪৫ ৭৪৬ ৭৪৭ ৭৪৮ ৭৪৯ ৭৫০ ৭৫১ ৭৫২ ৭৫৩ ৭৫৪ ৭৫৫ ৭৫৬ ৭৫৭ ৭৫৮ ৭৫৯ ৭৬০ ৭৬১ ৭৬২ ৭৬৩ ৭৬৪ ৭৬৫ ৭৬৬ ৭৬৭ ৭৬৮ ৭৬৯ ৭৭০ ৭৭১ ৭৭২ ৭৭৩ ৭৭৪ ৭৭৫ ৭৭৬ ৭৭৭ ৭৭৮ ৭৭৯ ৭৮০ ৭৮১ ৭৮২ ৭৮৩ ৭৮৪ ৭৮৫ ৭৮৬ ৭৮৭ ৭৮৮ ৭৮৯ ৭৯০ ৭৯১ ৭৯২ ৭৯৩ ৭৯৪ ৭৯৫ ৭৯৬ ৭৯৭ ৭৯৮ ৭৯৯ ৮০০ ৮০১ ৮০২ ৮০৩ ৮০৪ ৮০৫ ৮০৬ ৮০৭ ৮০৮ ৮০৯ ৮১০ ৮১১ ৮১২ ৮১৩ ৮১৪ ৮১৫ ৮১৬ ৮১৭ ৮১৮ ৮১৯ ৮২০ ৮২১ ৮২২ ৮২৩ ৮২৪ ৮২৫ ৮২৬ ৮২৭ ৮২৮ ৮২৯ ৮৩০ ৮৩১ ৮৩২ ৮৩৩ ৮৩৪ ৮৩৫ ৮৩৬ ৮৩৭ ৮৩৮ ৮৩৯ ৮৪০ ৮৪১ ৮৪২ ৮৪৩ ৮৪৪ ৮৪৫ ৮৪৬ ৮৪৭ ৮৪৮ ৮৪৯ ৮৫০ ৮৫১ ৮৫২ ৮৫৩ ৮৫৪ ৮৫৫ ৮৫৬ ৮৫৭ ৮৫৮ ৮৫৯ ৮৬০ ৮৬১ ৮৬২ ৮৬৩ ৮৬৪ ৮৬৫ ৮৬৬ ৮৬৭ ৮৬৮ ৮৬৯ ৮৭০ ৮৭১ ৮৭২ ৮৭৩ ৮৭৪ ৮৭৫ ৮৭৬ ৮৭৭ ৮৭৮ ৮৭৯ ৮৮০ ৮৮১ ৮৮২ ৮৮৩ ৮৮৪ ৮৮৫ ৮৮৬ ৮৮৭ ৮৮৮ ৮৮৯ ৮৯০ ৮৯১ ৮৯২ ৮৯৩ ৮৯৪ ৮৯৫ ৮৯৬ ৮৯৭ ৮৯৮ ৮৯৯ ৯০০ ৯০১ ৯০২ ৯০৩ ৯০৪ ৯০৫ ৯০৬ ৯০৭ ৯০৮ ৯০৯ ৯১০ ৯১১ ৯১২ ৯১৩ ৯১৪ ৯১৫ ৯১৬ ৯১৭ ৯১৮ ৯১৯ ৯২০ ৯২১ ৯২২ ৯২৩ ৯২৪ ৯২৫ ৯২৬ ৯২৭ ৯২৮ ৯২৯ ৯৩০ ৯৩১ ৯৩২ ৯৩৩ ৯৩৪ ৯৩৫ ৯৩৬ ৯৩৭ ৯৩৮ ৯৩৯ ৯৪০ ৯৪১ ৯৪২ ৯৪৩ ৯৪৪ ৯৪৫ ৯৪৬ ৯৪৭ ৯৪৮ ৯৪৯ ৯৫০ ৯৫১ ৯৫২ ৯৫৩ ৯৫৪ ৯৫৫ ৯৫৬ ৯৫৭ ৯৫৮ ৯৫৯ ৯৬০ ৯৬১ ৯৬২ ৯৬৩ ৯৬৪ ৯৬৫ ৯৬৬ ৯৬৭ ৯৬৮ ৯৬৯ ৯৭০ ৯৭১ ৯৭২ ৯৭৩ ৯৭৪ ৯৭৫ ৯৭৬ ৯৭৭ ৯৭৮ ৯৭৯ ৯৮০ ৯৮১ ৯৮২ ৯৮৩ ৯৮৪ ৯৮৫ ৯৮৬ ৯৮৭ ৯৮৮ ৯৮৯ ৯৯০ ৯৯১ ৯৯২ ৯৯৩ ৯৯৪ ৯৯৫ ৯৯৬ ৯৯৭ ৯৯৮ ৯৯৯ ১০০০

উন্নতিৰপৰা অধোমতিতৈ ?

(From evolution to devolution)

বৈজ্ঞানিকভাৱে (scientifically) আৰু সৌন্দৰ্য্যবোধৰ ফালৰপৰা (aesthetically) চাপেও আমাৰ বৰ্ত্তমান ছপা লিপিটো ভাৰতীয় সংস্কৃতমূলক আটাইবিলাক ভাষাৰ ছপা লিপিটোক যে মৰ্জিত (refined) আৰু উন্নত ধৰণৰ তাত সন্দেহ নাই। লিপিৰ তিনিটা গুণ—(১) সৱজ্ঞে চিনি পোৱা (legibility), (২) দেখিবলৈ ধুনীয়া (beauty) আৰু (৩) বেগ অৰ্থাৎ বৰকৈ লিখিব পৰা (speed)। এই তিনিওটা গুণ আমাৰ লিপিত বৰ্ত্তমান। আমাৰ লিপিটো যে দেৱ-নাগৰীতকৈ চিনিবলৈ আৰু পঢ়িবলৈ সহজ, দেখিবলৈ ধুনীয়া আৰু খবকৈ লিখিব পৰা তাক সংস্কৃত আৰু অসমীয়া, দুইটা ভাষা যি জানে তেওঁৱেই নিশ্চয় স্বীকাৰ কৰিব। বাস্তৱতে আমাৰ আখৰবিলাক ভোবোৰা (cumbrous) দেৱ-নাগৰী

আখৰতকৈ যে আই-পাচ মুকলি, ধুনীয়া আৰু উন্নত আকাৰৰ তাক কোনে হুই কৰিব ?

তেখে আমাৰ আখৰ কেইটা বঙলা আখৰেৰে সৈতে দেখিবলৈ একে কাৰণেই আমাৰ এই উন্নত ধুনীয়া লিপিটো দলিয়াই পেলাই আমি উন্নত অৱস্থাপৰা অৱনত অৱস্থালৈ, মৰ্জিত অৱস্থাপৰা খট্টা অৱস্থালৈ (From refinement to corpulence) আকৌ উভতি যাব লগা হ'লে ? বৰকৈ আমি ক'ব খোজোঁ যে সংস্কৃত ভাৱতৰ জাতীয় ভাষাৰূপে (National Language) গ্ৰহণ কৰিলেও, আমাৰ এই উন্নত লিপিটোকহে ভাৱতৰ জাতীয় লিপি (National Script) ক'ব লোৱা উচিত হ'ব।

উচ্চাৰণ-সঙ্কট

আমাৰ লিপি এৰি আমাৰ ভাষা লিখিবলৈ দেৱ-নাগৰী লগে, আমি এটা উচ্চাৰণ-সঙ্কটতো পৰিম। উদাহৰণ স্বৰূপে আমাৰ লিপিত 'য'

আক "ন" এই ছুটা স্মৃকীয় আখৰৰ ছুটা স্মৃকীয় উচ্চারণ আছে। (যদিও সংস্কৃত মতে বর্ণ একেটাই) কিন্তু দেহ-নাগৰীত সেইটোব এটা আখৰ য (y) এটা উচ্চারণেহে আছে। আমি দেহ-নাগৰী আখৰত আমাৰ কৰ্ত্তন-ঘোষা লিখি গাবৰ হলে—

“যত্নমিযাদর যাদরানন্দ হবি” স্মৃবিদ বৃদি লামিব
“ইয়ত্নমি ইয়াদর ইয়াদরানন্দ হবি”। আমি তেস্ত
দেহ-নাগৰী আখৰ লৈ সৰ্ব-ভাৰতীয় হবলৈ, গৈ
থৈ নিজৰ মাতৃটোও (phonetics) বিসৰ্জন
দিমগৈ নে? আমাৰ ভাষাত দেহ-নাগৰী লিপি
সুমাণে ৫—(অমুখাব) আক কেইবাটাও আখৰৰ
সম্বন্ধত এই উচ্চারণ-সঙ্ঘট্টাটোৱে দেখা দিব।
সম্প্রতি আমি সেইবোৰৰ আলোচনা নকৰি ১৭৫১
তাৰিখৰ “নতুন অসমীয়াত” প্রকাশিত শ্রীমুত
মোহনচন্দ্ৰ মহন্তদেৱৰ এই সম্পৰ্কত প্ৰিঙ্ক
সঙ্ঘট্টাটোলৈ আঙুলিয়াই দ্বাষ্ট ধাৰিকলৈ।

পণ্ডিত নেহৰুৰ অভিযন্ত

এই সম্পৰ্কত বহু পণ্ডিত নেহৰুৱে কৈছে :—
“Change the script and different word
pictures arise, different sounds, differ
ent ideas. An almost insurmounta-
ble barrier is put up between the
old literature and new and the for-
mer becomes almost a foreign langua-
ge that is dead. When there is
no literature worth preserving this
risk should be taken. In India I
can hardly conceive of the change,
for our literature is not only rich

and valuable but is bound up with
our History and our thought and
is intimately conncuted with the lives
of our masses. It would be *cruel*
visisection to force such a change and
*it would retard our progress in popu-
lar education.”*

“The development of Hindusthani
(Now Hindi) — writer) must not
conflict with the continuing use and
enrichment of the other great langu-
ages of India.”

“অৰ্থাৎ কোনো এটা ভাষাৰ যদি লিপি
পৰিবৰ্ত্তন কৰা, তেন্তে তাৰ লক্ষ্যত্ৰিই বেলেগ
হৈ পৰিব, বেলেগ উচ্চারণ ওলাব, আক লগতে
বেলেগ ভাৱৰো উদ্ভৱ হ'ব। নতুন লিপিত লিখিত
সাহিত্য আক আগৰ লিপিত লিখিত সাহিত্যৰ
মাজত এটা অক্ষমীয় বাৰধানৰ সৃষ্টি হ'ব আক
আগৰ লিপিত লিখিত সাহিত্যটো প্ৰায় এটা
বিদেশী সাহিত্যৰ দৰে মুত সাহিত্য হৈ পৰিব। যি
ভাষাত ভবিষ্যতলৈ স্থায়ীভাবে ৰাখিব লগা কোনো
সাহিত্য নাই, তেনে ভাষাত এই বিপদটো
(risk) বৰণ কৰিব পাৰি। কিন্তু ভাৰতবৰ্ষৰ
ভাষাবিলাকৰ এনেকুৱা লিপি পৰিবৰ্ত্তনৰ কথা
মই ভাবিবই নোৱাৰোঁ। কাৰণ আমাৰ
ভাৰতীয় সাহিত্যবিলাক অকল চহকী আক
মুলাহানেই নহয়—সেইবিলাক আমাৰ ইতিহাস
চিত্তা, আৰু জনগণৰ জীৱনৰ লগত নেবা-
নেপেৰাভাবে জড়িত হৈ আছে। গতিকে
কোনো ভাৰতীয় ভাষাৰ লিপি পৰিবৰ্ত্তন কৰিব,

ভোজাটো এটা নিৰ্ভুৰ শৰীৰ-ব্যৱচ্ছেদৰ
(vivisection) নিচিনা কাৰ্য্য হ'ব আক ই
আমাৰ জনশিক্ষাৰ উন্নতিও নিশ্চয় পিছুৱাই দিব।

হিন্দুস্থানী (এতিয়া হিন্দী) — লেখক) ভাষাৰ
উন্নতি সাধন ব্যাপাৰটোৱে ভাৰতীয় অন্যান্য
লেখক লব লগা ভাষাবিলাকৰ চলি অহা ব্যৱহাৰ
আক শ্রীমুক্তি সাধনত বিধিপগলি দিয়াটো
কপাৰি উচিত নহব।”

বঙালী প্ৰভাব

বঙালী লগত আমাৰ বৰ্ণমালাই যেতিয়া
একে, তেতিয়া লিপিটো এক হোৱাৰ কাৰণে
ভাৰ বিশেষ একো কাৰণ নাই। য়ুৰোপৰ
নিচিনা মহাদেশ এখনতো এটা মাথোন লিপি
প্ৰচলিত। গোটেই মহাদেশখনতে ইংৰাজী,
ফৰাচী, স্পেনিছ, জাৰ্মান প্ৰকৃতি অতথোৰ
ভাষা একেটা মাথোন লিপি বোমান আৰম্ভেৰে
লিখা হয়, কিন্তু শিপিটো উমহতীয়া বা এক
হোৱা বাবে এই বিভিন্ন ভাষাবিলাকে জানো
নিজ নিজ ভাবে উন্নতি কৰিব পৰা নাই? এই
উমহতীয়া লিপিটোৱে (common
script) এই বিভিন্ন য়ুৰোপীয় ভাষাবিলাকৰ
উন্নতি সাধনত কিবা বাধা জন্মাইছেনে? এটা
উমহতীয়া লিপি (common script)
উন্নতিৰ বাধক নহয়, বৰঞ্চ তাক উন্নতি-মন্দিৰৰ
প্ৰবেশদ্বাৰ বুলিহে ভবা উচিত। পৃথিবীত
কোনো ভাষা, কোনো সাহিত্য বা কোনো
জাতিৰ সংস্কৃতিয়ে অন্য ভাষা, অন্য সাহিত্য
বা অন্য জাতিৰ সংস্কৃতিৰ সংস্পৰ্শ নোহোৱাকৈ

বা অইনৰ ভাৱ চিন্তাৰ প্ৰভাৱ নপৰাকৈ,
অকলশৰে একেবাৰেই স্বয়ত্ব হৈ উন্নতিৰ বাটত
আগ বাঢ়িব পৰা নাই। মুঠতে বাহিৰৰ
প্ৰভাববিলাক স্বাস্থ্যকৰ নে অস্বাস্থ্যকৰ, অইনৰ
গুণাবিলাকৰ অঙ্ক অমুৰূপ কৰা হৈছে নে সেই
বিলাক জীণ নিয়াই নিজৰ কবি লব পৰা হৈছে,
সেইটোহে ভাবিবৰ কথা। যদি কোনো প্ৰকাৰৰ
বঙালী প্ৰভাৱ অসমীয়াৰ মানসিক শ্রীমুক্তি সাধনলৈ
স্বাস্থ্যকৰ হয় তেন্তে তাক আদৰি লোৱা উচিত,
যদি অস্বাস্থ্যকৰ হয় তেন্তে সি বৰ্জনীয়। সেইদৰে
হিন্দী বা আন প্ৰভাৱৰ কথাও সেই একেই।

হিন্দী প্ৰভাৱ

এজন অসমীয়া গিপি পৰিবৰ্ত্তন প্ৰস্তাৱকে •
(শ্রীমুত পূৰ্ণচন্দ্ৰ শৰ্মা বি, এল, এম, এল, এ
চীফ্ হুইপ, অ: বিধান-সভা) কয়:—“আমি
বঙলা আৰম্ভেৰে শিকা মাৰ্হেই বঙলা উপন্যাস
আক বাতৰি কাকতবোৰ পঢ়াত লাগি যাওঁ।
কলত আমাৰ জতি কম মাৰ্হেই আমাৰ নিজৰ
সাহিত্য সম্বন্ধে জানিবলৈ চোঁটা কৰে আক
জতি বম মাৰ্হেই আমাৰ অসমীয়া বাতৰি-
কাকত পঢ়ে।” যেতিয়া অসমীয়া মাৰ্হেই হিন্দী
আখৰ (দেহ-নাগৰী) শিকিব, তেতিয়া যে তেওঁ-
লোকে হিন্দী উপন্যাস আক হিন্দী কাকত
পঢ়িবলৈ নাযাব তাৰ নিশ্চয়তা ক'ত? বৰঞ্চ
হিন্দীয়েই যেতিয়া ৰাষ্ট্ৰভাষাৰ স্থান অধিকাৰ
কৰিবলৈ ওলাইছে, তাৰ প্ৰভাৱত নতুনকৈ
হিন্দী আখৰৰ পোছাকোৰে সাজি পাৰি ওলোৱা
অসমীয়া সাহিত্য গাভৰুজন্য দেখোন তেনেই বেপোটা

• (এই প্ৰবন্ধ লিখাৰ সময়ত শ্রীমুত পূৰ্ণচন্দ্ৰ শৰ্মা অসম বিধান-সভাৰ Chief Whip আছিল।
তেখেতৰ এই মন্তব্য Assam Tribune অত ইংৰাজীত ওলাইছিল।)

লাগিছে পৰিব। যদি হিন্দী প্ৰভাৱ ইমান আৱশ্যকীয় হ'ব লাগে, তেন্তে বঙালী প্ৰভাৱ-টোনা ইমান বৰ্দ্ধনীয় হ'ব লাগে কিয়? যদি তুলসীদাসক অন্তৰ্ধান কৰি আদিব আনিব লাগে, তেন্তে ৰবীন্দ্ৰনাথক নো কিয় কৰি ধৰ লাগে ইমান দূৰত বিদ্ৰুপ?

লিপি ৰক্ষণ উন্নতিৰ বিয় নহয়।

যদি অতীতৰ বঙালীৰ ঘাৰা পৰিচালিত হোৱা আৰু বঙালীয়ে বৃষ্টিছৰ সমৰ্থন পোৱা ছপা-গছৰ দিনতে অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যই উন্নতিৰ বাটত আগুৱাই আঁঠি নিজৰ বৈশিষ্ট্য বক্ষা কৰিব পাবিলে, তেন্তে এতিয়া যেতিয়া দেশ স্বাধীন হ'ল, আগৰ সেই আশ্বৰ বা লিপিটো বাখিলে বঙলাৰ লগত একে হোৱা দেখি, অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যই উন্নতি বৰিব নোৱাৰিব বুলি ভবাটো তেনেই হাঁহি উঠা কথা নহয়নে?

মৃগ-তৃষ্ণা

অসমীয়া লিপি পৰিবৰ্তন প্ৰচাৰকসকলে, লিপিটো দেৱ-নাগৰী কৰিব আৰু এটা কাৰণ দৰ্শায় যে আমাৰ বৰ্তমান লিপিটো বঙ্গদেশৰ বাহিৰে ভাৰতৰ আন আন প্ৰদেশৰ মাহুহলৈ ছুৰুকাই হোৱাত ন্যায় ভাৰতবৰ্ষৰপৰা বিচ্ছিন্ন হৈ আছে। যেন্তে বঙালী, মাজাৰী, তামিল, তেলুগু আদি ভাষা প্ৰচলিত প্ৰদেশবিলাকো বিলাকৰ আশ্বৰ দেৱ-নাগৰী নহয়, ভাৰতবৰ্ষৰপৰা বিচ্ছিন্ন হৈ আছেনে?

পৰিবৰ্তন-প্ৰচাৰকসকলে দেৱ-নাগৰী লিপি প্ৰৱৰ্তনৰ আৰু এটা কাৰণ দৰ্শাইছে যে আমাৰ লিপিটো দেৱ-নাগৰী হলে ভাৰতবৰ্ষৰ আন আন

প্ৰদেশৰ মাহুহবিলাকে আমাৰ ভাষা সহজে পঢ়িব পাৰিব আৰু সেইদৰি সমগ্ৰ ভাৰতত আমাৰ অসমীয়া সাহিত্য প্ৰচাৰ হ'ব, বিশেষকৈ মহাপুৰুষ ৩শ্ৰীশঙ্কৰ আৰু ৩শ্ৰীমাধৱৰ বৈষ্ণৱ সাহিত্য পঢ়িবলৈ বিভিন্ন প্ৰদেশৰ মাহুহবিলাক তৎপৰ হৈ উঠিব। সমগ্ৰ যুৰোপত (কছিত্যক এৰি) একে ৰোমান আখৰ চলিছে বুলি ইংলণ্ডৰ সৰ্কুসাধাৰণ মাহুহ জাৰ্মান বা পোলীয় (Polish language) ভাষা শিকিবলৈ কিমান তৎপৰ হৈছে? বঙালীৰ সৈতে আমাৰ লিপিটো একে হোৱা সত্ত্বেও বঙ্গদেশৰ কিমান বঙালীয়ে অসমীয়া ভাষা শিকি অসমীয়া কিতাপ পঢ়িছে? ভাৰত-বৰ্ষৰ আন আন প্ৰদেশৰ মাহুহবিলাকে (য'ত আখৰ চিনি পোৱা মাহুহৰ (literate people) সংখ্যা আঞ্জিও শতকৰা বৃদ্ধিৰনেই হোৱা নাই) অসমীয়া ভাষাৰ লিপিটো দেৱ-নাগৰী হলেই যে অসমীয়া সাহিত্য আৰু অসমৰ বৈষ্ণৱ সাহিত্য পঢ়িবলৈ হাৰাখ'ৰি খাই পৰিব এওঁটো কল্পনা কৰা এটা মৃগ-তৃষ্ণা নাথানে।

ভাৰতৰ বাকী অংশক অসমৰ উচ্চ বৈষ্ণৱ-সাহিত্যৰ লগত পৰিচিত কৰি দিবলৈ যদি কোনো অসমীয়াৰ সঁচাকৈয়ে ইমান আগ্ৰহ হৈছে, তেন্তে তেওঁ বুজা উচিত যে অসমীয়া লিপিটো গুচাই দেৱ-নাগৰী কৰি দিলেই তেওঁৰ সেই উদ্দেশ্য সফল নহ'ব। অসমৰ বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ উজ্জ্বল ৰত্নৰাজিৰ যদি উপযুক্ত হিন্দী বা ইংৰাজী তৰ্জমা হয়, তেন্তে হুচতো ভাৰতৰ আন আন প্ৰদেশৰ স্ত্ৰী আৰু বিয়চ্ছন্নক আমাৰ প্ৰাচীন সাহিত্য-সম্পদৰ লগত পৰিচিত হ'বলৈ এটা সুবিধা দান কৰিব পৰা যায়।

ট্ৰাইবেল জাতিৰ লগত ঐক্য

এইখিনিতে আমাৰ পৰ্বতীয়া জাতি-ভাই ট্ৰাইবেলসকলৰ সন্মুখতো একাধাৰ ক'বলৈ আছে। ভৈৰামত থকা ট্ৰাইবেলসকলে অসমীয়া ক'ৰ আৰু অনেক শিৰিৰ পঢ়িও জানে। তেওঁবিলাক আন আন অসমীয়াৰ দৰে ভাষা সংস্কৃতিত অসমীয়াই হৈ আছে। কিন্তু কিছুমান পৰ্বতীয়া জাতিৰ লগত হলে এই কথা নাথাকে। তেওঁলোকৰ অনেক অসমীয়া বৃদ্ধিৰ পাৰে আৰু অসমীয়া ক'বও পাৰে। কিন্তু মিছনাবিলাকে তেওঁ-লোকক খুঁটান কৰিবলৈ তেওঁলোকৰ শুকীয়া মাত-কথা (dialects) আৰু ইংৰাজী ভাষাও ৰোমান আখৰেৰে শিকোৱা কাৰণে তেওঁলোকৰ ভাবধাৰা ভৈৰামৰ ট্ৰাইবেল আৰু আমাৰপৰা সুকীয়া হৈ গৈছে। আৰু সেই কাৰণেই তেওঁলোক আৰু আমাৰ মাজত এটা বিচ্ছিন্ন ভাৱৰ লক্ষণ প্ৰকাশ পাবলৈ ধৰিছে।

যদি তেওঁলোকক অসমীয়া আখৰেৰে অসমীয়া ভাষা শিকোৱা হয়, তেন্তে তেওঁলোক যে অনতি-পলমে ভৈৰামৰ ট্ৰাইবেলসকলৰ দৰেই অসমীয়াৰে তৈতে মিলি অসমীয়া হৈ যাব তাত সন্দেহ নাই। গতিকে তেওঁলোকৰ মাজত ৰোমান লিপিৰ পৰিবৰ্তে অসমীয়া লিপি প্ৰচলন কৰি অসমীয়া ভাষাৰ প্ৰসাৰ সাধন কৰিবলৈ পুৰুষাৰ্থ কৰাটো প্ৰত্যেক অসমীয়াৰ পক্ষে এটা অৱশ্যকৰ্ণ্য আৰু পুণ্যকৰ্ম নিশ্চয়। কিন্তু এই পৰ্বতীয়া জাতিবিলাকৰ মাজতো অকো 'দেৱ-নাগৰী লিপি প্ৰচলন কৰিবলৈ গলে কেৱল এটা বেমেজালিৰ (confusion) হে সৃষ্টি হ'ব।

বাস্তৱ অসুবিধা (practical difficulties)

লিপি পৰিবৰ্তনৰ প্ৰচাৰকসকলে আৰু এটা ডাঙৰ কাৰণ দৰ্শায় যে আমাৰ লিপিটো দেৱ-

নাগৰী কৰিলে আমাৰ শিকাকবিলাকৰ (ছাত্ৰ-বিলাকৰ) অনাহকত হিন্দী আৰু অসমীয়া দুটা লিপি শিকাৰ কাৰণে সময় আৰু অৰ্থ ব্যয় নহ'ব। যিবিলাক নতুন ছাত্ৰই অসমীয়া লিপি নিশিকি কেৱল মাত্ৰ দেৱ-নাগৰী শিকিব তেওঁলোকলৈ বৰ্তমানলৈকে থকা গোটেই অসমীয়া সাহিত্যটো গ্ৰীক (Greek) হৈ পৰিবনে নপৰিব?

আমাৰ ভবিষ্যৎ বংশধৰসকলক নিজৰ ভাষাৰ অতীত সাহিত্য-সম্পদৰপৰা এওঁদৰে বিচ্ছিন্ন কৰি দিবৰ ব্যৱস্থাতো সঁচাকৈয়ে বৰ প্ৰশংসনীয় হবনে? যিবিলাক ল'ৰাই কেৱল দেৱ-নাগৰী আখৰহে শিকিব তেওঁলোকৰ পক্ষে আঞ্জিলৈকে অসমীয়া লিপিৰে ছপা হোৱা অসমীয়া প্ৰহুবিলাক পঢ়িবলৈ সঁচাকৈয়ে বৰ সহজ, সুগম আৰু আনন্দদায়ক হবনে বাক? দেৱ-নাগৰী লিপিৰে সমগ্ৰ অসমীয়া সাহিত্যটো হঠাৎ ছপাই উলিয়াওৱাটো এটা বাস্তৱতা সাপেক্ষ ব্যাপৰ হবনে? এইটো এটা প্ৰকৃত কাণ্ড নহবনে? ইয়াৰ কাৰণে লাখে লাখে, কোটিয়ে কোটিয়ে টকা নালাগিবনে? ই সঁচাকৈয়ে সময় আৰু অৰ্থৰ বৰ উত্তম মিতব্যয়িতা (good economy of time and money) হবনে?

আনপক্ষে, অসমীয়া লিপিৰ সলনি দেৱ-নাগৰী প্ৰচলন কৰি অসমীয়া পুথি-পাঁজি, কিতাপ আটাওঁবোৰ দেৱ-নাগৰীত ছপাই উলিয়ালে অসমীয়া লিপিৰে শিক্ষা সাং কৰা গোটেইবিলাক মাহুহ মহা অন্ধকাৰত পৰি নাথাবনে?

আজিৰ নিচিনাকৈ দিন ৰাতি নোহোৱাকৈ ৰাতিৰ লগা কঠোৰ জীৱন-প্ৰাণ্ডামৰ দিনত দেৱ-নাগৰীৰ দৰে এটা জটিল আখৰ (complex form of letters) নতুনকৈ শিৰিৰ পঢ়িবলৈ শিকোৱা

সকলোকে পক্ষে সময় আকর্ষণীয় কিমান ভাল মিতব্যয়িতা হব কব নোৱাৰে। গতিকে প্ৰস্তাবিত আমাৰ এই লিপি-পৰিবৰ্তন ঘটিলে তাৰ ফল অনিবাৰ্ধ্য বৰ পৰিণামজনক হব। ই অক্ষৰাত আপ দিয়াৰ বাহিৰে আন একো নহব। গতিকে আমাৰ লিপি পৰিবৰ্তনৰ এই বিবেচনাসূচী প্ৰস্তাৱটোৰ এই লেখক দুৰ্গোধি স্বিবাধী।

সকলো ফালৰেপৰা ভাবি চালে লিপি-সন্নিবি প্ৰশ্নটো মুঠেই আক উঠিব নোৱাৰে। আমাৰ এতিয়া যিটো প্ৰশ্ন উঠে, সেটোটা হৈছে আমাৰ ভাষাটো আজিও কিয় ৰাষ্ট্ৰভাষা (State Language) বুলি ঘোষিত নহল, এইটোহে।

• “অনন্য-সাহিত্য-সভা” বোৱা ৰিলম অবিবেচনাত এই প্ৰবন্ধক সাৰাংশ লুপ্তে কোৱা হৈছিল।—লেখক।

সাহিত্যৰ উৎস

[শ্ৰীযুগা নলিনীবালা দেৱী]

বিশ্ব আছিল যিদিনা গভীৰতম গভীৰ ধ্যানত, অনন্ত গাভীৰ্য্যত নিমগ্ন, কোন অসীম আদি যুগত, কোন আদিম উৰাৰ অকণাপোকত মহা বিৰাটৰ নীৰবতাময় ষোম-আৱৰণ ছেদি, বাজি উঠিল সৃষ্টি-সুৰ, প্ৰাণৰ মহানাদ, গভীৰ গুহাৰ বধনিত ধনিত হল মহাবিশ্ব—অনন্ত সুৰৰ মহা স্পন্দনত; বিশ্ব সমুদ্রত উঠিল সৃষ্টিৰ ঢৌ, ঢৌৰ বলকনিত—তৰঙ্গায়িত মন্থনত—অনন্ত জ্যোতিৰ শক্তি পূজীভূত কেন্দ্ৰীভূত হৈ কপ লগে সবিতৃ মগলৰ, পৃষ্ঠি আৰু জ্যোতিৰ আধাৰ সবিতৃ-মগলৰণবা কপায়িত হল সূৰ্য্য চন্দ্ৰ গ্ৰহ তাৰকা, অসীম সৌৰ জগৎ। সৃষ্টি হল পৃথিৱী, ধৰাৰ বিন্দুমা কপ, সাগৰ প্ৰান্তৰ নদ-নদী পৰ্বত, স্থাৰৰ জঙ্গম জগতৰ

জীৱকূল। মহাস্পন্দনৰ আলোড়নত প্ৰকৃতিয়ে পালে নৱ কপ, অনন্তভূত স্পন্দনৰ আলোড়নত প্ৰকৃতি পৰিবৰ্তনশীল। বিশ্বৰ গতি-পথত স্পন্দনৰ যুদ্ধ আলোড়ন আজি বিজ্ঞানসম্মত। এইয়েই বিশ্বৰ চিৰস্থান গতি। যিদিনা আদি স্পন্দনৰ যুদ্ধ আলোড়ন ৰিব হব, সেইদিনা ত্ৰাণ্ডণত সৃষ্টি-শীলগাৰো অন্ত হব। সেই আদি সন্ধানত সুৰৰ প্ৰতিটি স্পন্দনত যেনেকৈ প্ৰতীয়মান বিশ্বৰ শ্ৰেষ্ঠ সৃষ্টি মাহুৰৰ প্ৰাণ-গুহীতো সেই সুৰৰ কঁপনি পৰিলক্ষিত আৰু মাহুৰক কবিত্ব সৃষ্টিৰ প্ৰতীক।

মানৱ ধৰ্ম্মত সৃষ্টি-সুৰ নিত্যপ্ৰত্যক্ষ। প্ৰত্যেক মানৱৰ ভিতৰত স্বভাৱৰ সামঞ্জস্য থাকিলেও সৃষ্টি-শক্তিৰ সামঞ্জস্য বিচাৰি পোৱা

টান। মানৱ-চিত্তৰ চেতন অৱচেতনৰ মাজত সৃষ্টি-ৰবৰ উৎপত্তি—যি সুৰৰ প্ৰেৰণা-প্ৰৱাহত মাহুৰ সৃষ্টিৰ বাবে সক্ৰিয় হৈ উঠে। মাহুৰৰ জীৱন একোটি সংস্কাৰ সমষ্টি। বিভিন্ন সংস্কাৰে বিভিন্ন চৰিত্ৰৰ বিকাশ কৰে, বিভিন্ন ভাব-ধাৰা, বিভিন্ন বৰ্ণ-শক্তি প্ৰকাশ কৰে। এইয়েই মানৱ-চিত্তৰ মহা-বহস্য। কোন অদৃশ্য মহা-শক্তি পৰিচালিত মাহুৰে মনোবাৰা, ক'ত মানৱ জীৱনৰ সৃষ্টিৰ আঁত, সেই কথা ভাবিলে স্তম্ভিত হব লাগে। বহিৰ্জগতৰ বিভিন্ন স্তৰৰ দৰে মানৱ জীৱনৰো কেইবাটিও স্তৰ সত্যতে পৰিলক্ষিত হয়। মানৱ জীৱনৰ স্থূল আৱৰণৰ মুখ-চুখ, ভোগ-বিলাসময় এই জীৱনৰ বাহিৰেও যে মাহুৰৰ স্থূল আৱৰণৰ আঁত আন কেইটামান স্তৰ আছে এই কথা মহা মহা দাৰ্শনিক বৈজ্ঞানিক মনোবীলকলৰ সাহায্যত—অধ্যবসায়ত এক্কাৰৰ আঁৰ-কাপোৰ ভেদ কৰি সত্যৰ ভেটিত প্ৰতিষ্ঠিত দৃঢ় মত সৰ্বজনসম্মত। পাতঞ্জল দৰ্শন-মতে যৌগিক ব্যাখ্যা কেইটামান উল্লেখ কৰিব পৰা যায়—যেনে স্থূল দেহৰ বাহিৰেও বায়বীয় অণু-গঠিত কেইটামান বিভিন্ন কোষ মানৱদেহত আছে, যিবিলাক চকুৰে দেখা নোপায়, কিন্তু বিভিন্ন অস্থূত্বিত বিভিন্ন কোষৰ অৱস্থান বুজিব পৰা যায়। সৰ্বসাধাৰণতে পাঁচটি কোষেই প্ৰধান। অন্নময় কোষ, মনোময় কোষ, প্ৰাণময় কোষ, জ্ঞানময় কোষ, বিজ্ঞানময় বা আনন্দময় কোষ। অন্নময় কোষে স্থূল দেহকেই বুজায়। আহাৰ বিহাৰ, শয়ন-ভোজন, দৰ্শন-শ্ৰবণেই এই স্থূল দেহ বা অন্নময় কোষৰ ধৰ্ম্ম, এই স্থূল দেহৰ মাজতে মনোময় কোষৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰকাশ, কাৰণ মনো

স্থূল দেহক পৰিচালিত কৰে; কিন্তু স্থূল দেহৰ ওপৰত মনৰ সম্পূৰ্ণ কৰ্তৃত্ব থাকিলেও আমি মনৰ ছটা দিক সাধাৰণতে দেখিবলৈ পাওঁ। মনে স্থূল দেহক লৈ ব্যস্ত থাকিলেও কেতিয়াবা, কোনো আকৰ্ষণীয় বিষয়ত মনে স্থূল দেহৰ সংযোগ পাহৰি, কোনো গভীৰ চিন্তিত বিষয়লৈ বা ধ্যানমুখী হৈ উৰ্দ্ধলৈ গতি কৰে। এনে এটি মুহূৰ্ত্তত মনে জ্ঞানময় কোষত অৱস্থান কৰে। আনকি জ্ঞানময় কোষত অৱস্থানৰ সময়ত প্ৰাণময় কোষৰ সংযোগ সাধন হৈ থাকিলেও মনে অজ্ঞাৰসাবে প্ৰাণময় কোষ পৰিত্যাগ কৰি জ্ঞানময় কোষৰ সম্পৰ্কিত বিভোৰ হৈ পৰে। এই অৱস্থাত যিসকল ধ্যানীৰ মন উন্নততৰ ভূমিলৈ গতি কৰি বহু সময় অৱস্থান কৰিবলৈ অভ্যস্ত হয়, সেইসকলৰ প্ৰাণক্ৰিয়া বহিত হৈ যোৱাত দেখা যায়। দেহীয়ে দেহৰ ধৰ্ম্মৰ কথা গম নোপোৱা হয়। কোনো কোনো জন ভাগ্যবানৰ এনে অৱস্থা লাভ হয়। সাধাৰণতে এনে এটি অৱস্থাত উপনীত হোৱাটো মানৱ চিত্ত ধ্যান-ভূমিত অৱস্থিত হোৱা বুলি কব পাৰি। এটো ধ্যান-ভূমিত বহু সময় অৱস্থান কৰিব পৰিলে, ক্ৰমে ক্ৰমে বিজ্ঞানময় কোষ বা আনন্দভূমিৰ বশিময় পুলক অস্থূত্বিত মনৰ আত্মিক আনন্দময়ৰ বস-স্থিা পান কৰি তদয় হবলৈ সৰ্ব্বৰ কৰে। এইয়েই মানৱ আত্মাৰ আনন্দধৰণ। এয়ে উপনিষদৰ 'বসো ৱৈ সঃ'। এই অৱস্থা হৈছে যোগৰ অৱস্থা। কিন্তু মানৱ জীৱনৰ দৈনন্দিন কৰ্মৰ ভিতৰতো আমি এই পাঁচটি কোষৰ প্ৰতিক্ৰিয়া সাধাৰণতে লক্ষ্য কৰিলে দেখা পাওঁ। জীৱন

নির্কালন যাবতীয় কর্ম মানুষে স্থূল দেহের সচায়েরে স্থূল মনের পরিচালনাবে সমাধা কবে— অল্পময়, মনোময় আৰু প্রাণময় কোষের কর্মের সহায় লৈ। চতুর্থ কোষের কর্ম পরিণামিত হয়, যেতিয়া মানুষের জীৱনের সূক্ষ্মতর অল্পময়ত্ববিলাক প্রকট হৈ পাবে, সুখ-দুঃখ, হৰিষ-বিষাধ, প্রেম-ককণ, দয়া, ক্ষমা, ইত্যাদি সূক্ষ্মতার বৃত্তিবোবে জীৱনের কার্যকরী বিকাশ দেখুৱায়। এইবিলাক সূক্ষ্ম অল্পময়ত্ব অল্পময়ত্ব হয় যেতিয়া জ্ঞানময় কোষত মনোময় কোষ ক্রিয়াক্রম প্পন্দন উঠে। পঞ্চম কোষ বিজ্ঞানময় কোষ বা আনন্দময় কোষের ক্রিয়াক্রম প্পন্দন কেতিয়াবা মানৱ-জীৱনত বিকাশ লাভ কৰা মন কবিলেই দেখা যায়। মানুষে কেতিয়াবা বিবেকৰ পরিচালনাত এনে বিচাৰ-বুদ্ধি লাভ কৰা দেখা যায়, যি অৱস্থাতই মানুষক ক্ষতিমানৱ জেঞ্জীলৈ তোলে। যেনে, কেতিয়াবা কোনো জনে সৰ্ব্বশ্ব দান কৰি সম্যাসী হোৱা দেখা যায়। কোনোৱে বা সত্য পথিক হিচাবে বিচাৰ পৰম প্ৰিয় বন্ধকো অকাতৰে ত্যাগ কৰিব পৰা দেখা যায়; এনে ধৰণৰ কিছুমান কর্ম যেতিয়া মানুষে কৰি পেলায়, যেনেবিলাক মুহূৰ্ত্তেই তেওঁ বিজ্ঞানময় কোষত অৱস্থিত হোৱা বুলি ভৱা যায়। সেই মুহূৰ্ত্তত গভীৰ সৰ্ব্ববোধ ভেদ কৰি মানুষে অল্পভব কৰে এটি কোমল সূক্ষ্ম নির্মূল আনন্দৰ স্তম্ভ শিহৰণ। স্বত্ত্বকলে মানুষে পাহৰি যায় জাগতিক জীৱনৰ সংস্পৰ্শ। এটি অজান আশ্বপ্ৰসাদ অল্পভবলৈ আহে, আৰু সেই মুহূৰ্ত্তেই বিজ্ঞানময় কোষত অৱস্থিত। এই অল্পময়নৰ মাকতেই ধৰা পৰে বিশ্বৰ আদি সুৰৰ প্ৰেৰণা-স্পন্দন। এই স্পন্দনেই

মানৱ আশ্বাত সৃষ্টিৰ প্ৰেৰণা যোগায়। এই প্ৰেৰণা লৈয়ে মানুষে বিশ্বৰ সৌন্দৰ্য্যধাৰি উদ্গাটন কৰিছে। সৌন্দৰ্য্যৰ তুলিকা লৈ মানুষ এই সূক্ষ্মৰ ধৰাৰ রূপ-খনিকৰ। অসীম বোধ-শক্তি লৈ মানৱচিত্ত উদাৰ, বিশালতা লৈ মানৱ মন, মানুষ অনিন্দন আশ্বাৰ বাহন, রূপ-স্বাৰী বধ, সৃষ্টিৰ সৌন্দৰ্য্য, মানৱ জ্ঞান এতাবানি বিবাট সাহিত্যৰ দৰ্শন। বিশ্ব সৃষ্টি-ধাৰাৰ অণু-বেণু স্পন্দনে মানৱ-চিত্তত যি সুৰৰ ধ্বনি তোলে, বিশ্বরূপ-বেধা আতি দ্বন্দ্ব-দৰ্পণত প্ৰতিফলিত হৈ রূপ পৰিগ্ৰহ কৰে। মানুষ-বিগ্ৰহৰূপে সূক্ষ্মতাৰ কলাৰ সহায়ৰে বিশ্বৰ সৌন্দৰ্য্যত বং সানে, সুৰ আৰু শব্দৰে। এটোয়েই সূক্ষ্মতাৰ কলাৰ স্বৰ্গদ্বাৰ। এই স্বৰ্গত প্ৰবেশ কৰিবলৈ লাগে একান্তিকতা, লাগে অসীম স্পৃহা, লাগে গভীৰ চিন্তাৰ সাধনা। এই তিনটি বাটেদি গৈ মানুষে দৈনন্দিন জীৱন যত্নাৰ মাছতো বিজ্ঞানময় কোষত উপস্থিত হব পাৰে আৰু সৃষ্টিৰ পৰশ-মণি আহৰণ কৰিব পাৰে। এই তিনটি পথেৰে কলাৰ পৰিচয় মনিকৃত্ত প্ৰেৰণ কৰিব পাৰি। এই মনিকৃত্ত প্ৰেৰণ কবিলে জ্ঞানৰ সাধকে দেখে জ্ঞানময় অমৃত-আলোক, বিজ্ঞানৰ সাধকে দেখে বিশ্বজোৰা অণু-পৰমাণু-বিভাৱত বৈচিত্ৰ্য। সাহিত্য-সাধকে দেখে আনন্দৰ অণুৰ্ব প্ৰবাহ। কবিয়ে দেখে বঙ্গলোকৰ বহুশয় ইশ্বৰ। উঠে কবি-চিত্তত ছন্দোময় সুৰ শিহৰণ। শিল্পীয়ে দেখে নির্কাল-চিত্ৰ-বেধাত প্ৰাণময় চেহনাব স্পন্দন। সুৰ সাধকে পৰা অতীশ্ৰিয় জগতৰ চিৰনয় সূক্ষ্মনীৰ সূধা পৰশ। সাধকৰ ধ্যানী চিত্তই গভীৰ পঞ্চ মৰ্ম্মকোষ

ভেদ কৰি যাটীশ্ৰিয় আনন্দময় কোষত উপনীত হৈ বিবাট সত্যৰ স্তম্ভ-আলোকত স্নান কৰি চেহনাময় রূপ-মাগবত বধ মাৰে। মানৱ এনে এটি অণুৰ্ব আধাৰ আৰু শক্তিৰ অধিকাৰী।

অক্ষুৰ সৃষ্টিৰ উপাধান ভৰাই দিছে বিশ্ব-শ্ৰদ্ধাই মানৱ অন্তৰত। অলেখ রূপৰ বধ-সত্যৰ লৈ মানুষৰ অন্তৰৰ গোপন শিল্পীজনে প্ৰকাশৰ পথ বিচাৰি যাবুল। অৱসৰৰ মুক্তি সন্ধানত সৃষ্টিৰ দৰে পেলায়িত। শিল্পীৰ বাট হেৰাই যায়। সাহিত্য সৃষ্টিৰূপ-সন্ধানত সৃষ্টিৰ পথ নাগৰ-দোণাৰ দৰে পেলায়িত। শিল্পীৰ বাট হেৰাই যায়। মহতী শক্তিৰ আধাৰ মানৱৰ বহিৰাবৰণৰ জীৱত নীৰব আশ্ব-গোপনৰ বেধাত, প্ৰকাশৰ পথ হেৰুৱাই কৰ্ত্ত বেদনাত গুমৰি মৰে অহৰ গুহাত লুকাই থকা মানুষৰ প্ৰকৃত স্বৰূপটোৱে। সন্ধানী মনৰ শক্ত পতিয়েই শত পথে ধাবিত হৈ শত সাহিত্যৰ জন্ম দিয়ে। কোনোৱে বা বাট নেপাই পছিল পথৰ যাত্ৰী ৰূপে অবাটে গতি কৰে।

অতীতৰ বৈদিক যুগত অল্প গুণিত কছা বাসুৰবোৰে সাধনাময় পঞ্চম আনন্দময় কোষত অৱস্থান কৰি এটি বাণী উচ্চাৰণ কৰিছিল। 'শ্ৰৱণায়পি বহুভাষ্যে ন লভ্যঃ, (অ-ব্ৰহ্মে)' অহৰত সূৰ্মেধা লাভ নকৰিলে জ্ঞান বিজ্ঞানৰ অল্পময়ত্ব অগ-ধনৰ ধাৰণা নহয়। সূৰ্মেধা লাভ কৰিলে জ্ঞানৰ ধাৰা সৃষ্টি শক্তি উৎপন্ন হয়। সূৰ্মেধাত অস্থিত ধ্যানী চিত্তত বিশ্বৰ রূপ-লিখা কপায়িত হৈ প্ৰকাশ হয়। তাকেই মন্ত্ৰ, তত্ত্ব, কবিত্ব বা সাহিত্য বোলা হয়। এনে তত্ত্বসূৰ্ম-সৃষ্টিৰূপ-সন্ধানত সেই যুগত কৃষি নামে সাধনা কৰা হৈছিল। চিন্তা-যোগত সমাহিত হৈ বসধাৰাবে সিন্ত কৰি আশ্ব

অল্পময়ত্বৰ বং সানিব পাবিলেহে প্ৰকৃত সাহিত্যৰ সৃষ্টি হয়। 'বেদন' মানে স্বল্পময়ত্ববিলাক যেতিয়া আশ্বসন্নিভ ভাৱৰ আকাৰে প্ৰকাশ পায় সেই আশ্বসন্নিভ সত্যবোৰে মানুষৰ অন্তৰ স্পৰ্শকাৰী সাহিত্যৰূপ ধাৰণ কৰে। বেধেবেধেই কৃষি-বাণী বা যুগসাহিত্যৰূপে জনসমাজত সমালুত হৈ আহিছে যুগে যুগে। সেই অৰণ্য বাণীবোৰ অমৰ সাহিত্য-ৰূপে মানৱ চিত্তত নিতে নৱ নৱ তথ্যৰ অল্প-সহস্ৰ ভাৰকৰূপে প্ৰেৰণা যোগাই আহিছে। সাহিত্য সৃষ্টিৰূপ-সন্ধানত সৃষ্টিৰ পথ, অধ্যয়ন আৰু চিন্তাযোগত আশ্বনিয়োগ কৰা। সাহিত্যিকৰ চিন্তাশীল সাহিত্যৰ প্ৰেৰণাই পনিবৰ্ণনশীল ধৰণীক বৈচিত্ৰ্যময় আৰু বহুসময় কৰি তুলিছে। কত জাতিৰ উত্থান-পতন, ধৰ্ম-নীতি, বাৰ্ণ-নীতি, সমাজ নীতি পৰিচালিত হৈ আহিছে সাহিত্যিকৰ লেখনীৰ ইচ্ছিতত। যুগৰ পৰিৱৰ্ত্তনৰ ভাবধাৰাৰ পৰশ পথেই সাহিত্যিকৰ মনোদৰ্পণত আৰু সাহিত্যিকৰ লেখনীত প্ৰকাশ হৈ পৰে যুগৰ প্ৰতিচ্ছবি, সাহিত্যিকে তাকে বং চৰায়। যুগৰ ভাবধাৰাবৰণ সাহিত্যিক জীৱিত থাকিব নোৱাৰে। সাহিত্যিকৰ প্ৰাণস্পন্দনে বিশ্ববাবাক আলোড়িত কৰি তুলিগৈ সক্ষম হয়। সাহিত্যিকৰ লেখনীৰ ইচ্ছিতত সমাজ, শাসন, সংস্কৃতি পৰিচালিত হয়। যি সাহিত্যৰ তথ্য মানৱ প্ৰাণৰ আনন্দ-দায়ক, শক্তিদায়ক আৰু আশ্বাৰ বিকাশৰ পথৰ সহায়কাৰী নহয়, সেই সাহিত্যক প্ৰকৃত সাহিত্য আখ্যা দিয়া টান।

মানৱ সমাজৰ মেকদগুৰু সাহিত্যিকসকলৰ দায়িত্ব অতি গধূৰ। সাহিত্যিকৰ সাহিত্য সাধনা

চিৰস্থায়ী আৰু দেশৰ যিভিন্ন ৰূপান্তৰৰ বাবে দায়িত্ব বহনকাৰী। সেই বাবেই অতীতৰ ভাবতৰ জীৱন নিৰ্মাণকাৰী সাহিত্য প্ৰাণসকলৰ এটি সাহিত্য-পৰিষদ আছিল; সেই সাহিত্য-পৰিষদৰ নীতিৰ নাম আছিল “ঋষি ভক্ত”। ঋষি-ভক্ত অহুয়াৰি ঋষিনিৰ্দ্ধিষ্ট নীতিতে ৰাজশাসনৰ ওপৰতো অনায়াসে হস্তক্ষেপ কৰিব পৰিছিল, যুগ-জীৱনৰ ধাৰামতে ঋষিসকলে নতুন নতুন ভাবধাৰাৰে নতুন সাহিত্য জৱদান দি যুগ জীৱনক প্ৰভাৱিত কৰি তুলিব পৰিছিল। সেই যুগত ‘ঋষি’ এটি উপাধি মাথোন আছিল। এই ঋষি উপাধিদাৰীসকলে বজাৰো নমস্যাৰূপে স্থান লাভ কৰিছিল, কাৰণ সেই ঋষিসকল আছিল জ্ঞান-উপাসক। অযোধ্যাৰ ৰজা শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ চৰিত্ৰৰ ওপৰত ঋষি বিশিষ্টৰ অপূৰ্ণ প্ৰভাৱ আমি দেখিবলৈ পাওঁ। শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ ৰাজ্য অভিযকৰ পিছতো, বিশিষ্ট মনিয়ে যিবিলাক উপদেশ দান কৰিছিল, যোগবাশিষ্ঠ ৰামায়ণৰ

গভীৰ তত্ত্বময় ঘটনাৱলীত সেইবিলাকৰ চানেকি দেখো। শ্ৰীৰামচন্দ্ৰৰ মহান চৰিত্ৰে নিৰ্মাণৰ মূলত দেখো ঋষিশিৰাৰ আদৰ্শ। যুগে যুগে ভাবতৰ্ধ ঋষিশিৰাৰ মহান এইহেৰে উজ্জল। আজিৰ ভাৰতবৰ্ষতো যিসকলৰ অমৰ জীৱন আমি দেখিবলৈ পাওঁ, সেইসকলৰ জীৱনো ঋষি প্ৰতিভাৰে সমুজ্জল আমি দেখো। কৰিগুৰু বৰীশ্ৰনাথ, ঋষি অৰবিন্দ, ৰাজনীতি নানৱ নীতিৰ মুক্তদায়ী মহাত্মা গান্ধী, সৰ্বপল্লী বাৰাধৰাৰাজী, অসম গৌৰৱ শঙ্কৰ, মাধৱ এইসকলৰ অমৰ দৃষ্টিৰ মূলতে ঋষি প্ৰভাৱাপন্ন মনোবিকাশৰ চৰম নিৰ্দেশন দেখো। আজি বিপ্লৱময় যুগপৰিবেৰ্জনৰ মাজত সাহিত্য পৰি-বৰ্ধনো পৰিলক্ষিত হৈছে। যুগল সমতা বন্দা কৰি আজিৰ সাহিত্য-নিৰ্মাণীসকলে অতীতৰ দাবিজ্য বহনকাৰী সাহিত্যসাধক ঋষিসকলৰ দৰে জনকল্যাণ আৰু আত্মকল্যাণ আৰুপে মানৱ নীতিক ভিত্তি কৰি সাহিত্যসাধনাত ত্ৰুটি হালহেহে লুপ্ত সাহিত্যপ্ৰতিভা ঘূৰাই আনিব পৰা যাব। •

গছতলৰ শিলালিপি

[শ্ৰীমত ৰামমোহন নাথ]

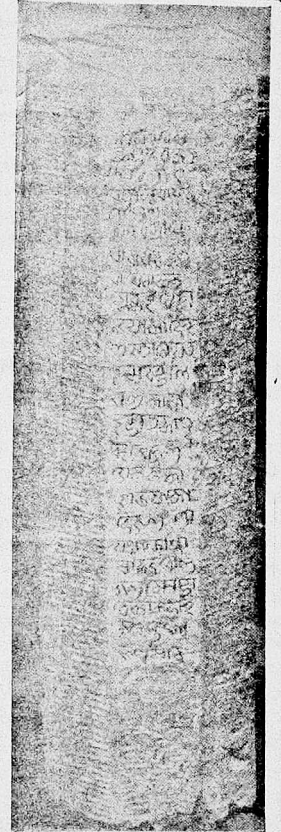
ইং ১৯৩৩তঃ চনত শ্ৰীমত বিৰিক্কুম্বাৰ বৰুৱা এম, এ ডাঙৰীয়াই নগাঁও জিলাৰ ডবকা অঞ্চলৰ প্ৰাচীন বুৰঞ্জীমূলক ধ্বংসকোঠি চাই ফুৰোঁতে ডবকা বজাৰৰ চুৰাইলমান পছমে গছতল নামৰ ঠাইৰ ছাৰিৰ মাজত প্ৰাচীনকলীয়া শিৱমন্দিৰৰ ধ্বংসাৱশেষৰ মাজত এটি আঠচুকীয়া শিলৰ খুটিত কেইশাৰীমান লেখ পায় আৰু সেই লেখযুক্ত শিলৰ খুটিটো উদ্ধাৰ কৰি আনে।

ইং ১৯২০ চনত সেই শিলৰ খুটিটো গুৱাহাটী মিউজিয়ামলৈ অনা হয় আৰু সেই লেখৰ ফটো আৰু ছাপ লৈ তাৰ পাঠ উদ্ধাৰ কৰাৰ চেষ্টা কৰা হয়।

বহুবৰ স্বৰ্গীয় ডঃ নলিনীকান্ত ভট্টাচাৰীলৈ সেই ফটো আৰু ছাপ পঠোৱাত তেখেতে মাত্ৰ প্ৰথম তিনি শাৰীৰ পাঠ উদ্ধাৰ কৰে আৰু ইং ১৯৪৫ চনত গুৱাহাটীত ৬ প্ৰতিভাদেৱী স্মৃতি-বক্তৃত্যৰ সময়ত সেই বিষয়ে উল্লেখ কৰে।

আঠচুকীয়া শিলৰ খুটিটো দাঁঘলে আট্টে ফুট আৰু প্ৰতিটো চুক বহলে ৩১” ; এনে এটা চুকত প্ৰায় ই—৩৪” বহল আৰুবেবে ২৭ শাৰীমান লেখ আছে।

ডঃ ভট্টাচাৰীয়ে কৈছিল যে এই শিলালিপিৰ আৰম্ভণিৰ স্বৰ বেয়া আৰু লেভেনাটক কটা ; কোনোবা পাৰ্গত লেখকৰ দ্বাৰা নকটাই অল্পশিক্ষিত শিলাকুটীৰ দ্বাৰা কটোৱা হৈছে। গতিকে ইয়াৰ পাঠ উদ্ধাৰ কৰা বৰ দুসোধা কাম। আকৌ ইয়াৰ ভাষা যদিও সংস্কৃত, ইয়াত ব্যাকৰণ আৰু আৰম্ভ-স্কোটনিৰ শুভ্যক্ৰিৰ প্ৰতি মুঠেই মন কৰা নাই; গতিকে এই শিলালিপিৰ পাঠ উদ্ধাৰ কৰা এক বিষম সমস্যা। লিপিৰ ভাষা সংস্কৃত

গদ্য বুলি অসুমান হয়, কিন্তু কোনো দিনা কোনো পণ্ডিতে কৃতকার্যভাবে সৈতে ইয়ার পাঠোদ্ধার কবির পাখিলে কিজানিবা ইয়াত সঙ্কৃত শ্লোক বচনও আবিধান কবির পাবিব । (New Lights on the History of Assam, I. H. Q. Vol. XXII March, 1946, pages 12—13).

ডঃ ভট্টশালীয়ে মাথান প্রথম তিনি শাবীর পাঠ উদ্ধার করিছিল—

শ্রীমৎ বিধ—

— সুন্দরদের(ন)তো

শক ১১৪৯

কিন্তু বর্তমানে বর্তমান থেকে গোটেইখন ত্রিশির একপ্রকার পাঠ উদ্ধার করিছে—

১—শ্রীমৎবিধ

২—সুন্দর দেবস্যা

৩—শাকে ১১৪৯

৪—পূর্বদা বাষ্ট্রে

৫—শ্রেষ্ঠ নৃপ—

৬—খ্যাতি। শ্রীবিষ্ণু

৭—বাগবাহবাং

৮—সা দেয়াকৃত ।

৯—য়েজ বন্দান্

১০—জয়ামাস ব

১১—এ স্থলে বব(ন)

১২—বন্দান্ বহনি

১৩—বাজকা—শ

১৪—হ বাতকসু

১৫—বহনি জন্ত

১৬—বাতক। ক।

১৭—ছাড় বাজান্ জন্তুয়া—

১৮—য় লজাস্তা—

১৯—বাজাবোস্ত ।

২০—জন্তমেনং—ড

২১—বেকা মণ্ডলি

২২—মঠসু ক।

২৩—বয়ামাস—বি

২৪—চ

ভাবার্থ—পূর্বাঞ্চলব বজাসকলব মাজত শ্রেষ্ঠ বজা আছিল বিশ্বমুন্দর দেব । তেওঁ কাছাড়-জয়ন্তা-লক্ষা বাজাখে অধীশ্বর আছিল । যুদ্ধত য়েজসকলক পরাজয় করিছিল । যুদ্ধসময়ত বহুত যবনক তেওঁলোকব বহুত সৈন্য-সামন্তবে সৈতে বধ করিছিল—বহুত হয়গুণ্ডী আদি পশুও বধ করিছিল । ১১৪৯ শকাব্দ (১২২৭ খৃষ্টাব্দ) বহাগ মাসে আঠ তারিখে ডবকা মণ্ডন বা মহকুমান মঠে এই যজ্ঞ করিলে ।

এই শিলালিপি প্রাচীন কামকপব বৃঞ্জীর এড়াখব হেংগো পাত । ১১৫০ খৃষ্টাব্দত বঙ্গ-দেশক বজা কুমারপালব সেনাপতিব পুত্র বৈজ্ঞ-দেবর হাতত কামকপব প্রাচীন পালবংশের শেষ নৃপতি তিস্রদেবের পাতন হোরাব পিছত, বৈজ্ঞদেবের মাথান কামকপ, গোরালপালা আদি পিছদে অঞ্চল লৈয়েই বাস্ত আছিল ; পূব অঞ্চলত চুটিয়া, কলিতা, কছারী আদির কেবাখনো সৰু সৰু রাজ্য স্থাপিত হৈছিল, আৰু অল্প পিছত আহোম আৰ্হি প্রাধান্য স্থাপন করিছিল । কিন্তু সেই সময়ত বেঙ্গপুত্র, নগাওঁ, লক্ষা, ভোজাট আদি অঞ্চলব অরস্তু কি আছিল—ই বৃঞ্জীর এটি সমস্তা । বেঙ্গপুত্র বঙ্গদেবের ১১৭৭ শকব

(১১৮৫ খৃষ্টাব্দ) এখন তামব ফলি পোরা গৈছিল । ইং ১৮৯৮ চনত ডঃ কিলহৰ্ণ চাহাবে ইয়ার পাঠোদ্ধার কবে । এই ফলিমতে চম্পবংশীয় ভাস্কবব বংশধর বায়্যবিদের বা হৈলোক্য সিংহই বঙ্গদেশব বজাক যুদ্ধত পরাস্ত কবি রাজ্য কটবহীন কবে । বায়্যবিদেরব পিছত বঙ্গদেবের বজা হয় । তাব পিছত এই বংশব কোনো তথ্য জনা নাযায় দেখি স্বর্গীয় পদ্মনাথ বিজ্ঞানিন্দোদ আৰু বর্গীয় কনকলাল বক্রাই ভাবিছিল যে এওঁলোক কামকপব বজা মহয়েই, কোনোবা দেশব বজা এজনব তামব ফলি এখন কিবা প্রকাৰে বেঙ্গপুত্রলৈ আৰিছিল । কিন্তু ১২২৭ শক বা ১২০৬ খৃষ্টাব্দ চ'ত মাতত উত্তর গুৱাহাটীত বক্তিয়াব বিলজিব তুবঙ্গ সৈন্য বাহিনীক ধ্বংস কৰাব কাহিনি 'কানাই বংশী বোরা শিলত' লেখা আছে, আৰু সেই সময়ব কামকপব বজাব নাম পৃথুদর আছিল বুলি প্রমাণো পোরা গৈছে ।

ইচাব বাহিবে বেঙ্গপুত্রব হলেধব মৌভাব শিলব গণেশ আৰু লক্ষাব মূৰ্ত্তি আৰু গহপুত্রব ওচবেত গলাচোপো নামব ঠাইব স্থৰ্য্যব শিলব মূৰ্ত্তি এই লেখক বর্গত আবিদ্ধত কৰে । এই তিনিটা মূৰ্ত্তি বব ডাঙব আৰু কাৰুকাৰ্য্য সেন ভাস্কৰ্য্যব অল্পকপ ; কিন্তু এইগোব কোন বজাব বা বাজ-বংশব কীৰ্ত্তি তাব কোনো সন্তেদ পোরা নাযায় । বৃঞ্জীমতে দেখা যায় ৬২২ খিঃবি বা ১২২৬ খৃষ্টাব্দত বঙ্গদেবব লক্ষণবতীর শাসন কৰ্ত্তা বিয়াচ-উদ্দিন আওতাৰ-উ-জনে দিল্লীব বারগাই ইলতি-মসব লগত সম্পর্ক ছিন্ন কবি স্বাধীন হৈ কামকপ আক্রমণ কৰে, আৰু এনে সময়তে মালিক

নাচিকদিন মহম্মদ শাহে লক্ষণাবতী আক্রমণ কৰিছে বুলি শুনি কামকপবপবা উভতি যায় । এনে সময়তে কামকণী সৈনাই তেওঁক আক্রমণ কৰি বব লাট-খাট কবে, আৰু তেওঁব সৈন্যই পর্ত্তর দাজিয়েদি গলাই গৈ কথমগিহে বকা পায় । ডংকাৰ পাঁচ মাইলমান পূব পিনে পাৰ-খোরা নামব ঠাইব ওচৰত এটি গুব টিঃক গক-কটা পর্ত্তত বোলা হয় । সেই অঞ্চলত কোনো মুহলমান মাঃহব বসতি নাই । স্থানীয় মিকিব-সকলব মাজত এটি প্রবাদ চলি আছে যে অতী-জত কোনোবা এজন মুহলমান বজাই ইয়ালৈ আৰ্হি গক কাটছিল ।

এতিয়া গহুতলব শিলালিপি পাঠব লগত মুহলমানব বৃঞ্জী আৰু মিকিবসকলব মাজত চলি থকা প্রবাদব মাজত এটি সামঞ্জস্য পোরা গ'ল । ১২২৭ শকত বক্তিয়াব বিলজিয়ে তিস্বই আক্রমণ কৰিবলৈ যোৱাব মন কবি বঙ্গদেশবপবা ধুবুৰীলৈ আৰ্হিছিল আৰু তাবপবা অলিমচেচক পথপ্রদৰ্শকৰূপে তৈ প্রঙ্গপুত্রব পাবেদি গুৱাহাটী পায় হি, আৰু কুম্বীকাটাৰ বাটেদি যাওঁতে আগকালে জুটয়া সৈন্ত আৰু গিছফলে কামকণী সৈন্ত আক্রমণব হেঁচাত "তুবঙ্গ : কঃমায়মুঃ" ; কিন্তু বিয়াচ-উদ্দিন আওতাৰ-ই-জনে ১১৪৮ শকত যদিও তিব্বত আক্রমণ কৰাব দিহা লৈ অহা নাছিল—তথাপি কামকপ বিজয় কৰাব উদ্দেশ্যে গুৱাহাটীব পিনে নগৈ কি কাৰণে ডবকাৰ ফালে গৈছিল—ই ভাবিব কৰা ।

অসুমান হয়, বর্তমান কামপুত্র তেতিয়া প্রাচীন কামকপ নগৰব নামব প্রতীক বা অসুন্দৰণ হিচাবে পূব অঞ্চলব বাষ্ট্র প্রধান নগৰ আছিল আৰু

বিশ্বস্বন্দৰ দেৱ সেই কালত পৰম শক্তিমন্ত বজা আছিল। কামপুৰণনা আৰম্ভ কৰি মিকিৰ পূৰ্বতৰ চৌমলপানিলৈকে প্ৰাচীনকলীয়া অসংখ্য মঠ-মন্দিৰৰ ধ্বংসাৱশেষ পৰি আছে। তাৰ কিছুমান বৰ্ত্ত শক্তিৰূপৰ আৰম্ভ কৰি একাদশ শতিকাৰ বুলি শিলালিপি আৰু ভাস্কৰ্য্যৰপৰা প্ৰমাণিত হৈছে; কিন্তু ভৰকাৰ ভট্টৰ পৌসাইজুৰি, মিকিৰভেটা আদি ঠাইৰ মন্দিৰবোৰ যে গছতলৰ সন্ন্যাসময়িক ইয়াত সন্দেহ নাই। অৱশ্যে ই বৰ দুঃখৰ কথা যে এই সকলো ঠাইৰ ধ্বংস-কীৰ্ত্তিবোৰৰ বাহিৰত ওপতি থকা কিছুমান বস্তুৰ প্ৰতি সাম্ৰাজ্য কেইজনমানৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ হোৱাৰ বাহিৰে কোনো ধনৰ কাৰ্য্য হোৱা নাই, ধ্বংস-কীৰ্ত্তিবোৰা বন্ধিত হোৱা নাই আৰু ব্যক্তি বিশেষৰ সীমাবদ্ধ জ্ঞানৰ দ্বাৰা হোৱা আলোচনাৰ বাহিৰে আন একো গবেষণাও হোৱা নাই। গতিকে এইবোৰৰ অচল তথ্য এতিয়াও কালৰ অতল গৰ্ভত পৰি আছে।

কিন্তু তথাপি প্ৰশ্ন উঠে— এই বিশ্বস্বন্দৰ বজাজন কোন, তেওঁ কোন বংশৰ মাহুহ, আৰু তেওঁৰ পিচত সেই অঞ্চলৰ বাতাৰ কি পৰিণতি হ'ল?

আগতে উল্লেখ কৰা ৰায়বিদেৱৰ বংশ-পৰম্পৰা সম্পৰ্কে নগ্ৰন্থনাথ বসু, হেমচন্দ্ৰ বায়, নলিনী ভট্টশালী আদি বুৰঞ্জীবিদসকলে এটি আনুমানিক সন্নিধান দিছে; কিন্তু বিশ্বস্বন্দৰদেৱ সম্পৰ্কে আমি এতিয়া গৱেষণা কৰিব লাগিব।

“Back-ground of Assamese Culture” নামৰ কিতাপত বৰ্ত্তমানে লেখক এইজন বজাক পূৰ্বৰ ববাহৰিফু পুৰক পালবংশৰ বজা বুলি কল্পনা কৰিছে, অৰ্থাৎ এওঁৰপৰা ৰাজবংশ ববাহী

ৰাজবংশ বুলি জনাজাত হৈছিল বুলি অনুমান কৰিছে। এই বংশৰ পৰমৰ্ত্তী বজা মহামাণিক্য দেৱৰ উত্তোগ আৰু সহায়তাত মাধৱ কন্দলীয়ে অসমীয়া বামাৱণ ৰচনা কৰিছিল বুলি অনুমান হয় আৰু পিছত এই ৰাজ্যৰ কৃষ্টিৰ ফলত শঙ্কৰদেৱ মহাপুৰুষেও মহেশ্বৰ কন্দলীৰ ভট্টৰত উপযুক্ত শিক্ষা পাইছিল আৰু কপিলীপাৰৰ কুমাৰৰ হতুৱাই মৃদঙ্গ তৈয়াৰ কৰাব পাৰিছিল বুলি বিশ্বাস কৰা নিতান্ত যুক্তিহীন কল্পনা হ'ব বুলি মনে নকৰ।

এই গছতল শিলালিপিৰ বাহিৰেও ভৰকা আৰু গোৰাইৰ মধ্যবৰ্ত্তী নীলবাগান নামৰ ঠাইত দেৱ-নাগৰী আখৰেৰে লিখা এখন শিলালিপি পোৱা গৈছিল। এই শিলালিপিখন ভালেমান বছৰ ধৰি কামৰূপ অস্থায়কান সন্নিহিত পৰি আছিল; বৰ্ত্তমানে ই গুৱাহাটী মিউজিয়ামত আছে। লিপিৰ তলৰ অৰ্ধশত শিল্পীৰ কটা এটি গাধ আৰু এটি গাধ'বিৰ চিত্ৰ আছে বুলি অনুমান হয়।

এই লিপিখনৰো পাঠ বৰ্ত্তমান লেখকৰ দ্বাৰা কথমুগ উদ্ধাৰ কৰা হৈছে—

শ্ৰীমৎ কোকভজ ৰাজ

পুপ ধাৰক

লক্ষ্যাত স্থাপনক

মেঘাধাৰ্ম্মা শূক্ৰী

চাৰিণ্য শ্ৰীৰামদেৱ

ৰাধাংদাস — বিজ্ঞ

দুহা স্বৰ্ণাঙ্গনা

— চা মেঘাধিক্তা

পদ্ম শালবনাগত।

অনুমান হয়— এই অঞ্চলত বজাৰ মেঘ আৰু গাধ'বিৰায়াসকল ব্ৰাহ্মণাৰি কেইজনমান মাহুৰেৰে সৈতে বসতি কৰিছিল।

শিলালিপিৰ তলৰ চিত্ৰ গাধ আৰু গাধ'বিৰ নহয়, — আলাতে মেঘ আৰু গাধ'বিৰ।

এই শিলালিপি দুখন সম্পৰ্কে গৱেষণা আৰু লগে লগে সেই অঞ্চলৰ প্ৰাচীন কীৰ্ত্তিবোৰৰ ঠাইত ধনৰ কাৰ্য্য কৰিলে অসমৰ প্ৰাচীন বুৰঞ্জী সম্পৰ্কে অলেখ নতুন তথ্যৰ উন্মোচন হ'ব বুলি আশা কৰা যায়। •

আমাৰ সামাজিক নাটৰ কৰ্ণধাৰ

কেইজন

— শ্ৰীযুত হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য

পুৰণি যায়, নতুন আহে (Old order changeth yielding place to new) — এনে ধৰণে কথা সকলো ঠাইতে সকলো সময়তে চলি আহিছে। আমাৰ আলোচ্য বিষয়ত কথা-বাৰ মিলি পৰিব লাগিছিল, কিন্তু মিলা নাই— আমাৰ পুৰণিও থাকিল, নতুনো আহিল। তাহানিধানৰপৰাই আমাৰ ইয়াত প্ৰচলিত অক্ষয়ী নাট থাকিল, সেই নাটৰ অভিনয়ো থাকিল; তাৰ ওপৰতে আকৌ নিদিনাধন নতুন ৰংবহুইচৰ চল এটা বগবালে নতুন ঢুকুে ন বস্তুলে চকু দিয়া কেইজনমান অসমীয়াই। সেই কেইজন হৈছে ৩গুণাভিৰাম বৰুৱা, ৩হেমচন্দ্ৰ বৰুৱা আৰু ৩কব্ৰামৰ বৰদলৈ। প্ৰথমজনৰ 'বানৱমী, দ্বিতীয়জনৰ 'কানীয়াৰ কীৰ্ত্তন' আৰু তৃতীয়জনৰ 'বজাল-বজালনী'— এই প্ৰতিখনেই অসমীয়া সমাজৰ ভিতৰ সোমাবলৈ আলাৱা একো একোগছি উজ্জল বস্তু। অসমীয়া সামাজিক নাট

সাহিত্যৰ ধাৰা এই কেইখন নাটৰপৰাই বৈ আহিছে। এতেকে এই মূল উহু কেইটাৰ সান্ধে ভালদৰে জানিব পাৰিলে ভাল হয়। কোৱাজম্বোৰা প্ৰকাশিত পুথি, প্ৰেক্ষাপিত এই নাট কেইখনক 'ধেমলীয়া নাট', 'বায় নাট' বুলি আখ্যা দিয়া হৈছে। কিন্তু এইবোৰ শ্ৰেণীত এই নাট তিনিখন সম্পূৰ্ণভাবে পেলোৱা পাৰি নে নোৱাৰি সন্দেহ হয়।

উগাহৰণ স্বৰূপে 'কানীয়াৰ কীৰ্ত্তন'ক ধৰা যাওক। প্ৰথম কথা— সংস্কৃতৰ যিবোৰ 'প্ৰহসন' (ধেমলীয়া নাট) সেইবোৰৰ সৈতে ইয়াৰ মিল নাই। প্ৰহসনত হাস্যৰ "অঙ্গ" হ'ব লাগে; তপস্বী, বিপ্ৰ, ব্ৰহ্মা— এইসকলৰ কোনোবা এজন নায়ক হ'ব লাগে। "কানীয়াৰ কীৰ্ত্তন"ত হাস্যৰ আছে হয়, কিন্তু "অঙ্গী"ভাৱে নাই, ছেগাচোবোকাভাৱেহে আছে। নায়কো উল্লিখিত ধৰণৰ নহয়। গতিকে, সংস্কৃত প্ৰহসনৰ সৈতে ই সুমিল খাপ নাখায়।

আমাব আধুনিক যুগৰ নাট প্ৰায়বোৰ পাশ্চাত্য আহিছেই গঢ় লাগি উঠিছে, বিশেষকৈ বঙালী আৰু ইংৰাজী আহিছে। এট নাট কেইখনো মোটা-মুটিভাবে কবলৈ গলে সেয়ে। সবহভাগ আধুনিক বঙালী নাটো ইংৰাজী আহিছেই গঢ় লাগি উঠিছে। গতিকে, ইংৰাজী ছেমলোয়া নাট (farce) ব লক্ষণ ইয়াত আছে নে নাই বিচাৰ কৰি চাবলগীয়া কথা। সমালোচক Dryden ৰ ভাষাত কবলৈ হলে “Farce entertains us with what is monstrous and chimerical”— অৰ্থাৎ অদ্ভুত আৰু অসম্ভৱ কথৰ সংযোজনাই ছেমলোয়া নাটৰ আদৰ্শ-শৰাই। এনে বিধৰ কথা এই নাটখনত দুই এঠাইহে আছে, উপকৰণ-ৰূপেহে আছে, শৰাইৰূপে নাই। যেনে—ইয়াৰ দ্বিতীয় অঙ্কৰ প্ৰথম দৰ্শনৰ কানীয়াসকলৰ কানি-পান কৰা সাজত মন্ত্ৰিৰাম কানিৰ দৌলীয়া কোঁঠন এটা আছে—

“অৰণ্যত আছিল বহি প্ৰেত্ৰ চিৰী হৰি।

চাৰি হাতে শঙ্খ-চক্ৰ-গদা-পদ্ম ধৰি ॥

পদ্মৰ পাহি সৰি মাটিত পৰিল।

তাৰ ভৱত স্বৰ্গ-মৰ্ত্য-পাতাল লবিল ॥” ইত্যাদি

এট কোঁঠন গোটেটো হাস্যৰসাত্মক। কিন্তু ই সঠিককৈ আহিল আৰু গল, শেষ পৰ্য্যন্ত স্থায়ী নহয়। নাটখনৰ অভিনয় চাই উঠাৰ পাছত বা ইয়াক পঢ়ি শেষ কথৰ পাছত এই বস নাথাকে, ইয়াৰ বদদি অইন এবিধ বস লগাৰ হয়। ইয়াৰ টিক পাছৰটো দৃশ্যৰপৰাই ইয়াত নায়ক ‘কীৰ্ত্তিকান্ত’ৰ বিলৈ-বিপত্তি দেখি হাস্যৰস বৰুণসলৈ বাগৰে। কীৰ্ত্তিকান্তৰ ভাৰ্য্যা ললিতাৰ বিলাপ-বিনিমি আৰু ছদ্মনিয়াহে

কৰণবসৰ নিৰুপা বোৱাৰ ধৰে আৰু সেয়ে গৈ কীৰ্ত্তিকান্তৰ মৃত্যুত চৰম পৰিণতি লাভ কৰে, আৰু কৰণবসত নাটৰ যৱনিকা পৰে। অবাভাৱিকতা (un-naturalism) আৰু অতিবৰ্জননা (excessiveness) ছেমলোয়া নাটৰ অইন লক্ষণ। কানীয়াসকলে টিকিৰাই পতি একোটা চুমা খোৱা দৃশ্যই এই লক্ষণ কিছু সামৰিছে। কানিৰ মহিমা বৰ্ণোৱা পদাৱলীয়ে মাথোন ইয়াক সম্পূৰ্ণভাৱে সামৰিছে। বাকীবোৰত এই লক্ষণ দেখা নাযায়। আৰু কিছু-মান হাঁহি উঠা কথা আছে, যেনে—মঙ্গলতী বাইৰ কথামতে গল্পলৈ পীচজন বা সাতজন কানীয়া ভকতক কানি-পান বুৱাই একেবাৰে ভাল কোমল চাউল, ম’হৰ এঠা গাখীৰ, মাগ-ভোগ কল, গুড়—এইবিলাকেৰে তেওঁলোকক পেট ভৰাই জলপান কৰাৰ লাগে; আমৰলীয়া হাঁহ মাৰি কানীয়া ভকতক চাউল খুৱাব লাগে— এনে আৰু দুই এটা কথা আৰু লৃণ নাট-কথৰে বিস্তৰাৱক ভাবত প্ৰয়োগ কৰিছে। কিন্তু এইবোৰ অসমীয়া সমাজত, বিশেষকৈ অশিক্ষিত সমাজত আজিও (কানি অসমত আইনসম্ভৱত ভাবে থকা দিনলৈকে) চলিত প্ৰথা। ইয়াত অবাভাৱিকতা বা অতিবৰ্জননা নাই। তৃতীয় অঙ্কৰ, দ্বিতীয় দৰ্শনত হাস্যৰস সৃষ্টিৰ বাবে আধা-ভুৰবীয়া হিন্দী ভাষাত্মীয় এটা ‘শিয়দা’ৰ চৰিত্ৰ দিয়া হৈছে। কিন্তু এনে চিত্ৰ আজিও ঠায়ে ঠায়ে বাস্তৱৰ সৈতে ৰাপ ৰাই পৰা বিধৰ, গতিকে স্বাভাৱিক। যিটোৱে বহিহঁলৈ শেৰ এমুঠি টানি লব খোজোতেই তাৰ মাজৰপৰা এটা নাইপিয়া ওলাই লব মাৰা দেখি ৰূপ

মাৰি উঠিল। প্ৰধানত হাস্যৰস সৃষ্টিৰ বাবেই এইবোৰ সংযোগ কৰা হৈছে যদিও কীৰ্ত্তিকান্তক পিয়দাই যেতিয়া ‘পৰণা’ৰন দিলে সেইখিনিৰপৰাই হাস্যৰসৰ টোপালবোৰ টুটি গল, কৰুণবসৰ সোঁত বৰ ধৰিলে, যেনে—

শিয়দা—এনেই এৰি যানেকো ছকুম নাহি; টাকা দেও, নাহিতো মান দেও। একবিধ পাইলে হে হামিলোক যাৰাৰ পাবে।

কীৰ্ত্তি—আজ্ঞা, যদি ইমানলৈকে বাট নো-চোৱা, তেন্তে মানকৈ থাক। (ওলগনিৰে সৈতে সোণৰ ব্যাপকতা ৰিক এয়াৰ দি) তুমি এখন বোৱাৰ।

... .. (গালত হাত দি মনে মনে) মৰা পৰিলো। মোজা লবৰ যত নকৈ ঘটা ঠাণ্ড, আগৰ কালৰ বস্ত্ৰও সাং হল।

এইখিনিৰপৰাই কৰুণবসৰ যি ধাৰ বৰ ধৰিলে সি শেষ পৰ্য্যন্ত ব্যাপক-ভাবে থাকি গৈছে আৰু নাটখনিক কৰুণবসাত কৰি তুলিছে।

দ্বিতীয় কথা, ইয়াক ব্যঙ্গ্যনাট বুলিব পাৰি জনো? আওপকীয়াভাবে কোৱা কথাত্ৰেই ব্যঙ্গ্যৰ নিহিত হয়; ইংৰাজীত ইয়াক figurative speech বা sarcasm বোলে। নাটখন ব্যঙ্গ্য হওঁলে হলে আদিবপৰা অজ্ঞলৈকে ইয়াৰ বৰ্ণনা-বোৰ আওপকীয়া ভাবৰ হে হব লাগিব, দৃশ্যবোৰ ওলোটা-ওভোটা হব লাগিব, প্ৰকৃত সত্যটো জুকাই থাকিব লাগিব। কানিৰ গুণ বখানি ৰচনা কৰা পদাৱলী বঢ়িয়া ব্যঙ্গ্যাত্মক ৰচনা। তেনে ৰচনা আৰু দুই এঠাইত নোহোৱা নহয়। যেনে—১ম অঙ্কৰ ২য় দৰ্শনত থকা

পদ্মপাণিৰ উক্তি—“নোৱাৰাত থাকি দৰবকেৰি খোৱা গল, তাতে বৰ তিত্তা লাগিল দেখি গাখীৰ-কলেৰে তিত্তাটো মাৰিলোহঁক; আৰুও গুৱা-ভোজন কৰিলে সদাচাৰ ক’ত ৰব ?” কিন্তু ইয়াৰ পিছতে কীৰ্ত্তিকান্তই কলে—“কি ভও ওপখী! ব্যৰিত সদাচাৰ সলঢাৰ কৰি মৰে, ভিত্তত যত অৰুৰ্ম্ম এটাইহোৰ কৰে। এই বিধ মানুহক চিনাই টান।”—এই পোনপটীয়া বচনকাকিয়ে ব্যঙ্গ্যভাব ভঙ্গ কৰি কথৰ সুৰ অইন পিনে ঢাল খুৱালে। শেষৰ পিনে ব্যঙ্গ্য ভাব মুঠেই নাই, নাটৰ পৰিণতিও ব্যঙ্গ্য-ভাবাত্মক মুঠেই নহয়। গতিকে, ই ব্যঙ্গ্য নাটো নহয়। নাটখনৰ নামটো কিন্তু ব্যঙ্গ্যাত্মক, দুই এটা কথা আৰু দৃশ্যও তেনে; সেই বুলিয়েই ই ব্যঙ্গ্যনাট নাম পাব নোৱাৰে।

ই এখন সামাজিক নাট। অৱশ্যে নাট এখন পূৰ্ণাঙ্গ হওঁলে যিবোৰ আৱশ্যকীয় গুণৰ দৰ্শন-এই বস্তু (plot), বস, চৰিত্ৰাঙ্কন আদি—সকলোবোৰ ইয়াত সম্পূৰ্ণভাবে নাই। তথাপি ইয়াক এখন সামাজিক নাট বুলিয়েই কব লাগিব; অসমীয়া গাঁৱলীয়া সমাজৰ এটা সজীৱ চিত্ৰ ইয়াত ফুটি উঠিছে; দুৰ্বল অসমীয়া সমাজৰ জক্ জক্কে ওলাই থকা জকটোৰ কামিহাড় কেইডাল দেখুৱাই লিখকে আমাক কক খুৱাই দিছে। অসমীয়া সমাজৰ ই অৱশ্যে ‘ফটোগ্ৰাফ’ নহয়। নাটকীয় আৱশ্যকতাৰ বাবে দিবলগীয়া কথাকো ক’বাত বদি দি নিদিব-লগীয়া কথাকো ঠায়ে ঠায়ে যোগ দিবলৈ নাটকাৰ বাধ্য হৈছে। ই এখন উপদেশমূলক সামাজিক নাট। সমাজৰ দূষিত অঙ্গ এটাৰ দোষবোৰ

কঁহিয়াই কঁহিয়াই দেখুইই সকলোকে ভাবপরা
আঁতনি থাকিবলৈ সতর্ক কৰি দিয়া হৈছে।

ভক্তকায় মৌজাদানৰ পুতেক কীৰ্ত্তিকান্ত
মৌজাদানে মৌজা পাঠো মৌজা হেঁকহালে, ধনৰ
টোপোলাত বহিও তেওঁ ফুটাকড়ি এটাও নোপোৱা
হল, কাটকঘৰৰ আশ্পাতালত যাতনা ভুগি ভুগি
প্ৰাণ হেঁকহাবলগীয়া হল, শেষত ত্ৰেণ্ডৰ মৰা-
শটোও অৱান্তিৰ হাতত হেঁ পৰিবলগীয়া হল;
ঘৰত গভক বৈয়ীয়েকৰ কান্দি-কাটি চকু উৰ্হিল
আক মৃত্যুতেই হেঁ হলগৈ হতভাগিনীৰ একখাত্ৰ
আশ্ৰয়ৰ ধৰ। এনেধৰণে দুশ্ব-পট আক কপাৰে
নাটৰ সামৰণি পৰাত ই কৰণবসন্ত অস্ত
হৈছে, দৰ্শক বা পাঠকৰ অন্তৰ কৰণবসন্তেই
উপচি পৰে। নাটকৰ মৃত্যু দেখি (নিজৰ দোখত
নিজে মৰিল যদিও) আমাৰ চকুপানী ওলায়।
আগৰ ডোহবন্ত আহি গৈ ধকা হাশ্বসল আদি
স্বাস্থ্যস্কিক বস যতমানে দি আছিল সকলোবোৰ
শেষৰ কৰণবসন্ত কোবাল সোঁতৰ সৈতে মিহলি
হৈ নিজৰ নিজৰ ৰূপ হেঁকহাই ইয়াৰ লগত
মিলি একেটা হৈ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছে।
এতেকে ৰসৰ পিনৰপৰা নামকৰণ কৰিবলৈ
গলে ইয়াক আমি কৰণ ৰসৰ নাট বুলিবহে
লাগে। এইদৰে বাকী দুজন লিখকবোৰ নাট
দুখন “ধেমেশীয়া নাট” বা “ব্যঙ্গ্য নাট” নহয়
বুলি দেখুৱাবৰ বহুতো বৃত্তি আছে।

সামাজিক নাটৰ গুৰি-বঠা ধৰোতা আমাৰ
এই নাট্যকাৰ তিনিগৰাকীয়ে তেওঁলোকৰ নাট-
বচনা-কৌশলৰ মূল প্ৰেৰণা বঙ্গদেশৰপৰাই পোৱা
যেন লাগে, যদিও ই বঙ্গভাৱ পৰশৰপৰা
একেবাৰে মুক্ত, যেন তেল-পানী। আক এটা
কথা—সেই সময়ৰ কেবাখনো বঙালী সামাজিক
নাট বঙালীসকলৰ মাজত বৰ অপ্ৰিয় হৈ পৰিছিল;
অইন কি ঠায়ে ঠায়ে সেইবোৰৰ অভিনয় পৰ্য্যন্ত
নিষেধ কৰিবলৈ আত্মস্টানিকভাবে দিগা কৰা
হৈছিল—“Raja Isvar Singh was persua-
ded eventually to withhold these works
from the stage.” আমাৰ অসমীয়া নাট
কেইখনো সামাজিক আছিল সঁচা, সেই সময়ৰ
চপিত দোখবোৰকে নাটৰচোতাই খুঁচি খুঁচি
দেখুৱাইছিল সঁচা, তথাপি সেই কোনোখনে
বিকছে কেৱে এৰাবো মাত মতা বুলি আমি
শুনা নাই। আজিকালিৰ চকুত এই নাট
কেইখনকোনো কোনো বিষয়ত নিশ্চয় অৰ্ণপত
বুলিব লাগিব। তথাপি কোনো পৈণত কলমেও
আজি পৰিমিত ইয়াৰ বিকছে এৰাবো লিখিব পৰা
নাই। ইয়াতেই তেৰাসৱৰ কৃত্তিহ। বৰক
‘কানীয়াৰ কীৰ্তন’ নাটখনিয়ে জনসাধাৰণৰপৰা
যথেষ্ট আদৰ-সন্মান (Good reception from
public) পাইছিল বুলিহে নাট্যকাৰে নিজেই
কৈ গৈছে।

যোজ্ঞানী-পটন্তৰ পৰ্ব্বতীত ইতিহাসৰ আঁক

—শ্ৰীযুত বেধুৰ শৰ্মা

১। “ছাগত চাৰি পোণ, কুকুৰত মহা,
সালগ্ৰামক কাঠকৈ থৈ নটনীক দিলে পীৰা।”
এই পটন্তৰটোৰ কথা হৰ্ষাৰ্ণিক ওলাইছিল
ব্ৰাহ্মণ ৰঙাবেজৰ পুতেকৰ যুৱপৰা ১৫৯৬
শকৰ বহাগবিহুৰ দিনা। তেতিয়াৰপৰা, যোগা-
জনক অযোগ্য সন্মান আগ বঢ়োৱাত এই বাক্য
দুশাৰী আমাৰ মাজত নিন্দ্যাসূচকভাবে ব্যৱহৃত
হৈ আহিছে। পটন্তৰটোৰ ভেঁটিত বুৰঞ্জীৰ এই
ঘটনাটো সোমাই আছে :—

১৫৯৫ শকত অসমৰ ৰাজপাটত স্বৰ্গদেৱ
ৰামধ্বজ সিংহ অধিষ্ঠিত হোৱাৰ পিছত ‘৯৬ শকৰ
‘বহাগী বিহুৰ’ দিনা স্বৰ্গদেৱে ৰাজ্যৰ সমস্ত
লোককে দান-দক্ষিণা, বীটা-বাহন দিওঁতে ব্ৰাহ্মণ
ৰঙাবেজৰ ভায়েকক, পুতেক ভতিজাকসতকৈ সবহ
দান-দক্ষিণা কৰিলে। দদায়েক সৰহকৈ ভাল
বীটা পোৱাত ভতিজাক ৰঙাবেজৰ পুতেক ভোটা-
ভোটাৰলৈ ধৰিলে,

‘ছাগত চাৰি পোণ, কুকুৰত মহা

সালগ্ৰামক কাঠকৈ থৈ নটনীক দিলে পীৰা।’
পুতেকৰ যুৱৰ কথাযাৰ শুনি ৰজাই ৰাণেক
ৰঙাবেজক দেখিব নোৱাৰা হ’ল। সেই দিনাৰপৰা
ৰজাই ৰঙাইক মাৰবলৈ চান্দি থাকিবলৈ
ধৰিলে। পাছে, ৰাজমাৰে বহুত মাতি-বুলি ৰজাৰ
আক্ষেপটো শাম কটালে।

মহাদিয়েকৰ পিছত, ৰঙাবেজৰ ভায়েক ৰজাক
শোঁচৰ দিলেই বোলে, “স্বৰ্গদেৱ ঈশ্বৰ, বন্দীৰ
সকলো বাৰী-মাটি ককাই ৰঙায়ে খায়; বন্দীক

একা ভাগ-যোগে নিদিয়ৈ।” বজাই দুয়োজন
ভায়েক-বকায়েকক সমানে বাৰীমাটি তপাই
দিলে। “পাচে ৰঙাবেজে বোলে, ককায়েক ৰজাই
(উদযাদিত্য সিংহই) দিওৱা মাটিবাৰী। ইয়াকে
যে এতিয়া ভাগ-যোগকৈ দিয়ৈ। এওঁনো কেই-
দিন ৰাজ খাব ? এই মাটিবাৰী আকৌ দিওঁতা
ওপৰা।”

এনে অৰ্ণেয়া কথা কোৱাত ৰজাই দায়
ধৰিলে বোলে, “ষ্ট যে কটা বন্দীয়ে মই বাটি
দিয়া মাটিকো লবলৈ ছমিয়ায়, মোকো ৰব কথা
মাত; মই কাহানিকৈ মৰিব, তাওঁকৈছে ই
বন্দীয়ে বাট চাই আছে।” এই বুলি ৰজাদেৱে
ৰঙাবেজক কবতে বকু ফালি তাৰ আগ মন্তহ
চাবৰ নিমিত্তে চাঙালৈকে তুলি নিবলৈ আদেশ
কৰিলে। “পাছে গৎক মজুদায়ে বোলে, ‘স্বৰ্গ-
দেৱ, মৰা-শৰ আগ-মন্তহ চাঙলৈ তুলি স্বৰ্গদেৱে
চাবলৈ ভাল নহয়।” “পাছে, ৰজাদেৱে মজুদাৰ
কথাকে লৈ গচৰ ভিতৰতে কবতে চুক ফালি
মৰা-শক টানি নি হাবিপৰাহাটত কাটি ত্ৰিকুণ
(তিনটা আঁক দি) দি থোৱালে।” তাৰ অলপ
দিনৰ পিছতে, ঘূৰি চ’ত মাহ সোমালতেই
শাওনা তামূলী, বেজ চামোই আক ধৰমজু
বেজে ৰজা ৰামধ্বজক বিষ পান কৰাই মাৰিলে।
এথাৰি পটন্তৰৰ বাণে কিমানলৈকে বিজিব
পাৰে, ৰামধ্বজৰ মৃত্যুৱেই তাৰ ফটফটা গাৰুকি।
২। “আগ কালে মাৰোঁ ভাং
পাছ কালে খোবাং বা।”

আৰিমন্ত বজাৰ ফুৰী বস্ত্ৰমালাৰ লগত কমতেশ্বৰ ফেঙ্গুৰাৰ গুপ্ত-প্ৰণয় আছিল। আৰিমন্তই সোণকুৰিহা গাঠিত বৈশ্যৰ গড় বান্ধি হয় যে ফেঙ্গুৰাৰ বিৰুদ্ধে প্ৰাণপণে যুদ্ধ কৰিছিল, তথাপি বস্ত্ৰমালাৰ বিশ্ৰাসঘাতকতাৰ ফলত সেই যুদ্ধ জিকিব নোৱাৰিলে। আগফালে শত্ৰু প্ৰবেশ কৰিব নোৱাৰাকৈ জং বান্ধি থোৱা হৈছিল যদিও, ফুৰীয়ে ভিতৰি ভিতৰি প্ৰশয়-পাত্ৰক সহায় কৰা বাবে আৰিমন্তৰ পাছফাল বন ধোবাং বাং অৰ্থাৎ মুকলি আছিল। ফেঙ্গুৰাৰ অষ্টম প্ৰণয়ে আৰিমন্তৰ প্ৰভাৱ-পৰাজয় বিনষ্ট কৰাৰ পিছৰূপবাই উল্লিখিত পটভূমিটো প্ৰচলিত হ'বলৈ ধৰিলে।

বুজীয়ে সেই প্ৰশয়-কাহনীৰ আভাস এই-দৰে দিয়ে :—

“পাতে কমতেশ্বৰ হস্তভেদ্ৰৰ ভতিজাক ফেঙ্গুৱা কোৱঁৰে চেনিত কৌঠ কৰি আছিল। খাটনি-গাৰ হৈ সেই কোৱঁৰে মালিনীগাৰে আৰিমন্ত বজাৰ হুখা ভাৰ্গ্যা বস্ত্ৰমালাৰ সহিতে কথা কৰিলে। ফুৰীয়ে কৈ পঠালে বোলে ধনুৰে জোৰত বেতিয়া খাৰ ৰহিম, তেতিয়া তোমালৈ বাঠা দিম, আৰু তেতিয়াই হুনি আহিব। গড়ৰ উত্তৰ ফালে সিদ্ধি বনাই ফেঙ্গুৱা কোৱঁৰ বজাৰ ভাৰ্গ্যাৰ ঠাইলৈ গ'ল। বজাই গম পাই কোৱঁৰৰ পুত্ৰ ভাৰ্গ্যা আৰু মালিনীক সবংশে কাটিলে।”

৩। “এই ধনু এই কাঁড়

ডেকাদেও ধনু ধৰ

হুগু মাৰিবলৈ যাওঁ

ভালকৈ শুবি ধৰ

মটকৰ ডেকা দেও

ভবা গিয়াতিবে নাও।”

এই কথা কেইফাকি পটভূমি বা যোজনা যুহুলি War cry বা বগচালীৰ মাত বুলি কলে হে ভাবে ভাষাই খেও খায়। তথাপি, বচনাকিয়ে অসমৰ সামাজিক বুৰঞ্জীত বৰ যমঘট লগাই দিলে। সেই ঘনঘটটোই বাৰীৰ অসমৰ কঁকালৰ জোৰা লগাই পেলালে। এইবাৰি মন্ত্ৰ বচিত হৈছিল মটকৰ আখৰাঙ্গ-বৰণ দিনত প্ৰায় ১৭০৯ শকত জাপৰীভেটৰ বণত। পোন প্ৰথমেই এই বগচালী-মাত মতা ঠাই ভোৰৰকে আৰ্জিও বগচালী বা বাচালী বোলে।

মটকৰ শক্তি টুটক ছাট্টি দিনক দিনে বাঢ়ি অহাত স্বৰ্গদেৱ গোবীনাথ সিংহই মনভীখোৱা গোহাঁইক ধনশিৰীমুখে পাব হৈ গড়মুৰ সত্ৰৰ ওচৰতে জাপৰীভেটত মটকক আগ ভেটিবলৈ কঠোৰ আদেশ কৰিলে। মনভীখোৱাও গৈ জাপৰীভেটৰ দৰিণে দঙ্গা বিলব ওচৰতে কোঠ দিলেগৈ। সিণিমে মটকেও কৌ দিলে। সিহঁতে বৰ দৌঘল ভাঁব একোডাল কৰি এহুৰি চাৰি-ডাল মন জোৰা লগাই এই বুলি হুই মাৰিবলৈ ধৰে :—

‘এই ধনু, এই কাঁড়, ডেকাদেও ধনু ধৰ

হুগু মাৰিবলৈ যাওঁ

ভালকৈ শুবি ধৰ, মটকৰ ডেকাদেও

ভবা গিয়াতিবে নাও।’

মাহুহৰ উসমিস, তজৰ গিবগিবণি আৰু বগ-চালীৰ চিঞৰ-বাখৰ শুনি মনভীখোৱাৰ মাহুহ সকলো পলাই কাঁট মাৰিলে। “মটকে কেতেক কাঁঠৰ দা ওপৰলৈ মাৰি যুখ পাতি ধৰে। আমাৰ মাহুহে আশ্চৰ্য্য দেখে।” তাঁতীয়ে (মটকৰ

মুখিয়ালহন) ছেলেং কাপোৰখন লৈ আমাৰ ফেঞ্জৰ মাৰুগৈকে সোমাই আছে, দেখি আমাৰ মাহুহে ভাবে—মটকে কিবা কুম্ভ কৰিলে। মটক এবাৰ হুঁহু হি য়াৰ যদিও, আকৌ সেই বচনখাৰ মাত্ৰি সকলোকে উৰগাই লৈ আহে। মনভী-খোৱাই বিস্তৰ মটক কাটিলে যদিও, অৱশেষত, পাছৰপৰা তেওঁকো কোনোবাই কোব মাৰি কাটি পেগালে। তাৰে দৌঘলা নামে ডেকা এটাই এবা খাই ছুটা কাটি সাৰি আহি বণৰ সকলো বৃত্তান্ত স্বৰ্গদেৱত জনালেহি, বোলে “মটক কি মাত ঠৈ। মাতঘাৰে পতি কুম্ভ।”

মটক শব্দৰ অৰ্থ—বলী, ফুটপুঠ আৰু সাহি-য়াল মাহুহ।

যুগু শব্দৰ অৰ্থ—কাপুকুৰ, ছৰ্ফল আৰু সাহিণিত নোহোৱা মাহুহ।

৪। — ভুৰুকাত হাতী ভাবাৱা—

মহাৰাজ নৰনাৰায়ণে শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু ব্ৰাহ্মণ-সকলক “ভুৰুকাত হাতী ভাবাৱলৈ” কোৱাত সকলোৰে বৃথি হোৱাল। অৱশেষত, শ্ৰীশঙ্কৰে ভীৰুফৰ লীলাধিনি ধুগুতে বৰ্ণাই “গুণমালা”

পুথিখন বচনা কৰিলে। মহাপুৰুষৰপৰা মহা-বজাই সেই পুথি উপঢৌকন স্বৰূপে পাই পৰম সন্তোষ লাভ কৰিলে। সেই কালৰপৰা “মোলোভাত জাপি ভবাৱাৰ” পৰিৱৰ্ত্তে এই বাক্য ব্যৱহৃত হৈ আহিছে।

৫। “বলতন্ত্ৰই বল কাৰ
বকতাই (বক্ৰনাই) কি কাৰ ?”

১৫৯৭ শকৰ আগছোৱাত দেবেবা বৰবক্ৰনাই বহুত বিষয়াক নিৰ্ঘাতন ভোগাই, অনেকক কাটাই-মৰাই, অনেক নকৰিবলগীয়া কাম কৰি বান্ধাত আতঙ্কৰ সৃষ্টি কৰি ফুৰিছিল। দেবেবালৈ ভয় কৰি নৰা এটাই ভালেমান নিজগৰীয়া মাহুহক বধ কৰিলে। চুহুনিফা বা দিহিঙীয়া বজা হৈ সকলো বিষয় সালসলনি কৰি দেবেবাক মুখৰপৰা ভৰিলৈকে হাবিৰ হতুৱাই কোবাই মাৰিলে। তাৰ পিছত নৰাটোক ধবাই অনাই বজাই ফুৰিলে “তই এনে কাম কিয় কৰিলি ?” নবাই হাত-জুৰি কৰে, “মই বৰিবৰ কি ? দেবেবাই কৰালে মানে কৰিলোঁ।” “বলতন্ত্ৰই বল কৰে, বকতাই কি কৰে ?” অৰ্থাৎ বাজকমতাৰ আগত বক্ৰনাই একো কৰিব নোৱাৰে।

অসমীয়া সাহিত্যত বানায়ণৰ প্ৰভাৱ

—শ্ৰীযুত উপশ্ৰেণী লেখক

“বান্দীকি যে মহাধৰ্মি
বানায়ণ বিবৰ্ণিল,
সংসাবত ব্ৰঞ্জিল অমৃত।”

বানায়ণ জগত্তৰ আদি কাব্য। বাম-সৌতা আদিৰ অপূৰ্বক বৰুণ কাহিনী, গাৰ্হস্থ্য আদৰ্শ, ভাৰতীয় শিক্ষা-সভাৰা—সকলোৰে ইয়াত অপূৰ্বক সমাবেশ হৈছে। ই চিৰকালোই মাহুহৰ অতি আদৰণৰ ধন হৈ আহিছে। ভাৰতীয় জীৱনত ইয়াৰ প্ৰভাৱ অসীম। অৰ্কাটীম প্ৰাদেশিক সাহিত্যবোৰৰ সমৃদ্ধি সাধনতো এই কাব্যই বিশেষকৈ সমল যোগাই আহিছে। অন্যান্য প্ৰাদেশিক সাহিত্যবোৰ এৰি আমাৰ অসমীয়া সাহিত্যলৈ লক্ষ্য কৰিলেও এই উক্তিৰ সত্যতা উপলব্ধি কৰিব পাৰি।

অসমীয়াৰ গৰখীয়া-গীত, বিহু-গীত, ধাং-নাম, বিয়া-নাম আৰু মন্ত্ৰবোৰতো বানায়ণৰ প্ৰভাৱ দেখিবলৈ পোৱা যায়। এই গীত আৰু মন্ত্ৰবোৰ মাধৱণতে মৌৰিক সাহিত্যৰ ভিতৰত পৰে আৰু আদি যুগতে এইবোৰৰ সৃষ্টি হৈছিল বুলি ধৰা হয়। গীত আৰু মন্ত্ৰবোৰৰ ভিতৰেদি সেই-কালৰ মাহুহৰ জীৱনটো প্ৰতিফলিত হৈছিল। যুগ-যুগান্তৰৰপৰা চলি অহা অনেক অসমীয়া ফকৰা-যোজনাও বানায়ণৰপৰা উদ্ভৱ হৈছে। কথাই কথাই সকলো শ্ৰেণীৰ মাহুহেই বানায়ণৰ পটভূমি দিয়ে। আমাৰ দেশত জ্বৰ আদি নানা ৰোগ দূৰ কৰাৰ কাৰণে কেতবোৰ মন্ত্ৰ বচিত

হৈছিল। সেইবোৰৰ ভিতৰত বানায়ণৰ কথা অৱলম্বন কৰি বচনা কৰা কেইবাখনো মন্ত্ৰ আছে। কবিত মন্ত্ৰবোৰৰ ভিতৰত বাম-কবিত নামৰ এখন প্ৰসিদ্ধ মন্ত্ৰশুধি আছে।

এইক্ৰমে আমি দেখিবলৈ পাওঁ যে অসমীয়া মৌৰিক সাহিত্য সৃষ্টিত বানায়ণে বিশেষ সহায় কৰিছে।

মৌৰিক সাহিত্যৰ যুগৰ পিছত যেতিয়া শিথিল সাহিত্যৰ যুগ পৰে, তেতিয়াও আমি বানায়ণৰ বিশেষ প্ৰাধান্য দেখিবলৈ পাওঁ। যুগীয় তেৰ শক্তিৰূপৰূ ৩শতাব্দেৰ আগলৈকে বচনা কৰা সাহিত্যৰ যিখিনি আজিলৈকে বন্ধা পৰি আহিছে, তাৰ ভিতৰত মহাভাৰত আৰু অন্যান্য পুৰাণৰ আংশিক বচনা দেখা যায়। কিন্তু তেতিয়াও সম্পূৰ্ণ বানায়ণ বচিত গোৱাটো প্ৰকৃততে এটা গৌৰৱৰ কথা। সেই যুগটো আছিল লৌকিকতাৰ যুগ। এই কন্দলীৰ বানায়ণখনো যুগোপ যোগী কৰি বচনা কৰা হৈছিল। পূৰ্বৰ লৌকিক গীতবোৰৰ ধৰ্মি এই মহাকাব্যখনৰ ভিতৰেদি ক'বাত বিনি বিনি আৰু ক'বাত স্পষ্টৰূপে বৈ আহিল। ইয়াৰ উপৰি সেইকালৰ সমাজৰ নানা আচাৰ-নীতি আৰু ধৰ্মৰ পৰিচয় প্ৰাথমিক প্ৰকাশ পাইছিল। কবিয়ে নিজৰ সৃষ্টি সম্বন্ধে নিজে সন্তুষ্ট দি গৈছিল। তেওঁ লিখি গৈছে—

“বাখীকি বচিলা শাস্ত্ৰ ত্ৰুণ-নীৰ্ঘ ছন্দে।
তাৰাক বিচাৰ আমি কৰিয়া প্ৰবন্ধে।

আপোনাৰ মতি অৰ্থ যিযত বুজিলে।
সাক্ষেপ কৰিয়া তাক পদ বিবৰ্ণিলে।
সমস্ত বসক তোনে বুজিবাক পাৰে।
পক্ষীসৱ উঠে যেন পথা কহুসাবে।
কবি সৱ নিবন্ধয় শোক ব্যৱহাবে।
কতো নিজ বতো লস্তা কথা অহুসাব।
দৈববাণী মুচি ইটো লৌকিকহে কথা।
এতেকে ইহাৰ দোষ নলৈবা সৰ্বথা।” ইত্যাদি

মুঠতে, লৌকিকতাৰ পূৰ্ব প্ৰকাশৰ বাবে বানায়ণ হেনে গহীন প্ৰাৰ্থ এখনৰ আশ্ৰয় পোৱা হল। অসমত আৰ্যাসক্ত্যৰ চৰ্চ্চা বহুকাল আগৰেৰণ আছিল। ওজাসানীসমূহে নৃত্য-গীতৰ সকলো শাৰাৰে শিক্ষা কৰিব লাগিছিল। এই সঙ্গীত-চৰ্চ্চা সমাজত এক প্ৰকাৰ ব্যাপকভাবেই চলিছিল। এই চৰ্চ্চাটোৰ স্মৃশীয়া স্থায়ী ৰূপ এটা দিয়াৰ আৱশ্যক বোধ কৰি আমাৰ কবিয়ে ব্যাপকভাবে প্ৰচলিত থকা বানায়ণৰ কথাকে অৱলম্বন কৰিলে। গীতি-বানায়ণৰ উদ্ভৱ হ'ল। কবি দুৰ্গাবৰে বানায়ণখন গীতৰ ভিতৰেদি প্ৰকাশ কৰিলে। মাহৰ কন্দলীৰ পদ-বানায়ণৰ লগতে প্ৰায় এশ বছৰৰ পিছত সৰবৰ্হী গীতি-বানায়ণে অসমীয়া সাহিত্যত বৈচিত্ৰ্য যোগা কৰিলে। ইয়াতে প্ৰাদেশিক আৰু জাতীয়সঙ্গীত আৰু আৰ্যাসক্ত্যতৰ এটি অপূৰ্বক সিদ্ধিখনো হৈ পৰিল।

দুৰ্গাবৰৰ ঠিক পিছতে অসমত নৰবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ আন্দোলন হয়। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ এই আন্দোলনৰ প্ৰবৰ্তক। অসমৰ নৰবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ মূল শাস্ত্ৰ ভাগৱত আৰু গীতা। গুণকালক অশ্ৰাচ্ছ শাস্ত্ৰৰপৰাও সমৰ্থন সংগ্ৰহ কৰিছিল। এই আন্দোলনটোত অসমীয়া সাহিত্যৰ বহুমুখী উন্নতি হৈছিল আৰু প্ৰকৃততে অসম বৈষ্ণৱ-সাহিত্যৰ

উপচি পৰিছিল। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ ভক্ত-শিষ্যসকলে আজিও কয় যে গুৰুজন এইবাৰ কাপকাঠিলৈ আবিৰ্ভাৱ হৈছিল। বৈষ্ণৱ কবিসকলে ভাৰতীয় মহাকাব্য দুখনক বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি লৈছিল আৰু দুয়োখন মহাকাব্যকে বৈষ্ণৱ ধৰ্মশাস্ত্ৰত পৰিণত কৰিছিল। অসমৰ নৰবৈষ্ণৱধৰ্ম প্ৰচাৰত বানায়ণেও অম সহায় কৰা নাই। যি বানায়ণৰ কথাই সংলোকক অম্বৰক বৰে, যি বানায়ণৰ কথা ইমান ব্যাপকভাবে লোক-সমাজত প্ৰচলিত সেই বানায়ণৰ আশ্ৰয় ললে নতুন ধৰ্মত প্ৰচাৰত যো বিশেষ সহায় হ'ব ধৰ্ম-গুণসকলে ইয়াক উপলব্ধি কৰিছিল। শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱে নিজে বানায়ণৰ উত্তৰাকাণ্ড বচনা কৰে আৰু বামবিষ্ণৱ বা সৌতা-স্বয়ম্ভৱ নামে এখন নাট বচনা কৰে আৰু ৩শতাব্দেৰে বানায়ণৰ আদিকাগুণ পদভঙনি কৰে আৰু ষাৰভাঙনা নামে এখন নাট বচনা কৰে। ৩শতাব্দেৰে মতে বাম আৰু কৃষ্ণ অহেদ। এক কৃষ্ণৰে বাম লীলাৱতাৰ মাথোন। গুণকালকৰ দিনতো মাধৱ কন্দলীৰ বানায়ণ প্ৰচলিত আছিল, কিন্তু শ্ৰীশঙ্কৰদেৱৰ মতাৱলহী অনন্ত কন্দলীয়ে নতুনকৈ সম্পূৰ্ণ বানায়ণৰ পদভঙনি কৰে। শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱৰ চৰে অনন্ত কন্দলীয়ে কৃষ্ণ-ভক্তি প্ৰচাৰৰ বাবেই বানায়ণ বচনা কৰে। কন্দলীয়ে নিজে লিখিছে—

“বানায়ণ কথা পদে নিবৰ্ণিলে
ভাগৱত চৰ্চ্চা কৰি।
হৰি কথা বিনে ছুৰ্ণোৰ কলিত
তৰিতে কেহো নপাৰি ॥”

আকো তেওঁ লিখিছে যে মাধৱ কন্দলীয়ে বানায়ণ বচনা কৰিছিল; কিন্তু তেওঁৰ বানায়ণত

ভক্তিভাবের প্রকাশ নাপালে। সেই দেখি তেওঁ ভাগবত চর্চা করি ভক্তিভাবের দেখুয়াই গৈছে। কন্দলীয়ে বাময়ণ ভিত্তবদি আক এটা উল্লেখ পূর্ব করিব খুজিছিল। সেই কথা তেওঁ নিজে উল্লেখ করিছে। সেই কালক লোকসমূহের মাজত এটা আক্ষেপ আছিল যে পণ্ডিতসকলে নরনা বখাবোব, সংস্কৃত শাস্ত্রসমূহের কথাবোব তেওঁলোকক ভাঙি ছিড়ি ভাঙকৈ বজাই নিদিয়ৈ। সেই দেখি তেওঁ নিজে সংস্কৃত শ্লোক বচনা করিব পাৰিছিল যদিও সংস্কৃত নলেধি অসমীয়া পদহে বচনা কৰিলে। শাস্ত্র মহে ভয়বোব উৎকৃষ্ট সমাজৰ মাজত ব্যাখ্যা কৰি বজাই দিয়াব বাবেও কৰিয়ে অন্যান্য শাস্ত্রৰ বাহিৰেও বাময়ণ কাব্যৰ অন্তৰ্গত কৰিছিল। ইয়াতে বাময়ণৰো ব্যাপকতা বিহু উপলব্ধি কৰিব পাৰি। কবির উক্তিবিহি তলত দিয়া হ'ল :-

“গ্লোক সংস্কৃত আমি লিখিবাক ভাল জানি
তথাপি কবিলে” পদবন্ধ।
শ্রী শূৰ আদি সবে বুজোক পদব' তত্ত্ব
অৰণতে মিলয় আনন্দ”।

আৰু—“গ্লোকৰ অৰ্থক প্ৰাকৃত হুবুজৈ
পণ্ডিতে নকৰে যাচি।

এতেসে বাম কথা বিবচিলে,
ভকতিব তত্ত্ব যাচি।”

পদ আৰু গীতত বাময়ণ বচনা হোৱাৰ পিছতো কৃষ্ণৰ অপূৰ্ব বাম-লীলা নিত্য পাঠ আৰু চৰ্চাৰ উপযোগী কৰি এই বৈষ্ণৱ যুগতে ৩শতাব্দেৰে কীৰ্তনৰ আৰ্হিত অনন্ত ঠাকুৰ আতাই এখন বামকীৰ্তন উলিয়ায়। ৩শতাব্দেৰে কীৰ্তন এখন যুগপ্ৰবৰ্তক হৈছে। এই কীৰ্তন অসমীয়া সাহিত্যৰো এটা শাখা সৃষ্টি কৰিলে। ৩শতাব্দে-

দেৱক অঙ্গুসৰণ কবি শ্ৰীধৰ কন্দলী আদিয়ো কীৰ্তন বচনা কৰিছিল। এই কীৰ্তন শ্ৰেণীৰ গ্ৰন্থ বুদ্ধি কবাত বাময়ণেও বিশেষ সহায় কৰিলে। ইয়ো বাময়ণৰে প্ৰভাৱ সূচায়।

মধ্যযুগৰ ভাৰতীয় প্ৰাদেশিক সাহিত্যসমূহৰ ভিতৰত গদ্য বচনত অসমীয়া সাহিত্য আগবঢ়া আৰু বিশেষ চহকী। গদ্য বৰজীবোৰ গদ্য গদ্য চৰিত-পুৰি আৰু প্ৰসিদ্ধ গদ্য লেখক ৩৮টা দেৱ কথ-ভাগৱত, কথা-গীত, কথা-বত্ৰাৱলী আদি শাস্ত্রসমূহে যেতিয়া অসমীয়া গদ্য সাহিত্য কৌশলমণ্ডিত কৰি তোলে, গদ্য সাহিত্যৰ প্ৰতি মানুহৰ যেতিয়া প্ৰগাঢ় সজ্ঞা বাঢ়ি যায়, তেতিয়া ৩৮টা দেৱ প্ৰায় এশ বছৰ পিছত দৈয়াং সজত ৩৮বচনাৰ মহত্বই তেওঁৰ কথা-বাময়ণ বচনা কৰি গদ্য সাহিত্যৰ ভঁৰাল আৰু চহকী কৰি তোলে।

ধৰ্ম-শুকসকলৰ দিনতে আগতে উল্লেখ কৰা বাম-বিজয় আৰু বাম-ভাওনাৰ বাহিৰে ৩৮নয় কন্দলীৰ হাতত ‘সীতাৰ পাতালপ্ৰবেশ’ নামৰ আৰু এখন নাট বচিত হয়।

ওপৰত উল্লেখ কৰা গ্ৰন্থবোৰৰ বাহিৰেও আমাৰ কবিসকলে মূল বাময়ণত নোহোৱা কেতবোৰ কথা অন্তৰ্গত কৰি বাময়ণৰ আত্মস্বিকৃতিপে সফ সফ গ্ৰন্থ বচনা কৰিছিল। শঙ্কৰায়, অমৃত বাময়ণ, মহাবাহুৰ বধ, গণক চৰিত আদি লোকবলক গ্ৰন্থবোৰেই এই শ্ৰেণীভুক্ত। বাময়ণৰ সৰ্ববৰ্তীতা ভিত্তিতে এই গ্ৰন্থবোৰ বচিত হৈছিল।*

* যোৱা এ.এ.এ. বাহে অনাগল নগৰত বহু সৰ্বভাৰতীয় লিখনসভাৰ মহাভাটলৈ পঠোৱা Influence of the Ramayana on Assamese Literature বোলা ইংৰাজী প্ৰবন্ধ এটিৰ সাৰাংশ।

অসমীয়া জন-সাহিত্যত ৰং-ৰহস্য

শ্ৰীযুত শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দাস

অসমীয়া জন-সাহিত্য কেৱল তত্ত্ব-কথা, ঈশ্বৰৰ লীলা-খেলা বা গভীৰ ভাবৰ গীত-পদ্যৰেই ভৰপূৰ নহয়; তাৰ ভিতৰত আন ধৰণৰ গীত-পদ্য অনেক আছে।

মানুহে মাতেই কম-বেছি পৰিমাণে ধেনালি আৰু আনন্দ ভাল পায়। আনন্দ-উৎসৱ মানুহৰ প্ৰাণ; তাৰপৰা মানুহৰ জীৱনী-শক্তিও বাঢ়ে। যি মানুহে দহজনৰ মনত নিৰ্দোষ আনন্দ দিব পাৰে সমাজত তেওঁৰ উচ্চ আসন আছে। কাণেয়ে আমাৰ সমাজত এক শ্ৰেণীৰ “ভাউবা” বা ভাৱনীয়া আছিল। তেওঁলোকে নানা ৰং-বহস্যৰ কথা কৈ দহ জনৰ মনত বিমল আনন্দ দিব পাৰিছিল। এই বিবহত বনগৰৰ কবি ৩৮লক্ষী ভাউবাৰ নাম উল্লেখযোগ্য। কোনো কোনো ঠাইত ওজা-পালীয়ে পদ গাৰ্হতেও নানাৰকমৰ খেমচীয়া বধা কয়। তাৰ ভিতৰত সমাজ-চিত্ৰও থাকে। তেওঁলোকক “গাঠৰ কবি” আখ্যা দিব পাৰি। ইয়াত তেনে ৰং-বহস্যৰ গীত-পদ কেইটামান প্ৰকাশ কৰা হ'ল।

তলৰ গীতটোৰ নাম “তামোল-চোৰৰ গীত”। কামৰূপত এই গীতটো সৰ্বপ্ৰিয়। গীতটোৰ ভিতৰত এজন ডকুতৰ ভণ্ডামি আৰু তাৰ পৰিণামৰ বিষয়ে চমুকৈ বৰ্ণনা আছে। গীতটো যোৱা ২২২:৫৪ তাৰিখে হাউলি নৰ্দাল স্কুলৰ কৰ্তৃপক্ষৰ উদ্যোগত শ্ৰীযুত অনন্য কুমাৰ দাস বি এল এম এল এ দেৱৰ সভাপতিত্বত তাত বহা বৰপেটা সাহিত্য-সভাৰ বিশেষ

অধিবেশনত নৰ্দাল স্কুলৰ প্ৰথম বাৰ্ষিকৰ ছাত্ৰ শ্ৰীহৃৎমেধৰ পাটগিৰিয়ে নাচিনাৰি গাই সমাজক বহু আনন্দ দিছিল। তেওঁৰ লগত আন কেইজনমান পালীও আছিল।

(১) তামোল-চোৰৰ গীত

দিগা ॥ আহে তামোল-চোৰ ভাল মানুহৰ বেষে ॥
পদ ॥

হাতত লাঠি গলত মালা মুখত বজা টুপী ॥
বাম-ছায়াই কান-ছায়াই চোৰ মুখে চুপি ॥
তামোল-চোৰ আহি পোনে চোহালত দিলা ধিগা ॥
কোন থোক ডাঙৰ তামোল মনতে গুণিয়া ॥
তাৰ পিচে তামোল-চোৰে গছৰ গুৰি পালা ॥
গাত ৰকা গাৰোচা আনি চান্দনী পকালা ॥
তাৰ পিচে তামোল-চোৰে গছত উঠিলা ॥
চোৰৰ দপনি পাই তামোল লৰিলা ॥
গছৰ ভোকাৰ স্তনি কুকুৰে ভুঙিলা ॥
কুকুৰ-ভুকনি শুনি গৃহস্থ জাগিলা ॥
তাৰ পিচে গৃহস্থই গছৰ গুৰি পালা ॥
অ' কি কবির বাপু তই গছতে উঠিলা ॥
চোৰ নহওঁ তামোল নেনো ॥ আনি বৈষ্ণৱ লোক ॥
এই পিনেদি সাত ভাই মোৰ গৈছে বৈষ্ণৱক ॥
তাৰ পিচে গৃহস্থই তাক নমাই আনিলা ॥
আঠীয়া-কলে থোকা-চাউলে জলপান খুৱাইলা ॥
তামোল-চোৰৰ কথা আমি ইমানতে থওঁ ॥
সবাকো প্ৰণাম কৰি ঘৰাঘৰি যাওঁ ॥

* নেনো—দিনট

এদিন নিত্যানন্দৰ ওচৰত মৰীচুৰ পাৰ্ব
শ্ৰীমুত ঘনশ্যাম তালুকদাৰ দেৱৰ ভৰত কিবা
উৎসৱ উপলক্ষ্যে আমি ওজা-পালী চাৰলৈ
পাইছিলো। তাতেই তেখেতসকলৰ ওচৰ
ওজা-পালী এযোৰাই তলৰ গীতটো নাচি-বাগি
গাইছিল। চাৰলৈ আৰু শুনিবলৈ বৰ ভাল
হৈছিল। এই গীতটো মোক শ্ৰীমুত সন্দেহ
মতুমদাৰ শিক্ষক মহাশয়ে সংগ্ৰহ কৰি দিছে।

(২) বাম-অৱতাৰ

মংসাকপী ভগৱানে সাগৰটো আছিল। বেচি।
পাচে পাচে কাণি-বগলীয়ে লৈ ফুৰালে দোৰি ॥
সেই সময়তে মই অধমে আছিলো তাক চাই।
আৰি দেখো ভগৱানক কাণি-বগলীয়ে খায়।
কথা পাতি ভগৱানে কথাত নিদিয় কাণ।

অসম আৰু মণিপুৰ

উত্তৰ শ্ৰীমুত শূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা

মণিপুৰ সাহিত্য পৰিষদৰ প্ৰাথমিক কাম
সম্পন্ন কৰি দিবলৈ মোক ভাৰ দিয়াৰ বাবে
উদ্যোক্তাসকলৰ মই শলাগ লওঁ। সেইবাবেমই
এই স্তম্ভ আৰু মহত্বপূৰ্ণ দেশবিনি পুৰণি বন্ধু-
বান্ধৱ আৰু চিনিজানি পোৱাসকলৰ সঙ্গত
লভিবলৈ সুযোগ পালো। সৰু কালৰেপৰা
মণিপুৰ মোৰ সপোনৰ সমল হৈ আছে।
মণিপুৰ সংস্কৃতি আৰু ইতিহাসে মোক বৰ
মুগ্ধ কৰি ৰাখিছে। কটন কলেজৰ অধ্যাপক
ধৰা কালতে মণিপুৰী ডেকাৰ ভক্ততা,

বাটা এডাল জোঙাই মই মাৰি দিলো হান ॥
হান খাই বগলী বেটা আছিলেক পৰি ॥
অলপমান পিভুত মই বৰলৈ পেকেটত ভৰি ॥
খৰি আনি বগলী বেটোক চোতালত দিলো দলি মাৰি ॥
সেই সময়ত গিৰায়েনী পাইলেক সাৰি ॥
গিৰাতেনো বোলে এইটো কিহৰ আনিলা টা ॥
মই বোলে ভগৱন্তক কৰিব খৰিছিল সাং ॥
ভোকে শুনি গিৰাতেনোৰ উঠিলেক হাস ॥
পাটখানি উলিয়াই তাই দলি খৰিলে মাহ ॥
মাহ দলি বগলী বেটোক কবিলেক জোচ ॥
কি খাবি কাণি-বগলীৰ শুদা কোচ কোচ ॥
আজিকালি ভাৰতীয়সকলে শ্ৰোতাসকলৰ
মনত আনন্দ দিবলৈ ছুই এটা বিদেশী ভাষাৰ
শব্দও ব্যৱহাৰ কৰে। ওপৰৰ গীতটোত 'পেকেট'
এই বিদেশী শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰা হৈছে।

নিপুণতা আৰু বিনয়ে, তদুপৰি তেওঁবিলাকৰ
দেশৰ প্ৰতি ভালপোৱাই মোৰ মনত দ সঁচ
বহুৱালে। মোৰ সৌভাগ্য যে মই মণিপুৰনি-
পতি 'হিঙ্ হাইনেচ' শ্ৰীশ্ৰীপঞ্চমুত চূড়ামনি সিং
মহাৰাজ বাহাদুৰৰ লগত দেখা কৰিবলৈ পাই-
ছিলো। আপোনাসকলৰ বিখ্যাত বিদ্যানসকলৰ
কেবা গংকীৰো সম্পৰ্শত মই আহিছোঁ। তেওঁ-
লোকৰ প্ৰতিখাৰ কথাতো এইতিহাৰে ভৱপুৰ
গৌৰৱপূৰ্ণ আপোনালোকৰ অতীত মই শুনিবলৈ
পাইছোঁ। মণিপুৰী শিল্পী, গায়ক আৰু

নৃত্যবিশাৰদ-সকলৰো অনবদ্য কলা-কৌশল মই
দেখা পাইছোঁ। আপোনাসকলৰ মহিলা শিৰিনি-
সকলৰ হাতৰ বস্ত্ৰ-শিল্পে দেশৰ মই বিম্বয়
মানিছোঁ। মই আপোনাসকলৰ ছবিৰ দৰে
মনোমৰ প্ৰাচীন উপত্যকাখনি চাবলৈ হিয়াত্ৰি
আশা কৰি আছিলো। সেইদৰি, যেতিয়া মণি-
পুৰ সাহিত্য পৰিষদৰ সম্পাদক অধ্যাপক হাৰেবাম
বৰদীৰ নিতৰপৰা নিমন্ত্ৰণ পালো যে মই এই
অধিবেশনত প্ৰাৰম্ভিক উৎসৱ সম্পন্ন কৰিব লাগে
মই ততালিকে মান্তি হলো। মই আপোনাসক-
লৰ সৰ্বস্বত্বকৰণে ধন্যবাদ দিওঁ যে মোক
এই সন্মান আৰু সুযোগ দিলে। এই কাৰ্যত
আপোনাসকলৰ মহামুভৱতাই মাথোন প্ৰকাশ
পাইছে।

জয়জয়তে মই আপোনাসকলক মণিপুৰী
সাহিত্য পৰিষদ নামেৰে এই সাহিত্যিক
আৰু সাংস্কৃতিক অস্থানটো স্থাপন কৰা বাবে
ধন্যবাদ জনাব লাগিব। ই বহুতো সম্ভা-
ৱনাবে পৰিপূৰ্ণ; অকল মণিপুৰ বা অসমৰ বাবেই
নহয়, ভাৰতৰ বাবেও। মণিপুৰী প্ৰতিষ্ঠা বহু
চলন্ত প্ৰাক্কৃতিত—যুদ্ধৰ বঙা আকাশৰ তলত আৰু
শান্তিৰ বগা মেঘৰ তীতে। পৃথিৱীয়ে
আপোনাসকলৰ সভ্যতা আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰধান
লক্ষণৰো বৃদ্ধি পাব লাগিব যাতে বৰ্ণাণৰ ফিৰি-
উজিয়ে উদ্ভক্তি আৰু উৎকৰ্ষৰ বাবে পৰিত্ৰতা
আৰু নবীনতা দান কৰিব পাৰে। সাহিত্য
পৰিষদৰ এইই সৰ্বপ্ৰধান কৰ্ত্তব্য হ'ব।

মণিপুৰী সভ্যতা পৰ্বত-পাহাৰে ঘেৰি থকা
সেউজীয়া বননিৰে গঢ়া, ই আপোনাসকলৰ সৌম্যত্ব
হৰ্ছৰ জাতিবিলাকৰ জীৱনী-শক্তিৰ দ্বাৰা প্ৰেৰণাবান।

দুশমান বহুৰৰ আগতেই বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্ম সোমাই
গৈ আপোনাসকলৰ গ্ৰহণশীল আৰু উন্নতকামী
মনৰ কোঠালিবোৰ কণহকৈ সজাট পেলালে।
ইয়াৰ উপৰিও ই ধৰ্ম্মপ্ৰাণতাৰ বন্ধনৰূপে গঢ়িলে
ভাৰত আৰু মণিপুৰৰ—ইয়াৰ বাবে ধন্যবাদ দিওঁ
আপোনাসকলৰ মহান নৃপতি ঘৰিৰ নেৰাজৰ লু-
দৰ্শিতাপূৰ্ণ নীতিক।

পুথিৰ কালত মণিপুৰৰ সৌন্দৰ্য্যই ভাৰতীয়
মন হৰণ নকৰাকৈ নাছিল। মণিপুৰৰ বজা ত্ৰি-
ভায়াৰ জীয়েক চিত্ৰাঙ্গদাৰ কপত মোহিত হৈ পাণ্ডৱ
ৰাজকোঁৱৰ অৰ্জুন য়ে তেওঁৰ প্ৰেমপ্ৰাৰ্থী হৈছিল,
এই কথা মহাভাৰতত আছে। প্ৰাচীন কাহিনীত
এই কথাৰো উল্লেখ আছে যে অৰ্জুন আৰু চিত্ৰাঙ্গদাৰ
পুতেক বৰুৱাহনেই মণিপুৰৰ বজাসকলৰৰ পুৰি।

মণিপুৰৰ ৰাজনৈতিক বৃদ্ধিপৰা এইটো বৃদ্ধি
পাৰি যে মণিপুৰৰ আত্ম-প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ শক্তি আৰু
সামৰ্থ্য অপৰিসীম। আপোনাসকলৰ সাক্ষা উপ-
ত্যকা আৰু তাৰ লগৰীয়া আৰ্হৰ্ণত মুগ্ধ হৈ দাঁতি-
কাৰবোৰা জাতিয়ে আপোনাসকলৰ বাগ্যত সোমাই
অসহায় জনসাধাৰণৰ মাজত পৰমলয় সৃষ্টি কৰিছিল।
মণিপুৰ ভাৰতৰ ভাৰ-পথৰ মৰদ হৈছিল আৰু
আক্ৰমণকাৰী জাতিবিলাকে আপোনালোকৰ সীমান্ত
পাৰ হৈ ভাৰতৰ ঘাইভূমিলৈ সোমাই আহিছিল।

এইটো স্বীকাৰ্য্য যে মণিপুৰীসকল তেওঁলোকৰ
অগ্ৰি-পৰীক্ষাত ভালদৰে উত্তীৰ্ণ হৈছিল। সাময়িক
বিপৰ্য্যয়ে তেওঁবিলাকক অস্থিৰ কৰিব নোৱাৰিলে।
তেওঁবিলাক সহজেই নিজৰ গৌৰৱ আৰু শক্তিত
প্ৰতিষ্ঠিত হ'ল। আপোনাসকলে জানে যে মণিপুৰ
আজি সৰ্বস্বত্বকৰণৰ ভাৰতৰ গণতন্ত্ৰত নিজৰ বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ
নিম্নস্বত প্ৰতিষ্ঠিত।

আপোনাসকলৰ ভীৱন-বুজী নিংখাওবলুঙত মণিপুৰৰ সম্ৰাটসকলৰ মহিমা লিপিৰে হৈ আছে আৰু লগতে বহুৱাসকলৰ বীৰত্বৰ বৰ্ণনাও আছে। আপোনাসকলে শুনি সন্তোষ পাব যে বাই-ভনীৰ দৰে এই দুখন মাথোন দেশ কামৰূপ আৰু মণিপুৰৰ অতীত কাহিনী বুজী আৰু নিংখাওবলুঙত লিপিৰে হৈ আছে। পৰিষ্কাৰ প্ৰধান বৰ্ণনা হব এইবোৰ সংকলন কৰা আৰু মৌলিক ৰূপত প্ৰকাশ কৰা আৰু সম্ভৱ হলে তাৰ লগত ইংৰাজী অনুবাদ দিয়া। এইটো বুলিব পাৰি যে নিংখাওবলুঙে বাজবনীয়া কাহিনীকেই যে পোহৰাইছে এনে নহয়, তাত মণিপুৰৰ সামাজিক আৰু অৰ্থনৈতিক কথাও আছে। 'ডি মাইথিঙ' গ্ৰন্থৰ বচক মিঃ টি চি হুড্‌ছনৰ বাবে শ্ৰীমন্ত্ৰৰ নাথ বন্দোপাধ্যায়ে ভালেমান নিংখাওবলুঙ অনুবাদ কৰিছে আৰু মণিপুৰী পণ্ডিতৰ যত্ন কিছুমানে পোহৰো দেখা পাইছে। কিন্তু নোগোৱালী ধাননিৰে ভৰাল ভাবলৈ বহুত দাউনি আৰু ডাঙৰি কঢ়িওৱা মাহুৰ লাগে।

Report on the Eastern Frontier of India ৰ লেখক ক্লেঞ্চিটন আৰু বি পেন্থাৰটনে ১৮১২ চনত বেঙেন মণিপুৰত অৱস্থিতিৰ সময়ত জ্ঞান বুজী মণিপুৰীলৈ ভাঙিছিল। চুকাফাট জ্ঞান জাতি অসমত সুদূৰাৰ আগতে তেওঁবিলাকৰ বিষয়ে বহুল বৰ্ণনা এই কিতাপত আছে। আমেৰিকান বেন্টিষ্ট মিছনৰ পাঠ্যবস্তুকলে কিছুমান বছৰৰ আগেয়ে জনাইছিল যে অসম আৰু মণিপুৰৰ প্ৰাচীন সম্পৰ্ক লৈ মণিপুৰী ভাষাত লেখা ভালেমান আদিম তথ্য তেওঁবিলাকে পাইছিল।

এই পুথিবোৰ বিচাৰিবলৈ প্ৰবল অহুসন্ধান কৰিব লাগে আৰু গোটেীয়া হলে পুথিবিলাক

সাহিত্য পৰিষ্কাৰ পুথি ভৰালত আটোমটোকাকিটক ৰব লাগে।

এই বুজীৰ চৰ্কা আপোনালোকৰ ঐতিহ্য, শোক-গীত আৰু সাধুকথাৰ অধ্যয়নৰ দ্বাৰা পৰিপূৰ্ণ কৰিব লাগিব। আপোনালোকৰ বীৰ-বীৰাঙ্গনাসকলৰ নানা আশ্বাস মাহুৰৰ মাজত সিঁচৰতি হৈ থাকিব পাৰ; তাৰে কিছুমান কবিতা অথবা গীতৰ ৰূপত আছে। বাস্তৱ সত্য নহয় বুলি ঐতিহ্য দকিয়াই পেলাব নেলাগে। সবল মাহুৰে অজিতক যেনে চকুৰে চাইছিল তাৰেই প্ৰতিবিম্ব ইয়াত আছে। আপোনাসকলৰ সাধু কথাবোৰত আপোনাসকলৰ মাহুৰৰ সুখ-দুখৰ কথা আৰু মনৰ ভবি অলঙ্কাৰৰ দৰে ঠাঠ ৰাই আছে। শাখা আৰু ধৰীবীৰ প্ৰণয়-কাহিনীয়ে ভালেমান জি আৰু নাট্যকলাক খোৰাক যোগাইছে। আপোনা সকলৰ ৰঙাবাৰ্য আৰু নীতিবচনো শুনে; জানৰ আপোনাসকলৰ মাহুৰৰ অভিজ্ঞতাপ্ৰেত জ্ঞান সেইবোৰে বন্ধা কৰিছে। শোক-সাহিত্যৰ মাজেদি জাতিৰ জীৱনৰ স্পন্দন হয়। এখন দাৰ্শনিক হিচকৈ কৈছিল, "মোক জাতিটোৰ সাধু-কথা আৰু গীতবোৰ দিয়া, মই সেই জাতি-টোৰ বুজী কব পাৰিম।"

পৰিষ্কাৰ লগত বাহুৰৰ এটা স্থাপন কৰাৰ কথাও আপোনাসকলে ভাবিব লাগিব। তাত আপোনাসকলৰ প্ৰাচীন সম্পত্তি ভবি থাকিব লাগিব; যেনে- হাতেৰে লিখা পুথি, লিপি, যকৰা জীৱন আৰু ধৰ্ম-উৎসৱত ব্যৱহৃত হোৱা বস্তুবোৰ, অতীতৰ মহৎ আৰু মহিয়সী পুৰুষ-মহিলাৰ ব্যৱহাৰৰ সামগ্ৰীবোৰ, প্ৰাচীন কীৰ্তি-কলা আৰু জ্ঞানশিখৰ অজাতি নয়নাবিলাক, যাতে এইবিলাক পৰ্যবেক্ষণ কৰি এজন

দৰ্শকে মানৱৰ জয়-জ্যাক্ৰান্ত মণিপুৰৰ দানৰ বিষয়ে সন্মত ধাৰণা কৰিব পাৰে। আপোনালোকৰ প্ৰাচীন মঠ-মন্দিৰ আৰু উল্লেখ্যবোৰৰ তথ্যসু-সন্ধানৰ প্ৰতি পৰিষ্কাৰ গভীৰভাবে মনোনিবেশ কৰাটো যোগ্য কাম হব পাৰে।

ইটু-ইতিয়া কোম্পানিৰ ইতিবৃত্তত মণিপুৰৰ বুজী আৰু সম্পদ সম্পৰ্কে আৰু বৃটিছৰ লগত মণিপুৰৰ সম্পৰ্ক সম্বন্ধে প্ৰচুৰ সম্ভেদ আছে। ১৭৬২ খৃষ্টাব্দত মণিপুৰ এই কোম্পানিৰ সম্পৰ্ণলৈ আহে; তেতিয়া মিঃ বোৰ্কেটে মহাবাজ জয়সিংহৰ সাহায্যৰ কাৰণে বৃটিছ বাহিনী এটা পৰিচালনা কৰে। পুৰণি পুথিবোৰা সন্ধান কৰি পৰলোকগত আমূল আলিয়ে মণিপুৰৰ লগত বৃটিছৰ আদি সম্পৰ্কৰ বিষয়ে এটা টোকা লিখে। ছিল্ডৰ ছেক্ৰেটাৰিয়েটত এই টোকা সংৰক্ষিত হৈ আছে। কলিকতাৰ 'বেঙ্গল বেৰ্ড ৰাম'ত, নতুন দিল্লীৰ 'নেশ্যামিলে আৰ্কিভ্‌ছ, অৰু ইণ্ডিয়া'ত আৰু লণ্ডনৰ 'ইণ্ডিয়া অফিছ লাইব্ৰেৰী'তো এই টোকাবোৰ আছে। এইবোৰ পঢ়ি চাবলৈ বুলি কোনো পণ্ডিতক পঠাবলৈ মই পৰামৰ্শ দিওঁ। তেওঁক তাৰপৰা নানাধৰাৰে তথ্য উদ্ধাৰিত কৰিবলৈ সুবিধা দিবলৈ চাব লাগে, যাতে তেওঁৰ গবেষণা পিছত প্ৰকাশিত হব পাৰে। ১৮৫৯ আৰু ১৮৭০ খৃষ্টাব্দত এই টোকাবোৰৰ দুখন গ্ৰন্থ ইতিপূৰ্বে ওলাই গৈছে। অসম চৰকাৰে প্ৰকাশ কৰা "Early British Relations with Assam" নামৰ মোৰ কিতাপখনত এই বিষয়টোৰ আলোচনা কৰিছোঁ। ইংৰাজ, মণিপুৰী, অসমীয়া আৰু বঙালী গ্ৰন্থকাৰ সকলে ছপা কৰা কিতাপ আৰু প্ৰবন্ধাদিত মণিপুৰৰ কথাৰ বিশেষ স্থান দিয়া দেখি বৰ সন্তোষ পাইছোঁ। কিছুকাল অসমৰ চীফ কমিছনাৰ ছাৰ জেমছ, লয়েলে হুড্‌ছনৰ 'মাইথিঙ'ৰ পাতনিত কৈছে যে অতীতত মণিপুৰবাসীসকলে তথ্যসুসন্ধানকাৰীসকলৰ দৃষ্টি বিশেষভাবে আকৰ্ষণ কৰিছিল; তেওঁলোকৰ দৃষ্টিত মণিপুৰ ভাৰতৰ যি কোনো ইয়াতোকৈ বেছি সহজে হুকি পোৱা অঞ্চল সমানেই আকৰ্ষণীয় আছিল। পৰিষ্কাৰে মণিপুৰ সম্পৰ্কে কিতাপ আৰু প্ৰবন্ধৰ সম্পূৰ্ণ তালিকা গুথত কৰি খোৱাৰ কাম হাতত লব লাগে যাতে অহুসন্ধানকাৰীয়ে কিৰিনি কাম আগতে হৈ গ'ল আৰু কিৰিনি কৰিব-লগীয়া আছে তাৰ বিষয়ে ধাৰণা কৰিব পাৰে। হুড্‌ছনৰ 'Meitheis' আৰু "Naga Tribes of Manipur" অত আৰু "Early British relations with Assam" আৰু Anglo-Assamese Relation" নামে মোৰ কিতাপ দুখনতো এনেকুৱা তালিকাৰ বীজ নিহিত আছে।

অসম চৰকাৰৰ বুজী আৰু পুৰাতন বিভাগৰ দ্বিতীয় বুলেটিনত থকা উদ্দেশ্যৰ লগত মিল ৰাখি সাহিত্য পৰিষ্কাৰে কৰ্মতালিকা প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে আৰু আৱশ্যকমতে পৰিষ্কাৰ কৰিও লব পাৰে। মণিপুৰৰ কোনো উৎসাহী পণ্ডিতক মই এই বিভাগ পৰিষ্কাৰ কৰিবলৈ আৰু লগতে কামৰূপ অহুসন্ধান সমিতিৰ বাহুৰৰ, শোৰাহাটৰ অসম সাহিত্য সভা, বেঙ্গলৰ এছিয়াটিক ছছাইটি আৰু কলিকতাৰ বঙ্গীয় সাহিত্য পৰিষ্কাৰ চাৰ্ভাইকো পৰামৰ্শ দিওঁ। বুজী আৰু সাহিত্যৰ অগ্ৰপ্ৰতিৰ চৰ্কা কৰা অহুসন্ধানত সাধাৰণতে কেনে ভাবে কাম হয় তাক জানিবৰ বাবে এই কাৰ্যৰ আৱশ্যক আছে।

মই এইটোকে আঙুলিয়াব খোজো যে ধপৎপত লিখা কামটো সম্পন্ন কৰিবলৈ হলে এনে এদল পণ্ডিতক পঠোৱাব আৱশ্যক হব যিদৰেৰ প্ৰত্যেকজনই নিজৰ ব্যক্তিগত সুবিধা আৰু লাভলৈ আঙুলি কৰি কামটোত আত্মসমৰ্পণ কৰিব পৰা বিধৰ হব। কামটো কঠোৰ, তাত ধৈৰ্য্য, পৰিশ্ৰম আৰু নিঃস্বার্থতা বহুত পৰিমাণে আৱশ্যক হব। আপোনালোকৰ কৰ্মীদলৰ সৰ্ব্বপ্ৰথম প্ৰেৰণা যোগাব আধাৰিকতাই; তেওঁবিলাকে মনত ৰাখিব লাগিব যে উমৈত্ৰীয়া উত্তৰাধিকাৰিহে এটা জাতিৰ বিভিন্ন বালিকাসমূহৰ ভিতৰত মিলন-মুহুৰ্ত্ত, আৰু এই উমৈত্ৰীয়া উত্তৰাধিকাৰিহৰ বাহিৰে আমাক একেলগে গোট খুৱাই এটা বৃহৎ পনিয়াল কৰি ৰাৰিব পৰা শক্তি জান একোৰে নাই।

প্ৰায় ১০০০ বৰ্গমাইল ঠাই আৰু ৬ লাখ লোক-সংখ্যাবে মণিপুৰ এখন সৰু দেশ। এই সৰু কথাৰে যেন আপোনালোকক নিকংসাৱ নকৰে। সৰু দেশৰ কাৰণ এইটোৱেই এটা ডাঙৰ সুবিধা যে ই জাতিৰ প্ৰত্যেকজনকৈকে সজ কৰিব পাৰে, কৃতকাৰীতাৰে জাতিটো সৰ্ব্ববহু কৰিব পাৰে আৰু প্ৰগতিৰ বাণী প্ৰত্যেকজন প্ৰাণী, প্ৰত্যেকটো আৰাসলৈকে লৈ যাব পাৰে। এটা জাতিৰ মহত্ব নিৰ্ভৰ কৰে তেওঁৰ মন উচ্চতা আৰু আত্মাৰ গভীৰতাৰ জোখতহে, আৰ্থিক চমকনি থকা কলা-কৌশলত নহয়। এই সম্পৰ্কে ইংলণ্ডৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী পৰলোকগত ডেভিড ল'য়েডে জৰ্জৰ এবাৰ কথা উল্লেখ কৰিছে—“পৃথিৱীয়ে অকণমান দেশ আৰু অকণমান জাতি এটাৰপৰা বহুতো আশা কৰে। পৃথিৱীৰ সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ আৰ্ঠ অকণমান জাতিবিলাকৰহে

সৃষ্টি। বহুত শক্তিশালী সাহিত্য সৰু সৰু জাতিবিলাকৰপৰাহে আহিছে। বেঞ্জামিনামৰ সমান আকৃতি যেতিয়া আছিল তেতিয়াহে সাম্ৰাজ্যৰ লগত যুদ্ধত ইংলণ্ডৰপৰা সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ সাহিত্য ওলাইছিল। যি ৰীৰবৰ কাৰ্ছাই যুগে যুগে মাহুহক বোম্বাৰ্জিত কৰি আহিছে সি সৰু সৰু জাতি সমূহৰ মুক্তি-সুঁজৰ কাৰ্ছাই। এৰা, মানৱৰ মুক্তি এটা সৰু জাতিৰপৰাই আহিছিল। ষ্টম্বৰে এই সৰু জাতিবিলাকে অমৃতৰ ঘট স্বৰূপে ব্যৱহাৰ কৰিছে যাতে বিখ্যমানৰে তেওঁবিলাকৰ সৃষ্টি, তেওঁবিলাকৰ হৃদয় ইয়াৰ আশ্বাসত পৰিতপ্ত কৰি তেওঁবিলাকৰ ধৰ্মবিধিাস স্ফূৰ্ত কৰিব পাৰে।” ইমান দীৰ্ঘনীয়া উজ্জ্বল দিয়া বাবে আশা কৰো মোক ক্ষমা কৰিব।

সৰু মণিপুৰী জাতিয়ে কি কি সম্পদ লাভ কৰিলে তাক এইখিনিতে উল্লেখ কৰাটো অপ্ৰাসঙ্গিক নহব। ইয়াৰ নৃত্যবিদ্য সকলৰ মনোমৰ নৃত্য-কৌশলে মণিপুৰৰ স্মৃতি ভাৱতন্ময় বিয়পালে—আনকি কিছু পৰিমাণে পৃথিৱীতো বিয়পালে। এওঁলোকৰ নৃত্য-কলাই ভাৰতৰ অভিজ্ঞত নৃত্য-কলাক বা ‘ভাৰত নৃত্যম্’অক নতুন ৰূপ আৰু নতুন গঢ় দিলে।

কিন্তু মণিপুৰীসকলৰ সঙ্গীত আৰু নৃত্যকলা তেওঁবিলাকৰ সংস্কৃতিৰ কেৱল এটা অঙ্গ, অৱশ্যে সেয়াটো এটা অমূল্য অঙ্গ। ইয়াৰ বাহিৰেও লেখত লখলগীয়া আৰু আন বিষয়ো আছে আৰু এইবোৰৰ অৰ্থ যদি উপযুক্তভাবে পৃথিৱীৰ মানুহৰ আগত মুকলি কৰি ধৰা হয়, তেনেহলে সেই-বোৰেও বিশ্বয় উৎপাদন কৰিব। আমি এগোয়ে কৈছোঁ যে মণিপুৰীসকল শাৰ্ছি-কলা আৰু

যুদ্ধ-কলা সমানে চৰ্চ্চা কৰি আহিছে। প'লো নামে পুৰুষোচিত খেলটোৰ জন্ম এই মণিপুৰতে হোৱা বুলি কয় আৰু এতিয়াও মণিপুৰী তেজস্বী যুদ্ধসকলে এই খেলটো খেলি আমোদ পায়। গোণা-মহ আৰু বাঘৰ লগত মল্লযুদ্ধ এতিয়াও মণিপুৰীৰ প্ৰিয় খেলা। যাচিৰ ব্যৱহাৰ কৰি সিদ্ধহস্ত হোৱা গুস্তাদো আছে। মণিপুৰৰ যাজ্ঞ-ভাৱনাৰ তুলনা নাই। মণিপুৰী চিত্ৰশিল্পীৰ ছবিৰ মাৰ্ঘীয়া ভাষাই বৰ্ণাৰ নোৱাৰে। আধুনিক ভাৰতীয় নাইয়ে ধাতু কৰিব নোৱাৰে স্বাধীনতাও মণিপুৰী মহিলাই ভোগ কৰি আহিছে। গাৰুস্তা-জীৱনৰ চাৰিখন বেৰৰ মাজতে তেওঁবিলাকৰ জীৱন নহয়; তেওঁবিলাকে ক'বাহ ব্যৱসায়-বাণিজ্যত যোগ দিব পাৰে। তেওঁলোকে আৰুৰ্ধ্বীয় বেলেবে বজোতা, স্মৃষ্ণ আৰু দীৰ্ঘকাল স্থায়ী কাপোৰ হয়। মণিপুৰী ত্ৰিবাৰ্তাৰ্ঠ বিপদ আৰু সাদৃক্ষগত নিজৰ সাহ আৰু শৌৰ্যৰ পৰিচয় দিছে। চক্ৰিয়ৰ তেজ আৰু কলাপ্ৰেম মণিপুৰীসকলৰ চৰিত্ৰত চুহোটাৰ মিন ঘটে। সেয়েহে এংল্‌সৰ একম বিখ্যাত-ৰাজনীতিক আৰু বাণীপুৰুষে তেওঁৰ দেশৰ নাগৰিকসকলৰ বিষয়ে কোৱা কথা মনত পৰিছে—“আমি সৌন্দৰ্যৰ উপাসক অথচ মিতাচাৰী, আমি জানন পুৰুষাৰী, কিন্তু দুৰ্বলতা আমাৰ নাই।”

কিন্তু বাহিৰৰ পৃথিৱীয়ে অসম আৰু মণিপুৰক নৰুনাৰুত চুহোতন দেখেই বহুত ভুলিলে। অসমৰ বহুপুত্ৰৰ পাৰে পাৰে আৰু তাৰ দাঁতিয়ে-কাষৰে এক মহা-সভ্যতা গঢ়ি উঠিল; বেলেগ বেলেগ আচাৰৰ বেলেগ বেলেগ ভাষা ভাষী লোকসমূহক লৈ বিশিষ্ট ভৌগোলিক পৰিবেষ্টনিত গঢ়ি উঠা এই সভ্যতা সঁচাকৈয়ে অমূল্য। যুগ-যুগান্তৰ একেলগে

থাকি আমি পৰম্পৰে পৰম্পৰৰ দ্বাৰা প্ৰভাবিত হৈছোঁ। এইবোৰ এবাৰ নোৱাৰা প্ৰভাব সামৰি লোৱাত আমাৰ এনে এটা সংস্কৃতি গঢ়ি উঠিল যি সম্পূৰ্ণ উদাৰ, বাস্তৱমুখী, নিত্য বস্তুৰ প্ৰতি উদ্বুগ, আত্ম-বহুত্ব, বহুমুখী আৰু শক্তিময়। যদিও আমি ভাৰতৰ সৌম্যৰ বাক্যৰ মানুহ, উত্তৰ আৰু দক্ষিণৰ জীৱন-প্ৰাৰম্ভৰপৰা আমি বিপুল আৰু বিচ্ছিন্ন, তথাপি আমি ভাৰতৰ উৎকৰ্ষৰ ভাগ গ্ৰহণ কৰি নিজৰ কৰি লব পাৰিছোঁ। পিছে, মিথান দূৰ আমি পোলা, সিমান দূৰ বিব নোৱাৰিলো; সেই বাবেই ভাৰতৰ বাকী অংশত আমাৰ সভ্যতাৰ প্ৰভাৱ নপৰিল।

টানা দাৰ্শনিক বনকুছিয়াছে কৈছে যে উত্তম-নিজকহে দোষাৰোপ কৰে, কিন্তু অধমে দায় দিয়ে আনক। সেই দেখি আমি যদি আমাৰ সভ্যতাৰ ফল আন দেশলৈ লৈ যাব নোৱাৰিলো তাৰ বাবে আমি ভাষ্য দিওঁ নিজক। এইটো আমাৰ বিশ্বাস যে ভাৰতৰ সমাগ আৰু বাষ্ট্ৰ শক্তিশালী হব-যদি পূৰ্ব ভাৰতৰ দীপ্তি ভাৰতৰ মাজলৈ অন্তঃপ্ৰবেশ কৰিব পাৰে।

ধাৰাবাহিক গ্ৰন্থ আৰু সন্দৰ্ভ বচনাই হে আমাৰ বুজী আৰু সংস্কৃতিৰ অবিৰল ৰূপ দাঙি ধৰিব পাৰিব। কিন্তু সকলোতকৈ শক্তিশালী সাধন হব অসমৰ কোনোবা এটাঠত এনে এটা অগুষ্ঠান স্থাপন কৰা য'ত বাহিৰৰ ছাত্ৰই আমাৰ জীৱন, ৰীতি-নীতি চৰ্চ্চাৰ সুযোগ পাব আৰু আমাৰ ছাত্ৰই পাব তেওঁবিলাকৰ। এই অগুষ্ঠানৰ দৰ্শক-ছাত্ৰই গাঁৱৰ জন-মানৱৰ মাজলৈ গৈ তেওঁলোকৰ জীৱন-যাত্ৰাৰ পোন-পতীয়া অভিজ্ঞতা লাভ কৰিব। নগৰৰ মাজত

থুপ খাই নিশ্চিন্তভাবে অশয়ন কৰাৰ সুযোগ হব পাৰে; কিন্তু নগৰৰ উদ্ভাস জনতাৰ নোট হাই-উকমিৰ আঁতৰত থকা অসমীয়া গাওঁ-বিলাকতহে অসমৰ আচল ক্ৰম-স্বৰূপ স্পন্দন হয়। লক্ষ্মীৰ আটকধনীয়া মাহুহ এজনে মাৰ্ঘেৰিবিৰ বৌদ্ধ ফাৰ্মিয়ালক বৃদ্ধিৰ পাবিবনে, অথবা শদিয়াৰ বৌদ্ধ বামতিকা বৃদ্ধিৰ, নাইবা মোকচ্চাভৰ নগাৰ, নাইবা তুৰাৰ গাৱৈক বৃদ্ধিৰ? সেই দৰে বৰপেটা, কলিয়াবৰ, চট্টায়, মাজুলি, ঢকুগাথন, শুৱালকুড়ি আৰু ইফলৰ যি ছবি তাক দিল্লীৰ মানুহে সমাজিক-কতা বৃদ্ধিৰ পাবিবনে? নগৰ-পাৱঁৰ এই প্ৰাথমিক চৰ্চ্চাবোৰ এই অল্পঠানত বক্তৃত্তাৰ দ্বাৰা পৰিপূৰ্ত্ত কৰিব লাগিব। এট অল্পঠানৰ নাম দিব পাৰি 'পূৰ্ব-ভাৰত', কাৰণ ইয়াৰ প্ৰথম উদ্দেশ্যই হব ভাৰতত পূৰ্ব-ভাৰতৰ জ্যোতি বিকীৰ্ণ কৰি দিয়া।

মণিপুৰী সাহিত্য পৰিষদক এই পূৰ্ব-ভাৰতীৰ স্বয়ং গ্ৰহণ কৰিবলৈ মই অন্তৰ্বোধ কৰিব পাৰোনে? অসমে সশায় উদ্গীৰ্ণনা আৰু নেতৃত্বৰ বাবে ভাৰতৰ মুৰ্খলৈ চাই আছে। এইবাৰ ভাৰতৰ পাল; ভাৰতে চকু পূৰ্বলৈ ঘূৰাব লাগিব—প্ৰথম জানোমেঘৰ ভূমি আমাৰ প্ৰাগজ্যোতিৰাল।

এইটো এটা জ্ঞানৰ জটী হ'ব লৈ তেখেত-লেইপাকৰ এজন মানুহে বিশেষকৈ এনেকুৱা মুহূৰ্ত্তত মিতাই-লেইপাকৰ বাজধানী ইফলত বক্তৃত্তা দিওঁতে অসম আৰু মণিপুৰৰ স্বয়ং কথাত কবলৈ পাৰে। কোচবিহাৰৰ মহাৰাজ নব-নাৰায়ণ আৰু তেওঁৰ ভায়েক সুবৰাজ শুৱলক্ষৰ দিছিজৰ কাহিনীত মণিপুৰৰ প্ৰথম বিৱৰণ

ওলায়। অসমৰ দক্ষিণ অঞ্চলৰ ৰাজ্য তেওঁবিলাকে জয় কৰিছিল। হাতী আৰু টকা উপ-টোকন চিচাপে দিবলৈ গাত লৈ মণিপুৰৰ মহাৰাজে কোচবোৰৰ মহাৰাজৰ লগত মিত্তিৰ পাতিলে। ওঁঠৰ শতিকাৰ পিছত ভাগৰপৰা অসমীয়া বুৰঞ্জী আৰু মণিপুৰী নিখোণবলুত এই কাহিনী আৰু বিস্তৃতভাবে দিখা হয়। মণিপুৰৰ মহাৰাজ জয়সিংহ কৰ্ত্তাই এবাৰ ১৭৬৯ চনত আৰু এবাৰ ১৭৯০ চনত অসমলৈ অগ্ৰাৰ উপলক্ষ্যক কেন্দ্ৰ কৰি এই কাহিনী উজ্জ্বল হৈ উঠে।

শিৱসাগৰৰ ওচৰৰ বংপুংত তেতিয়া অসমৰ বাজধানী আছিল। প্ৰথমবাৰ তালৈ আহি জয়সিংহ মহাৰাজে অসমৰাজ বাজেধৰ সিংহ স্বৰ্গদেৱক মণিপুৰ আক্ৰমণ আৰু দৰ্শককাৰী ব্ৰহ্মসকলক খেদাবলৈ বগুৱা আৰু বং-সম্ভাৰৰ সাহায্য ভিক্ষা কৰিছিল। নিখোণবলুৰ 'টেখাঙ-লেইমা', বাজকুঁৱৰী কুৰ-স্বয়ময়নীক আগ বঢ়াই এই অনুৰোধ কটকটীয়া কৰা গৈছিল। বজাই কুৰস্বয়ময়নীক বিয়া কৰাই প্ৰধান মহিষী পাতিলে। বগুৱাৰ ডাঙৰ দল এটা মণিপুৰলৈ পঠোৱা হ'ল, কিন্তু অব্যত বাট-পথ হেৰুৱাই দলটো উভতি আহিবলগীয়াত পৰিল। দ্বিতীয় বাবৰ অভিযানে অসকুল অন্তস্থান মাছেদি গৈ জয়সিংহক মণিপুৰ সিংহাসনত বহুৱাই থৈ আহিব পাৰিলে।

স্বৰ্গদেও বাজেধৰ সিংহ ১৭৬৯ খৃষ্টাব্দত ঢুকায় আৰু তেওঁৰ ভায়েক লক্ষ্মীসিংহ বজা হয়। এই সময়তে মৰাণসকলে বিদ্ৰোহ কৰে। বজা বনী হয় আৰু ৰাজ্য বিদ্ৰোহীসকলৰ হাতলৈ যায়। বজাৰ অন্তস্থানসকলে লক্ষ্মীসিংহৰ ছেবোৱা সিংহাসন উদ্ধাৰ কৰিবৰ কাৰণে চেষ্টা

কৰিলে আৰু বাঁৱী ৰানী কুৰস্বয়ময়নীক বৃদ্ধি-পৰামৰ্শ বিচাৰিলে। বিদ্ৰোহী নেতা ৰাঘৱ মৰাণক কৌশলেৰে হত্যা কৰি কুৰস্বয়ময়নীয়ে ঘাই বিদ্ৰোহী-বিলাকবোৰ নিধন ঘটালে। লক্ষ্মীসিংহ বজা হ'ল আৰু কুৰস্বয়ময়নীৰ পৰম্প্ৰাতত ৰাজ-উপহাৰ উপচি পৰিল জয়লাভৰ কৃতজ্ঞতাৰ চিন স্বৰূপে।

লক্ষ্মীসিংহৰ পিছৰ গোবিন্দাৰ সিংহৰ বাজধ-কালত মৰাণসকলে আকৌ বিদ্ৰোহৰ জুইকুৰা ধৰিলে। বজা বাজধানী এৰি পলাল আৰু নগাওঁ আৰু গুৱাহাটীত পলৱীয়াৰ জীৱন যাপন কৰিলেগৈ। তেওঁ মণিপুৰলৈ কটকী পঠাই জয়সিংহক সৈন্য-সামগ্ৰেৰে বিদ্ৰোহ দমন কৰিবলৈ খাটিলে। মণিপুৰৰ মহাৰাজে কৃতজ্ঞতাৰে এই আহ্বান গ্ৰহণ কৰি অসমলৈ আহিল আৰু মৰাণসকলক ৰাজ-ধানীৰ ওচৰপৰা আঁহবাই পঠোৱা চেষ্টাত দক্ষিণ অংশ গ্ৰহণ কৰিলে।

জয়সিংহৰ আগমনে এই দুখন ৰাজ্যৰ বহুত আৰু নিবিড় কৰিলে। শিৱসাগৰৰ গাওঁ এখনত তেওঁৰ সৈন্য কিছুমান থাকিয়েই গ'ল। তেওঁলোকৰ মতিসম্ভতি আৰ্জিও তাত বিৰাজমান। কুৰস্বয়ময়নী আসম অসমৰ বীৰস্বয়ময়নীক লগত ওখ হৈ ব'ল। যোবহাটত এটা পুথুৰী তেওঁৰ নামত থনাৱা হ'ল; তাৰ নাম—“মগলুজীয়েকৰ পুথুৰী।” মণিপুৰৰ কাহিনীত আছে যে অসম বজাই হাতীৰে এটা পৰীকা পাতি জয়সিংহ আচল ৰজা নে নামত ৰজা তাৰ বিচাৰ কৰাত সেই বিচাৰত জয়সিংহ জয়যুক্ত হৈছিল। এই পৰীকাৰ আগবাতি জয়সিংহই সপোন দেখিছিল যে তেওঁ এই পৰীকাত আঁচোৰ এটাও নোখোৱাক উত্তীৰ্ণ

হব যদিহে তেওঁ মণিপুৰ সিংহাসন পুনৰায় লাভ কৰাৰ পিছত ৰাধা-গোবিন্দৰ পুঞ্জৰ প্ৰচলন কৰে। জয়সিংহই অসমৰ আহিত তেওঁৰ দেশতো ডাঙৰ পুথুৰী বনািলে, মাটি পিয়ল কৰালে আৰু হিলৈ-বহুটোপ তৈয়াৰ কৰিবলৈ কমাৰ-শাল পাতি দিলে। দ্বিবিৰ মেৰাজে ভাগৱত-চৰ্চ্চাৰ মৌত খোৱালে। এই বিৱৰণ মণিপুৰী বুৰঞ্জী 'অহানবা'ত লেখি থোৱা আছে।

মণিপুৰৰ প্ৰতি অসমীয়াৰ শ্ৰদ্ধা আৰু বদ্ধুৰৰ ভাব ৰাজেশ্বৰ সিংহ স্বৰ্গদেৱৰ মন্ত্ৰীসকলৰ নিজৰ সুখৰ কথাবৰা বৈ অহা। সেইসকলে কৈছিল যে 'মণিপুৰী ৰজা বক্ৰবাহনৰপৰা ওপজা। তেওঁ যে দক্ষিণ আছিল তাত সন্দেহ নাই। স্বৰ্গদেৱে কুইৰী কুৰস্বয়ময়নীক বিয়া কৰোৱা যুগত.....যদি স্বৰ্গদেৱে মণিপুৰী ৰজাক পুনৰ ৰাজপাটত বহুৱাব পাৰে তেন্তে আপোনাৰ গুণ, যশস্যা আৰু গৌৰৱে দেশ-দেশাস্থৰ চোঁৱাব।'

দ্বিতীয়বাৰৰ আগমনত অসমৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী পূৰ্ণানন্দ বুঢ়াগোঁহায়ে ছয়োখন দেশৰ ভিতৰত থকা বদ্ধুৰৰ বিষয়ে বিবি কয়, 'আজিৰ স্বৰ্গদেও-সকলৰ পূৰ্বপুৰুষসকলে অতীজৰ মণিপুৰৰ ৰজা-সকলৰ মিত্ৰতা লাভ কৰি আছিল.....যদি ৰজাই শত্ৰুক যুঁজত ঘটুৱাব পাৰে তেন্তে তেওঁৰ বিজয়ৰ উল্লাস, নীতিধৰ্ম আৰু যশস্যা বাঢ়িব আৰু আমাৰ মিত্ৰতাপাশ আৰু পূৰ্ত্ত হব।' প্ৰধানমন্ত্ৰীয়ে লগে লগে ছটা সংস্কৃত শ্লোকো মাতিলে; তাক এইদৰে অহুৱাব কৰিব পাৰি,—

“সামুখ্য ভূগতি হলে সাধুয়ে মাথোন পাবে
ভূগতি বগাব,
পলসত পবা চাত্তী হাতীয়েহে মাথো পাবে
টানি একরাব ।”

বহু বছর আগেয়ে মচাৰাজ জয়সিংহ আৰু
ৰাজসুন্দৰী কুন্দৰসম্বনীর বিশদ বিবরণ অসমীয়া আৰু
মণিপুৰী সমলৰণবা মই সজলন কৰিছিলো আৰু
মোৰ বাৰ্জেশ্বৰ সিংহৰ বাৰ্জদৰ বৃৰঞ্জী নামৰ পুথিৰ
পৰ, অষ্টম, নৱম আৰু দশম অধ্যায়ত এই
বিবরণ সন্নিবিষ্ট কৰিছো। পুথিখন এতিয়াও
প্ৰকাশ হোৱা নাই। মণিপুৰী বৃৰঞ্জীৰ ছপা হৈ
ওলাৱা অংশ বৰিন কলেজৰ মণিপুৰৰ ছাত্ৰ-
সকলে মোৰ আগত দিছিল। “ভূপুত্ৰীয়া
বৃৰঞ্জী”ত ঊৰ্বৰ শতিকাৰ অসম-মণিপুৰ সম্পৰ্কে
সৰ্বশেষ ইতিহাস লিপিবদ্ধ হৈ আছে। অসম
চৰ্কাৰৰ পুৰাতত্ত্ব আৰু ভাষা ইংৰাজী অধ্যয়ন
দুয়োটাৰে ছপাকৈ উলিয়াইছে। মোৰ “Anglo
Assamese Relations” অতো মণিপুৰৰ লগত
অসমৰ সহৃদ সম্পৰ্কে আভাস পোৱা যায়।

এইটো সঁচা যে যিমান দিনলৈকে এই
পুথিৰ এই গঢ় থাকিব আৰু যিমান দিনলৈকে
এই কোটি-শ-কন্দীয়া পাহাৰবিলাকে আৰু পুস্প-
ময় উপত্যকাসমূহে আমৰ দৰে কেউটি বিলাই
থাকিব তেতিয়ালৈকে অসম আৰু মণিপুৰে
চিৰস্থান প্ৰতিবাসীসকলে চলি থাকিব লাগিব।
কেতিয়াবা আনন্দ আৰু কেতিয়াবা বিবাদৰ
দিন আহিব। কৰ্ত্তী মহাৰাজ জয়সিংহৰ দিনৰ
পাৰম্পৰিক সাহায্যৰ কথা স্মৃতিৰ দ্বয়োশন
ৰাজাই পৰম্পৰে পৰম্পৰক সহায় কৰিব লাগিব।

তেখাউ লেইপাক আৰু মিভাই লেইপাক অবিভাজ
আৰু এক। আমাৰ উত্থান পতন একেলগে
হব। পাৰম্পৰিক সহযোগৰ এই অপৰিহাৰ্য্য
আৱশ্যকতাৰ অন্ততঃ এই দুখন ৰাজ্যৰ অগ্ৰগতিৰ
সম্পৰ্ক গঢ়ি তোলক। মণিপুৰী সাহিত্য পৰিষদৰ
লক্ষ্য হব লাগে যাতে আমাৰ দুয়োখন ৰাজ্যৰ
মাজত থকা সম্পৰ্কৰ কথাবোৰ উদ্ঘাটিত হয় আৰু
জ্ঞান বৰ্দ্ধা আমাৰ বন্ধুতা অসম সন্তানৰ ভেটি দৃঢ়
আৰু যুগমীয়া হয়।

নৈতিক উচ্চতা, সংগঠন আৰু জ্ঞানৰ উৎকৰ্ষণ
পথত মণিপুৰক আগবঢ়াই নিবলৈ মণিপুৰৰ
বৃৰঞ্জী আৰু সংস্কৃতিৰ তথ্য গোটেৱাৰ দৰে
কটিন ভ্ৰত মণিপুৰী সাহিত্য পৰিষদে গ্ৰহণ
কৰিব লাগিব। এই তথ্যবোৰ ব্যাখ্যা কৰাত
আপোনাসকল হব লাগিব সম্পূৰ্ণ উদাৰ আৰু
নিৰপেক্ষ। জয়টোল কোণোৱাৰ হেঁপাত অলপো
ধাৰিব নেলাগিব। অন্ততঃ ভ্ৰম-প্ৰমাদবোৰ
চালি-জাবি চাব লাগিব যাতে ইয়াৰ পুনৰ্ভাৱন
নহয়। এনে দেশ নাই যি জুল নকৰাকৈ আছে।
এইদৰে ভৱিষ্যত বংশধৰসকলৰ অহুশ্ৰেণণা
কাৰণে জাহিটোৰ ভাল ভাল গুণবোৰ আৰু
উন্নতিৰ লক্ষণবোৰ পোহবলৈ আনিব লাগিব।
চমুকৈ, আপোনালোকৰ নীতি হব লাগিব—
“ভূবৰলতাক দুৰ্বল কৰি সবলতাক সবল
কৰিম।”

স্বন্দৰ আদৰ্শ আৰু নীতি প্ৰচাৰ কৰাও মণিপুৰী
সাহিত্য পৰিষদৰ উদ্দেশ্য হব। ন্যায়গতভাৱে
কি ভাল আৰু ন্যায়গতভাৱে কি বেয়া তাত
বুদ্ধি সেইদৰে চলিবলৈ সাজু নহলে কোনো
জাতিয়ে বেছি দিন স্বপ্ৰতিষ্ঠ হৈ থাকিব নোৱাৰে।

ঘৰুৱা আৰু সামাজিক জীৱনত গুণ আৰু যোগ্যতা
যদি সমাদৃত নহয়, দোষাত্মাপূৰ্ণ আৰু অনিষ্টকাৰী
কাম যদি আওকাণ কৰি টাকি খোৱা হয়,
তেনেহলে সমাজ থান-বান তৈ যায়। পতনোদ্ভী
বোমলে চাই কৰি জ্বোনালে কৈছিল, “বোমত
অৰ্থৰ মাথোন আদৰ, চৰিত্ৰৰ আদৰ কোনেও
নকৰে।”

মণিপুৰী সাহিত্য পৰিষদে নিজক সাৰ্থক কৰিব
যদি নাস, স্বাৰ্থনিৰপেক্ষতা সহায়-উদ্যততা আৰু
উদাৰতাৰ প্ৰতি অচ্যবাবৰ সৃষ্টি কৰিব পাৰে।
মনৰ মঙ্গলৰ সকলো অগ্ৰগতিৰ উদ্দেশ্য হৈছে
সামাজিক ঐক্য আৰু আধ্যাত্মিক উন্নতি প্ৰতিষ্ঠা
কৰা। সকলো সন্ত-সামু আৰু দাৰ্শনিকবোৰেয়েই
অভিমত। বৈষ্ণৱ-শাস্ত্ৰতো ইয়াকৈই চূড়ান্তভাৱে
কৈ গৈছে। এই বিষয়টো আপোনাসকলবোৰে
অধ্যয়ন বিশেষ বিষয়।

ভাৰতৰ প্ৰধান মন্ত্ৰী শ্ৰীমন্ত্ৰীৰাজগোপাল নেহেৰুৰ
মণিপুৰলৈ ভ্ৰমণমনৰ আগ হুহুৰ্তত মই ইফলত
বন্ধুতা দিওঁতে সেই প্ৰাণী দেশ-প্ৰেমিক আৰু

—:—:—

ধৰ্মদেৱতা আৰু কামৰূপত ধৰ্মপূজা

—শ্ৰীযুত সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা

বৰ্ধমান হিন্দুসকলে পূজা কৰা মনসা, শীতলা
সত্যনাৰায়ণ আদি অঐবদিক দেৱ-দেৱীসকলৰ
লগতে ধৰ্মঠাকুৰ বা ধৰ্মদেৱতাও উল্লেখযোগ্য।
এই ধৰ্মদেৱতাৰ পূজা মহাসমাবেহেৰে বাঢ়দেশত,
(পশ্চিম বঙ্গত) বিশেষকৈ বৰ্ধমান জিলাত, নিম্ন-
শ্ৰেণীৰ হিন্দুৰ মাজত অহুষ্টিত হয়। এই পূজা
আৰু উৎসৱ “বাৰোমতি গৃহাভবন নামে পৰি-

ৰাজনীতিজ্ঞই অসম আৰু তাৰ প্ৰতিবাসীসকলৰ
প্ৰতি যি গভীৰ স্নেহ পোষণ কৰে তাৰ উল্লেখ
নকৰি নোৱাৰো। কেইদিনমান আগতে মাথোন
মণিপুৰৰ আত্মবন্দকৰ কাৰণে তেওঁ এটা শকত
ধনৰ পুঞ্জি পঠাইছে। মেটমৰ কামৰ বোম্বাৰ
মাজতো এই ঠাই গোৱাৰ যি আঁচনি বৰিছে
তাৰ খাৰা পুৰাতনতৰ আমাৰ প্ৰতি তেওঁৰ
অপাৰ স্নেহেই প্ৰকাশ পাইছে।

এই কেইবাৰ কথা কৈয়েই মই ১৯২২ চনৰ
মণিপুৰী সাহিত্য পৰিষদৰ অধিবেশনৰ প্ৰাৰম্ভ
হুচনা কৰিলো। আশা কৰো, এই সকল
পুলিটি ক্ৰমে উভয় হৈ একুটি মহীকৃত হব।
ইয়াৰ শাখা-প্ৰশাখা আৰু পাত ফুলেৰে আতৃত হব
আৰু এই ফুলৰ স্বৰ্গক চৌদিশে বিয়পি
পৰিব।*

* ইফলত বহা মণিপুৰ সাহিত্য পৰিষদৰ প্ৰাৰম্ভিক
ভাৱন বৰুপে এই প্ৰবন্ধটো পাঠ কৰা হৈছিল।
মূল ইংৰাজীৰণৰা শ্ৰীযুত কংলেক্ষৰ চাৰুৱাৰ ৰাণা
অসমীয়াতলৈ অনূদিত। —সম্পাদক।

চিত। বাৰদিন ব্যাপি এই উৎসৱ অহুষ্টিত
হয় বুলিয়েই নাম বাৰোমতি। কামৰূপ আৰু
মঙ্গলদৈ অঞ্চলত ধৰ্মদেৱতাৰ পূজা মনসা-পূজাৰ
লগতে অহুষ্টিত হয়, স্বতন্ত্ৰভাবে ধৰ্মৰ পূজা
অসমত নাই। কথা গুৰুচৰিত্তে বৈষ্ণৱ কৰি
অনন্তলক্ষ্মীয়ে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম গ্ৰহণ কৰাৰ আগতে
ধৰ্মপূজা কৰা কৰাৰ উল্লেখ আছে—“আৰু

পোতনি পাথৰ গৈ নৈমৈ চলাহৰে মাজপৰ্বতৰ
নিকটে অনফকন্দলীৰ গৃহবাৰীষাট; মহাপণ্ডিত
ভাৰত, ভাগৱত, বেদ, জ্যোতিষত পাৰ্গত। তথাপি
হৰিবিশুখ শাক্ত। ধৰ্ম্মক পূজ়ে, সন্ধ্যায় হৈ
বুভবকৰূপে গ্ৰহণ কৰে নিতে। " অনফকন্দলী
শাক্ত থকাৰ উল্লেখ আন কোনো চৰিত্ৰস্থিত
নাই আৰু আত্মপৰিচয়সূচক বৰ্ননাতো পুৰুষায়ুজ্যে
বৈষ্ণৱ আছিল বুলিহে উল্লেখ আছে। কথা-
গুচ্চচৰিত্ৰৰ গুণকল্প উল্কিন সত্যতা সহজে সন্দেহ
জন্মিলেও ধৰ্ম্মদেৱতাৰ পূজা যে অসমত প্ৰচলিত
আছিল সেই কথা সহজে সন্দেহ কৰিবৰ
থল নাই। অসমত ধৰ্ম্মঠাকুৰৰ পূজা সম্পৰ্কে
আলাচনা কৰাৰ আগতে ধৰ্ম্মদেৱতাৰ উৎপত্তি
আৰু লক্ষণ সম্পৰ্কে কিছু আভাস দিয়াৰ
প্ৰয়োজন।

ধৰ্ম্মদেৱতাৰ কোনো বিগ্ৰহ নাই। সাধাৰণতে
কাছৰ আকৃতিৰ পাথৰ বা শিলাখণ্ডকেই ধৰ্ম্ম-
দেৱতাকৰূপে পূজা কৰা হয়। ধৰ্ম্মদেৱতাই
অনাগুটি দূৰ কৰে, অগুত্ৰক পূত্ৰ দান কৰে,
মৃততৎসংসা সন্ধান দীৰ্ঘজীৱী কৰে, নিৰ্জনীক ধন
দান কৰে। ধৰ্ম্মদেৱতাৰ পূজা বিশেষকৈ নিম্ন-
শ্ৰেণীৰ হিন্দুৰ মাজত প্ৰচলিত আৰু পূজাৰী-
বিলাক প্ৰায়েই অস্বাক্ষৰ। উপাসকসকলৰ বিশ্বাস
যে ধৰ্ম্মদেৱতাক নিন্দা বা অৱমাননা কৰিলে
শ্বেতকুষ্ঠ হয় আৰু ধৰ্ম্মদেৱতাক সম্ভট কৰিব
পাৰিলে উক্ত ৰোগবশৰ আৰোগ্য লাভা কৰিব
পাৰি। ধৰ্ম্মদেৱতাৰ আশি স'ৰা কৰণা কৰিব
কৰিবৰ উদ্দেশ্যে উপাসকসকলে জুইৰ মাজেদি
পাৰ হৈ যোৱা, লোহাৰ কাঁইটৰ গুপত
ভৰ দি খোজকঢ়া আদি আত্মপীড়নমূলক কৃষ্ণসাধন

কৰে আৰু এই কাৰ্য্যৰ দ্বাৰাই ধৰ্ম্মদেৱতাৰ
অম্ৰগ্ৰহ লাভ হয় বুলি বিশ্বাস কৰে।

পণ্ডিতসকলৰ মতে ধৰ্ম্মদেৱতা মূলতঃ গ্ৰাম্য
বা জনজাতীয় দেৱতা (tribal deity)। কিন্তু
আজিকালি ধৰ্ম্মদেৱতাৰ যি ৰূপ, যি স্থান আৰু
পূজা-পদ্ধতি প্ৰচলিত আছে তাত তাত্ত্বিক বৌদ্ধ
আৰু হিন্দু ধৰ্ম্মৰ প্ৰাধান্য লক্ষ্য কৰা যায়।
৩৩: কাৰুটীয়ে The Fish and Tortoise
Deities শীৰ্ষক ইংৰাজী প্ৰবন্ধত ধৰ্ম্মপূজা যে
মূলতঃ আদিবাসীৰ কুৰ্ম্মপূজাৰ পৰিণামিত ৰূপ তাক
দেখুগ্ৰাহিলে চেষ্টা কৰিছে। ডাঃ স্কুফ্ৰাৰ সেনৰ "Is
Dharma a Buddhist Cult" প্ৰবন্ধতো ধৰ্ম্ম-
দেৱতাৰ উৎপত্তি সম্বন্ধে আলোচনা কৰি ধৰ্ম্মঠাকুৰৰ
বৌদ্ধ-যোনিৰ অস্বীকাৰ কৰিছে। কিন্তু ধৰ্ম্মদেৱতাৰ
মাহাত্ম্যসূচক সাহিত্যৰপৰা ধৰ্ম্ম যে মূলতে আদিম-
বাসীৰ দেৱতা আছিল—সেই কথা ধৰাই কঠসাধ্য।
ধৰ্ম্ম নামটো বৌদ্ধ শাস্ত্ৰৰপৰা আহিছে, বুদ্ধদেৱৰ
অন্যতম নাম হ'ল ধৰ্ম্মৰাজ। অমৰকায়ত
"সৰ্ববিজ্ঞঃ যুগতো বুদ্ধো ধৰ্ম্মৰাজস্তথাগতঃ"—এই
কেইটা বুদ্ধৰ নাম পোৱা যায়। ইয়াৰ বাহিৰেও
ধৰ্ম্ম বৌদ্ধ ত্ৰিবন্ধৰ অন্যতম। নেপাল দেশত
বুদ্ধক ধৰ্ম্ম নামেৰেও পূজা কৰা হয়। ধৰ্ম্ম
দেৱতাৰ ধ্যানটোৱে বৌদ্ধ শূন্যাবাৰ প্ৰভাৱ স্পষ্ট-
ভাবে দেখুৱাই দিয়ে। ধৰ্ম্মদেৱতাক শূন্যমত,
নিৰঞ্জন বুলি ধৰ্ম্মসাহিত্যৰ অনেক ঠাইত
উল্লেখ কৰা হৈছে। তদন্ত দিয়া ধৰ্ম্মৰ ধ্যানটোৱেই
ইয়াৰ কিছু আভাস দিব—

ওঁ যতাস্থ্যঃ নাতিমধ্যং ন চ কৰতৰণং নাস্তিকায়ো-
নিবাদম্।

নাকাৰ নাটিকৰণং ন চ ভৱমৰণং নাতি জটাইৰ যত্।

যৌগীশ্ৰাৱানৰণমঃ সৰুপদ্বলগতঃ সৰ্গসংকল্পনীমম।
ততৈকোহপি নিৰঞ্জনোঃমৰণবদঃ পাতুঃ মহঃ শূচ্যম্ভিঃ ॥

(ধৰ্ম্মপূজা-বিধান, পৃঃ ৭০)

ধৰ্ম্মদেৱতাই যজ্ঞ নিন্দা কৰা, ধৰ্ম্মপূজাত
চূণ ব্যৱহাৰ কৰা, ধৰ্ম্মপূজাৰ ছাপাল পণ্ডিত
পাঁচজনৰ লগত বৃদ্ধ পঞ্চকৰ মাদৃশ্য আদিয়েও
বৌদ্ধ প্ৰভাৱ সূচনা কৰে।

তাত্ত্বিক বৌদ্ধ ধৰ্ম্মৰ পতনৰ পাছত আৰু
পৌৰাণিক হিন্দু ধৰ্ম্মৰ অভ্যুত্থানৰ লগে লগে
ধৰ্ম্মদেৱতাক হিন্দু-দেৱতাৰ পোষাক পৰিহিত
কৰাই হিন্দু-দেৱতা স্বৰূপে প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়।
শৈৱ নাম সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰভাৱ পৰি আকৌ ধৰ্ম্ম-
দেৱতা কোনো কোনো গ্ৰন্থত শিৱৰ লক্ষ্যক্ৰান্ত
হৈ পৰিল। ধৰ্ম্মক স্থানবিশেষে মহেশ্বৰ,
মহাদেৱ, দেৱাদিদেৱ আদি বিভূষণেৰে ভূষিত কৰা
হ'ল। ধৰ্ম্মপূজা-বিধানৰ এঠাইত ধৰ্ম্মক এইদৰে
নমস্কাৰ কৰিছে—

উলুকগাহনঃ ধৰ্ম্মঃ কামাধ্যাসিতং শিৱম।

যৌতকুন্দেন্দুধৱলং সৰ্বসম্পাত ফলপ্ৰদম্ ॥

(ধৰ্ম্মপূজা-বিধান, পৃঃ ৬৭)

পাছৰ বৈষ্ণৱ যুগত অৰ্থাৎ পঞ্চম শতিকাৰ-
পৰা আৰম্ভ কৰি এই কালছোৱাত ধৰ্ম্মমাহাত্ম্য-
সূচক, ধৰ্ম্মমঞ্জল-কাব্যসমূহত ধৰ্ম্মদেৱতাক বিফুৰ
লগত চামিল কৰি দিয়া হ'ল। এই মঙ্গলকাব্যত
বৰ্ণিত হোৱা ধৰ্ম্মদেৱতা হ'ল—নৱমনশ্ৰাম,
সত্ৰুঞ্জ, শম্ভুক্ৰগদাপদাধাৰী। হিন্দুৰ পৌৰাণিক
দেৱতা যমৰজাৰ ধৰ্ম্ম নামৰ লগত ধৰ্ম্মদেৱতাৰ নামৰ
সাদৃশ্য তেজুকৈ স্থানবিশেষে তেওঁক যমদেৱতাৰ
লগত অৰুচ দ্বলিও কোৱা হৈছে। আকৌ কোনো
ঠাইত ধৰ্ম্মক সূৰ্য্যদেৱতাকৰূপে স্তুতি কৰা হৈছে।

শূন্যগাৰ্গে স্থিতঃ নিত্যঃ শূন্যদেৱদিৱাকৰম্।
তম্ অহঃ ভজামি ত্ৰীধৰ্ম্মায় নমঃ ॥

× × ×

নিৰালাশে বশে মাৰ্গে শূন্যম্ভিঃ দিগ্ৰাকৰম্।
মগ্ধনং ৰত্নলাকাং শূন্যদেৱং মহাশলম্।
(ধৰ্ম্মপূজা-বিধান, পৃঃ ৬৯)

সাধাৰণতে ধৰ্ম্মসাহিত্যত বিশেষকৈ 'শূন্য-
পূৰণত' ধৰ্ম্মদেৱতাক 'নিৰঞ্জন', 'অনাদি প্ৰেত',
'শূন্যম্ভি' আদি বিভূষণেৰেই অভিহিত কৰিছে।
কৃষ্ণ অৱস্থাত শূন্যম্ভিকৰূপে আৰু সৃষ্টিৰ
হঠকৰ্তাৰিখাতা বশত ধৰ্ম্মঠাকুৰ নামেৰে তেওঁৰ
পৰিচয় দিছ। ধৰ্ম্মক শূন্যম্ভি বুলি অনেক
ঠাইত কৈছে যদিও নানা ঠাইত তেওঁৰ আসন,
বসন, মালা, উপবীত, শৰীৰৰ বৰণ পৰ্যায়স্ব
পোৱা যায়। শ্বেত আসন-বসনযুক্ত, কুন্দেন্দু-
ধৱল, উলুকগাহনাকৰ, চন্দনকুম্ভসজ্জিত হেমকুণ্ডল-
পৰিহিত ইত্যাদি সাকাৰ দেৱতাকৰূপতো বিবৰণ
পোৱা আছে।

যুগতে ধৰ্ম্মদেৱতাৰ উৎপত্তি আৰু পৰিণতিত
বিভিন্ন সম্প্ৰদায়ৰ প্ৰভাৱৰ আভাস পোৱা যায়।
বিশেষকৈ আদিম জনজাতীয় ধৰ্ম্ম (tribal reli-
gion), তাত্ত্বিক বৌদ্ধধৰ্ম্ম আৰু পৌৰাণিক হিন্দু
ধৰ্ম্মই ধৰ্ম্মদেৱতাৰ উৎপত্তি আৰু ক্ৰমপৰিণতিত
প্ৰভাৱ পেলাইছে। ফলস্বৰূপে আমি ধৰ্ম্মদেৱতা
ভালেকৈইজন দেৱতাৰ লক্ষণ দেখা পাওঁ।

ধৰ্ম্মদেৱতাৰ মাহাত্ম্য প্ৰকাশক গ্ৰন্থসমূহত বৰ্ননা
কৰা সৃষ্টিতত্ত্বও বিশেষভাবে মন কৰিবলগীয়া।
কিয়নো আমাৰ পুৰণি অসমীয়া পুৰি মনস্কৰ
পদ্মপুৰাণ, মাধৱদেৱৰণ(?) গুপ্তপৰি, কৃষ্ণানন্দ বিজয়
পূৰ্বভাগৱত আৰু গুপ্তসৰা আদিৰ সৃষ্টিতত্ত্বৰ

লগত ধর্ম সাহিত্যৰ সৃষ্টি তত্ত্বৰ যথেষ্ট সাধুস্বা আছে। ধর্ম সাহিত্যৰ সৃষ্টি তত্ত্বৰ ভিতৰত বামাই পণ্ডিতৰ শূন্যপূৰণত বৰ্ণনা কৰা তত্ত্বই বিশদ আৰু উল্লেখযোগ্য। উক্ত পূৰণত বৰ্ণনা কৰা সৃষ্টি-তত্ত্বৰ চমু বিবৰণ এটা তলত দিয়া হ'ল।

সৃষ্টিৰ আদিতে একো নাছিল, কেৱল শূন্যময়।
নাহি বেক নাহি ৰূপ নাহি বস্তু চিন।
বৰি শূন্য নাহি ছিল নাহি বাতি দিন ॥
নাহি ছিল জ্বলন নাহি ছিল আকাশ।
মেঘমন্দৰ নাছিল, নাছিল কৈলাস গ'
... ইত্যাদি।

কেৱল শূন্য - 'মুকুতাৰ'। সেই সময়ত 'শূন্যতে ভাসেন প্ৰভু শূন্যে কৰি ভব। কাহাবে জন্মাব পদত্ব ভাৱে মায়াধৰ।' প্ৰভু-পৰা ভেতিয়া অনিচ্ছয়ৰ জন্ম হ'ল। তাৰ পাছত "আপনি নিবন্ধিল প্ৰভু আপনাৰ কায়।" আৰু সেই দেহেই ধৰ্মকায় নিৰ্ভয়ন। জন্ম লাভ কৰিগৈই ধৰ্মই চৈধ্যময় ব্ৰহ্মজ্ঞানত কটালে। তাৰ পাছত তেওঁৰ হাসিনপৰা উলুক (ফেচ) পঙ্গীৰ জন্ম হ'ল। ধৰ্মই উলুকৰ ওপৰত ভৰ কৰি আৰু চৈধ্যময় অতিবাহিত কৰিলে। কিন্তু উলুক ভাব সহ কৰিব নোৱাৰা - যেন দেখি ধৰ্মই মুখৰ অগত উলুকক দান কৰে। কিছু শূন্যত পৰিল আৰু কিছু উলুতে মুখ পাতি ধালে। শূন্যত - পৰাখিনিবপৰা পানীৰ উদ্ভৱ হ'ল। উলুকাক ধৰ্মই পানীৰ ওপৰত ভাৰি ফুৰিবলৈ ধৰিলে। অৱশেষত শ্ৰান্ত-ক্লান্ত উলুকৰ পানী ছিগি পৰে আৰু তাৰপৰা জন্ম হয় পংম-হাস, ধৰ্মনিৰঞ্জন উলুকগুঠ পৰিত্যাগ কৰি হসাকাক হ'ল। যুগযুগান্তৰৰ পাছত হংসয়ে

ভাৰ সহ্য কৰিব নোৱাৰি উৰি পলাল। ধৰ্মই তেতিয়া কৃষ্ণ সৃষ্টি কৰি ধ্যানত বহিল। কিন্তু শ্বেত কৃষ্ণয়ো উলুক আৰু হংসৰ পথকে অহুসৰণ কৰাত ধৰ্মনিৰঞ্জনে নিজৰ সোণৰ লগুণ পানীত পেলাই দি সহস্ৰ ফণায়ুক্ত বাসুকি সৃষ্টি কৰিলে। নিজৰ গলৰ মলিনপৰা পৃথিৱী স্ৰজন কৰি বাসুকিৰ মুৰত স্থাপন কৰিলে। বাসুকিৰ মুৰত স্থিতি লাভ কৰি বসুমতী ক্ৰমাৎ বাঢ়ি যাবলৈ ধৰিলে। পৃথিৱী পৰিভ্ৰমণত পৰিভ্ৰান্ত হৈ ধৰ্মই ঘৰ ঘাম মটি পেলোৱাত আচম্ভিতে আধ্যাত্মিক জন্ম হ'ল।

আধ্যাক ঠৈ ধৰ্মই এইবাৰ জগচ্ছন্দৰ সৃষ্টি মানসে তপস্যাত বহিল। আধ্যাত্মিক ইহমণ্ডো যৌবনপ্ৰাপ্ত হ'ল। আদ্যাই যৌবনৰ কথা তাৰি থাকোতে কামদেৱৰ আৰিভাৰ হুয়, আৰু আন্যৰ কণামতে ধৰ্মক খবৰ দিবলৈ যায়। ধৰ্মই তপস্যাত ভ্ৰম কৰি আদ্যাৰ কাষলৈ আহি এটা বিষভাণ্ড আদ্যাৰ হাতত ঠৈ বৰ বিচাৰি প্ৰস্থান কৰে। আদ্যাই যৌবনভাৰ সহ্য কৰিব নোৱাৰি আত্ম-ভাৰ্য্যে বিৰভাণ্ড পান কৰে। ফলত আদ্যা গভ্ৰতী হ'ল আৰু যথাসময়ত ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু আৰু শিৱৰ জন্ম হয়। উপৰিয়েই তেওঁলোকে তপস্যাত্ৰে গমন কৰে।

ধৰ্মই তেওঁলোকক পৰীক্ষা কৰিবৰ কাৰণে দুৰ্গন্ধ শৰক্ৰে পানীত ওপতি সেই ঠাইলৈ গ'ল। প্ৰথমতে ব্ৰহ্মা, তাৰ পাছত বিষ্ণু ওচৰ চাপিল। কিন্তু ব্ৰহ্মা আৰু বিষ্ণুৰে মৰাম-শৰা বুলি ভাবি স্মিতৰ চৈ গ'ল, কিন্তু শিৱই শৰাটো ধৰ্মনিৰঞ্জন বুলি চিনি পাই আঁকোৱালি লৈ নাচিবলৈ ধৰিলে। অন্ধ শিৱক ধৰ্মই ক্ৰিলাচন হবলৈ বৰ

প্ৰদান কৰে। তাৰ পাছত ধৰ্মনিৰঞ্জে পৰীক্ষা কৰা বৰ্ণনাৰ কণ্ডত মনকৰব বৰ্ণনাই তিনিওজন দেৱতাক সৃষ্টি, স্থিতি আৰু সংহাৰৰ ভাৱ দি জগতৰ কাৰ্য্যত নিয়োগ কৰিলে। ধৰ্মনিৰঞ্জে আধ্যাত্মিক মহাদেৱৰ পত্নীক্ৰে প্ৰদান কৰে। আধ্যাত্মিক্ৰে যোনিক্ৰে সকলো জীৱত অৱস্থান কৰি জীৱ সৃষ্টিত সহায় কৰিলে। ঋতুধৰ নাসদৌয় মৃত্যু, বৌদ্ধ শূন্যবাদ আৰু নাথপন্থী সৃষ্টিব্যাত্যাব লগত ধৰ্মসাহিত্যৰ সৃষ্টিত্ব ব্যাত্যাব কিছু কিছু সাধুস্বা পণ্ডিতসকলে লক্ষ্য কৰিছে।

(২)

ওপৰত অতি চমুকৈ ধৰ্মদেৱতাৰ স্বৰূপ, উৎপত্তি আৰু ধৰ্মসাহিত্যৰ সৃষ্টি-প্ৰকৰণ দিয়া গ'ল। এই ধৰ্মদেৱতাৰ পূজা আৰু উৎসৱ অসমত প্ৰবৰ্ত্তিত হৈছিল নে নাই আৰু যদি হৈছিল কেনেকুৱা হৈছিল সেই কথাৰ আলোচনাৰ প্ৰয়োজন। ভাস্কৰ্য্যী আৰু ইন্দ্ৰপালিত তাম্ৰশাসনত আমি 'ধৰ্ম' আৰু 'তথাগত' শব্দৰ ব্যৱহাৰ পাওঁ। সেই ধৰ্ম আৰু তথাগত শব্দৰ লগত আমাৰ আলোচ্য ধৰ্মদেৱতাৰ কোনো সৰ্ব্ব্ব নাই। প্ৰাক্-শব্দৰী যুগৰ কৰি মনকৰব পদপূৰণত আমি ধৰ্মদেৱতাৰ অস্তিত্ব ভালদৰে উপলব্ধি কৰিব পাৰোঁ।

মনকৰব পদপূৰণত যি সৃষ্টি-তত্ত্ব বৰ্ণনা কৰিছে সেই বৰ্ণনা ধৰ্মসাহিত্যৰ সৃষ্টিতত্ত্বৰ লগত বিশেষকৈ শূন্যপূৰণৰ লগত প্ৰায় মিলি যায়। সৃষ্টিৰ আদিতে যি শূন্যময় অৱস্থা ধৰ্মসাহিত্যত বৰ্ণনা কৰিছে মনকৰেও তদুপৰি বিবৰণ দিছে। ধৰ্মসাহিত্যত ধৰ্মনিৰঞ্জে দুৰ্গন্ধ শৰক্ৰে পানীত উটি গৈ ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু আৰু শিৱক

পৰীক্ষা কৰা বৰ্ণনাৰ কণ্ডত মনকৰব বৰ্ণনাই সাধুস্বাও মন কৰিবলগীয়া। ধৰ্ম আৰু মহাদেৱ-শিৱৰ অভেদাত্মক বৰ্ণনাও ধৰ্মসাহিত্যত পোৱা যায়—মহাদেৱৰ দৰেই তেওঁ "কুন্দমুখৰল"। মনকৰে তেওঁৰ কাব্যত এঠাইত "অন্ধ অন্ধ মহাদেৱ অন্ধ অন্ধ ধৰ্ম" বুলি উল্লেখ কৰিছে। দুৰ্গাবৰে "বেউলা-মাথান"ত সোনেকাই পুত্ৰলাভাৰ্থে ধৰ্মৰ উদ্দেশ্যে হস্তাৰ সোঁতত প্ৰথম ডুব মাৰা বুলি উল্লেখ কৰিছে— "স্বৰ্ণৰ দুইকুল দিলন্তু পেলোয়া। তিনি-গোটা ডুব দিলা মাথা দমায়া। ধৰ্মৰ নামত প্ৰথমে ডুব দিলা। পোৱা ডুবত কন্যা কৃষ্ণক চিন্তিলা।"

মনকৰ আৰু দুৰ্গাবৰৰ মনস-আখ্যানত ধৰ্মদেৱতাৰে ভূমুকি মৰাৰ কাৰণ হৈছে যে মনস-পূজাৰ অগ্ৰন্য দেৱ-দেৱীৰ লগতে ধৰ্ময়ো পূজা এভাগ পায়। মনস পূজাত ধৰ্মৰ বট স্থাপন কৰি ধৰ্মকপী নাবায়ণৰ পূজা কৰা হয়। মনস-পূজাৰ বিধিত ধৰ্মকপী নাবায়ণৰ ধ্যানপ্ৰসঙ্গত তেওঁক "নানাব্যোগোমিত-বিধিধননিযুক্তপীতবন্ধ-পৰিহিত-কমলকোমোদকি" চক্ৰপাণি বুলি বৰ্ণনা কৰিছে। কিন্তু তেওঁ শ্যামবৰ্ণীয়া নহয়, খেতবৰ্ণৰ হৈ। তেওঁৰ উদ্দেশ্যে এযোৰ বগা পাব পূজাত উৎসৰ্গ কৰা হয়। মঙ্গলদেৱ অঞ্চলত প্ৰচলিত মনস-গীতৰ মাজত ধৰ্মদেৱতাৰ বিবৰণো পোৱা যায়। তলত এছোৱা উদ্ধৃত কৰা হ'ল।

"ধৰম পূজা লওবে নামিয়া দেৱগণ।

শৌৰে নামি পূজা লৌ।

মকৰ ভিত্তৰে ধৰম পূজা লৌ।
হৰল আসন হৰল বসন,
শূন্যৰথে নামি আইল অনাদি ধৰম ॥

প্রথম কলিৰ শেষে এক ধৰ্ম উপজিলা

ভঙ্গা বুলি তাৰ নাম খেলা।

ব্রহ্মা বুলি পুত্র যাব মহাপণ্ডিত ভৈলা,
চাৰি বেদ তাৰ হাতে দিলা ॥

দ্বিতীয় কলিৰ শেষে এক ধৰ্ম উপজিলা

বিষ্ণু বুলি তাৰ নাম খেলা।

বিষ্ণু নামে পুত্র যাব মহাপণ্ডিত ভৈলা,

শত্ৰু চক্ৰ তাৰ হাতে দিলা।

তৃতীয় কলিৰ শেষে এক ধৰ্ম উপজিলা

মোহেশ বুলি তাৰ নাম খেলা।

মোহেশ বুলি পুত্র যাব মহাপণ্ডিত ভৈলা,

গঙ্গা দুৰ্গা তায়ৰ ঘনিদী।

আৰু কলিৰ শেষে এক ধৰ্ম উপজিলা,

নিচিনয় যুদ্ধ বাণ মাও

আৰু কলিৰ শেষে এক ধৰ্ম উপজিলা

শুকক নামানই শিচে।

ব্রাহ্মণ বিধুৱাট মাছে ভাতে ঝপেই ঝায়,

কুলাক নামানই তুসে।

আৰু কলিৰ শেষে এক ধৰ্ম উপজয়,

ভাই হৈ বহিনীক কৰে বল

তাৰ মহাপাৰে গৈয়া শস্য সংসা লুপ্ত হৈব,

মানবী জনম বিফল।

গায়ো গীত চম্পগতি হৰে দিয়া বৰ।

ধৰ্মদেৱৰ পাৰে বন্দি পৰিলো শৰণ।

ওপৰত উদ্ধৃত কৰা অংশত ধৰ্মদেৱক ধৱল

আসন ধৱল বসনযুক্ত শূন্যাচাৰী বুলি বৰ্ণনা

কৰা হৈছে। ধৰ্মপূজা-বিধানমতেও ধৰ্মনিৰঞ্জন

শুক্ৰআসন বসনযুক্ত।

শুক্ৰবৰ্ণ শুক্ৰকেশা শুক্ৰ-অৰ্শ্বসিহাসনং

শুক্ৰাযবস্থিতো দেবং তং দেবনিৰঞ্জনং ॥

ধৰ্মায় নমঃ ॥ *

(ধৰ্মপূজা-বিধান পৃঃ ৯০)

ওপৰত ধৰ্মপূজা-বিধান আৰু শূন্যপুৰাণত

ধৰ্মনিৰঞ্জনক স্থানবিশেষে নাৰাচণ, শিৱ, সূৰ্য্য,

আৰু যম (ধৰ্ম) দেৱতাকপেও দেখুৱাইছে।

গতিকে ধৰ্মই অসমত নাৰায়ণ ৰূপ লোৱা একো

আচৰিত নহয়।

কামৰূপত ধৰ্মদেৱতাট প্ৰাধান্য হেৰুৱাই

মনসাধেৱীৰ আঁৰত কিয় খিত দিব লগা হ'ল

সেই বিষয় সঠিককৈ একো স্থিৰ কৰিব নোৱাৰি।

শক্তি-পূজাপ্ৰধান কামৰূপত ধৰ্মৰ স্বতন্ত্ৰ পূজা

প্ৰবৰ্ত্তন কৰিব নোৱাৰি উপাসকসকলে হয়তো

ধৰ্মক মনসা পূজাৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি তেওঁৰ

অস্তিত্বটো কোনোমতে বক্ষা কৰে। তাৰোপৰি

যি যি উদ্দেশ্য লৈ ধৰ্মক পূজা কৰা হৈছিল

সেই উদ্দেশ্য সত্যনাৰায়ণ পূজাৰ যোগেদি সত্ত্ব

হয় বুলি মাটহৰ বিশ্বাস পঢ়ি উঠাত আৰু

সত্যনাৰায়ণৰ পূজা বেছিকৈ জনসমাজত প্ৰচলিত

হোৱাত ধৰ্মপূজাৰ প্ৰচলন নোহোৱা হ'ল যেন

লাগে।

এইবিধিতে পুৰণি চৰিতসাহিত্যত উল্লেখ

কৰা এটা লুপ্ত সম্প্ৰদায়ৰ কথা প্ৰাসংগিকভাবে

উল্লেখ কৰিব পাৰি। বৰমানন্দবিজয় বাংশীগোপাল

দেৱৰ চৰিত্ৰত পোৱা যায় যে বাৰগুৰুৱা নামে

এক তান্ত্ৰিক সম্প্ৰদায়ে বৈষ্ণৱধৰ্ম প্ৰচাৰত

গোপালদেৱক বিশেষভাবে বাধা দিছিল।

* ধৰ্মপূজা-বিধান পদ্ধতিৰ সংলগ্ন বিতৰ্ক নহয়; ঠায়ে ঠায়ে কথিত ভাষা আৰু সংস্কৃত বিচিত্ৰ কৰিছে।

চৰিত্ৰকাৰে এই সম্প্ৰদায়টোক বৌদ্ধ বুলি অভি-
চিত্ত কৰিছে (পৃঃ ৬২)। কথা-গুৰুচৰিত্ত
মাধৱদেৱে বিদ্যাধৰ নামৰ এজন বাৰগুৰুৱা
মহত্বক বৌদ্ধাচাৰী বুলি তিবন্ধাৰ কৰাৰ উল্লেখ
আছে (পৃঃ ৩০০)। এই বাৰগুৰুৱা সম্প্ৰদায়টো
পাছলৈ বাতিখোৱা সম্প্ৰদায় নামে পৰিচিত
হোৱা বুলি শ্ৰীযুত মহেশ্বৰ নেওগে বনীগোপাল
দেৱৰ চৰিত্ৰৰ পাতনিত মত প্ৰকাশ কৰিছে।
এই বাৰগুৰুৱা সম্প্ৰদায়টো ধৰ্মপূজক সম্প্ৰদায়
হোৱাও একো আচৰিত নহয়। ধৰ্মপূজক
সম্প্ৰদায়টো তান্ত্ৰিক সম্প্ৰদায়; এই সম্প্ৰদায়ত
ব্ৰাহ্ম সংখ্যাৰ (১২) আধিপত্য বিশেষভাবে
উল্লেখযোগ্য। ধৰ্মপূজা আৰু উৎসৱ বাৰদিন
যাপি চলে। বাৰজন পূজাৰী বা ভক্তৰ
যোগেদি বাৰবিধ ফুলেৰে আৰু বাৰ প্ৰকাৰ

উপকৰণ নৈবেদ্য আগবঢ়াই ধৰ্মক পূজা কৰাৰ
নিয়ম ধৰ্মপূজা-বিধানত পোৱা যায়। বাৰজন
গুৰুৰ কথাৰ অংশো উল্লেখ পোৱা নাযায়।
হয়তো অসমত বাৰজন ভক্ত পূজাৰীয়েই বাৰ-
গুৰুত পৰিণত হ'ল।

প্ৰবন্ধটোৰ প্ৰথমছোৱা যুক্ত কৰোতে তলত
উল্লেখ কৰা গুণিসংগ্ৰহ সহায় লোৱা হৈছে।

১। শূন্য পুৰাণ—চাৰু বন্দোপাধ্যায় সম্পা-
দিত (বসুমতী সাহিত্য-মন্দিৰ)।

২। ধৰ্মপূজা-বিধান—ননীগোপাল বন্দোপাধ্যায়
সম্পাদিত।

৩। Obscure Religious Cults of
Bengal—by Dr. S. Dasgupta.

৪। মঙ্গল কাব্য ইতিহাস—আন্তোভাব
ভট্টাচাৰ্য।

অসম সাহিত্য সভাৰ বাহিৰে-ভিতৰে

—শ্ৰীযুত অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা

স্থিৰভ্ৰত চাৰিবিংশ আধিবেশন

তাৰিখ—৮ আৰু ৯ নবেম্বৰ, ১৯৫৩ খৃঃ

উপস্থিত সদস্য সকল—

(১) কাৰ্যনিৰ্বাহক সভা আৰু বিষয়বসীয়া-
সকল:—

শ্ৰীযুত (সকল) অম্বিকাপিৰি ৰায়চৌধুৰী,
তাৰিণীচণ দাস, চৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য, অম্বিনীচণ
দাস, প্ৰমথৰ বাৰুখোৱা, ভৱানন্দ বাৰুখোৱা, হেমচন্দ্ৰ
দত্ত আৰু শ্ৰীযুত পদ্মকুমাৰী বৰগোহাঞী।

(২) শাখা সভাৰ প্ৰতিনিধিসকল:—

শ্ৰীযুত (সকল) শৰৎচন্দ্ৰ সিংহ, শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ
দাস, হৰেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা, অম্বিকাপদ চৌধুৰী,
শ্ৰীমান প্ৰফুল্ল গোস্বামী, প্ৰাণেশ্বৰ শৰ্মা, উদয়
নাথ বৰুৱা, অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, বৰনীকান্ত
দেৱ শৰ্মা, বেণুধৰ শৰ্মা, গোবিন্দ ৰাম ভট্টাচাৰ্য,
বহিষ্কৃতমান আহমদ, গজুলচন্দ্ৰ গোস্বামী,
দেৱীচৰণ দাস, জীৱনচন্দ্ৰ গোস্বামী, চন্দ্ৰকুমাৰ
মহুঘদাৰ, সাহাৰ চি, বৰলকান্ত হাজৰিকা,
কজকান্ত গোস্বামী, কৃষ্ণচন্দ্ৰ গোস্বামী, বসুন্ধৰ

বৎসাকৃতী, নারায়ণচন্দ্র মহন্ত, মহিমচন্দ্র বণা, অমূল্যচন্দ্র ববদলৈ, নবীনচন্দ্র গৌহাটী, পবাগ-ধৰ চলিহা, যতীন্দ্রনাথ গোস্বামী, ত্রুজেন্দ্র বব-পূজারী, প্রসন্ন গোস্বামী, গোলাপ মহন্ত, উপেন্দ্র নাথ দত্ত, জগৎ বাজখোরা, কমলেশ্বর দত্ত, কৃষ্ণপ্রসাদ বকরা, তথাপ্রসাদ বকরা, কৃষ্ণানন্দ গোস্বামী, কৃষ্ণবাম দত্ত, ক্ষেত্রবৰ বৰগৌহাটী, গোলাপচন্দ্র বববৰা, বিশ্বনাথ বাজবংশী, শির-প্রসাদ বকরা, যতীন শইকীয়া আদি।

(৩) আভ্যন্তরীণ সভাসকল :—

শ্রীযুত (সকল) নীলমণি ফুকন, ডিহেশ্বর নেংগ, মুক্তানাথ বকরা, হরিপ্রসাদ বকরা, ধনীন্দ্রনাথ বকরা, বিমলাকান্ত বণা, ডাঃ ভীরকান্ত শইকীয়া, চৈয়দ মহম্মদ চাহুল্লা, কামাসুন্দিন আহমদ, বাজমহেন্দ্র নাথ, জেহকল হক, শ্রীযুত (সকল) ভূরনেশ্বরী গোস্বামী, পদ্মা আগবরলা আদি।

অভ্যর্থনা সমিতিতে প্রচাৰ কৰা কাৰ্য্য ক্ৰম-বিধা অনুসৰি ৭ নবেম্বৰ তাৰিখে সন্ধিয়া ৪ বজাৰ পিছত শিলঙৰ বিধান সভাৰ সদস্যসকলৰ নিৰ্বাণ ভৱনত প্ৰতিনিধিসকলৰ এখন সভা বহে। সেই সভা সাহিত্য সভাৰ নিয়মাহুলামেতে বিষয়-বাছনি সভা বুলি ধৰি দ্বয় নোৱাৰাত তাত কোনো সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা নহল আৰু এই সম্পৰ্কে কিছু সময় প্ৰতিনিধিসকলৰ মাজত আলোচনা চলিব পিছত সেই সভা উদ্ভৱ হয়। ৮ তাৰিখে বাতিপুৰা এটি মনোবম পৰিবেশনৰ মাজত সুসজ্জিত সাহিত্য আৰু শিল্প-প্ৰদৰ্শনীৰ দুৱাৰ অসমৰ বাজ্যপাল শ্ৰীজয়মাদাস দৌলতৰামে এটি উদ্বোধনী ভাষণেৰে মুকলি কৰে। এই প্ৰদৰ্শনী বিধানসভাৰ ভৱনত পতা হৈছিল।

ভালোমান পুথি-পাঁজি, চিত্ৰ আৰু শিল্প সম্পৰ্কীয় বস্তুৰে প্ৰদৰ্শনীখন চকুত লগা হৈছিল। অসম চৰকাৰৰ বয়ন বিভাগ, পলু বিভাগ, কৃষি বিভাগ, বন বিভাগ আদিয়ে আৰু অসমৰ কেইবাখনো খ্যাতনামা প্ৰকাশ-অনুষ্ঠানে এই প্ৰদৰ্শনীৰ অধিৰূপা যোগাইছিল। পুথি বিভাগত শ্ৰীযুত কনিধৰ শৰ্ম্মাৰদেৱে অসমীয়া লিপিৰ ক্ৰমবিকাশ সম্পৰ্কীয় গবেষণা মূলক চিত্ৰাদি, শ্ৰীযুত হৰি প্ৰসাদ বকরা দেৱৰ টাইপ-বাইটাৰ আৰু সহজ আৰু-জ্ৰেটিনি সম্পৰ্কীয় গৱেষণাবোৰ আৰু খাছীয়া ভাষাত লিখা পুথি পাঁজিবোৰ চাবলগীয়া হৈছিল। প্ৰদৰ্শনী মুকলি উৎসৱত শিলঙৰ প্ৰায় সকলো গণ্যমান্য মুনি-হ-তিৰোতাৰ্থী যোগদান কৰিছিল।

৯ বজাত ছেণ্ট এন্ড্ৰামাণ্ড, কলেজত এখনি বিজ্ঞান-প্ৰদৰ্শনীৰ দুৱাৰ মুখ্যমন্ত্ৰী শ্ৰীযুত বিষ্ণুৰাম মেধি ডাঙৰীয়াই মুকলি কৰে। সেই প্ৰদৰ্শনীৰ আধুনিক বৈজ্ঞানিক যন্ত্ৰপাতি বিশেষকৈ এডম বোমা সম্পৰ্কীয় আৱিষ্কাৰ আৰু উষ্ট্ৰ-হাইড্ৰটেলেকট্ৰিক পৰিবেশনা সম্পৰ্কীয় আটনি বিশেষ ৰকমে পৰিপাটিকৈ দৰ্শকসকলক বুজাই দিয়া হৈছিল।

দুপৰীয়া ১২ বজাত সভাৰ মুকলি অধিবেশন এটি আৰুৰ্ণীয় কাৰ্যা-যতীৰে আৰম্ভ কৰা হয়। এই সভাৰ বাবে পাইন মাউণ্ট স্কুলৰ প্ৰাঙ্গণত এটি বৃহৎ সভামণ্ডপ সজোৱা হৈছিল। সভা-মণ্ডপৰ সিংহদুৱাৰবৰপা খেজাৰসকল আৰু খেজাৰসহকাৰীসকল দৰ্শক আৰু প্ৰতিনিধিসকলক আদৰ্শবলে শাৰী শাৰী হৈ সুসজ্জিত বেৰেৰে বিয় হৈ আছিল আৰু হেৰ্টলোকে সকলোকে ভাগে ভাগে নিৰ্দ্ধিষ্ট ঠাইলৈ নি বহা-মেলাৰ দিহা কৰি দিছিল।

এই সভাত অসমৰ সকলো ঠাইৰপৰা অহা বিশিষ্ট লোকসকলৰ উপৰিও শিলঙৰ জনজাতীয় পুৰুষ মহিলাসকলৰ দলেবলে যোগদান বিশেষভাবে উল্লেখযোগ্য। জাতীয় সঙ্গীতৰে সভাৰ কাম আৰম্ভ কৰা হয়। অসমৰ মুখ্যমন্ত্ৰী শ্ৰীযুত বিষ্ণুৰাম মেধি ডাঙৰীয়াই উদ্বোধন ভাষণ পাঠ কৰাৰ পিছত নিৰ্দ্ধাৰিত সভাপতি ডাঃ কৃষ্ণকুমাৰ ভূঞা ডাঙৰীয়াক যথোচিত সন্মান জনাই সভাপতিৰ পদত বৰণ কৰা হয়। অভ্যর্থনা সমিতিৰ সভাপতি অসমৰ অৰ্থমন্ত্ৰী শ্ৰীযুত মতিৰাম বণা ডাঙৰীয়াই এখন উদ্দীপনাময় আদৰ্শী ভাষণ পাঠ কৰে। সভাপতিয়ে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ অগ্ৰত আৰু ভবিষ্যত সম্পৰ্কীয় স্থিতিত তথাৰে পূৰ্ণ দীৰ্ঘীয়া অভিভাষণ পাঠ কৰে। উদ্বোধন ভাষণ, অভ্যর্থনা সমিতিৰ সভাপতিৰ ভাষণ আৰু সভাপতিৰ অভিভাষণ আৰু সেইবোৰৰ ইংৰাজী সাৰাংশ ছপা কৰি বিলাই দিয়া হৈছিল। সেই কাৰণে ইয়াত তাৰ আভাস দিয়া নহল। এই অভিভাষণবোৰৰ সাৰাংশ খাটীয়া ভাষাতো ডাঃ সুব্ৰহ্মচন্দ্র দত্তদেৱে লগে লগে কৈ গৈছিল। সেইদিনাৰ সভাত শ্ৰীযুত হৰিনাৰায়ণ দত্তবৰুৱা সাহিত্যবৃত্তই তেখেতৰ প্ৰকাশিত 'শ্ৰীশঙ্কৰ বাক্যমুহূৰ্ত্ত' নামে গ্ৰন্থখন অন্তৰ্ধানিকভাবে প্ৰকাশ কৰে। সভাৰ পক্ষৰপৰা শ্ৰীযুত দত্তবৰুৱাদেৱক এখনি শলাগনি-পত্ৰ দিয়া হয়।

আবেলি ৫।০ বজাত বিধানসভাৰ সদস্য-সকলৰ নিৰ্বাণ-ভৱনত বিষয়-বাছনি সমিতিৰ বৈঠক আৰম্ভ হয় আৰু গোটেই নিশা অৰ্থাৎ পুৰ্ণতি-নিশা ৪ বজালৈকে এই সমিতিৰ কাৰ্য্য চলিছিল। এই সভাত বাতি দহ বজালৈকে

মূল সভাৰ সভাপতি ডাঃ ভূঞাদেৱে সভাপতিত্ব কৰিছিল। খোৱা-পোৱা কৰিবলৈ এঘণ্টাৰ বাবে স্থগিত ৰখাৰ পিছত, অৰ্থাৎ ১১ বজাৰপৰা ৪ বজালৈকে বহা সভাত সভাপতিত্ব কৰিবলৈ ভূঞাদেৱে শ্ৰীযুত চন্দ্ৰনাথ দত্ত ফুকন দেৱক মনোনীত কৰি গৈছিল। এই বিষয়-বাছনি সমিতিত সভাৰ নিয়মতত্ত্বৰ আমূল পৰিষ্কাৰ কৰা হয় আৰু এখনি প্ৰাৰ্হ নতুন সংশোধিত নিয়মাহুলা বচনা কৰা হয়। এই সভাতে পিছদিনা মূল সভাত দাঙি ধৰিবলৈ ৯টা সাধাৰণ প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰা হয়।

সিফালে সেই একে সময়তে সন্ধিয়া ৬। বজাৰপৰা শিল্পনৰমণ্ডপত এখনি সাংস্কৃতিক মৌ-মেন বিধানসভাৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত কৃষ্ণধৰ চলিহা ডাঙৰীয়াৰ সভাপতিত্বত সুসম্পন্ন হয়। সভাৰ পুৰণি নিয়মাহুলামেতে বিষয়-বাছনি সভাত যোগ দিবৰ অধিকাৰ নথকা সাহিত্য-সভাৰ প্ৰতিনিধিসকল আৰু শিলঙৰ বিশিষ্ট পুৰুষ-মহিলাৰ উপৰিও কেবাগৰাকৰ দৰ্শকৰ উপস্থিতিয়ে সাংস্কৃতিক অধিবেশনখন সাফল্যমণ্ডিত কৰি তুলিছিল। গাৰো, নগা, লুছাই, খাছীয়া আদি জনজাতীয় নৃত্যগীতৰ উপৰিও বনগীত, বনগীত আৰু বিশেষকৈ দৃষ্টিগোচৰ সভাৰ ভকতসকলে দেখুৱা 'পাবিষ্কাৰ হবণ' নাটৰ ভাওনা বিশেষভাবে উল্লেখযোগ্য।

৯ নবেম্বৰ তাৰিখে বাতিপুৰা ৮। বজাত অসমৰ খ্যাতনামা বৃজীবিদ শ্ৰীযুত বেণুধৰ শৰ্ম্মা ডাঙৰীয়াৰ সভাপতিত্বত সাহিত্যসভাৰ বৃজী-শাখাৰ অধিবেশন বহে। এই শাখাৰ সম্পাদকৰ ভাব পৰিছিল ডাঃ হেৰম্বকান্ত বৰপূৰাবাৰেৰ গীত। সভাপতিৰ অভিভাষণ

বৃহত্তীক্ষক ভাষা-পাঠ্যৰে ভৰণ আৰু অসমীয়া স্কুললিত মাতৃ-কথাৰে পৰিপূৰ্ণ হৈছিল। এই অভিভাষণো ছপা কৰি বিলাই দিয়া হৈছিল। এই সভাত ক্ৰীযুত ভবানন্দ বাৰুগোৱাই এটি স্কুললিত কবিতা পাঠ কৰে আৰু ক্ৰীযুত বাৰুগোৱান নাথ ডাঙৰীয়াৰ এটি গৱেষণামূলক প্ৰবন্ধ পঠিত বুলি গৃহীত হয়।

বৃহত্তী-শাখাৰ কাৰ্য শেষ হোৱাত সেই সভা-মণ্ডপতে বিজ্ঞান-শাখাৰ অধিবেশন বাহে। এইবাৰ দ্বিতীয় বাৰৰ কাৰণে সাহিত্য সভাৰ অধিবেশনত বিজ্ঞান-শাখাটো যোগ দিয়া হৈছিল। সভাপতিত্ব কৰিছিল বাছীয়া বৈজ্ঞানিক পণ্ডিত বি এম পিউ ডাঙৰীয়াই। বাস্তুসংস্থ কৰ্মনাথ ব্ৰহ্মদেৱে এটি সাৰুৱা আৰু উদ্ভীপনাময় ভাষণ দি এই সভা উদ্বোধন কৰিছিল। অধ্যক্ষনা সমিতিৰ বিজ্ঞান-শাখাৰ সম্পাদক ক্ৰীযুত গজুচন্দ্ৰ গোস্বামীদেৱৰ প্ৰস্তাৱমতে সন্মিলনলৈ গোটোৱা বৈজ্ঞানিক প্ৰবন্ধবোৰৰ কেইটামান পাঠ কৰা হয় আৰু সবচ অংশই পঠিত বুলি গৃহীত হয়। প্ৰবন্ধবোৰ হৈছে:—

- ১। পোহৰ আৰু জীৱন—ডাঃ ক্ৰীযুত বোহিণীকান্ত বৰুৱা
২. 'প্ৰাকৃতিক'—ডাঃ ক্ৰীযুত প্ৰসন্নচন্দ্ৰ গোস্বামী
- ৩। আৱৰিক শক্তি—ডাঃ ক্ৰীযুত পৰনচন্দ্ৰ মহন্ত
- ৪। 'বাৰাণ'—ক্ৰীযুত প্ৰেমতোষ শ্যাম
- ৫। বয়লা আৰু তাৰ ব্যৱহাৰ—ডাঃ ক্ৰীযুৎ বীবেশ্বৰ বৰবৰা
- ৬। অসম আৰু নৃত্য—ক্ৰীযুতা উষা ডেকা
- ৭। কৃষিজাত উদ্ভিদ আৰু ত্ৰাৰ সংক্ৰমক ব্যাধি—ক্ৰীযুত তানিধীকান্ত গোস্বামী
- ৮। অসমৰ বনজ সম্পদ—ক্ৰীযুত ভৱকান্ত শইকীয়া

৯। অসমীয়া সংস্কৃতিৰ ৰূপ—ডাঃ এচি. কে. দে চৌধুৰী

১০। গ্ৰন্থভাৰু—মেধৰ সুবেশ্বৰ দত্ত

১১। খাদ্যদ্রুতি—ক্ৰীযুত বিনয়কৃষ্ণ দত্তৰায়

দিনৰ ছই বজাবপৰা মূল সভাৰ দ্বিতীয় দিনাৰ কাম আৰম্ভ হয়। এইদিনাও আগবৰদিনাৰ নিচিনা দুবনিৰতীয়া দৰ্শকৰ আৰু শিল্পজীয়া বাইজৰ সমাৰোহ চাবলগীয়া হৈছিল। এই সভাত ক্ৰীযুত নলিনীবালা দেৱী আৰু ক্ৰীযুত হংকান্ত দাসদেৱৰ ছুটি প্ৰবন্ধ পাঠ কৰি শুনাৱা হয়। ক্ৰীযুত বসুকাৰ্য বৰকাকতী ডাঙৰীয়াই তেওঁৰ 'ভাষাৰ প্ৰেকা' আৰু 'নিপিন-প্ৰশ্ন' নামৰ দীঘল প্ৰবন্ধ সমন্বয় অন্তৰ্ভুক্ত নপঢ়ি তাৰ সাৰাংশ নিজে মুখে মুখে কৈ শুনাৱা। ক্ৰীযুত বেশৱ নাৰায়ণ দত্তদেৱে তেওঁৰ সম্পাদকীয় প্ৰতিবেদন সভাৰ আগত পাঠ্য কৰে। বিজ্ঞ সেই প্ৰতিবেদনৰ কথাবোৰ পৰীক্ষা কৰি চাবলৈ সমন্বয় নাটনি হোৱাত বিশেষ প্ৰস্তাৱ এটা গ্ৰহণ কৰা হয়। সেই প্ৰস্তাৱটো এই:—

“অসম সাহিত্যসভাৰ বিগত প্ৰধান সম্পাদকৰ হেৰুবেকীয় প্ৰতিবেদন আৰু আয়-ব্যয়ৰ হিচাপ আদি আঞ্জিৰ সভাত পূৰ্ণভাবে গ্ৰহণ কৰিবলৈ যথেষ্ট অসুবিধা হোৱাত উক্ত বিৰোট আৰু আয়-ব্যয়ৰ হিচাব চূড়ান্তভাবে গ্ৰহণ কৰিব পৰাকৈ নতুন কাৰ্য্য নিৰ্বাহক সমিতিৰ ওচৰত উক্ত বিৰোট আৰু হিচাপ পৰীক্ষা কৰি এটা বিৰোট অমিত্ৰপনমে দাখিল কৰিবলৈ ততাত নাম দিয়া সভাসকলক লৈ এখন প্ৰতিবেদন পৰীক্ষা সমিতি গঠিত হওক।”

সভাসকল—১। ক্ৰীমান অক্ষয় গোস্বামী

২। ক্ৰীযুত পৰাগধৰ চলিহা

৩। ক্ৰীযুত চৰিপ্ৰসাদ বৰুৱা

(আহ্বায়ক)

৪। ক্ৰী ,, হৰমোহন দাস

৫। ক্ৰী ,, নীলমণি ফুকন

৬। ক্ৰী ,, ব্ৰজেশ্বৰ বৰপূজাৰী

৭। ক্ৰী ,, শৰৎচন্দ্ৰ সিংহ ”

এই প্ৰস্তাৱটো উত্থাপন কৰাৰ পিছত ছই এজন সদস্যই তাৰ বিৰোধিতা কৰাত অল্প ভুক্তবিতৰ্ক হৈছিল। কিন্তু সভাপতি ডাঃ ভূগোপ ডাঙৰীয়াৰ মধ্যস্থতাত আৰু ভূগোবাকী ভূতপূৰ্ব সভাপতি ক্ৰীযুত অধিকাৰিৰ বায়চৌধুৰী আৰু ক্ৰীযুত নীলমণি ফুকন ডাঙৰীয়াৰ সভামণ্ডপৰ ওপৰত মিলনৰ দৃশ্যই 'অমিল অজপ জুবব' সামৰণি পেলায় আৰু প্ৰস্তাৱটো সৰ্বসন্মতিক্ৰমে গৃহীত হয়। ইয়াৰ আগতে আগদিনাৰ বিষয়-বাহিনী সভাত গৃহীত হৈ থকা নটা প্ৰস্তাৱ আৰু নিয়মসমূহৰ সাল-সলনিবিধি আৱৃষ্টানিক-ভাবে সৰ্বসন্মতিক্ৰমে গৃহীত হয়। সেই প্ৰস্তাৱবোৰ আৰু সংশোধিত নিয়মাৱলীখিনি ওপৰকিত সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।

ইয়াৰ পিছত পূৰ্ণ বিষয়ববীয়াসকলে পদত্যাগ কৰাত নতুন নিৰ্বাচন আৰম্ভ হয়। প্ৰধান সম্পাদকৰ বাবে ততাত লিখা নাম শিৰিটা প্ৰস্তাৱিত হয়:—

(১) প্ৰধান সম্পাদক

প্ৰস্তাৱিত প্ৰথম নাম—ক্ৰীযুত অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা

প্ৰস্তাৱক—ক্ৰী ,, জীৱনচন্দ্ৰ গোস্বামী

সমৰ্থক—ক্ৰী ,, ক্ৰীমানচন্দ্ৰ দাস

প্ৰস্তাৱিত দ্বিতীয় নাম—ক্ৰী ,, বেণুধৰ শৰ্মা

প্ৰস্তাৱক—ক্ৰী ,, প্ৰসন্ন গোস্বামী

সমৰ্থক—ক্ৰী ,, ভৱানন্দ দত্ত

প্ৰস্তাৱিত তৃতীয় নাম—ক্ৰী ,, চন্দ্ৰনাথ দত্ত ফুকন

প্ৰস্তাৱক—ক্ৰী ,, হেমচন্দ্ৰ দত্ত

সমৰ্থক—ক্ৰী ,, ভোলানাথ দত্ত

উক্ত তিনিজন প্ৰাৰ্থীৰ ভিত্তবত কোনোজনৰ

নাম প্ৰত্যাহত নোহোৱাত তেওঁলোকৰ এজনক

নিৰ্বাচিত কৰিবলৈ ভোট লোৱা হয়। ক্ৰীযুত

(সকল) অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, বেণুধৰ শৰ্মা আৰু

চন্দ্ৰনাথ দত্ত ফুকন এই তিনিজনৰ যথাক্ৰমে ভোট

পায় ৫৮, ২৩ আৰু ০। ভোটাধিকাৰ বলত

ক্ৰীযুত হাজৰিকাদেৱে বিপুল হৰ্ষধনিৰ মাৰ্জত

প্ৰধান সম্পাদক নিৰ্বাচিত হয়।

(২) 'পত্রিকা'ৰ সম্পাদকৰ বাবে প্ৰস্তাৱিত

নাম—ক্ৰীযুত বজ্জীকান্ত দেৱশৰ্মা

প্ৰস্তাৱক—মৌঃ বহিঃজ্জামান

সমৰ্থক—ক্ৰীযুত শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱা

(৩) 'পত্রিকা'ৰ সহকাৰী সম্পাদকৰ বাবে

প্ৰস্তাৱিত নাম—ক্ৰীযুত পৰাগধৰ চলিহা

প্ৰস্তাৱক—ক্ৰীযুত প্ৰবুলচন্দ্ৰ বৰুৱা

সমৰ্থক—ক্ৰীমান প্ৰফুল্ল গোস্বামী

(৪) ধন-ভঁৰালী

প্ৰস্তাৱিত নাম—ক্ৰীযুত তানিধী চৰণ দাস

প্ৰস্তাৱক—ক্ৰী ,, জীৱনচন্দ্ৰ গোস্বামী

সমৰ্থক—মৌঃ বহিঃজ্জামান

বিষয়ববীয়া নিৰ্বাচন সম্পৰ্কে ওপৰকিত

(২), (৩) আৰু (৪) নম্বৰ প্ৰস্তাৱ সৰ্বসন্মতিক্ৰমে

গৃহীত হোৱাত ক্ৰীযুত বজ্জীকান্ত দেৱশৰ্মা,

ক্ৰীযুত পৰাগধৰ চলিহা আৰু ক্ৰীযুত তানিধীচৰণ দাস

যথাক্ৰমে পত্রিকাৰ সম্পাদক, পত্রিকাৰ সহকাৰী

সম্পাদক আৰু ধন-ভঁৰালীকোষ নিযুক্ত হয়।

(৫) কাৰ্ধ্যনিৰ্বাহক সমিতি—
সভাসকলৰ প্ৰস্তাৱিত নাম—

- (১) শ্ৰীযুত প্ৰফুল্ল চন্দ্ৰ বৰুৱা (শিৱসাগৰ)
 - (২) শ্ৰীযুতা পদ্মকুমাৰী গোস্বামী (ডিব্ৰুগড়)
 - (৩) শ্ৰীযুত অশ্বিনীচৰণ চৌধুৰী (ডিব্ৰুগড়)
 - (৪) শ্ৰী "পৰাগধৰ চলিহা (শিৱসাগৰ)
 - (৫) শ্ৰী "শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱা (সাপেগাটী)
 - (৬) শ্ৰী "যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামী (যোৰহাট)
 - (৭) শ্ৰী "হেমচন্দ্ৰ দত্ত (যোৰহাট)
 - (৮) শ্ৰী "প্ৰেমধৰ ৰাজখোৱা (তিনিচুকীয়া)
 - (৯) শ্ৰীযুত ভবানন্দ ৰাজখোৱা (মঙ্গলদৈ)
 - (১০) শ্ৰী "বল্লকান্ত বৰকাকতী (নগাৰ্ঠ)
 - (১১) শ্ৰী "হৰেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা (পাটীগাৰকুতি)
 - (১২) শ্ৰী "শৰৎচন্দ্ৰ সিংহ (ধুবুৰী)
 - (১৩) শ্ৰী "কেশৱনাৰায়ণ দত্ত (খিলং)
 - (১৪) শ্ৰী "হৰিপ্ৰসাদ বৰুৱা (খিলং)
 - (১৫) শ্ৰী "ববীন্দ্ৰনাথ বৰুৱা (খিলং)
 - (১৬) শ্ৰী "হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য (গুৱাহাটী)
 - (১৭) শ্ৰীমান প্ৰফুল্ল গোস্বামী (নলবাৰী)
- প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীযুত জীৱন চন্দ্ৰ গোস্বামী
সমৰ্থক— শ্ৰী "হৰিপ্ৰসাদ বৰুৱা

উক্ত প্ৰস্তাৱৰ সৰ্বসন্মতিক্ৰমে গৃহীত হোৱাত ওপৰলৈ ১৭ জন সভা কাৰ্ধ্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ সভাকৰ্মে নিৰ্বাচিত হয়। সভাপতি ডাঃ শ্ৰীস্বৰ্ণকুমাৰ ভূঞা, প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, পত্রিকা-সম্পাদক শ্ৰীযুত ৰজনীকান্ত দেৱ শৰ্মা আৰু ধন-ভঁৰালী শ্ৰীযুত আৰ্বিণীচৰণ দাস সভাৰ নিয়মানুসারে কাৰ্ধ্যনিৰ্বাহক সমিতিৰ সভাকৰ্মে অস্তিত্ব লাভ হোৱাত এই একুবি এজন সভাবে (১৭+৪) নতুন কাৰ্ধ্যনিৰ্বাহক সমিতি গঠিত হয়।

অহা বাৰ্ষিক সভাৰ অধিবেশন শ্ৰীযুত যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামীয়ে যোৰহাটলৈ নিমন্ত্ৰণ কৰে আৰু সভাই সেই নিমন্ত্ৰণ গ্ৰহণ কৰে। কিন্তু শ্ৰীযুত গোস্বামীয়ে জনায় যে সভাৰ অধিবেশন ধুবুৰী-বাৰীয়ে পাতিলৈ গাত ললে যোৰহাটৰ নিমন্ত্ৰণ তুলি লোৱা হ'ব।

সভাৰ সামৰণিৰ লগে লগেই দ্বিতীয়দিনাৰ সাংস্কৃতিক অধিবেশন আৰম্ভ হয়। এই অস্থায়ী পৰিচালনা কৰে বিজনীৰ বাণী শ্ৰীযুতা সৰ্বিতা দেৱীয়ে। এই অধিবেশনত নিৰ্দ্ধিষ্ট বক্তা স্বৰূপে অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত হেম বৰুৱাদেৱে সংস্কৃতি সম্পৰ্কে এটি সাৰগৰ্ভ বক্তৃতা দি জ্ঞাতাসকলক আনন্দ দিয়ে। আগৰ দিনাৰ দৰে এইদিনাৰ অধিবেশনো অসমৰ সকলো ঠাইৰপৰা সংগৃহীত প্ৰতিনিধিমূলক লোক-মুতা, লোক-গীত আৰু শব্দী ৰূপিত বৰগীত, নৃত্য আদিৰে আকৰ্ষণীয় হৈছিল।

শিল্পত অথবা অসমৰ ৰাজধানীত অসম সাহিত্যসভাৰ অধিবেশন এইবাবেই প্ৰথম পতা হৈছিল। ৰাজ্যপাল, মুখ্য মন্ত্ৰী, অৰ্থ মন্ত্ৰী প্ৰমুখ্যে চৰকাৰী কৰ্মচাৰীসকল আৰু অনা-চৰকাৰী শিল্পজীৱা বাইছে একগোট হৈ এই সমিলাসৰ্থনি কৃতকাৰ্য্য কৰি তুলিবলৈ অহো-পুৰুষাৰ্থ কৰিছিল আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰচেষ্টা যে সাফল্যমণ্ডিত হৈছিল সেই বিষয়ে সন্দেহ নাই। অসম সাহিত্যসভাৰ শাখা শিল্পতৰ মুকল সজ্ঞও এইবাবে অসমীয়া বাইজৰ বিশেষ ধন্যবাদৰ পাত্ৰ। সভাত ছয়োদিনে পুৰাবপৰা বাটলৈকে দৰ্শকমণ্ডলীৰ বিপুল সমাগমে শিল্পত নতুন প্ৰাণৰ সঞ্চাৰ কৰিছিল।

প্ৰথমদিনাৰ সভাত সভাৰ অস্থায়ী হিতৈষী

কাৰ্য্য কালেকাৰ আৰু ভাৰত চৰকাৰে পৰা অল্পসুচিত তদন্ত কমিটিৰ সদস্যসকল সভাত উপস্থিত আছিল। অসমৰ সকলোৱে যোগ দিব পৰা একমাত্ৰ ভাতীয় অস্থায়ী অসম সাহিত্য-সভাৰ শিল্পত নতুন উদ্যোগনা দেখা পাই সকলোৱে সাহিত্যসভাৰ উজ্জল ভবিষ্যত আশা কৰিছে।

[সভাত পঠিত আৰু সৰ্বসন্মতিক্ৰমে গৃহীত]
[খাঃ] শ্ৰীঅতুল হাজৰিকা (খাঃ) শ্ৰীস্বৰ্ণকুমাৰ ভূঞা
প্ৰধান সম্পাদক সভাপতি
যোৰহাট, ১৬/০৫/৫৪ যোৰহাট ১৬/০৫/৫৪

ওপৰাঙ

অসম সাহিত্যসভাৰ বাহিৰে অধিবেশনত গৃহীত হোৱা প্ৰস্তাৱসমূহ :—
প্ৰথম প্ৰস্তাৱ :—(শোক প্ৰস্তাৱ) হলত নাম দিয়া স্বৰ্গগত লোকসকলৰ আত্মাৰ সদগতি কামনা কৰি তেওঁলোকৰ স্মৃতিৰ প্ৰতি আত্মজ্ঞান আগবঢ়োৱা হ'ল।

(১) ছদ্মৰ বস্ত্ৰভাৰি পেটেল, (২) দাৰ্শনিক অৱিন্দ, (৩) লোকসেৱক ঠকুৰ বাপা, (৪) মুখ্য-মন্ত্ৰী গোপীনাথ বৰদলৈ, (৫) শিল্পী ভোঁটি প্ৰসাদ আগৰৱালা (৬) কলমানন্দ ভট্টাচাৰ্য্য (নগাৰ্ঠ), (৭) জীৱনবাম ফুকন (ডিব্ৰুগড়), (৮) অজয়চন্দ্ৰ মেচ (তেজপুৰ), (৯) বাহুল্য পোন্ধাৰ, (১০) ক্ষেত্ৰধৰ বৰগোস্বামী (যোৰহাট), (১১) অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰধান পৃষ্ঠপোষক দানবীৰ ৰাধাকান্ত সন্দিকৈ, (১২) ৰামেশ্বৰ বৰুৱা (যোৰহাট), (১৩) দেৱেশ্বৰ লিহা (যোৰহাট), (১৪) ডাঃ বাণীকান্ত কাকতি, (১৫) তুলসী

নাৰায়ণ শৰ্মা (যোৰহাট), (১৬) কৃষ্ণকুমাৰ বৰুৱা (যোৰহাট), (১৭) সৰ্বানন্দ শৰ্মা (যোৰহাট), (১৮) মিঠাৰাম বৰা (ডিব্ৰুগড়), (১৯) উপেন্দ্ৰ নাথ বৰুৱা (যোৰহাট), (২০) প্ৰভাতচন্দ্ৰ অধিকাৰী (মলগোমা), (২১) উদেশচন্দ্ৰ চৌধুৰী (গুৱাহাটী), (২২) স্বৰূপনাথ বুঢ়াগোহাঁই (যোৰহাট), (২৩) প্ৰদীপ বৰুৱা (খিলং), (২৪) শ্যামাপ্ৰসাদ মুখাৰ্জী, (২৫) এক ডাবলিউ ভূক্ত মাসেন (২৬) ছাব এডোৱাৰ্ট গেইট, (২৭) শিৱ চৰণ ৰাচ, (২৮) ভ্ৰূষেশ্বৰ দাস (বৰপেটা), (২৯) কৃষ্ণকান্ত ভট্টাচাৰ্য্য (যোৰহাট), (৩০) তৰু বৰুৱা, (৩১) দীনেশ মিশ্ৰ (নন্দদী), (৩২) প্ৰমথেশ বৰুৱা, (৩৩) মহম্মদ মহিবুল্লা, (৩৪) দিয়াহুদ্দিন আহম্মদ (ডিব্ৰুগড়), (৩৫) লক্ষ্মীনাথ শৰ্মা (যোৰহাট), (৩৬) গঙ্গাধৰ চৌধুৰী (ডিব্ৰুগড়), (৩৭) হংসনাথ ভট্টাচাৰ্য্য (টিছ), (৩৮) চন্দ্ৰেশ্বৰ ৰাজখোৱা (ডিব্ৰুগড়)। — সভাপতি।

দ্বিতীয় প্ৰস্তাৱ :— আত্মৰ সাহিত্যসভাৰ অধিবেশনে উত্তৰ-পূব সীমান্ত অঞ্চলৰ আৰম্ভ পাহাৰ শ্ৰেণীকৃত জয়বিদ্যাবক হত্যাকাণ্ডত নিহত হোৱা লোকসকলৰ কাৰণে গভীৰ শোক আৰু উদ্বেগ প্ৰকাশ কৰে। — সভাপতি।

তৃতীয় প্ৰস্তাৱ :— অসম সাহিত্যসভাৰ জন্ম-কালপৰণা ভাৱ গ্ৰহণ কৰোঁতা শৰৎচন্দ্ৰ গোস্বামী আৰু খ্যাতনামা দানবীৰ ৰাধাকান্ত সন্দিকৈদেৱৰ স্মৃতি বৰ্মাৰ্থে অসম সাহিত্য-সভাবৰণা স্মৃতি-প্ৰহ্ন আদি প্ৰণয়ন কৰাৰ ব্যৱস্থা হাতত লোৱা হওক।

প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীযুত প্ৰসন্ন গোস্বামী
সমৰ্থক— শ্ৰী "অশ্বিনীচৰণ চৌধুৰী

চতুৰ্থ প্ৰস্তাৱ :- অসমৰ বিভিন্ন জনজাতিৰ ভাষাসমূহৰ দৈনন্দিন ব্যৱহাৰী শব্দসমূহ সংগ্ৰহ কৰি সেইবোৰৰ অসমীয়া প্ৰতিশব্দেৰে সৈতে এখন শব্দকোষ সঙ্কলন কৰি প্ৰকাশ কৰিবলৈ অসম সাহিত্যসভাই সিদ্ধান্ত কৰে। এই শব্দকোষৰ লগতে অসমীয়া ভাষা আৰু জন-জাতীয় ভাষাসমূহৰ শব্দগত আৰু অন্যান্য ধৰণৰ মিল আদিৰ বিশেষ বিচাৰ কৰি এখন ভূমিকা যোগ দিবৰ চেষ্টা কৰিব।

প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীমান প্ৰমুখ গোস্বামী

সমৰ্থক— শ্ৰীযুত ভবানন্দ দত্ত

পঞ্চম প্ৰস্তাৱ :- ধূলীয়া পাঠা-পুথিৰ বাহনৰ মাজত ভালেখিনি অমাজ্জনীয় দোষ বৈ যোৱাটো কৰো অবিদিত নহয়। বৰ্তমান হৱস্থাত পাঠা-পুথিৰ ভাষা, বৰ্ণবিन्याস আদিৰ ফালে চকু দিয়া আৱশ্যক হৈ পৰিছে। অসম সাহিত্যসভাই বৰ্তমান প্ৰচলিত পুথিসমূহ পুথ্যৰূপে পৰীক্ষা কৰি অল্পযুক্ত পুথিবিলাক শিক্ষা বিভাগৰ তালিকাৰপৰা বহিষ্কৃত কৰিবৰ কাৰণে চৰকাৰী বেচৰকাৰী বিশেষজ্ঞৰ উপৰিও অসম সাহিত্যসভাৰ প্ৰতিনিধিৰে সৈতে অনুতিপন্থমে উপযুক্ত বোৰ্ড গঠন কৰি ইয়াৰ প্ৰতিবিধান দিহা কৰিবলৈ কৰ্তৃপক্ষক টানি অৰ্থবোধ জনায়।

প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীযুত প্ৰেমধৰ বাজবোৱা

সমৰ্থক—শ্ৰীযুত উদয় বৰুৱা

ষষ্ঠ প্ৰস্তাৱ :- সৰ্বভাৰতীয় সঙ্গীত-নাটক একাডেমী আৰু ভাৰতীয় অনাত্যৰ বিভাগৰ গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ উপদেষ্টা-বোৰ্ডত সাহিত্য-সভাৰপৰা এজনকৈ প্ৰতিনিধি পোৱাৰ ব্যৱস্থা লোৱা হওক।

প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীযুত শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱা

সমৰ্থক— শ্ৰী " জীৱনচন্দ্ৰ গোস্বামী

সপ্তম প্ৰস্তাৱ :- অসমৰ নামটো বহিষ্কৃতগত বৃটিছ আমোগৰপৰা পোৱা 'Assam' গুচাই বৰ্তমান পৰিস্থিতিৰ লগত খাপ খোৱাকৈ ভাৰতৰ সংবিধানত 'অসম' (Assam) বুলি স্বীকৃতি দিবলৈ অসম সাহিত্যগণ্ডাৰ শ্বিলঙৰ দ্বাৰিংশ অধিবেশনে ভাৰত চৰকাৰক অৰ্থবোধ জনায়।

প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীযুত হেমচন্দ্ৰ দত্ত

সমৰ্থক— শ্ৰী " পৰাগধৰ চলিহা

অষ্টম প্ৰস্তাৱ :- অসমীয়া ভাষাসাহিত্যৰ উন্নতি সাধন ক্ষেত্ৰত বক্তা থোগোবিন্দ সাহিত্যিকসকলক সাহিত্যসভাৰ ফালৰপৰা উপাধি প্ৰদান কৰি সন্মানিত কৰাৰ ব্যৱস্থা কৰিবলৈ আঞ্জিৰ সভাৰ সিদ্ধান্ত কৰে।

প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীযুতা পদ্মকুমাৰী গোস্বামী

সমৰ্থক—

নবম প্ৰস্তাৱ :- অসম সাহিত্যসভাৰ এটা নিজৰ প্ৰতীক কংকৰ ব্যৱস্থা কৰা হওক, আৰু সেইবাবে কাৰ্ধ্য-নিৰ্বাহক সভাৰ দ্বাৰা বাইজৰপৰা প্ৰতীকৰ চানেকি আহ্বান কৰা হওক।

প্ৰস্তাৱক—শ্ৰীযুত জীৱনচন্দ্ৰ গোস্বামী

সমৰ্থক— শ্ৰী " শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দাস

[সভাত গঠিত আৰু সৰ্বসন্মতিক্ৰমে গৃহীত]

(খ) শ্ৰীমূৰ্ধাকুমাৰ ভূঞা

(সভাপতি) ১৬০৫৫৪

অসম সাহিত্যসভাৰ দ্বাৰিংশ অধিবেশনত গৃহীত হোৱা সংশোধনী প্ৰস্তাৱসমূহ :-
১০ম প্ৰস্তাৱ - যোৱা মাৰ্ঘেৰিঙা অধিবেশনত গঠিত হোৱা নিয়ম সলনি কমিটীয়ে আগবঢ়োৱা

সংশোধনৰ ভিত্তিত এই অধিবেশনৰ বিষয়-বাহনৰ সমিতিয়ে নিয়ম সাল-সলনিৰ প্ৰস্তাৱসমূহ পুথ্য-পুথ্যকোষ আলাচনা কৰি তলত লিখাৰে সংশোধনৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰে আৰু সমিতিপন্থৰ দ্বিতীয়-দিনা মুকলি সমিতিপন্থৰ অৰ্থবোধৰ অৰ্থে এই সিদ্ধান্ত প্ৰধান সম্পাদকে সমিতিপন্থত দাঙি ধৰে। সেই অৰ্থবোৰে তলত লিখা নিয়ম-সংশোধনী প্ৰস্তাৱসমূহ এই সমিতিপন্থত গ্ৰহণ কৰা হয়।

১। প্ৰথম ছেদ - নাম; অসম সাহিত্য সভাৰ পিছত ইংৰাজীত লিখা Assam ব'ৰ ঠাইত Assam হ'ব।

২। দ্বিতীয় ছেদ - উদ্দেশ্য; অসমীয়া ভাষা, সাহিত্যৰ লগত 'আৰু সংস্কৃতিৰ' শব্দ গুটা সোমাব। 'ত' দফাটো উঠি যাব।

৩। ৩নং দফাত 'বাজনৈতিক'ৰ আগত 'দলগত' শব্দটো সোমাব, আৰু 'আন্দোলন'ৰ ঠাইত 'আলাচনা' শব্দটো বহিব।

৪। তৃতীয় ছেদ - গঠন; 'ক' আৰু 'ৰ' দফাটো একেই বাৰি 'গ' দফাত 'বীকৃত সভা' সোমাব।

৫। ৫নং অধ্যচ্ছেদ - প্ৰথম বাৰাৰ 'কোনোৰ ঠাইত' শব্দ চুটা উঠি যাব। সেই বাৰাৰ শেষত যোগ হ'ব 'এখন মৌজাত এখনৰ বেছি শাখা সভা হ'ব নোৱাৰিব। কিন্তু নিৰ্ভৰম ৫০০ জনসংখ্যা থকা যি কোনো চহৰত আন এখন শাখা সভা হ'ব পাৰিব। বিশেষ অৱস্থা বৃদ্ধি অসমৰ বাহিৰৰ ঠাইত, আৰু তলত দিয়া ঠাইবোৰত দৃষ্জন সভাবোৰেও শাখা সভা গঠিত হ'ব পাৰিব।'

ঠাইবিলাক হৈছে—কাছাৰ আৰু শ্বিলঙ নগৰীৰ বাহিৰে অসমৰ পাৰ্বত্য অঞ্চলবিলাক।

৬। আগৰ দৰেই।

চতুৰ্থ ছেদ - সভ্য; ৭নং দফাত 'মূল সভা' ঠাইত 'অসম সাহিত্য সভা' হ'ব। ৯নং দফাত 'বছৰেকোৱা বৰঙনিৰ আগত' 'ভিত্তি মাচুল এটাকা আৰু' বহিব।

৪৩নং দফা - 'শাখা সভা আৰু বীকৃত সভাই' 'সভাৰ যুগপত'ৰ আগত যোগ হ'ব।
পঞ্চম ছেদত থকা 'অসম সাহিত্য পৰিষদ' ছেদটো একেবাবে উঠি যাব।

ষষ্ঠ ছেদটো পঞ্চম ছেদ হ'ব আৰু 'কাৰ্ধ্যিকী সমিতি'ৰ ঠাইত 'কাৰ্ধ্যনিৰ্বাহক সমিতি' হ'ব। 'কাৰ্ধ্যনিৰ্বাহক সমিতি' ছেদটো ১৫ নম্বৰৰপৰা অবস্ৰ হ'ব।

১৫নং দফাত 'কেন্দ্ৰস্থান হ'ব ঠাইত' 'কেন্দ্ৰস্থান থাকিব' হ'ব। আগৰ ৯ আৰু ২০ দফাৰ ঠাইত ১৬নং দফাটো এনে হ'ব - 'অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতিক লৈ ২১ জন সভাবে সভাৰ কা: নি: সমিতি গঠিত হ'ব। আ: সা: সভাৰ সভাসকলৰ ভিতৰৰপৰা বিষয়-বাহনৰ সভাত এজন প্ৰধান সম্পাদক, এজন ধন-বাহী আৰু এজন পত্রিকা-সম্পাদক আৰু কা: নি: সমিতিৰ ১৭ জন সদস্য বিষয়-বাহনৰ সভাৰ প্ৰতিনিধিসংকে সিদ্ধান্তিত কৰিব। এই নিৰ্বাচন মুকলি অধিবেশনত গৃহীত কৰাৰ। ইয়াৰ ভিতৰৰ অন্তত: ছজন সভা কেন্দ্ৰস্থানৰ সভাৰপৰা হ'ব।'

১৭ নং দফা - অসম সাহিত্যসভাৰ কাৰ্ধ্য-নিৰ্বাহক সমিতিয়ে প্ৰথম বৈঠকতে এজন বা ছজন সহকাৰী সম্পাদকো নিৰ্বাচিত কৰি ল'ব পাৰিব।

১৮নং - আগৰ দৰে হ'ব - 'শেষ মোমাংসা'ৰ ঠাইত - 'নিৰ্ণায়ক' হ'ব।

১৯ নং.....(২২) - অনুন ৭ জন সভাবে এই - সমিতিৰ ধূল (Quorum) হ'ব।

২০ নং—কার্ধ্য-নির্কাহক সমিতিয়ে গুণিত্বাবাণী আক কার্ধ্য পৰিচালনাৰ বাবে অন্যান্য বৰ্শকাৰী বা বিষয়বহীয়া আৱশ্যকমতে নিযুক্ত কৰিব পাৰিব।

২১ নং.....(২১)— লিখিতভাবে গ্ৰহণযোগ্য কাৰণ নোদেখুৱাকৈ ত্ৰেকোঠাৰিয়ে তিনিখন বৈঠকত অনুপস্থিত থাকিলে তেনে সভাৰ নাম কা: নি: সমিতিয়ে বাদ দিব পাৰিব।

২২ নং.....(২২)—‘শেষত লব পাৰিব’ ঠাইত ‘লব’ হব।

২২নং.....(২২)—শাখা সভাৰ পিছত ‘আক ‘স্বীকৃত সভা’ যোগ হব।

২৪ নং—সাহিত্য সভাৰ বিৰুদ্ধে অপপ্ৰচাৰ, সভাৰ নীতি আৰু উদ্দেশ্য বিধেধী বা সভাৰ মৰ্যাদাহানিকৰ কাৰ্য্যৰ কোনো সভাৰ গুণবত অভিযোগ প্ৰমাণিত হলে কা: নি: সভাৰ মুঠ সভা-সংখ্যাৰ ঠু আশ সভাৰ সমৰ্থনত উক্ত সভাৰ সম্পৰ্কে যথোচিত প্ৰতিবিধানৰ ব্যৱস্থা কাৰ্ধ্য-নিৰ্কাহক সমিতিয়ে লব পাৰিব।

২৫ নং.....(২৬)—প্ৰধান সম্পাদকে তেওঁৰ কাৰ্ধ্যকালৰ প্ৰতিবেদন বা বিপোর্ট কা: নি: সমিতিত সমৰ্থন আৰু বিষয়বহীয়া বাচনি সমিতিত অনুমোদন কৰাই, মুকলি অধিবেশনত চূড়ান্ত গ্ৰহণৰ বাবে দাঙি ধৰিব।

২৬ নং.....(২৭)—কাৰ্ধ্য-নিৰ্কাহক সমিতিৰ কাৰ্ধ্যকাল পিছৰ সন্মিলনকৈ থাকিব।

২৭। সপ্তম ছেদ—শীখা-সভা; ছেদৰ নত্বৰ ‘বঠ’ হব।

(ক) তৃতীয় ছেদৰ ২নং নিয়ম অনুসৰি শাখা-সভা গঠিত হব।

(খ) আগৰ মূল নিয়মটো তেনেকৈয়ে থাকিব। বাকী অধিনিয়ম—২৮, ২৯, ৩০ (২৯, ৩০)

৩১। আগৰ দৰেই থাকিব ‘সপ্তম ছেদ—স্বীকৃত সভা’ নতুনকৈ যোগ হব।

৩১। অসম বা অসমৰ বাহিৰেথৈ যি কোনো সংস্কৃতমূলক সভাই অসম সা: সভাৰ উদ্দেশ্য আৰু নিয়মৱলী মানি চলাব প্ৰতিশ্ৰুতি দি অসম সাহিত্য সভাৰ অধভুক্ত হবলৈ আবেদন কৰিলে তেনে সভাক অ: সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্কাহক সভাত স্বীকৃত সভা হিচাবে অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পাৰিব। এনে সভাই অ: সা: সন্মিলনৰ বাধিক বা বিশেষ অধিবেশনলৈ এখনকৈ প্ৰতিনিধি পঠাব পাৰিব।

৩২। এনে স্বীকৃত সভাৰ বহুবেকাৰী বৰঙণি পাঁচ টকাকৈ সা: সভাক দিব লাগিব।

৩৩। ৮ম ছেদ (আগৰ ৩২) তেনেই থাকিব।

৩৪। ... (৩৩)—২য় শাৰীত ‘সয়ে নহলে’ ঠাইত ‘কোনো ঠাইলৈ নিমন্ত্ৰিত নহলে কা: নি: সমিতিয়ে সভাৰ কেপ্তুলস্থান যোবহাটতেই অধিবেশন পাতিব।’

৩৫। ... (৩৫) তেনেই থাকিব।

৩৬।(৩৬) ‘আক অসম সাহিত্য সভা সমিতি’ কথা কেইটা উঠি যাব। আঞ্জীৱন সভা’ৰ পিছত ‘প্ৰতিনিধিয়ে’ যোগ হব।

৩৭। নতুন যোগ হব—‘আঞ্জীৱন সভা-সংলে দহজনত এখনকৈ প্ৰতিনিধি পঠাব পাৰিব আৰু তেনে প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচনৰ বাবে কা: নি: সমিতিয়ে আৱশ্যকীয় ব্যৱস্থা ল’ব।’

৩৮। ... (৩৬) তেনেই থাকিব।

৩৯। ... (৩৭) " "

৪০, ৪১, ৪২ (আগৰ ৩৮, ৩৯, ৪০) তেনেই থাকিব।

নবম ছেদ—আদৰ্শ সমিতি:

৪৩, ৪৪, ৪৫ (আগৰ ৪১, ৪২ ৪৩) তেনেই থাকিব। আগৰ ৪৪ শাৰী উঠি যাব।

৪৬। ... (৪৫) ‘বাধ্যকৰা’ৰ ঠাইত কা: নি:’ হব।

৪৭। ... (আগৰ ৪৬) ... তেনেই থাকিব।

৪৮। (ক) সন্মিলনৰ কাৰ্য্যক্ৰমণিকা আভ্যর্থনা সমিতিয়ে মূল সভাৰ প্ৰধান সম্পাদকৰ লগত পৰামৰ্শক্ৰমে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব।

(খ) শাখা সন্মিলনৰ সভাপতি, আভ্যর্থনা সা: আক সভাৰ কা: নি: সমিতিয়ে স্থিৰ কৰিব।

দশম ছেদ—বিষয়-বাছনি সমিতি—

৪৯। (আগৰ ৪৭)—‘সন্মিলন’ পিছত ‘অন্তত: এদিন আগতে’ যোগ হব। শাখা সভাৰ পিছত যোগ হব—‘আক স্বীকৃত সভাৰ প্ৰতিনিধিসকল, আদৰ্শ সমিতিৰ প্ৰতিনিধি-সকল, উপস্থিত ভূতপূৰ্ব সাহিত্য সভাৰ সভাপতি-সকল আৰু আঞ্জীৱন সভাসকলৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিসকলক লৈ এখন বিষয়-বাছনি সমিতি গঠিত হ’ব। সেই সভাৰ সভাপতিত্ব কৰিব মূল সভাৰ সভাপতিয়ে।’

৫০। ... (৪৮) তেনেই থাকিব।

৫১। ... (৪৯) ‘কাৰণে’ আৰু ‘জ্ঞাৱন’ৰ মাজৰ ‘কোনো’ শব্দ উঠি যাব।

‘এনে’ আৰু ‘প্ৰস্তাৱ’ৰ মাজৰ ‘সকলে’ উঠিব।

৫২, ৫৩, ৫৪, ৫৫ (আগৰ ৫০, ৫১, ৫২, ৫৩)

তেনেই থাকিব।

একাদশ ছেদ—আয়-ব্যয়।

৫৬, ৫৭ (আগৰ ৫৪, ৫৫) ... তেনেই থাকিব।

৫৮। (আগৰ ৫৬)—‘খন-ভ’বালীয়ে’ৰ পিছত ‘কা: নি:’ বহিব। ‘নিৰ্দেশমতে’ৰ পিছত ‘ইন্সপ-বিয়ল বেঞ্চ বা পো: অফিচ’ত বহিব। শেষত ‘বেঞ্চৰ টকা উলিয়াবলৈ ধন-ভ’বালী আৰু সম্পাদকৰ যুটীয়া চেষ্টা থাকিব লাগিব’ যোগ হব।

৫৯, ৬০—(আগৰ ৫৭, ৫৮) তেনেই থাকিব।

৬১। ... (আগৰ ৫৯)—‘বহুৰূপ’ পিছত ‘আনন্তৰ্গণিৰ আগতে’ হব আৰু ‘আয়-ব্যয়’ ঠাইত ‘বিভাৰ’ হব।

৬২। (আগৰ ৬০)—‘সম্পাদকে’ৰ পিছত ‘বোৱা’ৰ সলনি ‘আগৰ’ হব।

৬৩, ৬৪, ৬৫, ৬৬ (আগৰ ৬১, ৬২, ৬৩, ৬৪) ... তেনেই থাকিব।

ষা্দশ ছেদ (আগৰ ১২শ)—নিয়ম সলনি

৬৭। ... (৬৫) দ্বিতীয় শাৰী কথা এইদৰে হ’ব:—‘সেই সমিতিৰ বিচাৰমতে হ’ব লগা নিয়মৰ সাল-সলনিবোৰৰ ভিত্তিত বিষয়-বাছনি সভাত গৃহীত সশোধনী প্ৰস্তাৱমূহ সন্মিলনত উপাধিত হ’ব পাৰিব।’

‘নিয়মৱলী সাল-সলনি কৰিবলৈ উপস্থিত সভাৰ শতকৰা বাঠি জনব সমৰ্থন লাগিব।’ যোগ হ’ব।

৬৮। (আগৰ ৬৬) ... তেনেই থাকিব।

জ্যৈষ্ঠ ছেদ—বিবিধ।

৬৯। (আগৰ ৬৭) —

(ক) ‘বিন্তু এনেস্বত’ আৰু ‘সভোবহে’ৰ মাজত ‘আঠজন’ৰ ঠাইত ‘এবাৰজন’ হ’ব।

(খ) নিয়মৱলী কোনো নিয়মৰ ব্যতিক্ৰম

২০ নং—কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সমিতিয়ে পুথি-ভঁৰালী আৰু কাৰ্য্য পৰিচালনাৰ বাবে অন্যান্য বৰ্গগোষ্ঠী বা বিষয়ববীয়া আহুত্বকমতে নিযুক্ত কৰিব পাৰিব।

২১ নং.....(২৩)—লিখিতভাবে গ্ৰহণযোগ্য কাৰ্য্য নেদেখুৱাকৈ একেঠাৰিয়ে তিনিখন বৈঠকত অনুপস্থিত থাকিলে তেনে সভাৰ নাম কা: নি: সমিতিয়ে বাদ দিব পাৰিব।

২২ নং.....(২৪)—‘শেষত লব পাৰিব’ৰ ঠাইত ‘লব’ হব।

২৩নং.....(২৫)—শাখা সভাৰ পিছত ‘আৰু স্বীকৃত সভা’ যোগ হব।

২৪ নং—সাহিত্য সভাৰ বিৰুদ্ধে অপপ্ৰচাৰ, সভাৰ নীতি আৰু উদ্দেশ্য বিৰোধী বা সভাৰ মৰ্যাদাধাৰনিকৰ কাৰ্য্যৰ কোনো সভাৰ ওপৰত অভিযোগ প্ৰমাণিত হলে কা: নি: সভাৰ মুঠ সভা-সংখ্যাৰ ৫ অংশ সভাৰ সমৰ্থনত উক্ত সভাৰ সম্পৰ্কে যথোচিত প্ৰতিবিধানৰ ব্যৱস্থা কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সমিতিয়ে লব পাৰিব।

২৫ নং.....(২৬)—প্ৰধান সম্পাদকে ছেতৰ কাৰ্য্যকালৰ প্ৰতিবেদন বা বিপোর্ট কা: নি: সমিতিত সমৰ্থন আৰু বিষয়ববীয়া বাৰ্চনি সমিতিত অনুমোদন কৰাই, মুকলি অধিবেশনত চূড়ান্ত গ্ৰহণৰ বাবে দাঙি ধৰিব।

২৬ নং.....(২৭)—কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সমিতিৰ কাৰ্য্যকাল পিছৰ সন্মিলনকৈ থাকিব।

২৭। সপ্তম ছেদ—‘শাখা-সভা’; ছেদৰ নম্বৰ ‘৪ঠ’ হব।

(ক) তৃতীয় ছেদৰ ২নং নিয়ম অনুসৰি শাখা-সভা গঠিত হব।

(খ) আগৰ মূল নিয়মটো তেনেকৈয়ে থাকিব। বাকী অধিনিয়ম—২৮, ২৯, ৩০ (২৯, ৩০)

৩১। আগৰ দৰেই থাকিব ‘সপ্তম ছেদ—স্বীকৃত সভা’ নতুনকৈ যোগ হব।

৩১। অসম বা অসমৰ বাহিৰৰে যি কোনো সংস্কৃতিমূলক সভাই অসম সা: সভাৰ উদ্দেশ্য আৰু নিয়মাবলী মানি চলাব প্ৰতিশ্ৰুতি দি অসম সাহিত্য সভাৰ অধীভুক্ত হবলৈ আবেদন কৰিলে তেনে সভাক আ: সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সভাই স্বীকৃত সভা হিচাবে অন্তৰ্ভুক্ত কৰিব পাৰিব। এনে সভাই আ: সা: সন্মিলনৰ বাৰ্ষিক বা বিশেষ অধিবেশনলৈ এখনকৈ প্ৰতিনিধি পঠাব পাৰিব।

৩২। এনে স্বীকৃত সভাৰ বহুবেশীয়া বৰঙণি পাঁচ টকাকৈ সা: সভাক দিব লাগিব।

৩৩। ৮ম ছেদ (আগৰ ৩২) তেনেই থাকিব।
৩৪। ... (৩৩)—২য় শাৰীত ‘সয়ে নহলে’ৰ ঠাইত ‘কোনো ঠাইলৈ নিমন্ত্ৰিত নহলে কা: নি: সমিতিয়ে সভাৰ ক্ষেপ্ত্ৰস্থান ঘোষণাতকৈ অধিবেশন পাত্তৰ।’

৩৫। ... (৩৪) তেনেই থাকিব।

৩৬। ... (৩৫) ‘আৰু অসম সাহিত্য সভা সমিতি’ কথা কেইটা উঠি যাব। আজীৱন সভাৰ পিছত ‘প্ৰতিনিধিয়ে’ যোগ হব।

৩৭। নতুন যোগ হব—‘আজীৱন সভা-সংহলে দহজনত এখনকৈ প্ৰতিনিধি পঠাব পাৰিব আৰু তেনে প্ৰতিনিধি নিৰ্বাচনৰ বাবে কা: নি: সমিতিয়ে আৱশ্যকীয় ব্যৱস্থা ল’ব।’

৩৮। ... (৩৬) তেনেই থাকিব।

৩৯। ... (৩৭) ” ”

৪০, ৪১, ৪২ (আগৰ ৩৮, ৩৯, ৪০) তেনেই থাকিব।

নৱম ছেদ—আদৰ্শ সমিতি;
৪৩, ৪৪, ৪৫ (আগৰ ৪১, ৪২ ৪৩) তেনেই থাকিব। আগৰ ৪৪ ধাৰা উঠি যাব।

৪৬। ... (৪৫) ‘বাৰ্ষিক’ৰ ঠাইত ‘কা: নি:’ হব।

৪৭। ... (আগৰ ৪৬) ... তেনেই থাকিব।

৪৮। (ক) সন্মিলনৰ কাৰ্য্যক্ৰমণিকা আভ্যৰ্থনা সমিতিয়ে মূল সভাৰ প্ৰধান সম্পাদকৰ লগত পৰামৰ্শক্ৰমে নিৰ্বাচন কৰিব।

(খ) শাখা সন্মিলনৰ সভাপতি, আভ্যৰ্থনা সা: আৰু সভাৰ কা: নি: সমিতিয়ে স্থিৰ কৰিব।

দশম ছেদ—বিয়য়-বাছনি সমিতি—

৪৯। (আগৰ ৪৭) —‘সন্মিলন’ৰ পিছত ‘অন্তত: এদিন আগতে’ যোগ হ’ব। শাখা সভাৰ পিছত যোগ হ’ব—‘আৰু স্বীকৃত সভাৰ প্ৰতিনিধিসকল, আদৰ্শ সমিতিৰ প্ৰতিনিধি-সকল, উপস্থিত ভূতপূৰ্ব সাহিত্য সভাৰ সভাপতি-সকল আৰু আজীৱন সভাসকলৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধিসকলক লৈ এখন বিয়য়-বাছনি সমিতি গঠিত হ’ব। সেই সভাৰ সভাপতিত্ব কৰিব মূল সভাৰ সভাপতিয়ে।’

৫০। ... (৪৮) তেনেই থাকিব।

৫১। ... (৪৯) ‘কাৰণে’ আৰু প্ৰস্তাৱৰ মাজৰ ‘কোনো’ শব্দ উঠি যাব। (ক) ‘এনে’ আৰু ‘প্ৰস্তাৱ’ৰ মাজৰ ‘সকলো’ উঠিব।

৫২, ৫৩, ৫৪, ৫৫ (আগৰ ৫০, ৫১, ৫২, ৫৩) তেনেই থাকিব।

একাদশ ছেদ—আয়-ব্যয়।

৫৬, ৫৭ (আগৰ ৫৪, ৫৫) ... তেনেই থাকিব।

৫৮। (আগৰ ৫৬) —‘খন-ভঁৰালীয়ে’ৰ পিছত ‘কা: নি:’ বহিব। ‘নিৰ্দেশনাত’ৰ পিছত “ইম্পি-বিয়ল বেং বা পো: অফিচ” বহিব। শেষত ‘বেংক টকা উলিয়াবলৈ ধন-ভঁৰালী আৰু সম্পাদকৰ যুটীয়া চৰাই থাকিব লাগিব’ যোগ হ’ব।

৫৯, ৬০—(আগৰ ৫৭, ৫৮) ... তেনেই থাকিব।

৬১। ... (আগৰ ৫৯) —‘বহুৰ’ৰ পিছত ‘আবস্থাপনৰ আগতে’ হ’ব আৰু ‘আয়-ব্যয়’ৰ ঠাইত ‘বিত্তীয়’ হ’ব।

৬২। ... (আগৰ ৬০) —‘সম্পাদকে’ৰ পিছত ‘ঘোঁৰা’ৰ সলনি ‘আগৰ’ হ’ব।

৬৩, ৬৪, ৬৫, ৬৬ (আগৰ ৬১, ৬২, ৬৩, ৬৪ ...) ... তেনেই থাকিব।

ষোড়শ ছেদ (আগৰ ১২৪) —নিয়ম সলনি

৬৭। ... (৬৫) দ্বিতীয় শাৰী কথা এইদৰে হ’ব—‘সেই সমিতিত বিচাৰমতে হ’ব লগা নিয়মৰ সাপ-সলনিৰোৰে ভিত্তিত বিয়য়-বাছনি সভাত গৃহীত সংশোধনী প্ৰস্তাৱসমূহ সন্মিলনত উপস্থাপিত হ’ব পাৰিব।’

‘নিয়মাবলী সাপ-সলনি কৰিবলৈ উপস্থিত সভাৰ শতকৰা বাৰ্টি জনৰ সমৰ্থন লাগিব।’ যোগ হ’ব।

৬৮। (আগৰ ৬৬) —তেনেই থাকিব।

জ্যৈষ্ঠাঙ্গ ছেদ—বিবিধ।

৬৯। (আগৰ ৬৭) —

(ক) ‘কিছ এনেস্থলত’ আৰু ‘সভাবহে’ৰ মাজত ‘আঠজন’ৰ ঠাইত ‘এঘাৰজন’ হ’ব।

(খ) নিয়মাবলীৰ কোনো নিয়মৰ ব্যতিক্ৰম

বা অপব্যৱহাৰ হোৱা দেখিলে সভাপতিয়ে নিয়মতান্ত্ৰিকতা বন্ধ কৰি হকে আৱশ্যকীয় নিৰ্দেশ দিব। —(৬৮) উঠি যাব।

৭০। তলত লিখা নিয়মবিলাক নতুনকৈ যোগ হব।

(ক) কা: নি: সভাৰ জ্ঞানী সাধাৰণতে ১৫ দিন আগতে সম্পাদকে দিব লাগিব।
কা: নি: সমিতিৰ অধিবেশন বহুত অন্তত: চাৰিবাৰ বহুবাৰ লাগিব।

(খ) বিশেষ অৱস্থাৰ উদ্ভৱ হলে কম সময়ৰ ভিতৰতো সভাপতিয়ে সভা আহ্বান কৰাৰ অধুমতি দিব পাৰিব।

৭১। কা: নি: সভাৰ ৩ অংশই পোন্ধৰ দিনৰ সময় দি নিৰ্দিষ্ট কাৰ্য্যতালিকাৰ সৈতে সমিতিৰ বৈঠকৰ বাবে 'বিকুই-জি' দিলে সম্পাদকে সেইমতে কা: নি: সমিতি বহুবাৰ লাগিব। নবম্বৰমাহে 'বিকুই-জি' দিয়া সকলে কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সভা বহুবাৰ পাৰিব।

৭২। (৬৯ আগৰ) আগৰ দৰেই থাকিব।

কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সভা

১ম অধিবেশন

স্থান: ১০ নবেম্বৰ, ১৯৫৩

শিল্পৰ বিধান-সভাৰ প্ৰতিনিধিসকলৰ বাস-ভৱনত কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সভাৰ প্ৰথম অধিবেশন স্থায়ী সভাপতি ডা: স্বৰ্গাকুমাৰ ভূঞা ডাঙৰীয়াৰ সভাপতিত্বত মুকলি সভা হৈ যোৱাৰ পিছদিনাই অৰ্থাৎ ১০ নবেম্বৰৰ বাতিপুৰা বহে। সেই সভাত উপস্থিত সভাসকল:—শ্ৰীমৃত (সকল) স্বৰ্গাকুমাৰ ভূঞা, অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, কেশৱনাৰায়ণ

দত্ত, হৰিপ্ৰসাদ বৰুৱা, ববীন্দ্ৰনাথ বৰুৱা, শৰৎচন্দ্ৰ সিংহ, হৰেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা, শ্ৰীমান প্ৰমুদ গোস্বামী, ডাবিনীচৰণ দাস, চৰিত্ৰ চন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য, ভৱানন্দ বাগ্‌শোৱা, বজ্জাকান্ত বৰকাকতী, হেমচন্দ্ৰ দত্ত, যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামী, প্ৰবুলচন্দ্ৰ বৰুৱা, শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱা, প্ৰেমধৰ বাগ্‌শোৱা, অধিনীচৰণ চৌধুৰী, ব্ৰাহ্মী পদ্মকুমাৰী বংগোহাঞি। শ্ৰীমৃত বজ্জাকান্ত দেৱশৰ্মা, আৰু শ্ৰীমৃত পৰাগধৰ চলিহাট বিশেষ কাৰণৰ বাবে তত্ৰাহঁতৰাকৈ স্থিলা এৰিব লগা হোৱা বুলি সম্পাদকক জানিবলৈ দিয়ে আৰু সভাৰ সফলতা কামনা কৰে। ভূতপূৰ্ব সভাপতি হুগুৰাকী শ্ৰীমৃত অম্বিকাসিনি বাহৰচৌধুৰী আৰু শ্ৰীমৃত নীলমণি ফুকন ডাঙৰীয়াও বিশেষভাবে নিমন্ত্ৰিত হৈ কিছু সময় উপস্থিত আছিল। সেই সভাত তলত লিখাৰে সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়।

১। প্ৰাক্তন সম্পাদকে নতুন সম্পাদকক দিবলগীয়া 'চাৰ্জ'ৰ ছই পৰ্যায় হব।

(ক) সভাৰ যান্ত্ৰিক কাৰ্য্যতালিকা, কাৰ্য্যবিৱৰণী আদি, হাতত থকা টকা-কড়ি, কোন ঠাইত আৰু কোন বেহুত কিমান টকা আছে তাৰ জিন্মা দান।

(খ) প্ৰাক্তন সম্পাদকৰ যথানিয়ুক্ত কাৰ্য্যভাৰ বিপৰ্টৰ পাছত চূড়ান্তভাবে দিবলগা 'চাৰ্জ' আৰু সম্পত্তি আদিৰ জিন্মা দান।

২। প্ৰাক্তন সম্পাদকে ৩পকল্প 'চাৰ্জ' সভাপতিৰ যোগেদি নতুন সম্পাদকক গভাই দিব।

(স্ব:) শ্ৰী স্বৰ্গাকুমাৰ ভূঞা

১৬/৫/৫৪

সভাপতি

(স্ব:) শ্ৰী অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা

প্ৰধান সম্পাদক, অসম সাহিত্য সভা

চিত্ৰীয় অধিবেশন

অসম সাহিত্য সভাৰ গুৱাহাটী কাৰ্যালয়

১। উপস্থিত সভাসকলৰ নাম— ডা: স্বৰ্গাকুমাৰ ভূঞা, শ্ৰীমৃত (সকল) অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা, বজ্জাকান্ত দেৱশৰ্মা, ডাবিনীচৰণ দাস, হৰিপ্ৰসাদ বৰুৱা, যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামী, বজ্জাকান্ত বৰকাকতী, ভৱানন্দ বাগ্‌শোৱা, হৰিপ্ৰসাদ বৰুৱা, শ্ৰীমান প্ৰমুদ গোস্বামী, হৰেন্দ্ৰনাথ শৰ্মা আৰু বিশেষভাবে নিমন্ত্ৰিত হৈ শ্ৰীমৃত (সকল) বহুনাথ চৌধুৰী, ধৰণীধৰ বসুমতাৰী আৰু আলি আৰু কমলেশ্বৰ চলিহাৰে যোগ দিয়ে।

২। স্থায়ী সভাপতি ডা: ভূঞাৰে সভাপতিৰ আসন গ্ৰহণ কৰে। প্ৰধান সম্পাদকে সভাত প্ৰাক্তন সম্পাদক শ্ৰীমৃত কেশৱ নাৰায়ণ দত্ত আৰু তেওঁ লিখা কাৰ্য্য-বিৱৰণী দুখন পঢ়ি শুনাৱাত সভাই প্ৰধান সম্পাদকক দুয়োখন বিৱৰণ যথাবিহিত সংশোধন কৰি নতুনকৈ লিখি এখনিয়াকৈ যুগুত কৰি অহা বাৰৰ সমিতিত দাখিল কৰি গৃহীত কৰাই লবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে। বহুৰকীয়া কাৰ্য্য-বিৱৰণী আৰু কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সমিতিৰ বিৱৰণী দুখন বেলেগ বহীত ৰাখিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে।

৩। সৰ্বসন্মতিক্ৰমে শ্ৰীমৃত হৰিপ্ৰসাদ ভট্টাচাৰ্য্যক আৰু শ্ৰীমৃত যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামীক সহকাৰী সম্পাদক বনোৱাৰ কথা হয়। শ্ৰীমৃত গোস্বামীক যোৰহাটৰ প্ৰধান কাৰ্যালয়ৰ পৰিচালনাৰ ভাৰ দিয়া হয়।

৪। প্ৰধান সম্পাদকে যোৰহাট ভ্ৰমণ কৰি সংগ্ৰহ কৰা অভিজ্ঞতাৰ কথা আৰু চন্দ্ৰকান্ত

সন্দিকৈ ভৱন পৰিচালনাৰ জাৰোৱাৰ বিষয়ে সভাত এটা মৌখিক বিমূৰ্ত্তি দিয়ে আৰু সভাৰ সুপাৰচালনাৰ বাবে এই সভাৰ নিৰ্দেশ বিচাৰে। সেইমতে সভাই গুৱাহাটীত সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যালয় স্থাপন কৰিবলৈ আৰু তাত সাহিত্য সভাৰ সম্পাদকৰ যাবতীয় কাৰ্য্য পৰিচালনাৰ কাৰণে অনধিক ২৫ (পঁচিশ) টকা কেবোত কাটাই ঘৰ বন্দবস্ত কৰিবলৈ সম্পাদকক ভাৰ দিয়ে। সম্পাদকৰ কাৰ্য্যৱলী পৰিচালনাত সহায় কৰিবলৈ শ্ৰীমৃত কমলেশ্বৰ চলিহা দেৱক ১১/২৫/৫৪ পৰা মাহে ৪০ (চতুৰি) টকাত সহায়কাৰী কৰ্মচাৰী নিযুক্ত কৰা বন্দবস্ত অহুমোদন কৰা হয়। যোৰহাটত প্ৰধান কাৰ্যালয় পৰিচালনাত সহায় কৰিবলৈ আৰু ঘাইকৈ সভাৰ পুথি-ভঁৰালীৰ বাব দিবলৈ এখন বেতন-ভোগী কৰ্মচাৰী নিয়োগ কৰিবলৈ সম্পাদকক ভাৰ দিয়া হয়। যোৰহাট চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱনত থকা সাহিত্য সভাৰ পুথি-ভঁৰালৰ বিষয়ে সম্পাদকৰপৰা বৰ্ণনা শুনি সভাই স্থিৰ কৰে কৰে যে বৰ্ত্তমান কাম চলাই থকা শ্ৰীমৃত চন্দ্ৰনাথ দত্ত ফুকনদেৱকৈ পুথি-ভঁৰালীৰ কাম চলাই থাকিবলৈ দিয়া হওক। সভাৰ সম্পাদকৰপৰা পুথি-ভঁৰালৰ বৰ্ত্তমান অৱস্থা আৰু কাৰ্য্যপৰিচালনা সম্পৰ্কীয় সকলো কথা জানি লৈ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সভাৰ অহা অধিবেশনত সম্পূৰ্ণ বিৱৰণ দিবলৈ ভাৰ দিয়ে। অসম গৱেষণামণ্ডলীৰ শিক্ষা বিভাগে জন-জাতিৰ শিক্ষকসকলক দিনৰ এছোৱাত সাহিত্য সভাৰ কামৰ একো ব্যাঘাত নহওৱাকৈ চন্দ্ৰকান্ত ভৱনত অসমীয়া ভাষা শিকাবলৈ আগবঢ়াত সভাই সন্তোষ প্ৰকাশ কৰে

আৰু এই সম্পৰ্কে সাহিত্য সভাৰ প্ৰধান সম্পাদক শিক্ষা বিভাগক চক্ৰকাণ্ড ভবেন ভেবণীয়াকৈ দিয়া বন্দবস্ত অহুমোদন কৰে। আজিৰ সভাই প্ৰধান সম্পাদকক মিটুনিছিলে টেক্স, মাটিৰ খাজান, বিজুলীচাৰিৰ খৰচ আৰু ঘোৰহাটৰ মূল কাৰ্যালয়ৰ চৰনীদাৰক সম্ভ্ৰতি ১৯৫৩ চনৰ ডিছেম্বৰ মাহৰপৰা মাহে ত্ৰুফুৰি টকাকৈ দৰমহা দিবলৈ ক্ষমতা দিয়ে। প্ৰাক্তন সম্পাদকৰপৰা 'তেচবুক' আৰু আগৰ হিচাপ-পত্ৰৰ কাগজ নোপোৱাৰ বাবে আন আন দিবলগীয়া দেনাবোৰৰ বিষয়ে একো সিদ্ধান্ত লব নোৱাৰি সেই সম্পৰ্কে আলোচনা স্থগিত ৰখা হয়।

৫। সভাসকলৰ ভ্ৰমণ-বানচৰ বিষয়ে সভাস্ত আলোচনা হোৱাত এই সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে বেৰত আৰু ট্ৰেন্সপোৰ্টত অহাৱোৱা কৰাৰ বাবে মধ্যম শ্ৰেণীৰ টিকেটৰ মূল্যৰ ১৬ নিৰ্বিধে ভ্ৰমণ-বানচৰ বাবে সভাসকলে বিল দিব পাৰিব। তেখেতসকলৰ থকা বনচৰ বাবে দিনে ৪০ টাৰি টকা হিচাবে বিল দিব।

৬। সভাই আৱশ্যকমতে অসম পুথিবহা সমিতিতলৈ শ্ৰীযুত হৰিপ্ৰসাদ বৰুৱাক, চক্ৰকাণ্ড ষ্টাট'ব'ৰ্ডলৈ প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীযুত অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাক আৰু শ্ৰীযুত যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামীক আৰু এট আৰুৱানী মাহতে দিল্লীত বহিবলগীয়া ইউনেস্ক'ৰ ইণ্ডিয়ান নেছনেল কমিছনেল শ্ৰীযুত শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱাক মনোনীত কৰে।

৭। ঘোৰহাট ট্ৰেজাৰিত জৰুৰী ৭০০ টকাৰ অতিৰিক্ত আৱশ্যক হোৱাৰ ক্ষেত্ৰত উপায়স্বৰূপে লগত লিখাৰি কৰি সাহিত্য সভাৰ কাৰ্যালয়লৈ আনিবৰ বাবে সম্পাদকক নিৰ্দেশ

দিয়ে। শ্ৰীযুত কেশৱনাৰায়ণ দত্ত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ কাৰ্টত সাহিত্য সভাৰ মনোনীত সদস্য হিচাপে তেওঁৰ কাৰ্যকাল উকলি নোহোৱা-লৈকে সেই পদত থাকিব পাৰিব।

৮। প্ৰধান সম্পাদকক উপাধান কৰা তলত নাম নিয়া প্ৰস্তাৱ কেইটা সৰ্বসন্মতিক্ৰমে গৃহীত হয়—

(ক) এতিয়ালৈকে জনামতে অসম সাহিত্য সভাৰ তৃত্বপূৰ্বক সভাপতিত্বৰ শ্ৰীযুত বনুমান চৌধাৰী, শ্ৰীযুত অধিকাৰীৰি বাচৌধাৰী আৰু শ্ৰীযুত স্ক্ৰুকাণ্ড বৰকাৰ্তীদেৱলৈ আৰ্থিক সাহায্য আগবঢ়োৱাত এই কৰিবলগীক সন্মতি জনাই ভাৰত চৰকাৰক সভাই ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰে আৰু এনে ধৰণে আন আন কৃতী সাহিত্যিককো সাহায্য কৰিবলৈ ভাৰত চৰকাৰক অহুবোধ জনায়।

(খ) অৰ্থনৈতিক নাট্য আৰু স্ক্ৰুতিমূলক অহুট্টনমোৰাক আনন্দ-কৰণৰপৰা আৰু সৰলো-শ্ৰেণীৰ বিভাগক বিক্ৰিকৰণৰপৰা বেহাই দিবলৈ এই সভাই অসম চৰকাৰক অহুবোধ জনায়।

(গ) ঘোৱা বছৰৰপৰা বেজিষ্ট্ৰেশ্বান, পাৰ্শ্বলৈ আৰু 'বুকপ'ষ্ট'ৰ মূল্য বৃদ্ধি হোৱাত গ্ৰন্থলিখক আৰু প্ৰকাশকসকল অতিশয় বিপদগ্ৰস্ত হৈছে। অন্তিমপলমে এই বন্ধিত ডাক-মাচুলৰ নিৰিধ ত্ৰাস কৰি সভাই পুথি প্ৰকাশ আৰু প্ৰচাৰত সহায় কৰিবলৈ ভাৰত চৰকাৰক অহুবোধ জনায়।

(ঘ) কোচবিহাৰৰ প্ৰাচীন বাজকীয় পুথি-ভঁৰালত থকা অসমীয়া পুথিবিলাক বঙ্গদেশৰ বাজ্য চৰকাৰৰ লগত লিখাৰি কৰি অন্তিম-পলমে অসমলৈ আনি উণয়ুক্তভাবে ৰক্ষা কৰিবলৈ

অসমৰ বাজ্য চৰকাৰক এই সভাই অহুবোধ জনায়।

৯। সম্পাদক আৰু সভাপতিলৈ অহা কেইখনমান চিঠিৰ বখা আলোচনা কৰি তলত লিখামতে সিদ্ধান্ত লোৱা হয়—

(ক) গোৱালপাৰাৰ মৌঃ চাদেৰ আনিয়ে ধৰ্মগ্ৰন্থ কোষাৰণ অসমীয়া সংস্কৰণ যুগুত কৰি প্ৰকাশ কৰিবলৈ আগবঢ়াত সভাই সন্তোষ প্ৰকাশ ৰবে আৰু সভাৰ আৰ্থিক পুঁজি টনকিয়াল নোহোৱাৰ বাবে তেখেতলৈ আৰ্থিক সাহায্য আগবঢ়াব নোৱাৰি দুখ প্ৰকাশ কৰে।

(খ) ১৯৪৭ চনৰপৰা বৰ্তমানলৈকে অসমৰ সংস্কৃত সম্পাদকীয় কাৰ্যৰ প্ৰতিবেদন এখন যুগুত কৰি দিবলৈ অসম সাহিত্য সভাই শ্ৰীযুত হৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্যদেৱক সেই দায়িত্ব গ্ৰহণ কৰিবলৈ অহুবোধ জনায়।

(গ) প্ৰাক্তন সম্পাদক শ্ৰীযুত কেশৱনাৰায়ণ দত্তদেৱে সভাপতিক 'এটা বিশেষ প্ৰস্তাৱ প্ৰত্যাগ্ৰহণ' কাৰণে আবেদন কৰা কথা সভাপতিয়ে জনোৱাত এই সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে অসম সাহিত্য সভাৰ মুকলি অধিবেশনত গৃহীত হোৱা সেই প্ৰস্তাৱ প্ৰত্যাগ্ৰহণ কৰিবলৈ বাধা-নিৰ্বাহক সমিতিৰ ক্ষমতা নাই আৰু সেই প্ৰস্তাৱমতে প্ৰতিবেদন এই সভালৈ আহিলেও যথোচিত ব্যৱস্থা হাতত লব পৰা হ'ব।

১০। প্ৰধান সম্পাদক সভাক জনায় যে অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা সম্পৰ্কে প্ৰাক্তন সম্পাদকক এতিয়ালৈকে তেওঁক একো হিচাপ-পত্ৰ, বাৰুত-পত্ৰ আদি দিয়া নাই। সভাই 'পত্ৰিকা'ৰ বৰ্তমান সম্পাদক শ্ৰীযুত ৰজনীকান্ত

দেৱশৰ্মাক ডাঙৰীয়াক আগৰ সম্পাদকৰপৰা অন্তিমপলমে পত্ৰিকা সম্পৰ্কীয় সম্পূৰ্ণ কাৰ্য্যভাৰ বুকি লবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে। অহা বহাগ মাহত নতুন বছৰ আৰম্ভ হোৱাৰ লগে লগে পত্ৰিকাখনো নতুন বছৰ আৰম্ভ হ'ব আৰু চাৰিমহীয়াকৈ বছৰত কেৱল তিনিসংখ্যা পত্ৰিকা প্ৰকাশ কৰিবলৈ সিদ্ধান্ত কৰা হয়। ইতিমধ্যে পত্ৰিকাৰ বাবে গধুৰ আৰু চিন্মাসুক প্ৰবন্ধ সংগ্ৰহ কৰিবলৈ সম্পাদকক অহুবোধ জনোৱা হয়।

সভাপতি, সভাসকল আৰু বিশেষভাবে আমন্ত্ৰিত সদস্যসকলক ধন্যবাদ জনোৱাৰ পিছত বাতি প্ৰায় ৯০ বজাত সভাৰ কাৰ্য্যৰ সামৰণি পৰে। কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সভাৰ তৃত্বয় অধিবেশন ঘোৰহাটত অহা বহাগ মাহত পতাটো স্থিৰ হয়। (বাঃ) শ্ৰী অতুল হাজৰিকাক, (ঘোঃ) শ্ৰীযুত কুমাৰ ভূঞাক, প্ৰধান সম্পাদক সভাপতি ঘোৰহাট—১০৫০৫১। ঘোৰহাট—১০৫০৫৪।

তৃতীয় অধিবেশন

ঘোৰহাট—চক্ৰকাণ্ড সন্দিকৈ ভবেন

১০৫০৫১, ১০৫০৫৪

উপস্থিত সভাসকলঃ— শ্ৰীযুত (সকল) বৃথা কুমাৰ ভূঞাক, হৰিপ্ৰসাদ বৰুৱাক, বতীন্দ্ৰনাথ বৰুৱাক, অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকাক, শ্ৰীমান প্ৰফুল্ল গোস্বামী, বঙ্গকান্ত বৰকাৰ্তী, পৰাগধৰ চলিহা, যতীন্দ্ৰনাথ গোস্বামী, হেমচন্দ্ৰ দত্ত, শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱাক, অশ্বিনীচন্দ্ৰ চৌধুৰী।

গৃহীত হোৱা প্ৰস্তাৱসমূহঃ—

১। (ক) ১৮২৬ খৃষ্টাব্দত অসমৰ স্বাধীনতা লুপ্ত হোৱাৰ দিন ধৰি ১৯৪৭ চনত স্বাধীনতাৰ পুনৰ প্ৰৱৰ্ত্তনৰ দিনলৈকে, আৰু বৰ্তমান কালতো সকলো

সাহিত্যিকৰ আভ্যন্তরীণ অভিজ্ঞতাৰ কথা পৰ্যালোচনা কৰি অসম সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সমিতিয়ে স্বীকাৰ কৰিছে যে অসমীয়া সাহিত্যৰ উন্নতিৰ সৰ্বপ্রধান অস্ত্রব্যৱহাৰ—পুথি প্ৰকাশ আৰু প্ৰচাৰৰ কাৰণে যথোচিত সুবিধাৰ অনাটন। প্ৰকাশৰ বিশেষ সজ্জাৰনা নথকাত ভালমান গ্ৰন্থকাৰে গ্ৰন্থ ৰচনা কাম হাতত লবলৈ সক্ষম হোৱা বোধ কৰে; আৰু ৰচনা কৰিলেও বহুত ক্ষেত্ৰত গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ সুবিধা নথকাত সি হাতে লিখা গ্ৰন্থৰূপে পৰি থাকে, নাইবা কালক্ৰমে নষ্ট হৈ যায়; গ্ৰন্থকাৰে নিজে ধন ভাঙি বা কোনো উচ্চশ্ৰেণী প্ৰকাশকৰ সহায়তে গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰিলেও তাৰ ভালমতে বিক্ৰী আৰু প্ৰচাৰৰ প্ৰভাৱত গ্ৰন্থকাৰ আৰু প্ৰকাশক দুজনেই হ'ব লগাত পৰে। সেই-দেখি অসমীয়া গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ কাম হাতত লবলৈ গ্ৰন্থকাৰ আৰু প্ৰকাশক দুয়ো আগবাঢ়িবলৈ সাধাৰণতে অনিচ্ছুক হয়।

এইবোৰ অস্থায়ী গুচাবৰ নিমিত্তে সমিতিয়ে অসম গৱৰ্ণমেণ্টক টান অহুৰোধ কৰে যেন অৱিলম্বে চৰকাৰে বহুবি পঁচিশ হাজাৰ টকাৰ মঞ্জুৰি দি এটি গ্ৰন্থ-প্ৰকাশনী পুঁজি স্থাপন কৰে। অসম সাহিত্য সভা প্ৰমুখ্যে অসমৰ কৃষ্টি আৰু শিক্ষা-মূলক অৱস্থানসমূহৰ প্ৰতিনিধিৰে সংগঠিত কমিটীৰ মনোনয়নৰ ওপৰত ভেঁটি কৰি অসমৰ মুখামস্তী, বিস্তমস্তী আৰু শিক্ষামস্তী এই তিনিজনৰ চূড়ান্ত সিদ্ধান্ত অনুসাবে কোনো প্ৰকাশিত গ্ৰন্থৰ অন্তত: পাঁচশ কপি এই পুঁজিৰ ধনৰে গৱৰ্ণমেণ্টে কিনি লব আৰু তাক স্থল-কলেজ আৰু অস্বাভাৱ কৃষ্টিক্ষেত্ৰ আৰু শিক্ষাক্ষেত্ৰৰ লাইব্ৰেৰীলৈ বিনামূল্যে দান কৰিব। অসমীয়া ভাষাত লিখা গ্ৰন্থ আৰু অসমৰ

ইতিহাস, কৃষ্টি, ভাষা আৰু সাহিত্য সম্পৰ্কীয় ইংৰাজী আৰু অসমত প্ৰচলিত যিকোনো ভাষাতে লিখা গ্ৰন্থ এই পুঁজিৰদ্বাৰা সাহায্যৰ কাৰণে বিবেচিত হ'ব। সাধাৰণতে গ্ৰন্থ প্ৰকাশিত অৱস্থাত গৱৰ্ণমেণ্টৰ বিবেচনাৰ কাৰণে দাখিল কৰিব লাগিব। কোনো গ্ৰন্থকাৰে হাতেলিখা গ্ৰন্থৰূপে দাখিল কৰিব পাৰিব। কিতাপ নিয়মক্ৰমে ছপা হৈ ওলালে তাৰ অন্তত: পাঁচশ কপি গৱৰ্ণমেণ্টে কিনি পোৱাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি পালে গ্ৰন্থকাৰে নিজৰ উদ্যমেৰে তাক নিৰ্দিষ্ট সময়ত ছপা কৰি উলিয়াব লাগিব, আৰু উক্ত পুঁজিৰ অৰ্থেৰে বিনাৰ কাৰণে প্ৰকাশিত গ্ৰন্থ দাখিল কৰিব লাগিব। এই পুঁজি পৰিচালনাৰ গ্ৰন্থ কাৰ্য্যতায় নিয়ম প্ৰণালী গৱৰ্ণমেণ্টে যথা সময়ত নিৰ্দ্ধন কৰিব, আৰু এই পুঁজিৰ পৰিচালনাৰ ভাৰ থাকিব গৱৰ্ণমেণ্টৰ শিক্ষাবিভাগৰ নিৰ্দিষ্ট কৰ্মচাৰীৰ ওপৰত।

(খ) প্ৰাদেশিক গ্ৰন্থকাৰৰ সাহায্যৰ অৰ্থে উত্তৰ প্ৰদেশ, বিহাৰ আৰু পশ্চিম বঙ্গৰ চৰকাৰে উক্ত ধৰণৰ পুঁজি সংস্থাপন কৰাৰ কথা শুনা গৈছে। তাৰ সৱিশেষে সম্ভেদ লবৰ কাৰণে সভাৰ প্ৰধান সম্পাদকক এই প্ৰস্তাৱৰ দ্বাৰা অহুৰোধ কৰা হ'ল।

২। বাতৰি কাকতত প্ৰকাশ হোৱামতে লোকসভাত অসমৰ নিৰ্বাচিত প্ৰতিনিধি আৰু কাংগ্ৰেছ হাৰ্ণিক কমিটীৰ সদস্য শ্ৰীযুত দেৱকান্ত বৰুৱাহেৰে অলপতে গোলাপবাসত হৈ পশ্চিম-বঙ্গ বাৰ্জনৈতিক সমিলনত বক্তৃতা প্ৰসঙ্গত পূৰ্ব ভাৱতৰ বাতৰি ভাঙোৱা হোৱা উচিত বুলি মহত্ব কৰা কাৰণে বাতৰি কাকতত প্ৰকাশিত হোৱা অসমৰ বিভিন্ন ঠাইৰ শিক্ষান্তৰ্জনক প্ৰতিক্ৰিয়াৰ প্ৰতি অসম সাহিত্য সভাৰ

দৃষ্টি আকৃষ্ট হৈছে। অতদিনে শ্ৰীদেৱকান্ত বৰুৱাৰপৰা সেই মন্তব্যৰ সত্যাসত্যৰ বিষয়ে একো বিবৃতি নেপাই সভাই উৎকণ্ঠা বোধ কৰিছিল। কিন্তু যোৱা ১৬ মেই তাৰিখৰ 'অসম ট্ৰিবিউন' কাকতত প্ৰকাশ হোৱা বিবৃতিমতে শ্ৰীদেৱকান্ত উক্ত প্ৰসঙ্গত কোৱা "In fact, Bengali had achieved the status of some kind of a lingua franca in Eastern India" অৰ্থাৎ বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত বঙালী ভাষাই পূৰ্ব ভাৱতৰ এক প্ৰকাৰ lingua franca ৰূপে ব্যৱহাৰ হয় আৰু এই ভাষাকে অসম তথা পূৰ্ব ভাৱতৰ বহুসংখ্যক লোকে বুজিবলৈ কোৱাটো হাতৰ কৰাত আঞ্জিৰ সাহিত্য সভাৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সমিতিয়ে হুঁচ প্ৰকাশ কৰে আৰু "Bengali Language was understood by many people in Eastern India and that, in fact, Bengali had achieved the status of some kind of a lingua franca in Eastern India and therefore it was hardly necessary to agitate for its development and expansion" কথাৰ দ্বাৰায়ো অসমৰ অসঙ্গতি হুঁচ কৰিব নোৱাৰিলে বুলি আঞ্জিৰ কাৰ্য্যনিৰ্বাহক সভাই মত প্ৰকাশ কৰে আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ সৃষ্টিস্থিত মত এয়ে যে সেনে পূৰ্ব ভাৱতত, বিশেষকৈ অসমত বঙালী ভাষা কোৱাৰ মাধ্যম বা lingua franca ৰূপে ব্যৱহাৰ নহয়। শ্ৰীযুত বৰুৱাৰ দৰে এজন দায়িত্বশীল লোকে এনে ভ্ৰান্তিমূলক ধাৰণা প্ৰচাৰ কৰাটো গহিত হৈছে বুলি আঞ্জিৰ সভাই বিবেচনা কৰে।

৩। অসম চৰকাৰে অসম সাহিত্য সভাক বছৰেকোৱা দান ২৫০০ টকা সভাৰ বিবিধ কাৰ্য্য পৰিচালনাৰ বাবে সমুলি যথেষ্ট নহয়। তদুপৰি বৰ্তমান সাহিত্য সভাই কাৰ্যালয় পৰিচালনা, প্ৰচাৰ, সংগঠন, গ্ৰন্থ আলোচনী আদি প্ৰকাশ, পৰ্ব্বত ভৈয়াম কৃষ্টি সংযোগ আদি বিবিধ কাৰ্য্য কৰিবলগীয়া হোৱাত বহু টকাৰ আৱশ্যক হৈছে। সেইবাবে আঞ্জিৰ সভাই বেচৰকাৰী অহুদান ২৫০০ টকাৰ পৰিৱৰ্তে ৫০০০ টকাৰ বৃদ্ধি কৰিবলৈ আৰু বিবিধ সংযোগপ্ৰযোগী গ্ৰন্থ প্ৰকাশ কৰিবলৈ এককালীন ১০,০০০ টকা দান কৰিবলৈ অসম চৰকাৰক অহুৰোধ জনায়।

৪। অসম চৰকাৰৰ বুৰঞ্জী আৰু পুৰাতত্ত্ব বিভাগে অসম সাহিত্য সভাক এৰনি বুৰঞ্জীমূলক প্ৰবন্ধৰ পৰী প্ৰকাশ কৰিবলৈ ৫০০০ টকা দান দিয়াত আঞ্জিৰ সভাই উক্ত বিভাগৰ কৰ্তৃপক্ষক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰে।

৫। আঞ্জিৰ সভাই যোৰহাটৰ চন্দ্ৰকান্ত ভৱনৰ মাটিৰ খাজানা বেহাই দিবলৈ অসম চৰকাৰক অহুৰোধ জনায়।

৬। আঞ্জিৰ সভাই যোৰহাট মিউনিছিপেলিটিক সদৌ অসমৰ কেন্দ্ৰীয় সাহিত্যিক আৰু সাংস্কৃতিক অহুদান অসম সাহিত্য সভাৰ কেন্দ্ৰীয় প্ৰধান কাৰ্যালয় চন্দ্ৰকান্ত ভৱনৰ দিব-লগায়। মিউনিছিপেল টেক্সৰপৰা অৰ্হাট দিবলৈ অহুৰোধ জনায়।

৭। যোৰহাটৰ চন্দ্ৰকান্ত ভৱন যোৰহাট সাহিত্য সভাৰ বাহিৰে আন কোনো গ্ৰন্থঠানে সভা সমিতিৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰিব খুজিলে অক্ষিৎ সম্পাদকে তলত লিখা বন্দবস্তত কেৰেয়াৰলৈ দিব পাৰিব:—

সেই সভা হ'ব লাগিব সাহিত্য সভাৰ উদ্দেশ্যৰ অক্ষুণ্ণ। তিনি ঘটনাকৈ ব্যৱহাৰ কৰিলে প্ৰত্যেক বাৰ সভাক পাঁচ টকা আৰু তাতকৈ বেছি সময় ব্যৱহাৰ কৰিলে ১০' দহ টকাকৈ দিব লাগিব। আগভায়কৈ ধন দি সম্পাদকৰণৰা অমুমতি ল'ব লাগিব। কিন্তু সভাৰ ব্যৱহাৰৰ দৰ্শাৰ্থ কোনো কাৰণ নেদেখুৱাকৈ সম্পাদকে নামঞ্জৰ কৰিব পাৰিব।

৮। এই সভাই সম্পাদক নিয়মাবলী অমু-
সাৰে গুৱাহাটী ডাকঘৰত পু'ল্লিৰ ধন ৰাখিবলৈ
আৰু সাহিত্য সভাৰ নামত একাউন্ট, হিচাপ
খুলিবলৈ কামত দিয়ে।

৯। ১৯৪৪ চনৰ ২ মেই তাৰিখৰ চন্দ্ৰকান্ত
ট্ৰাষ্ট'ৰ্ভৰ কাৰ্যা-বিৱৰণী পঠিত আৰু গৃহীত হয়
আৰু চন্দ্ৰকান্ত অভিধান ছপা কৰাৰ বিষয়ে
আলোচনা কৰি। আলোচনাৰ অন্তত সৰ্বসন্মতি-
ক্ৰমে চন্দ্ৰকান্ত অভিধানখনৰ সংশোধন আৰু পৰি-
বৰ্দ্ধন কাম হাতত ল'বলৈ গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ক
অমুবোধ কৰে।

১০। গুৱাহাটীত অসম সাহিত্য সভা অমু-
ঠানৰ কাৰণে হুকীয়া ঘৰ নিৰ্মাণ কৰিবলৈ
এভাৰণ সুবিধাজনক মাটি দিবলৈ গৱৰ্ণমেণ্টক
অমুবোধ কৰে আৰু এই বিষয়ে যথাবিহিত কাম
কৰিবলৈ সভাপতি আৰু প্ৰধান সম্পাদকক ভাৰ
দিয়ে।

১১। (ক) বাধাকান্ত সন্দিকৈ আৰু শবৎ চন্দ্ৰ
গোখামী সৌৱৰণা-সমিতি গঠন কৰিবৰ কাৰণে
সিদ্ধান্ত কৰা হয়। এই সন্দিকৈ-গোখামী সন্দি-
কৈৰ কাৰ্য চলাবৰ কাৰণে তুলত নাম দিয়া
ডব্ৰলোকসকলেৰে এটা কমিটী গঠন কৰি
দিয়া হয় :-

শ্ৰীযুত দেৱেশ্বৰ শৰ্মা— সভাপতি আৰু ধনৰ্ত্তী বাণী
শ্ৰীযুত বতীশ্ৰনাথ গোখামী

শ্ৰীযুত টেকেশ্বৰ চলিহা } যুটীয়া সম্পাদক
শ্ৰীযুত হেমচন্দ্ৰ দত্ত }

ইয়াৰ বাহিৰেও অসম সাহিত্য সভাৰ সভা-
পতি আৰু প্ৰধান সম্পাদক এই কমিটীত থাকিব।
উক্ত কমিটীয়ে আবশ্যক হলে অনন্যৰ পীচন
নতুন সভা অন্তৰ্ভুক্ত কৰি ল'ব পাৰিব।

(খ) এই সূত্ৰে আঞ্জিৰ সমিতিয়ে যোৰহাট
শাৰা সাহিত্য সভাই হাতত লোৱা কাৰণ শলাগ
লয় আৰু শাৰা সভাক অমুবোধ কৰে যেন সন্দিকৈ
উজবায়ৰ স্মৃতি ৰক্ষা উপলক্ষ্যে সকলো কাৰ্যা-
ৱলী অসম সাহিত্য সভাৰ "সন্দিকৈ-গোখামী
স্মৃতি-ৰক্ষা কমিটী"ৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰি দিয়ে।

(গ) এই সমিতিয়ে কাম হাতত ল'বৰ কাৰণে
এশ টকা ৰূপ মঞ্জুৰ কৰা হয়।

১২। অসম সাহিত্য সভাৰ স্মৃতপূৰ্বক সম্পা-
দক ঐকেশ্বৰ নাৰায়ণ বৰদেৱেৰ চাৰ্জ দিয়া সম্পৰ্কে
তেখেতে ১৯৪৪ চনৰ ১৫ মেই তাৰিখ-
লৈকে লিখা চিঠি-পত্ৰাৱলীক সভাত পঠিত আৰু
আলোচনা হোৱাৰ পিছত সভাই সিদ্ধান্ত কৰে
যে ৭ জুন, ১৯৫৩ ব ভিতৰত তেওঁ দিবলৈ বাকী
থকা কেছবুক, প্ৰতিবেদন আদি কৰি যাৱতীয়
কাগজ, টকা-কড়িৰ সকলো হিচাপ-পত্ৰ সম্পা-
দকক সমৰ্পণ কৰিব। ৭ জুন, ১৯৪৪ ব আগতে
যদি অডিটৰৰ দ্বাৰা হিচাপ পৰীক্ষা শেষ নহয়
তেন্তে হিচাপ পৰীক্ষা নকৰোৱাকৈয়ে উক্ত কাগজ-
পত্ৰ আৰু কেছবুক শোধাই দিব আৰু প্ৰধান
সম্পাদকে সম্পূৰ্ণ চাৰ্জ লোৱাৰ পিছত যথানিয়মে
চৰকাৰৰ অডিটৰৰ দ্বাৰা পৰীক্ষা কৰাই ল'ব।

যদি ওপৰকৃত ৭ জুন, ১৯৫৪ ব ভিতৰত চাৰ্জ
দিয়া নহয় তেন্তে যথাবিধি ব্যৱস্থা ল'বৰ কাৰণে
সম্পাদকক ভাৰ দিয়া হয়।

১৩। অসম গৱৰ্ণমেণ্টৰ যুৱজী আৰু পুৰাতত্ত্ব
বিভাগৰ অনাৰেৰি ডাইৰেক্টৰ মহোদয়ৰ অমুবোধ
অমুসৰি অসম সাহিত্য সভাই সংগ্ৰহ কৰা চাৰ্জ-
লিখা সাঁচি পত্ৰাৱা আৰু তুলা-পত্ৰাৱা পুৰিসমূহ
উক্ত বিভাগক ধাৰে দিবলৈ সন্মতি জনায়।

১৪। অসম সাহিত্য সভাই ঘোষণা কৰা
বঁটাৰ বাবে পোতা জনজাতি সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থ
পৰীক্ষা কৰি সভাত দিবলৈ এটা চানিজনীয়া
কমিটী গঠিত হয়।

(সভাসকলৰ নাম সম্প্ৰতি গোপনে বখা
হৈছে—সম্পাদক)

১৫। (ক) যোৱা শিল্পত বহা ২২ শ অধি-
বেশনত পঠিত হোৱা সকলো অভিভাষণ আৰু
প্ৰবন্ধাৱলী গ্ৰন্থৰ আকাৰেৰে প্ৰকাশ কৰাৰ কাম
হাতত ল'বলৈ সম্পাদকক ভাৰ দিয়া হয়।

(খ) উক্ত গ্ৰন্থ প্ৰকাশৰ সতায়ৰ নিমিত্তে
শিল্পত বহা ২২ শ অধিবেশনৰ আভ্যৰ্থনা সমিতিক
এহেজাৰ টকা অসম সাহিত্য সভাক সম্প্ৰদান
কৰিবলৈ অমুবোধ জনায়।

১৬। অসম সাহিত্য সভাৰ আৰু ইয়াৰ
শাৰা সভাসমূহৰ পৃথক পৃথক অধিবেশনত পাঠ
হোৱা সভাপতিসকলৰ অভিভাষণৰো প্ৰকাশকাৰে
ছপা কৰাৰ কাম হাতত ল'বলৈ সম্পাদকক ভাৰ
দিয়ে।

১৭। জনজাতিসকলে অসমীয়া ভাষা শিক্ষিবৰ
নিমিত্তে আৰু অসমীয়াই জনজাতিৰ ভাষা শিকি-
বৰ নিমিত্তে আৱশ্যকীয় 'প্ৰাইমাৰ' যুগুত কৰাৰ
কাম হাতত ল'বলৈ সম্পাদকক ভাৰ দিয়া হয়।

এই সম্পৰ্কে যি ধন লাগিব তাৰ আভাস
দিবলৈকো সম্পাদকক ভাৰ দিয়া হয়।

১৮। অসম সাহিত্য সভাৰ প্ৰত্যেকৰ বিষয়ে
আলোচনা কৰি এই সিদ্ধান্ত কৰা হয় যে প্ৰতী-
কৰ প্ৰতিযোগিতা আশাহুৰূপ নোহোৱাত এই
বিষয়ে সময় বচাই দি আৰু প্ৰতীক আহ্বান
কৰা হওক।

(অগ্ৰ ৫১ জুলাইলৈ ইতিমধ্যে সময় বচাই
দিয়া হৈছে।)

'য়ুনেস্ক'ৰ (Unesco) ৰ ভাৰতীয় কমিশ্যনৰ
কৃষ্টি উপায়ৰ সাহিত্য সভাৰ প্ৰতিনিধি হৈ যোৱা
শ্ৰীগুপ্ত শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱাদেৱে ১৭৫৫৪ ব প্ৰতি-
বেদন পাঠ কৰা হয়। সভাৰ প্ৰতিনিধিখন কাম
উৎসাহেৰে আৰু উদ্যোগেৰে সম্পাদন কৰা বাবে
শ্ৰীগুপ্ত শিৱপ্ৰসাদ বৰুৱাদেৱৰ শলাগ লোৱা হয়।

২০। অসম সাহিত্য সভাৰ অহা বছৰেৰেকীয়া
অধিবেশন যোৰহাটত পাতিলৈ চূড়ান্তভাবে
সিদ্ধান্ত কৰা হয় আৰু যোৰহাট সাহিত্য সভাক
যথাবিধি আয়োজন কৰিবলৈ ভাৰ দিয়া হয়।

চাবলগীয়া :- এই অধিবেশনৰ বিত্ত কাৰ্যা-
বিৱৰণী চতুৰ্থ অধিবেশনত সভাপতিৰ দ্বাৰা চহী
কৰা হোৱাৰ পিছতহে প্ৰকাশ কৰা হ'ব।
ওপৰত খুল-মূলভাবে প্ৰস্তাৱ কেইটাহে দিয়া
হল।

চন্দ্ৰকান্ত আৰু ইন্দ্ৰকান্ত ট্ৰাষ্ট'ৰ্ভ
২০৫৪৪ তাৰিখে বহা অধিবেশনৰ কাৰ্যাৱিৱৰণী
উপস্থিত সভা :-

১। শ্ৰীযুত বি. এল. সেন, শিৱসাগৰ জিলাৰ
উপায়ুক্ত, সভাপতি। ২। শ্ৰীযুত কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ,
গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ ডাইচ্-চেফলোৱা,

৩। ক্রীড়ত দেবেশ্বৰ শৰ্মা, ৪। ক্রীড়ত যতীন্দ্রনাথ গোস্বামী, ৫। অধ্যাপক ক্রীড়ত অতুলচন্দ্র হাজৰিকা।

১। ট্ৰাষ্টব'ৰ্ডৰ বৰ্তমান বিত্তীয় অৱস্থা পৰ্য্যালোচনা কৰি ২৫,০০০ টকালৈকে নেশ্যনেল গ্ৰেন পেন্সন বণ্ড বিনাৰ সিদ্ধান্ত কৰা হয়।

২। ক্রীড়ত দেবেশ্বৰ শৰ্মাক কোষাধ্যক্ষ আৰু ক্রীড়ত যতীন্দ্রনাথ গোস্বামীক ট্ৰাষ্টব'ৰ্ডৰ স্থানীয় সম্পাদক নিযুক্ত কৰা হয়।

৩। কোষাধ্যক্ষ জমা খোৱা টকাৰ বছৰেকীয়া সুদ সংগ্ৰহ কৰি আনি সময়মতে ডাক্ষত্বত জমা পৰলৈ ক্ষমতা দিয়া হয়।

৪। চৰ্কীৰী মালখানাত জন্ম হৈ থকা অভিধানখিনি উদ্ধাৰ কৰিবলৈ দিহা কৰা হয় আৰু কোষাধ্যক্ষ আৰু স্থানীয় সম্পাদকক সেইখিনি বেচিবৰ বাবে ভাৰ দিয়া হয়। জমা থকা মুঠ ১০১ খন অভিধানৰ ২৫ খনত বাদে বাকীখিনি খন ১২ বাৰ টকাকৈ বেচাৰ সিদ্ধান্ত কৰা হয়।

৫। গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ক চন্দ্ৰকান্ত অভিধান সংশোধন কৰি দিবলৈ অহুবোধ জনোৱা হয় আৰু সেই সম্পৰ্কত বিশ্ববিদ্যালয়ক বছৰি ৫০০ পাঁচশে টকাকৈ দিবলৈ স্থিৰ কৰা হয়।

৬। চন্দ্ৰকান্ত সন্দিকৈ ভৱন তলত লিখা দৰে মেৰামতি আৰু তলত লিখা কামবোৰত খৰচ কৰিবলৈ পাঁচহেভাৰ টকালৈকে মঞ্জুৰ কৰা হয়।

- (ক) চৰ্কীৰাৰ ঘৰ
- (খ) সংস্কৃত পাঠ্যখনা আৰু মূদ্ৰাণাৰ
- (গ) তাঁৰৰ ত্ৰেণ্ডাৰ
- (ঘ) মূল ঘৰৰ মেৰামতি
- (ঙ) নাম-সংস্কৃত বাটচ'ৰা নিৰ্মাণ।

৭। ওপৰৰ কাম কৰিবলৈ সভাপতি, কোষাধ্যক্ষ আৰু স্থানীয় সম্পাদকক ভাৰ দিয়া হয়।

৮। ওপৰৰ কামত সহায় কৰিবলৈ যোব-হাটৰ মিউনিচিপেলিটিৰ চেয়াৰমেনৰ যোগেদি অ'ভাৰসিহাৰক অহুবোধ জনোৱা হয়।

৯। চন্দ্ৰকান্ত ভৱনৰ বিজুলী-তাঁৰ পৰীক্ষা কৰি আৱশ্যক হলে নতুন তাঁৰ সংযোগ কৰিবলৈ ৩৫০০ মঞ্জুৰ কৰা হয়।

১০। কৃতপূৰ্ব সম্পাদক ক্রীড়ত মুক্তানাথ বৰুৱা দেৱৰ মোকৰ্দ্দম সম্পৰ্কত চৰ্কীৰে জন্ম কৰি থকা সকলো কাকত-পত্ৰ স্থানীয় সম্পাদক আৰু সাহিত্য সভাৰ সহকাৰী সম্পাদক ক্রীড়ত যতীন্দ্রনাথ গোস্বামীৰ জিম্মাত থকা হওক।

১১। পুনৰ টকা খটাৰৰ বাবে নতুনকৈ জিনা বস্ত্ৰ গৰ্ভনমেট ট্ৰেজাৰিত সংৰক্ষিত কৰিবৰ কাৰণে সভাপতিক অহুবোধ জনোৱা হয়।

১২। কোষাধ্যক্ষক কেছবক আৰু স্থানীয় সম্পাদকে ষ্টক বুক ৰাখিব।

১৩। ট্ৰাষ্টব'ৰ্ডৰ সভা বছৰি অন্ততঃ এবাৰকৈ বহিব।

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰস্তাৱ

এই চন্দ্ৰকান্ত অভিধান সংশোধন সম্পৰ্কত যোৱা ৩০ মেই তাৰিখে বহা গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ এক্সিকিউটিভ কাউন্সিলত গৃহীত হোৱা ৩২২ প্ৰস্তাৱৰ সাৰাংশ তলত দিয়া হ'ল। চন্দ্ৰকান্ত অভিধান সংশোধন কৰি দিবলৈ অসম সাহিত্য সভাই জনোৱা প্ৰস্তাৱ অহুবোধি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পক্ষৰপৰা সম্পাদন আৰু সংশোধন

ভাৰ গ্ৰহণ কৰা হয়। চন্দ্ৰকান্ত-ইন্দ্ৰকান্ত ট্ৰাষ্টব'ৰ্ডে আগবঢ়োৱা এই সম্পৰ্কীয় ৫০০ টকাৰ বাৰ্ষিক দানো গ্ৰহণ কৰা হয়।

ক্রীড়ত কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈদেৱে একে উদ্দেশ্যে বছৰি ১৫০০ টকাকৈ দান আগবঢ়ায়। প্ৰথম বছৰে দান তেওঁৰ জমা দিয়ে। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ ক্রীড়ত সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্মা আৰু ক্রীড়ত মহেশ্বৰ নেওগক তলত নাম দিয়া কমিটীৰ নিৰ্দেশমতে সংশোধনৰ কাম কৰিবলৈ নিযুক্ত কৰা হয়। কমিটী সংশোধনৰ কাম পৰ্যালোচনা কৰাৰ বাবে মাঠে অহুতঃ এবাৰকৈ বহিব। কমিটীক ১৯৫৬ চনৰ জুনৰ ভিতৰতে এই কাম সমাধা কৰি দিবলৈ অহুবোধ জনোৱা হয়। প্ৰত্যেক তিনি মাঠে কমিটীয়ে এক্সিকিউটিভ কাউন্সিলক কামৰ প্ৰতিবেদন দাখিল কৰিব। কমিটীৰ সভাসকলঃ—

১। বিশ্ববিদ্যালয়ৰ অসমীয়া বিভাগৰ গুৱাহাটী (আহাৰবাৰ)

২। ডাঃ সূৰ্য্যকামৰ কুঞা

৩। অধ্যাপক উপেন্দ্ৰচন্দ্ৰ লেখাৰু

৪। " অতুলচন্দ্ৰ হাজৰিকা

ক্রীড়ত নেওগ আৰু ক্রীড়ত শৰ্মাক মাঠে ৭৫ টকাকৈ বাচত দিয়া হ'ব। তেওঁলোকক ১৯৫৫ চনৰ ১ জুলাইৰপৰা কাম প্ৰাৰম্ভ কৰিবলৈ অহুবোধ জনোৱা হৈছে।

এক্সিকিউটিভ কাউন্সিলে সন্দিকৈদেৱক তেখেতৰ উদ্বাৰ দানৰ বাবে ধন্যবাদ জনায়।

বোৰ্ডৰ সাহায্য

আঢ়ৈ হেক্টাৰ টকাৰ চৰ্কীৰী দান এটাৰ বাহিৰে অসম সাহিত্য সভাৰ বছৰেকীয়া আন

একো উল্লেখযোগ্য আয় নাই। আগৰ দিনত এই টকাৰে বহু কাম কৰা সত্ত্বেও আজি-কালিৰ দৰে মহড়া দিনত সাঁচতীয়া পুঁজিত হাত নিগিলে এই ধৰ্মেৰে বহুৰ দিনৰ গতাঃগত্যক কামৰিনি চলোৱাটোৱেই টান। আশাৰ আয়-বায়ৰ সবিশেষ কথা পিছত জনোৱা হ'ব। বছৰদিন আগেয়ে কোনো কোনো বোৰ্ডৰপৰা সভাই সাহায্য লাভ কৰিছিল। আমি এটাৰ কামত হাত দিয়েই অসমৰ প্ৰতিখন লোকলৈ বোৰ্ড আৰু মিউনিচিপেল বোৰ্ডলৈ সাহায্য বিচাৰি সাহায্যৰ আবেদন জনাইছিলো। সেইমতে বংগপটা লোকলৈ বোৰ্ড, গুৱাহাটী লোকলৈ বোৰ্ড, তেজপুৰ লোকলৈ বোৰ্ড, নগাঁও মিউনিচিপেল বোৰ্ড আৰু গোলাঘাট মিউনিচিপেল বোৰ্ডৰ সাহায্য পোৱা হৈছে। কোনে কি দিছে তাকো পিছতহে জনোৱা হ'ব। আন আন বোৰ্ডৰপৰা এতিয়ালৈকে একো সন্নিধান পোৱা নাই যদিও আমি তলে আশা এৰি দিছা নাই। সেইসকলেও এই জাতীয় অস্বস্তানটোৰ প্ৰতি দয়াপৰবশ হ'ব বুলি ভাসনা ৰাখিছোঁ।

শাখা-সভাবোৰলৈ গোহাৰি

সভাপতি, সম্পাদক প্ৰাৰম্ভে বিষয়ববীয়াসকলৰ ওপৰতে অসম সাহিত্য সভাৰ জীৱনী-শক্তি নিৰ্ভৰ নকৰে। যদি শাখা-সভাবোৰ জীৱন্ত আৰু চমকিয়াল হৈছে তেন্তে আমি কোনে বিষয়ে কৃতকাৰী হ'ব নোৱাৰোঁ। চৰ্চৰ বিষয়, আমি কোনোখন শাখা-সভাবৰপৰা এতিয়ালৈকে আশাশুকণ সঁগনি পোৱা নাই। সেই সকলোবোৰ ভেদ ভাঙি দি নিষ্কৰ নাক কাটি সঁজনিৰ খাত্তা ভঙ্গ কৰিব নোখোজে। অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰতি অহুবোধী

বৃত্তবিভাগ পুস্তক মহিলা দেশৰ সকলো ঠাইতে নিশ্চয়
ডাৰেমান আছে—সেইসকলে আগবাঢ়ি আহি
যাৰ যি সাধা সেইদৰে সহযোগ কৰি আমাক
যাতে গুৰুতৰ বহন কৰাত সহায় কৰে তাকই
আমি কামনা কৰো। গুটীয়া সাহিত্য সেৱাৰ
উপবিধ হুটীয়াভাবে আমি কবিলগীয়া কাম বহুত
আছে—নিজৰ লগতে আনকো সাহিত্য ক্ষেত্ৰলৈ
হাতত ধৰি আগবঢ়াই আনিব পাৰিব লাগে, নহলে
যে আমাৰ সম্বন্ধত অন্ধকাৰ সেইটো নকলেও হব।

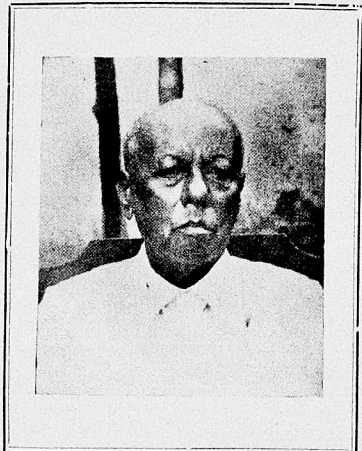
সাহিত্য সভাৰ সশোৰিত নিয়মাৱলীয়ে
এইবাৰ সকলোৰে কাৰণে সাহিত্য সভাৰ পুৱাৰ
মুকলি কৰি দিছে—কেৱল শাখা-সভাই নহয়,
অসম সাহিত্য সভাৰ উদ্দেশ্যৰ লগত বিবাহ নথকা
যি কোনো অসমীয়া সংস্কৃতমূলক অস্থানতই স্বীকৃত
সভাৰূপে অসম সাহিত্য সভাৰ লগত যোগ
দিব পাৰে আৰু ইয়াৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতিত
আৱশ্যকীয় পৰিমাণে নিজ নিজ বৰঙণি যোগাব
পাৰে। নিয়মাৱলীৰ এইটো উদাৰ ভেগৰ যোগেদি
আমাৰ দেশৰ সকলো ঠাইতে আৰু অসমৰ গছিবৰ
নানা ঠাইত প্ৰতিটো ঠৈ থকা অসমীয়া ভাষা,
সাহিত্য আৰু সংস্কৃতিৰ প্ৰতি অস্থায়ী অস্থানবোৰক
আমাৰ মাৰ্জলৈ আহি সাহিত্য সেৱাৰ ভাগ লবলৈ
আমি সাহসে আহ্বান জনালো। আমালৈ
লিখিলেই নিয়মাৱলী আৰু আন আন আৱশ্যকীয়
কাকত-পত্ৰ আদি পঠাব পৰা হ'ব।

বৰ্তমানে আমাৰ যিবোৰ শাখা-সভা আছে
সেইবোৰেও সততে আমাৰ লগত যোগাযোগ বাধি
কাম কৰাটো বাঞ্ছা কৰো। প্ৰতিখন শাখা-সভাকে
চলিত বছৰৰ বৰঙণিখিনি পঠাবলৈ অহুৰোধ
জনোৱা হ'ল। স্বীকৃত সভা, নতুন সভা
আৰু পত্ৰিকাৰ প্ৰাক্তক বৃদ্ধি কৰাটোও তেওঁলোকে
যেন নিজৰ কৰ্তব্যৰ চিন্তিত ধৰি লয়। প্ৰতিখন
সভাই আৰু অসমকটক বছৰেকীয়া অধিবেশনৰ
পাৰ্থক লাগে। এই সভাবোৰৰ বা-বন্ধা আমি
সততে পাবলৈ ইচ্ছা কৰো; কিন্তু সেই বিষয়ে
শাখা-সভাবোৰৰ উদাসীনতাই আমাক চতুঃ

কৰিছে। শ্বিলঙৰ মুকুল সাহিত্য সভা, গুৱাহাটীৰ
সবিতা সভা, উত্তৰ গুৱাহাটী সাহিত্য সভা, চুমুহা
সাহিত্য সভা, কলিয়াবৰ সাহিত্য সভা আদি
অসমৰ জীৱন্ত শাখাবোৰৰ কাৰ্য্যকলাপৰ বিষয়ে
আমি বাতৰি-কাকতৰ যোগেদি যি জানিব পাৰিছো
সিমানেই। গোৱালপাৰা সাহিত্য সভা আৰু
কাছাৰ সাহিত্য সভাই আমাক তেওঁলোকৰ কাৰ্য্য-
পদ্ধতিৰ বিষয়ে জানিব দিছে। উত্তৰ লক্ষীমপুৰ
সাহিত্য সভাই নৈক জন্ম লৈছে। অতিশয়
স্বৰ্ণৰ কথা যে দেশৰ চাৰিওফালে অলেখ সংস্কৃতি-
মূলক অস্থান আৰু তৰুণসকলৰ সাহিত্য আলোচনাৰ
সভা-সমিতিয়ে গা দাঙি উঠিছে। তৰুপৰি নাট্য-
সমিতি, শিল্পী সভা আদিক আছে। এই সকলবোৰ
সাহিত্য সভাৰ স্বীকৃত সভা গোটাটো বাহুনিয়।
কিন্তু, এই প্ৰাচীন সভাখন কোনো বাস্তবিকৰণ
অথবা এঘুটি শোকৰ অস্থান নহয়, ইয়াৰ লগত
সদৌ অসমৰ অসমীয়া সাহিত্যস্থবাসীসকলৰ সক্ৰিয়
সম্পৰ্ক থকাটো উচিত। অহা সংখ্যা পত্ৰিকাত
আমি শাখা-সভাৰ বা-বাতৰি শিতানত এই
সভাবোৰৰ বিষয়ে বাহিৰক বিতৰ্ভাবে জানিব দিব
পাৰিম বুলি আশা কৰিছো। সেই উদ্দেশ্যে
সকলো শাখা-সভাকে চমুকৈ নিজৰ নিজৰ কাৰ্য্যকলাপ,
কাৰ্য্য-বিৱৰণী আদি (আমাৰ শ্বিলং অধিবেশনৰ
পিছৰপৰা) আমালৈ পঠাবলৈ অহুৰোধ জনোৱা
হল। সোনকালে আমাৰ হাতত পৰাকৈ পঠাবলৈ
যেন হেচনা কৰো।

সাহিত্য

ঠাইৰ অভাৱত অসম সাহিত্য-সভা সপ্তকীয়
আৰু বহুত জনাবলগীয়া কথা এইবাৰ প্ৰকাশ
কৰিব পৰা নহল—পিছৰ হুই সংখ্যাত সেইবোৰ
জনোৱা হব। শ্বিলং অধিবেশনৰ সভাপতিসকলৰ
বহুমুখী অভিভাৱণখিনি আৰু আন আৱশ্যকীয়
প্ৰবন্ধ আদি ৰেলেগ পুথিৰ আকাৰত উলিয়াবলৈ
মানস কৰা হৈছে। সেই কাৰণে সেইবোৰ
পত্ৰিকাত প্ৰকাশ কৰিবলৈ দিয়া নহল।

ডাক্তাৰ মহিপাতি বৰুৱা
সভাপতি, অং সাং সঃ, ৩৪ অক্টোবৰ, ১৯১৯ চঃ
অং—১০৭৮ পৃঃ • মৃত্যু—১৯৪৪ পৃঃ

—সম্পাদকৰ তুআযাৰ—

স্মৃতি-তৰ্পণ

ডাক্তাৰ মহিপাতি বৰুৱা—ডাক্তাৰ মহিপাতি বৰুৱাৰ লোকান্তৰত জোনাকী যুগৰপৰা আজিলৈকে একমিত্ৰ-ভাবে অসমীয়া সাহিত্যৰ সাধনা কৰা একজন বিচক্ষণ পুৰুষ অসমে হেৰুৱালে। শিক্ষা সাং কবি চৰকাৰী কাম লৈ লগে লগেই তেখেত সাহিত্য-সেৱাত ব্ৰতী হয়। তেতিয়াবেপৰা মৰণৰ দিনলৈকে অৰ্দ্ধ শতাব্দীৰো অধিক কাল কঠোৰ সাধনা কৰি তেখেতে অসমীয়া সাহিত্যৰ কেবাটাও শাখা সমৃদ্ধ কৰি গ'ল। তেখেতৰ সম্পাদিত গ্ৰন্থাদি চৰিত্ৰ আৰু অক্ষয়লী প্ৰাচীন অসমীয়া সাহিত্যত তেখেতৰ সুশাসিত্যৰ পৰিচায়ক। "অসমীয়া ব্যাকৰণ আৰু ভাষাতত্ত্ব" সেই শ্ৰেণীৰ প্ৰথম গ্ৰন্থ। শব্দৰ সাহিত্যত অবগাহন কৰি তেখেতে "শব্দবন্দেৰ বাদী" উলিয়ায়। ইয়াৰ উপৰিও জোনাকী, আসাম-বাক্ত, আলোচনী আদি নানা কাকতত তেখেতৰ চিন্তা আৰু গবেষণাপূৰ্ণ প্ৰবন্ধবোৰ সিঁচৰিত হৈ আছে। ভালেমান প্ৰবন্ধ-পাতি আৰু গ্ৰন্থ হাতে লিখা অৱস্থাত থকা বুলি জনিছোঁ। সেইবোৰ প্ৰকাশ কৰি উলিয়াব পাৰিলে অসমীয়া সাহিত্যৰ গৌৰৱৰ বন্ধ হ'ব নিশ্চয়। ডাক্তাৰ মহিপাতি বৰুৱাৰ সাহিত্যিক জীৱনৰ পূৰ্ণ বিকাশ নোহওঁতেই ১৯১৯ চনত বধগোষ্ঠাত থকা অসম সাহিত্য সভাৰ সভাপতি পদত তেখেতক বৰণ কৰি অসমীয়া জাতিয়ে যোগ্যজনক

যোগ্য সন্মান ঘটিছিল। তেখেতৰ বিয়োগত আমাৰ এই অপুৰুষীয় জাতীয় ক্ষতি হ'ল।

ডাক্তাৰ মহিপাতি বৰুৱা—অসমীয়া বি-এ গ্ৰন্থাগাৰবোৰৰ পঠী; বিখ্যাত ছোট চাহাব পূৰ্ণানন্দ বৰুৱা ছোট চাহাবৰ কন্যা। তেওঁ নিজৰ বৃহৎ বাস ভৱন যোৰহাট কলেজলৈ দান দিয়ে আৰু তাতে বৰ্তমান গ্ৰন্থাগাৰ বৰুৱা কলেজৰ জন্ম। তেখেতৰ বিয়োগত অসমে এগৰাকী মানসীলা মহিলা আৰু শিশু সাহিত্যত হাত থকা যশস্বিনী সাধু-কথা ৰচয়িত্ৰী হেৰুৱালে।

ডাক্তাৰ মহিপাতি বৰুৱা—অসমৰ জনপ্ৰিয় শিক্ষাবিদ ডাক্তাৰ মহিপাতি বৰুৱাদেৱৰ মৃত্যুত সাহিত্য ক্ষেত্ৰতো একজন সেৱক গ'ল। শিক্ষক আৰু স্কুল পৰিদৰ্শকৰ বাহ লৈ অসমীয়া সাহিত্যৰ সেৱা কৰিবলৈ আগবাঢ়ি অহা ডাক্তাৰীয়া পোকসকলৰ ভিতৰত তেওঁ এজন। নানা হাতে লিখা আলোচনী, 'অৰুণ', 'আমাৰ দেশ' আদিত বৰুৱাদেৱৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশিত হৈছিল। নৈ পাব হওঁতে নাও বৰি তেওঁৰ লগত থকা ভালেমান হাতে লিখা কিতাপ পানীত জাহ যায়। প্ৰবন্ধৰ উপৰি তেওঁ কবিতাও লিখিছিল। তেওঁৰ অকাল বিয়োগে অসমীয়া সাহিত্য আৰু শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত ক্ষতিকৈ সূচাইছে।

আমি এই তিনিও গৰাকী সাহিত্যিকৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধাঞ্জলি আগবঢ়াই তেখেতসকলৰ স্বৰ্গগত আত্মাৰ সদ-গতি কামনা কৰিছোঁ।

পত্রিকাৰ ত্ৰয়োদশ বছৰ

চন্দ্ৰকান্ত অভিধান

ইংৰাজী ১৯১৭ চনৰ ডিছেম্বৰ মাহত অসম সাহিত্য সভাৰ জনম হোৱা অৰ্থি আঞ্জিলৈকে সাহিত্য সভাৰ বাৰ্ষিক অধিবেশন বাইভটা হল যদিও পত্রিকাই কিন্তু ত্ৰয়োদশ বছৰত নে ভৰি দিলে। আমি জনাত শ্ৰীমত ডিছেম্বৰ নেওগৰ সম্পাদনাত একাদশ বছৰ পত্রিকা গুণোৱাৰ পাছত পত্রিকাৰ প্ৰকাশ প্ৰায় বাৰ বছৰ বন্ধ থাকে। তাৰ পাছত শ্ৰীমত কেশৱনাৰায়ন দত্তৰ সম্পাদনাত আৰু এবছৰ "নতুন প্ৰকাশ" নাম লৈ পত্রিকা ওলায়। আমি সেইটো পত্রিকাৰ আদৰ বহুৰ ধৰি পূৰ্বৰ লগত সখন্দ ৰাখি বৰ্তমান বছৰটো পত্রিকাৰ ত্ৰয়োদশ বছৰ বুলি ধৰিলো।

পত্রিকাৰ লেখকসকললৈ

পত্রিকা প্ৰকাশৰ দায়িত্বৰ বোঝা মুৰত পৰাত আমাৰ মনত এটা বিভীষিকাৰ ফুটি হৈছিল কিজানি প্ৰবন্ধ সংগ্ৰহ কৰোতে প্ৰাণপাত হয়। কিন্তু কাৰ্য্যক্ষেত্ৰত নামি দেখিলো যে অসমৰ সাহিত্য-সেৱী সমাজ জাতিৰ সেৱা কৰিবলৈ ছিৰমকল হৈ আছে। ইয়াত যিসকলৰ প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছে তেখেতসকলে অতি কম সময়ৰ ভিতৰতে আমাৰ সমাজ অহুৰোধ এটাৰ বিনিময়ত তেখেতসকলৰ মূল্যগান প্ৰবন্ধবোৰ দি পত্রিকাৰ ৰূপ দিছে। যিসকলৰ প্ৰবন্ধ ইয়াত প্ৰকাশ হোৱা নাই তেনে কেবাগৰাকী প্ৰসিদ্ধ লেখকে আমাক ভৱিষ্যতৰ প্ৰতিক্ষাতি দি থৈছে। অসমীয়া সাহিত্যৰ পক্ষে এটাইটো বৰ আশাৰ বাতৰি। আমি বৰ্তমান আৰু ভাবী লেখকসকলে প্ৰকাশ শৰাই আগ বঢ়ালো।

১৯২৩ চনত দানবীৰ বৰ্ণায় বায়বাহাৰুৰ বাৰ্ষিক্য সন্দিকৈ ডাঙৰীয়াৰ ত্যাগ আৰু পৰিশ্ৰমৰ ৰূপ লৈ "চন্দ্ৰকান্ত-ইন্দ্ৰকান্ত ট্ৰাষ্ট বোৰ্ড" আৰু অসম সাহিত্য সভাৰ উত্তোগত চন্দ্ৰকান্ত অভিধানৰ বাইজৰ আগত মুখ দেখুৱাইছিল। যোৱা কালি বছৰৰ ভিতৰত, দাত্যৰ সদিচ্ছা সবেও নুনি কাৰণত চন্দ্ৰকান্ত অভিধানৰ দ্বিতীয় তাণ্ডৰণ নোপাল। কিন্তু আজি বৰ সৌভাগ্যৰ বিষয় যে "চন্দ্ৰকান্ত-ইন্দ্ৰকান্ত আৰু ট্ৰাষ্ট বোৰ্ড" আৰু সাহিত্য-সভাৰ অহুৰোধক্ৰমে গুৱাহাটী বিশ্ব-বিদ্যালয়ে চন্দ্ৰকান্ত অভিধানৰ সাংশোধিত আৰু পৰিবৰ্দ্ধিত সংস্কৰণ এটা মুগ্ধত কৰাৰ দায়িত্ব লৈছে। অসম সাহিত্য সভাতকৈও গুৱাহাটী বিশ্ব বিদ্যালয়ে এই গুৰু দায়িত্ব যোগ্যতৰভাবে বহন কৰিব পাৰিব বুলি আমাৰ বিশ্বাস। ইতিমধ্যে বিশ্ব-বিদ্যালয়ে ভাষাবিদ পণ্ডিত কেহগৰাকীৰ মানেনেৰে এটা পৰ্যামৰ্শ সভা গঠন কৰি অসমীয়া বিভাগৰ ছজন স্নাত্যোগ্য অধ্যাপকৰ হস্তৱাই কাম আৰম্ভ কৰাইছে। শ্ৰীমত কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ দেৱে আৰ্থিক সাহায্য আগবঢ়াই নিৰে এই কামৰ প্ৰেৰণা যোগাই অসমীয়া জাতিৰ বৰ প্ৰশংসা-জন্ম হৈছে। আমি গুৱাহাটী বিশ্ব-বিদ্যালয়ৰ কৰ্তৃপক্ষক এই কামৰ বাবে আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিব লগে লগে এটি অহুৰোধ জনাও যাতে প্ৰয়োজন হলে সুবছৰৰ ঠাইত চাৰি বছৰ লাগিলেও প্ৰথম সাক্ষৰণৰ অনু-প্ৰমাৰ্থেৰে গুচাই অসমীয়া ভাষাৰ ন-পূৰ্বৰি আটাইবোৰ শব্দ তাত সন্নিবিষ্ট কৰি যথাসম্ভৱ শব্দবোৰৰ মূ্যপত্তি দিয়ে, আৰু লিখিত ভাষাৰ বাহিৰত জনসাধাৰণৰ মৌখিক কথা-বতৰাত চলতি থকা, শিক্ষিত সমাজৰ অন-

দৰত ক্ৰমে লোপ পাই যাব ধৰা শব্দগোবৰ্ণেও যেন এই পৰিবৰ্দ্ধিত সংস্কৰণত ঠাই পায়। আমি অসমৰ বিদগ্ধশ্ৰীলৈও সন্মানয়ে গোহাৰি জনালো যাতে এই মহৎ কামত নিজৰ সাধ্য অনুসৰি বৰ্দ্ধণ যোগাই বিশ্ব-বিদ্যালয়ক সহায় কৰি অসমীয়া জাতিৰ মুখ উজ্জ্বল কৰিব পৰাকৈ এখন সৰ্বস্বত্বস্বৰ্ণৰ অভিধান বৰ্দ্ধনত সহায়ক হয়।

গ্ৰন্থ প্ৰকাশ পূঁজি—সাহিত্য-সভাৰ কাৰ্য্য-নিৰ্বাহক সমিতিয়ে গ্ৰন্থ প্ৰকাশ আঁচনি এটাৰ প্ৰস্তাৱ গ্ৰহণ কৰি সেই অৰ্থে বৰ্দ্ধিৰ পঁচিশ হেণ্ডাৰ টকাৰ মঞ্জুৰি দি এটি গ্ৰন্থ-প্ৰকাশ পূঁজি কৰিবলৈ চৰকাৰক অহুৰোধ জনাইছে। সেই প্ৰস্তাৱ এই পত্রিকাৰ আন ঠাইত প্ৰকাশ হৈছে। সাহিত্য-সভাৰ এটি প্ৰস্তাৱ সমগ্ৰ জাতিয়ে যেন নিজৰ প্ৰস্তাৱ কৰি চৰকাৰক অৰ্থ-সাহায্য দিয়াৰ প্ৰেৰণা যোগায়, এয়ে আমাৰ অহুৰোধ। এই কথা নকলেও হব যে আমাৰ সাহিত্য-সেৱীসকলৰ অধিকাংশই লক্ষ্মীৰ কৃপাবণতী বৰ্দ্ধিত হৈ নিজৰ নিজা প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। প্ৰকাশ অহুৰুটো আমাৰ আঙুলিৰ মুৰত গণিব পৰা। সৰ্বস্ব পূৰ কৰি মনস্বৰ্য কৰি এৰাব নিজৰ কিতাপ প্ৰকাশ কৰা জনেও প্ৰেচাৰৰ অভাৱত গ্ৰন্থ বিক্ৰী নোহোৱাত ক্ষতিগ্ৰস্ত হৈ চুন্নাই প্ৰকাশৰ কাম হেৰুৱাই লবলৈ সন্দ্ৰেচ বোধ কৰাটো স্বাভাৱিক। সেইদৰি সাহিত্যৰ স্ৰীভিত্তি হোৱাটো আমাৰ জাতীয় আশা-আকাঙ্ক্ষাৰ ৰূপ দিয়াৰ গধুৰ দায়িত্ব প্ৰধানকৈ আমাৰ জাতীয় চৰকাৰৰ গাত পৰিছে। এই প্ৰসঙ্গত, চন্দ্ৰকান্তৰ আগতে বাৰাণসীত বহা সংস্কৃত বিশ্বপৰিষদৰ দ্বিতীয় অধিবেশনৰ সভাপতি বাপ্তিপতি বাৰ্দ্ধেশ্বৰপ্ৰসাদৰ সংস্কৃত শিক্ষাৰ দায়িত্ব ৰাজ্য চৰকাৰে কিয় বহন কৰিব লাগে সেই সম্পৰ্কীয় এৰাৰি উক্তি এই ক্ষেত্ৰতো সমানে প্ৰয়োজ্য হব বুলি উক্ত কৰি দিয়াৰ পোড সামৰিব নোৱাৰিলোঁ। কথাৰ হৈছে "When

these governments are nationalising the means of the production of wealth, there seems no reason why they should not also shoulder the responsibility so far borne by society". অৰ্থাৎ ৰাজ্য চৰকাৰসমূহে আজি জাতিৰ অৰ্থ-পাৰ্দ্ধ-ৰ উপায়বোৰৰ জাতীয়কৰণ কৰিব ধৰিছে যেতিয়া ইমান দিনে সমাজে বহন কৰা দায়িত্বৰ যোগেও নিজে কিয় বহন নকৰিব তাৰ সপক্ষে যুক্তি নাই যেন লাগে।"

সাহিত্যিকৰ সম্বন্ধ

বিখ্যাত আলাহাবাদী মন্থট-ভট্টৰ কৈছিল—
কায়ঃ যশসংহৰ্ষকৃতঃ হাৰহাৰদিয়ে শিৱেত্বকতয়ে।
সত্তাঃ পনিনৰ্ভয়ে কান্তাসাংস্কৃতহয়োগেশ্বয়ে ॥
ইয়াৰ ভিতৰত বাৰী কেইটা হওক নহওক, অসমীয়া সাহিত্যিকৰ ক্ষেত্ৰত যশস্তা গাভ আৰু অৰ্থ লাভ কাৰি হৈছে। গুৱাহাটীৰ সতিয়া সভাই **শ্ৰীমত কেশৱনাৰায়ন** অভিধান বৰ্দ্ধা, হৰ্ণেশ্বৰ শৰ্মা, **বনুৰূপ চৌধাৰী**, **কৃষ্ণনাৰিণী বায়চৌধাৰী**, **স্বৰ্ণকুম্ভৰ**, **ভূঞা** আৰু **শ্ৰীমত ধৰ্মেশ্বৰী দেৱী** কৰ্তাৰি—এই-ছগৰাকী প্ৰবন্ধ আৰু বৰ্দ্ধাতৃ সাহিত্যিকৰ অৰ্থনৈ জনাইছে তেওঁ যশস্তা দানৰ কাৰ্ণাৰ্য বিন্ধিছে আৰি **ক** সংগ্ৰহ পাৰিছে। দেশৰ সাহিত্যিকৰ প্ৰতি সন্মান আৰু অজ্ঞা জনোৱাটো সাহিত্য-সেৱাৰে নামাশ্ৰম। সতিয়া সভাৰ এই আৰম্ভ সকলোৰে অহুৰুৱণী।

বায়-পানীৰ গৰাহত অসম

আজি অসমৰ বৰ দুৰ্ব্বোগ, দেশৰ অধিকাংশই বায়-পানীৰ কলত। ভাত-কাপোৰ আৰু থকা ঠাই তেখেৰৰ কাৰণে মাছৰে নামস্ত হাহাকাৰৰ বোল উঠিছে। আমি বিপন্নসকলে সমবেদনা জ্ঞাপন কৰিছোঁ আৰু যিসকলে অপেক্ষাকৃত নিৰাপত্তা আৰু স্নযোগ লাভ কৰি আছে সেইসকলে যেন যথাশক্তি সমায় কৰি দুৰ্গতসকলৰ সেৱা কৰে, তাৰ বাবে গোহাৰি জনাইছোঁ।

Some Literary Reminiscences (হাট-
দিয়েক সাহিত্য-সৌধৰণ)

বকোতা—ডাঃ স্বৰ্ণকুমাৰ ভূঞা; প্ৰাগজ্যোতিষ
শ্ৰেয়মাণ; গুৱাহাটী। প্ৰকাশৰ সময়—ইং ১৯৫৪
নংৰ জালুৱানী মাত্ৰ।

আমাৰ দেশত পুৰণি কালত কতবিলাক
লিখক, সাহিত্যিক, বৰি, মহাপুৰুষ আদি আছিল।
বিন্তু বৰ ছুৰণ বিষয় কোনো কোনোৰ বংনাৰ
মাছে মছে থকা এটি এটি ভবিষ্যত বাদে
তেওঁলোকৰ বিষয়ে পোনপটীয়াভাবে বহুলাই
কোনে কথা জানিবলৈ একেৰা উলায় নাই।
এই বাবেই আজি শ শ মহাপুৰুষৰ অন্তিম প্ৰমাণ
পৰ্য্যন্ত আমাৰ মাতৃবন্দনা নোগোৱা হৈ আহিব
ধৰিছে। নিজৰ কথা নিজ কবলৈ বহুতে বেয়া
পায়। বহুতে আওকাণ কৰে। এট গুণেই
আজি কামাৰ জাতীয় সা হতা ভৱাঁধৰ এটি বহল
কোন উদং। 'Some Literary Remini-
scences' নামৰ ইংৰাজীত লিখা ডাঃ ভূঞাদেৱৰ
এই কিতাপখনিয়ে এই অৰাজনীয়া অভাংগটোৰ
এটি ব্যতিক্ৰম ঘটাইছে। ই আমাৰ সাহিত্য
ক্ষেত্ৰত এটি বহুসুখীয়া আদৰ্শ।

নিজৰ সাহিত্য জীৱনৰ কথা কহঁতে কথা
প্ৰসঙ্গত ইয়াত অসম প্ৰতিভাৰ কথাও ফুলে
উঠিছে। লিখকৰ নিজৰ ভাৱত কবলৈ গলে
ইয়াৰ উদ্দেশ্য হৈছে অসমৰ ভাল ভাল কথাবোৰ
গোটাই পৃথিবীত প্ৰচাৰ কৰা আৰু নিজৰ দেশজাত
নিজৰ শক্তি সামৰ্থ্য প্ৰতি উদ্ভুদ্ধ কৰা—“To
acquaint the world with the good and
beautiful things of Assam, and to
make my countrymen conscious of their
strength.” ইয়াৰ ফলতেই তেখেতৰপৰা আমি
পাইছো কেবাখনো বহুসুখীয়া মৌলিক কিতাপ,
অলপ মৌলিক প্ৰবন্ধ-পাতি আৰু সাংগ্ৰহ আৰু
সম্পাদন কৰি অনেক পুথি।

এই গ্ৰন্থত তেখেতৰ লিখিত আৰু কৰিত
বচনাৱলীৰ এটি চমু পৰিচয় (Bibliography)
প্ৰকাশ কৰাৰ কথাও আমি পাওঁ। উঠি-অহা
সাহিত্য য়েৰক আৰু গৱেষকসকলৰ ই সময়ে
সময়ে বিশেষ কামত আহিব।

নিজৰ কথা নিজে যিদৰে বৰচি মাৰি কব
পাৰে অইনে নোৱাৰে। নিজৰ জীৱনৰ শিক্ষা-
মূলক কথাবোৰে দহজনৰ আগত প্ৰকাশ কৰি
বাইছৰ তথা জাতিৰ বলাপৰ মধ্যটো আজি
আমাৰ বৰ দৰ্কানী কথা হৈ পৰিছে। ডাঃ ভূঞা-
দেৱৰ এই সৰু কিতাপখনিয়ে এনে এটা ডাঙৰ
বিষয়ৰ প্ৰতি সকলোকে সজাগ কৰি দিয়া বাবে
লিখকৰ এই বচনাক আমি এটি সুখীয়া মূল্য
দিব খোজোঁ।

শ্ৰীহৰিচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য
শতিকাবৰ বাণ—প্ৰকাশক প্ৰাগ জ্যোতিষ কলা-
সভা, গুৱাহাটী, বেচ ২৪০ টকা।

লক্ষপ্ৰতিষ্ঠ নাট্যকাৰ শ্ৰীমুখ প্ৰবীণ ফুৰনৰ
এইখন সামাজিক নাট। অঙ্কট বেছি উজা
বছোৱা নাই, তিনি অঙ্কত শেষ। অসমৰ
এনে চাহ খেতিয়কৰ কন্যা এগৰাকীৰ জীৱনক
কেন্দ্ৰ কৰি বেঙে এই নাটত ধনী আৰু মধ্যবিত্ত
শ্ৰেণীৰ মাজত এটা সংঘাত দেখুৱাই এটা সামাৰ
বাট স্থিৰ কৰি দিছে। ত্যাগ আৰু প্ৰেমৰ
সাধাৰণতে ঘটি থকা কথাই তেওঁৰ বচনত ঠাট
পাইছে যদিও সৰ্বস্বাসাধাৰণ কলাপায় উল্লিত
তেওঁ যুগোপযোগী ভাবেই দিছে। কিতাপখন
আমি সাহিত্যৰ ভঁৰালত আদৰ কৰি সুমাই
থলো আৰু ইয়াৰ ভাঙনা চাবলৈ বাট চাই বসো।
বিবেকানন্দ—জীৱনী-সাহিত্য বচনাত ওজা
শ্ৰীমুখ মহাদেৱ শৰ্ম্মাৰ এই পুথিখনে এনে ধৰণৰ
সাহিত্যৰ গোৰিৰ বঢ়ালে। অসমীয়া ভাষাৰ
ভিতৰেদি বামীজীৰ জীৱন আৰু বাণীয়ে আমাৰ
অসমৰ নৰ-নাৰীক নৱ চেহেনা দান কৰক।

কণ্ঠকল্পনুক—লিখক, অধ্যাপক শ্ৰীঅতুলচন্দ্ৰ
হাজৰিকা, এম-এ, বি-এল, বি-টি আৰু প্ৰকাশিকা—
কুমায়ী শ্ৰীবিজয়লক্ষ্মী হাজৰিকা, গুৱাহাটী, মূল্য ১০
শিল্প-সাহিত্যৰ বাচকৰ অধ্যাপক শ্ৰীমুখ অতুলচন্দ্ৰ
হাজৰিকাৰ এই কবিতাপুঞ্জ বাধাৰ পদূলিত বজা
কণ্ঠ-গুহুৰ পুথিৰ ধ্বনি নহয়, কিন্তু অৰুণ-
অৰুণিগ্ৰন্থৰ মোমায়েকৰ ঘোৰা বজা পদূলিৰ বৃষ্টি-
বাৰিৰ দৌলত লুকাই থকা মৰ্মি-মুকুতাতে। এই
কবিতাবোৰ পঢ়ি অহল লৰা-ভোৱালীয়েই যে
আনন্দ পাব এনে নহয়, তেওঁবিলাকক কোলাত
গোৱা আৰু লৰ খোজাসকলেও বং পাৰ।
বাকলি-পাতৰ ছবি কণহ।

আগৰ দিন—অধ্যাপক শ্ৰীমুখ অতুলচন্দ্ৰ
হাজৰিকাদেৱৰ এইখন বস-বৃষ্ণাৰ পুথি। বৰঞ্জাৰ
কেৰণীয়া টান ঘটনাৰ নাবিকল কৰ্ত্তি বৈ বসৰ
চৰিয়াত বুকাই লাক বান্ধি পাঠক-পাঠিকাৰ খাবলৈ
হাজৰিকাদেৱে আলমুলৈক সজাই দিছে। পঢ়ি
এনেহে লাগে যেন ঘটনাৰ বন্ধ-বন্ধৰপৰা বীৰ-
কামাৰাসকল জীৱন্ত হৈ নামি আহি পাঠকৰ চকুৰ
আগত দেখা দিয়ে। লৰাছোৱালীৰ মনত ওখ
আদৰ্শ কঢ়িয়া সিঁচিওই ইয়াতকৈ ভাল কিতাপ আৰু
নাই। আগলি পাতত সুন্দৰ ছবিৰে কিতাপখন
গ্ৰন্থকৰ্ত্তাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত : বেচ ৬০।

বৰাগী—বচক শ্ৰীকৃষ্ণচন্দ্ৰ বৰদলৈ, প্ৰকাশক
একেই, বেচ ১০। শিক্ষাবিদ বৰদলৈদেৱৰ এইখন
পেণত বয়সৰ গাৱলীয়া জীৱনৰ কথা স্বৰ্ণলিত
সামাজিক নাট। কুৰিখন গাৱঁৰ সুসুখীয়া ষ্টোত
আমাৰ দেশৰ গাওঁবিলাকৰ সামাজিক আৰু
অৰ্থনৈতিক জীৱন কেনেকৈ উন্নতি আৰুআনন্দৰ
বাটত আগবাঢ়িব পাৰে তাৰে ছবি এই নাটখনত
চলে চকু বোৱাকৈ আছে। আমি লেখক
বৰদলৈক কাপ নাৰামৰি এনেকুৱা নাটৰে অসমীয়া
সাহিত্যৰ ভঁৰাল ভাৰমলৈ অৰুণোৰ কৰা।

হত্যাৰহস্য—বিখ্যাত চোখাচোৱা উপজাস
লেখক বন-পণ্ডিত শ্ৰীপ্ৰেমনাৰায়ণ দত্তৰ ডিটেকটিভ
ছবিখন তৃতীয় পুথি হত্যাৰহস্য ১০০ পিঠিত
কাৰ্য্যকৰ্ত্তি আৰম্ভৰ তথাৰে আৰু বাকলি-পঠিৰ
ছবিখনে মনোৰম। প্ৰকাশক, মৰ্মি-মৌলিক প্ৰকাশ,
উপকান্ধাৰ, গুৱাহাটী বেচ ১৬০। দস্তদেৱৰ ভাষাত
বিষ্ণুভক্ত হৈ থকা হাঙ্গামা মুকুতাৰুলীয়া দীৰ্ঘত
লাগি থকা তামোলৰ সেলাঙিৰ নিচিনা। তাত
যেতিয়া বহস্য আৰু বিভীষিকাই মেৰপাক খাই
হাঁহিটো বিকট চিহ্নৰত পৰিণত কৰিবলৈ উপক্ৰম
কৰে তাত চক নেখাই কোমোৰাই পাৰে বলাই
অসমীয়া জন-সাহিত্যত দস্তদেৱৰ দান উপচি
পৰিছে। অসমীয়া জাতিয়া মনোবৃত্তিত গুস্তান-
বাইজীৰ লাগিত আৰু বেণীৰ নিচিনা জোতা
বন্ধি ছুয়েইকৈ দস্ত সাহিত্যই সুমাই দিব পাৰিব
বুলি আমাৰ বিশ্বাস।

মৌৰ দেশৰ সাধু-কথা—শ্ৰীশ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দাস
বচিত দ্বিতীয় গাওঁৰপৰ সাধু কথাৰ কিতাপ।
প্ৰকাশক শ্ৰীভাৰিৰাম কলিতা, তেজপুৰ। বেচ ২০
কিতাপখনত ডেবকুৰি সাধু আছে আৰু প্ৰত্যেকটো
সাধুৰ গছপুলিক এখন নীতিবখাৰ জেঙৰাৰে আবৰি
থোৱা আছে। এই জেঙৰা পাৰ হৈ গছ-পুলিৰ
গুটি খাবৰ কাৰণে যিসকল বৈ থাকিব খোজে
সেইসকলৰ বৈধী লাগিব যদিও হালোতা-ভলিত
মেয়োৱা আৰু পাচ-চোতালত বনৰা মৰাৰ
নিচিনাই লাগিব। তাত যি শস্য গজিব আৰু
ধান সৰিব সি ভঁৰালত জাৰি-জোকাৰি
ধবলগীয়া বন্ধই হব। এই সাধু কেইটাৰ বাবে
আমি লেখক শ্ৰীশ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দাসদেৱৰ মলাগ ললো।
মুক্তি—শ্ৰীগুৰ্গামৰ শৰ্ম্মা শ্ৰেণীত, জীমুখ্তাৰহমব
গৰুড়-পক্ষীৰ লগত কথাপকথনৰ এইখিনি পদ-
ছন্দত লেখা আধাৰ। বচকৰ দ্বাৰাই প্ৰকাশিত,
বেচ ১৬০। কিতাপখন পুৰণি সাহিত্যৰ ভঁৰালত
আমি আন্দোলনে সুমাই থলো।

আত্ম-জাগৰণ—শ্ৰীযোগেশ্বৰ বৰা এইচ. এল. এম. পি. ৰচিত আধ্যাত্মিক ভাৱ সম্পদেৰে চহকী আত্ম-সংস্কাৰক পুথি। প্ৰকাশক সভা-সন্ধান চৰা, শিলখাট বেচ ২।০। আগৰুথাত শ্ৰীমুত মলিন বৰাই লেখিছে যে এনে ধৰণৰ আধ্যাত্মিক ভাবৰ জ্ঞানসমূহ একেলগে থুং খুৱাই প্ৰকাশ কৰা এই কিতাপখনে আমাৰ বাহিৰৰ সমাজত আদৰ পাব বুলি আশা কৰিলে। আমিও তাকেই আশা কৰো।

শ্ৰীশ্ৰীৰামকৃষ্ণ উপদেশামৃত—শ্ৰীমহাদেৱ শৰ্মা ৰচিত আৰু শ্ৰীনেবেশ্বৰ নাথ শৰ্মা প্ৰকাশিত, কিতাপখন, দেৱগাঠী, বেচ এটকা। যুগান্তৰ পৰমহংসদেৱৰ অল্পমত ধৰ্ম্মোপদেশাৰ্থৰ অসমীয়া ভাষাত উলিয়াই শ্ৰীশৰ্ম্মাৰে বৰ ডাঙৰ কাম

কৰিলে। এই কিতাপখনে আমাৰ ভকতসকলৰ পৰম বস্তু লাভত যুগোপযোগী ভাৱেই সহায় কৰিব।

অসমীয়া আশ্বৰ ভক্তাবলী—শ্ৰীমহেশ্বৰ মোহন তালুকদাৰ সংগ্ৰাহক আৰু শ্ৰীমুতা উম্মাৰাণী তালুকদাৰ প্ৰকাশিকা, বেংতলা গ্ৰাম-সেৱা কেন্দ্ৰ, সাতগাঠী, মূল্য ১।০ চাৰি আনা। কিতাপখনে পাই শৰণ লভে।

ঘণিপুৰী সাহিত্য পৰিষদ—শ্ৰীনীলকান্ত সিংহ এম. এ. বি এল. সম্পাদিত মাহেকীয়া কাকত। যোগা মেই মাহৰ সংখ্যা। আমাৰ হাতত পৰিছে আৰু কাকতখন মনিপুৰী আৰু ইংৰাজী দুয়ো ভাষাতে ওলাইছে। 'ব' আৰু 'ব' বঁকা হলে ভাল পাৰ্লে-হেঁতেন। আমি আদৰ কৰি প্ৰাপ্তি থকাৰ কৰিলে।

—ক—

পত্ৰিকাৰ নিয়মাবলী

- ১। এই বছৰ পত্ৰিকা তিনি সংখ্যাহে ওলাব। সাধাৰণতে সকলো গ্ৰাহকে ১২ সংখ্যাৰপৰা কাকত পাব, যেতিয়াই গ্ৰাহক নহওক।
- ২। মৌলিক আলোচনা, চিত্ৰাঙ্কন বচনা, অঙ্কন আদি গল্পৰ প্ৰবন্ধহে উলিওৱা হয়। কবিতা, গল্প আৰু লগু প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ কৰা নহয়।
- ৩। প্ৰবন্ধৰ ভাষা, আৰম্ভ-ছোঁটনি, বাক্যৰ গঠন আদি সংশোধন কৰাৰ উপৰিও সম্পাদকে ন্যায়সঙ্গতভাৱে যোগ-বিয়োগ কৰি প্ৰবন্ধ পত্ৰিকাৰ উপযোগী কৰি উলিয়াব পাৰিব। অসমনীত প্ৰবন্ধ ঘূৰাই পঠোৱা আৰু সেই প্ৰসঙ্গৰ কোনো প্ৰশ্ন উত্থৰ দিয়া নহয়।
- ৪। বহুবেশ্বৰীয়া বৰঙনি ৫, সাহিত্য সভাৰ সভাৰ বাবে ৩, আৰু বনে ১৪০, জ্ঞানদীপ নিৰ্মাণ, এডেটৰ কমিশ্যনৰ নিৰ্মাণ আদিৰ বিষয়ে মেনেজাৰলৈ লিখক।
- ৫। প্ৰবন্ধ ছটচটাইকৈ এণ্ড্ৰিটিক লিখি পত্ৰিকাৰ সম্পাদকলৈ আৰু টকা-কাড় সম্পৰ্কে পত্ৰিকাৰ মেনেজাৰলৈ, অসম সাহিত্য সভাৰ—কাৰ্যালয়, উজান বজাৰ, গুৱাহাটী টিকনাত লিখিব।

মেনেজাৰ

অসম সাহিত্য সভা পত্ৰিকা

উজান বজাৰ, গুৱাহাটী

আমাৰ প্ৰকাশিত প্ৰাইজ, লাইব্ৰেৰীৰ কিতাপাব

The Red River and the Blue Hills ৪০, সাগৰ দেখিছা ৩, মহামোহ কাব্য ২২, বাৰহাৰিক অৰ্থ বিজ্ঞান ৩০, আদৰ্শ গাঠী ৪০, শিশু মহাভাৰত ৪, পাঁচ বহনীয়া পৰিকল্পনা ১, আদৰ্শ শিষ্য মহাদেৱ দেশাই ১০, নামভী (বিহাৰ নাম) ১০, অসমীয়া জ্ঞানসাহিত্য ২, ৩ৰকনীকান্ত বৰদলৈ ১২, বস্তুৰূপ ১৪০, শ্ৰীশিশুৰদেৱ ৩, কেঁচা পাত্ৰৰ কঁপনি ২, মাতৃ ১৪০, পল্লিপায়ীৰ প্ৰলয় কাহিনী ২, গ্ৰীচ আৰু বোম দেশৰ সাধু ১৪০, জয়হিম্ম ১০, ব্ৰিটিশ পুতলা ১, সমুদ্ৰ যাত্ৰী ৫০, ৩তকণবাম ফুকনৰ জীৱনী ৫০, উদ্ভূত গাৱঁৰ বাটেদি ১০, শ্ৰীশ্ৰীসৰস্বতী দেৱী ১০, সচিহ্ন ভীম চৰিত ৪০, শ্ৰীৰাম আতা আৰু শ্ৰীৰামানন্দ দেৱৰ গীত ২, গুণমালা ৪০।

একেৰূপে ৪ বন নিলে ডাক বহুত আমি দিন আৰু পাইকাৰীয়েও বিপদ কম-শান পাব। অসমীয়া বাবহীয়া যুৱকী সাহিত্য, গল্প উপন্যাস, ধৰ্ম্মপুথি, পাতী-ভাগৱত আদি আৰু প্ৰায় সকলো অসমীয়া লেখকৰেই কিতাপ আমি মুদ্ৰিত ৰাখিছো। লিখলেই বিতৰিত তালিকা পঠোৱা হয়। পৰীক্ষা প্ৰাৰ্থনীয়।

লয়াৰছ বুক ষ্টল

পানবজাৰ, গুৱাহাটী

—শ্ৰীমুত প্ৰেমনাৰায়ণ দত্তৰ—

সৰ্বজনপ্ৰিয় কিতাপাবোৰ সম্পৰ্কে ব্যয়বুদ্ধ আৰু জ্ঞানবুদ্ধ, মাননীয় শ্ৰীমুত জে. বৰুৱা, বাৰিষ্টাৰ-এট-লদেৱে অভিমত দিছে “..... এই কিতাপকৰনি আমাৰ এহেজাৰ মানুহৰ ভিতৰত ন শ নিবাৰইবেজনে পঢ়ি আনন্দ পাব নিশ্চয়”
দিন-ডকাইত ২২, ৰামটোণ্ডন ২২, নাৰীদম্ভা ২২, প্ৰেহেলিকা ২, বিভীষিকা ২, সোণৰ পাহাৰ ২, দুৰ্গচূৰ্ণ ২, বিপ্লৱী বাহিনী ২, শক্তিশেল (ওলাৰ ধৰিছে) ২, অসমাপ্ত ৫০, আশীৰ্বাদ ৫০, হে হৰি সাৱণ্ডা ৫০, আদিবসৰ উৎপত্তি ১, কণ্ঠবোল ১০, সৎকাৰ (থেমলীয়া নাটক) ১ (ওলাৰ ধৰিছে) ননামোহা সামাজিক উপন্যাস ‘নিয়তিৰ নিৰ্ম্মালি’ সোণকালে ওলাব।

ঘণি-ম্মাণিক প্ৰকাশ

উজান বজাৰ, গুৱাহাটী

অসম সাহিত্য সভাৰ গুৱাহাটী কাৰ্যালয়ৰ পৰা প্ৰধান সম্পাদক শ্ৰীঅক্ষয়চন্দ্ৰ হাজৰিকাৰ দ্বাৰা প্ৰকাশ আৰু গুৱাহাটী নিউপ্ৰেছৰপৰা মুদ্ৰাৰণ শ্ৰীসোণাৰাম বেজৰ দ্বাৰা ছাপা কৰা হ'ল।

চপলাৰ বাহুকবনৌয়া কিতাপসমূহ

উপন্যাসস্বাক্ষৰঃ— মনোমতা ৪৪০, জীৱনৰ বাটত ৫০, দেৱী
চৌধুৰাণী ৫১, মাটি আৰু মাছৰ ৫৪১, সংগ্ৰাম ৪০
আনন্দমঠ ২৫০, চাকৰিনীয়া ৬০, আঞ্জিৰ মাছৰ ২৫০,
বসুনা ১৫, কৃষ্ণকান্তৰ উইল ২৪০, দেৱদাস ২১০ বিস্মোহ
২৪০ পৰিণতা ১০, বাজৰি ২৪০, ফুল ২, তৃফান ২
কৃষকৰ নাতি ২৪, চমুগ্ৰহণ ২, দন্দুৱা স্ৰোহ ২১।

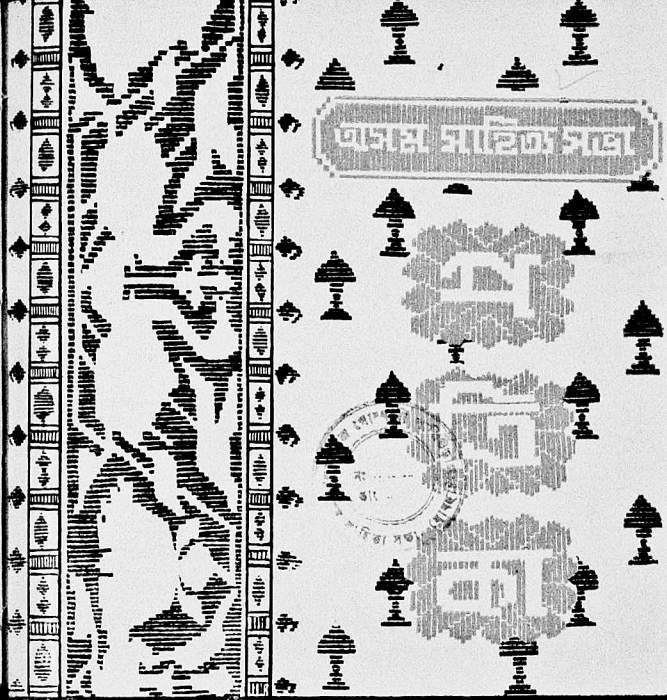
নাটকস্বাক্ষৰীঃ— আহুতি ২১, কৰিতাৰ ৩৪ আৰু স্বয়ম্বব
১৪, কৃষ্ণকম ২৪, কনৌজ কুঁৱৰী ২১, কুমাবলক্ষ্য ১৪০
চম্পাৱতী ১৪, ভদ্ৰপতি শিৱাজী ২০, নৰকাসুৰ ২০,
নন্দমুলাল ২৪০, নিৰ্যাতিতা ১৫০, পিগলি কুকুন ১০,
বণিজ-কাঁৱৰ ২৪০ বেউলা ২৪০ মন্ডিয়ানা ১৪ মানস-প্ৰতিমা
২০, কম্বিনী-চৰণ ২৪০, লভিতা ২১, শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ ২৪০,
শেষপতাকা ২৪০, শোণিত কুঁৱৰী ২১, সাৱিত্ৰী ১৫০,
চাপকা ২৪ নল-দয়মন্তী ১১ নিখুলা ১৪ মেহাৰ গৌৰৱ ১১,
মহাবৰী ৰূপ ২০।

শিশু সাহিত্য বিচয়ঃ— অকণিৰ বামাৱণ ১৪, কথা-দশম ১৫
১৪, ২য় ২১, অকণিৰ মহাভাৰত ১৪, অপেশবৰী দেশ ১৪
অৰীয়া নাটৰ সাধু ১৪, কাব্য-কথা ২১, কাব্য-কাহিনী ১৫০,
ত্ৰীচ দেশৰ সাধু ২১, ভেঁজিত কোপাবন্ধ ২১, নীলা-
চৰাই ১৪০, পুৰণি সাহিত্যৰ পাৰিজাত ২১, ভক্ত শ্ৰেষ্ঠাদ
১১০, মাণিকিমধুৰী ১৪০, ৰুণক জুহুক ১১০, লবাব জাতক
২১, ইছলৰ সাধু ২১, কালিকা লগা চিটা ২১, ভোণোতাৰ
সাধু ২১, পুৰাণৰ সাধু ২১, শান্তিদূত ১৪০, মইনা ১৪০
ৰামায়ণৰ বহুৰবা।

বিবিধ সংগ্ৰহঃ— কাব্যভূমি ৪৪০, গল্পগুচ্ছ ২৪০, জ্ঞানৰ
সঁকুৰা ২০, প্ৰেতিধ্বনি ২১, বাখাৰ স্মৃতি ২১০, ভক্তি
বিবেক ২১, স্মৃতিতীৰ্থ ৪৪০; অসমীয়া অভিধান ৪৫,
কীৰ্ত্তন নামঘোষা ৪৪০, বঙাগড়া ২১, নতুন গল্প ২১০,
বিহলতৰ্নি ২১, অসম সন্ধ্যা ৫১।

—বিস্তাৰিত কেটেলগৰ কাৰণে লিখক—

চপলা বুক ষ্টেল, শ্বিলং

সম্পাদক শ্রী বঙ্গলীকান্ত দেব সন্ধ্যা

সূচী

বিষয়	লেখক	পৃষ্টি
১। অসমীয়া মহাভাৰত : আলোচনা	... ডাঃ শ্ৰীযুত বিৰিক্ৰমাৰ বৰুৱা এম-এ, পি-এইচ-ডি	৮৫
২। অসমীয়া পৌত্ত-সাহিত্যত তাত্ৰাল	... শ্ৰীযুত লীলা গগৈ	২৫
৩। অসমীয়া সাহিত্য আৰু বহাৰীয়া পৃষ্ঠপোষকতা	... অধ্যাপক শ্ৰীযুত গোলোকচন্দ্ৰ কোঁৱৰী, এম এ	১০০
৪। যোজোনা-পটঙ্কৰ পৰ্ব্বতীত ইতিহাসৰ আঁক	... শ্ৰীযুত বেণুধৰ শৰ্মা	১০৯
৫। বড়ো-কচাৰী জাতিৰ সংস্কৃতি	... শ্ৰীযুত কপনাথ ব্ৰহ্ম, অসমৰ স্বাস্থ্যমন্ত্ৰী	১৫
৬। মাৰৱেৰ সম্পৰ্কে হুটিমান শ্ৰেণী	... অধ্যাপক শ্ৰীযুত মহেশ্বৰ নেওগ, এম-এ	১১৯
৭। থল-পৰ্ব্বতৰ সঙ্ঘ	... ডাঃ শ্ৰীযুত হেৰথবাৰু বৰপুজাৰী, এম-এ, পি-এইচ-ডি	১২৩
৮। সাহিত্য	... অধ্যাপক শ্ৰীযুত মনোবৰ্জেন শাস্ত্ৰী	১২৯
৯। আমাৰ দেশৰ চুকে-কোণে জন-সাহিত্য	... শ্ৰীযুত শ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দাস	১৩৬
১০। বড়ো-কচাৰী ভাষাৰ চমু পৰিচয়	... অধ্যাপক শ্ৰীযুত শ্ৰেয়ামচন্দ্ৰ ভট্টাচাৰ্য্য এম-এ	১৫৯
১১। অসম সাহিত্য-সভাৰ বাহিৰে-ভিতৰে	... অধ্যাপক শ্ৰীযুত অতুলচন্দ্ৰ তাজবিকা	১০০
১২। সম্পাদকৰ চুআধাৰ	...	১৭৯
১৩। পোৱা-পুথিৰ চমু চিনাকি	...	১৭৯

-প্ৰেমনাৰায়ণৰ-

'পা-সু' চিৰিজৰ নবম অৱদান-

বহুস্তৰ বহুধৰা, আমন্দৰ অপূৰ্ণ শিহৰণ মন-প্ৰাণ পৰিতৃপ্তিৰ এক
অকৃতপূৰ্ব, অভিন্ন অমৃতকৃতি, দুখাফকাৰী

-শান্তিশোভন-

বৰমজমক ন-সাজপাৰেৰে সাজিপাৰি তীক্ষ্ণ হাঁচিৰ খলকনি তুলি উলাহেৰে
দেও দি দি নাচিবাসি ওলাল, মূলা চুটকা।

পূৰ্ণ প্ৰকাশিত-

দিন উকাঠত-১১, বামটাঙোন-২২, নাৰাদস্তা-২২, প্ৰেচনিকা-১২, বিহাষিকা-১২, সোণৰ
পাহাৰ-২১, ধৰ্ম-চূৰ্ণ-২২, বিম্বী বাহিনী-২২, অগ্নিবাণ-১০, নৰবলি-১০, হত্যা-
বহুস্ত-১৫০, অসমগণ-৫০, আশীৰ্ব্বাণ-৫০, হে হৰিসাৰথুজ-৫০, আদি বসৰ উৎসৱি-১১,
কণ্ঠবোল-১০০,

মণিমাণিক প্ৰকাশ
প্ৰকাশক

উজানবজাৰ • গুৱাহাটী

শ্ৰীযুতা মলিনীবালা দেৱী

অসম সাহিত্য সভাৰ ত্ৰয়োবিংশ অধিবেশনৰ সভানেত্ৰী, ১৯৫৫ চন